నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స

మజ్ఝిమనికాయో

మూలపణ్ణాసపాళి

౧. మూలపరియాయవగ్గో

౧. మూలపరియాయసుత్తం

౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా ఉక్కట్ఠాయం విహరతి సుభగవనే సాలరాజమూలే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “సబ్బధమ్మమూలపరియాయం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి. తం సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౨. “ఇధ, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో – పథవిం [పఠవిం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)] పథవితో సఞ్జానాతి; పథవిం పథవితో సఞ్ఞత్వా పథవిం మఞ్ఞతి, పథవియా మఞ్ఞతి, పథవితో మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి మఞ్ఞతి , పథవిం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“ఆపం ఆపతో సఞ్జానాతి; ఆపం ఆపతో సఞ్ఞత్వా ఆపం మఞ్ఞతి, ఆపస్మిం మఞ్ఞతి, ఆపతో మఞ్ఞతి, ఆపం మేతి మఞ్ఞతి, ఆపం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“తేజం తేజతో సఞ్జానాతి; తేజం తేజతో సఞ్ఞత్వా తేజం మఞ్ఞతి, తేజస్మిం మఞ్ఞతి, తేజతో మఞ్ఞతి, తేజం మేతి మఞ్ఞతి, తేజం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“వాయం వాయతో సఞ్జానాతి; వాయం వాయతో సఞ్ఞత్వా వాయం మఞ్ఞతి, వాయస్మిం మఞ్ఞతి, వాయతో మఞ్ఞతి, వాయం మేతి మఞ్ఞతి, వాయం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

౩. “భూతే భూతతో సఞ్జానాతి; భూతే భూతతో సఞ్ఞత్వా భూతే మఞ్ఞతి, భూతేసు మఞ్ఞతి, భూతతో మఞ్ఞతి, భూతే మేతి మఞ్ఞతి, భూతే అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“దేవే దేవతో సఞ్జానాతి; దేవే దేవతో సఞ్ఞత్వా దేవే మఞ్ఞతి, దేవేసు మఞ్ఞతి, దేవతో మఞ్ఞతి, దేవే మేతి మఞ్ఞతి, దేవే అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“పజాపతిం పజాపతితో సఞ్జానాతి; పజాపతిం పజాపతితో సఞ్ఞత్వా పజాపతిం మఞ్ఞతి, పజాపతిస్మిం మఞ్ఞతి, పజాపతితో మఞ్ఞతి, పజాపతిం మేతి మఞ్ఞతి, పజాపతిం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“బ్రహ్మం బ్రహ్మతో సఞ్జానాతి; బ్రహ్మం బ్రహ్మతో సఞ్ఞత్వా బ్రహ్మం మఞ్ఞతి , బ్రహ్మస్మిం మఞ్ఞతి, బ్రహ్మతో మఞ్ఞతి, బ్రహ్మం మేతి మఞ్ఞతి, బ్రహ్మం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“ఆభస్సరే ఆభస్సరతో సఞ్జానాతి; ఆభస్సరే ఆభస్సరతో సఞ్ఞత్వా ఆభస్సరే మఞ్ఞతి, ఆభస్సరేసు మఞ్ఞతి, ఆభస్సరతో మఞ్ఞతి, ఆభస్సరే మేతి మఞ్ఞతి, ఆభస్సరే అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“సుభకిణ్హే సుభకిణ్హతో సఞ్జానాతి; సుభకిణ్హే సుభకిణ్హతో సఞ్ఞత్వా సుభకిణ్హే మఞ్ఞతి, సుభకిణ్హేసు మఞ్ఞతి, సుభకిణ్హతో మఞ్ఞతి, సుభకిణ్హే మేతి మఞ్ఞతి, సుభకిణ్హే అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“వేహప్ఫలే వేహప్ఫలతో సఞ్జానాతి; వేహప్ఫలే వేహప్ఫలతో సఞ్ఞత్వా వేహప్ఫలే మఞ్ఞతి, వేహప్ఫలేసు మఞ్ఞతి, వేహప్ఫలతో మఞ్ఞతి, వేహప్ఫలే మేతి మఞ్ఞతి, వేహప్ఫలే అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“అభిభుం అభిభూతో సఞ్జానాతి; అభిభుం అభిభూతో సఞ్ఞత్వా అభిభుం మఞ్ఞతి, అభిభుస్మిం మఞ్ఞతి, అభిభూతో మఞ్ఞతి, అభిభుం మేతి మఞ్ఞతి, అభిభుం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

౪. “ఆకాసానఞ్చాయతనం ఆకాసానఞ్చాయతనతో సఞ్జానాతి; ఆకాసానఞ్చాయతనం ఆకాసానఞ్చాయతనతో సఞ్ఞత్వా ఆకాసానఞ్చాయతనం మఞ్ఞతి, ఆకాసానఞ్చాయతనస్మిం మఞ్ఞతి, ఆకాసానఞ్చాయతనతో మఞ్ఞతి, ఆకాసానఞ్చాయతనం మేతి మఞ్ఞతి, ఆకాసానఞ్చాయతనం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం విఞ్ఞాణఞ్చాయతనతో సఞ్జానాతి; విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం విఞ్ఞాణఞ్చాయతనతో సఞ్ఞత్వా విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనస్మిం మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనతో మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం మేతి మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనతో సఞ్జానాతి; ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనతో సఞ్ఞత్వా ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం మఞ్ఞతి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనస్మిం మఞ్ఞతి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనతో మఞ్ఞతి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం మేతి మఞ్ఞతి, ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనతో సఞ్జానాతి; నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనతో సఞ్ఞత్వా నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం మఞ్ఞతి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనస్మిం మఞ్ఞతి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనతో మఞ్ఞతి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం మేతి మఞ్ఞతి, నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

౫. “దిట్ఠం దిట్ఠతో సఞ్జానాతి; దిట్ఠం దిట్ఠతో సఞ్ఞత్వా దిట్ఠం మఞ్ఞతి, దిట్ఠస్మిం మఞ్ఞతి, దిట్ఠతో మఞ్ఞతి, దిట్ఠం మేతి మఞ్ఞతి, దిట్ఠం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“సుతం సుతతో సఞ్జానాతి; సుతం సుతతో సఞ్ఞత్వా సుతం మఞ్ఞతి, సుతస్మిం మఞ్ఞతి, సుతతో మఞ్ఞతి, సుతం మేతి మఞ్ఞతి, సుతం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“ముతం ముతతో సఞ్జానాతి; ముతం ముతతో సఞ్ఞత్వా ముతం మఞ్ఞతి, ముతస్మిం మఞ్ఞతి, ముతతో మఞ్ఞతి, ముతం మేతి మఞ్ఞతి, ముతం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“విఞ్ఞాతం విఞ్ఞాతతో సఞ్జానాతి; విఞ్ఞాతం విఞ్ఞాతతో సఞ్ఞత్వా విఞ్ఞాతం మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాతస్మిం మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాతతో మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాతం మేతి మఞ్ఞతి, విఞ్ఞాతం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

౬. “ఏకత్తం ఏకత్తతో సఞ్జానాతి; ఏకత్తం ఏకత్తతో సఞ్ఞత్వా ఏకత్తం మఞ్ఞతి, ఏకత్తస్మిం మఞ్ఞతి, ఏకత్తతో మఞ్ఞతి, ఏకత్తం మేతి మఞ్ఞతి, ఏకత్తం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“నానత్తం నానత్తతో సఞ్జానాతి; నానత్తం నానత్తతో సఞ్ఞత్వా నానత్తం మఞ్ఞతి, నానత్తస్మిం మఞ్ఞతి, నానత్తతో మఞ్ఞతి, నానత్తం మేతి మఞ్ఞతి, నానత్తం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“సబ్బం సబ్బతో సఞ్జానాతి; సబ్బం సబ్బతో సఞ్ఞత్వా సబ్బం మఞ్ఞతి, సబ్బస్మిం మఞ్ఞతి, సబ్బతో మఞ్ఞతి, సబ్బం మేతి మఞ్ఞతి, సబ్బం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“నిబ్బానం నిబ్బానతో సఞ్జానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో సఞ్ఞత్వా నిబ్బానం మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం మఞ్ఞతి , నిబ్బానతో మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి మఞ్ఞతి, నిబ్బానం అభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘అపరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

పుథుజ్జనవసేన పఠమనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౭. “యోపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సేక్ఖో [సేఖో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] అప్పత్తమానసో అనుత్తరం యోగక్ఖేమం పత్థయమానో విహరతి, సోపి పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ [అభిఞ్ఞత్వా (క.)] పథవిం మా మఞ్ఞి [వా మఞ్ఞతి], పథవియా మా మఞ్ఞి, పథవితో మా మఞ్ఞి, పథవిం మేతి మా మఞ్ఞి, పథవిం మాభినన్ది [వా అభినన్దతి (సీ.) టీకా ఓలోకేతబ్బా]. తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞేయ్యం తస్సా’తి వదామి.

“ఆపం...పే.... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం... ఆభస్సరే... సుభకిణ్హే... వేహప్ఫలే... అభిభుం... ఆకాసానఞ్చాయతనం... విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం... ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం... నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం... దిట్ఠం... సుతం... ముతం... విఞ్ఞాతం... ఏకత్తం... నానత్తం... సబ్బం... నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం మా మఞ్ఞి, నిబ్బానస్మిం మా మఞ్ఞి, నిబ్బానతో మా మఞ్ఞి, నిబ్బానం మేతి మా మఞ్ఞి, నిబ్బానం మాభినన్ది. తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞేయ్యం తస్సా’తి వదామి.

సేక్ఖవసేన [సత్థారవసేన (సీ.), సత్థువసేన (స్యా. క.)] దుతియనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౮. “యోపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, సోపి పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

“ఆపం...పే.... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం... ఆభస్సరే... సుభకిణ్హే... వేహప్ఫలే... అభిభుం... ఆకాసానఞ్చాయతనం... విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం... ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం... నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం... దిట్ఠం... సుతం... ముతం... విఞ్ఞాతం... ఏకత్తం... నానత్తం... సబ్బం... నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞాతం తస్సా’తి వదామి.

ఖీణాసవవసేన తతియనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౯. “యోపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, సోపి పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా రాగస్స, వీతరాగత్తా.

“ఆపం...పే.... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం... ఆభస్సరే... సుభకిణ్హే... వేహప్ఫలే... అభిభుం... ఆకాసానఞ్చాయతనం... విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం... ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ... నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ... దిట్ఠం... సుతం... ముతం... విఞ్ఞాతం... ఏకత్తం... నానత్తం... సబ్బం... నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా రాగస్స, వీతరాగత్తా.

ఖీణాసవవసేన చతుత్థనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౧౦. “యోపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, సోపి పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా దోసస్స, వీతదోసత్తా.

“ఆపం...పే.... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం... ఆభస్సరే... సుభకిణ్హే... వేహప్ఫలే... అభిభుం... ఆకాసానఞ్చాయతనం... విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం... ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం... నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం... దిట్ఠం... సుతం... ముతం... విఞ్ఞాతం... ఏకత్తం... నానత్తం... సబ్బం... నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా దోసస్స, వీతదోసత్తా.

ఖీణాసవవసేన పఞ్చమనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౧౧. “యోపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో, సోపి పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా మోహస్స, వీతమోహత్తా.

“ఆపం…పే॰… తేజం… వాయం… భూతే… దేవే… పజాపతిం… బ్రహ్మం… ఆభస్సరే… సుభకిణ్హే… వేహప్ఫలే… అభిభుం… ఆకాసానఞ్చాయతనం… విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం… ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం … నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం… దిట్ఠం… సుతం… ముతం… విఞ్ఞాతం… ఏకత్తం… నానత్తం… సబ్బం… నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ఖయా మోహస్స, వీతమోహత్తా.

ఖీణాసవవసేన ఛట్ఠనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౧౨. “తథాగతోపి, భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి . తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞాతన్తం తథాగతస్సా’తి వదామి.

“ఆపం…పే॰… తేజం… వాయం… భూతే… దేవే… పజాపతిం… బ్రహ్మం… ఆభస్సరే… సుభకిణ్హే… వేహప్ఫలే… అభిభుం… ఆకాసానఞ్చాయతనం… విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం … ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం… నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం… దిట్ఠం… సుతం… ముతం… విఞ్ఞాతం… ఏకత్తం… నానత్తం… సబ్బం… నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘పరిఞ్ఞాతన్తం తథాగతస్సా’తి వదామి.

తథాగతవసేన సత్తమనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

౧౩. “తథాగతోపి , భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పథవిం పథవితో అభిజానాతి; పథవిం పథవితో అభిఞ్ఞాయ పథవిం న మఞ్ఞతి, పథవియా న మఞ్ఞతి, పథవితో న మఞ్ఞతి, పథవిం మేతి న మఞ్ఞతి, పథవిం నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘నన్దీ [నన్ది (సీ॰ స్యా॰)] దుక్ఖస్స మూల’న్తి – ఇతి విదిత్వా ‘భవా జాతి భూతస్స జరామరణ’న్తి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘తథాగతో సబ్బసో తణ్హానం ఖయా విరాగా నిరోధా చాగా పటినిస్సగ్గా అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి వదామి.

“ఆపం …పే॰… తేజం… వాయం… భూతే… దేవే… పజాపతిం… బ్రహ్మం… ఆభస్సరే… సుభకిణ్హే… వేహప్ఫలే… అభిభుం… ఆకాసానఞ్చాయతనం… విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం… ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం… నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం… దిట్ఠం… సుతం… ముతం… విఞ్ఞాతం… ఏకత్తం… నానత్తం… సబ్బం… నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిజానాతి; నిబ్బానం నిబ్బానతో అభిఞ్ఞాయ నిబ్బానం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానస్మిం న మఞ్ఞతి, నిబ్బానతో న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం మేతి న మఞ్ఞతి, నిబ్బానం

నాభినన్దతి. తం కిస్స హేతు? ‘నన్దీ దుక్ఖస్స మూల’న్తి – ఇతి విదిత్వా ‘భవా జాతి భూతస్స జరామరణ’న్తి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘తథాగతో సబ్బసో తణ్హానం ఖయా విరాగా నిరోధా చాగా పటినిస్సగ్గా అనుత్తరం సమ్మాసమ్బోధిం అభిసమ్బుద్ధో’తి వదామీ”తి.

తథాగతవసేన అట్ఠమనయభూమిపరిచ్ఛేదో నిట్ఠితో.

ఇదమవోచ భగవా. న తే భిక్ఖూ [న అత్తమనా తేభిక్ఖూ (స్యా॰), తే భిక్ఖూ (పీ॰ క॰)] భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మూలపరియాయసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. సబ్బాసవసుత్తం

౧౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “సబ్బాసవసంవరపరియాయం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి. తం సుణాథ , సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౧౫. “జానతో అహం, భిక్ఖవే, పస్సతో ఆసవానం ఖయం వదామి, నో అజానతో నో అపస్సతో. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, జానతో కిఞ్చ పస్సతో ఆసవానం ఖయం వదామి? యోనిసో చ మనసికారం అయోనిసో చ మనసికారం. అయోనిసో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ ఆసవా ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ ఆసవా పవడ్ఢన్తి; యోనిసో చ ఖో, భిక్ఖవే, మనసికరోతో అనుప్పన్నా చేవ ఆసవా న ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ ఆసవా పహీయన్తి.

౧౬. “అత్థి, భిక్ఖవే, ఆసవా దస్సనా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా సంవరా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా పటిసేవనా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా అధివాసనా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా పరివజ్జనా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా వినోదనా పహాతబ్బా, అత్థి ఆసవా భావనా పహాతబ్బా.

దస్సనా పహాతబ్బాసవా

౧౭. “కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా దస్సనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే , అస్సుతవా పుథుజ్జనో – అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో – మనసికరణీయే ధమ్మే నప్పజానాతి, అమనసికరణీయే ధమ్మే నప్పజానాతి. సో మనసికరణీయే ధమ్మే అప్పజానన్తో అమనసికరణీయే ధమ్మే అప్పజానన్తో, యే ధమ్మా న మనసికరణీయా, తే ధమ్మే మనసి కరోతి, యే ధమ్మా మనసికరణీయా తే ధమ్మే న మనసి కరోతి.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా న మనసికరణీయా యే ధమ్మే మనసి కరోతి? యస్స, భిక్ఖవే, ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నో వా కామాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా కామాసవో పవడ్ఢతి; అనుప్పన్నో వా భవాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా

భవాసవో పవడ్ఢతి; అనుప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో పవడ్ఢతి – ఇమే ధమ్మా న మనసికరణీయా యే ధమ్మే మనసి కరోతి.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా మనసికరణీయా యే ధమ్మే న మనసి కరోతి? యస్స, భిక్ఖవే, ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నో వా కామాసవో న ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా కామాసవో పహీయతి; అనుప్పన్నో వా భవాసవో న ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా భవాసవో పహీయతి; అనుప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో న ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో పహీయతి – ఇమే ధమ్మా మనసికరణీయా యే ధమ్మే న మనసి కరోతి.

“తస్స అమనసికరణీయానం ధమ్మానం మనసికారా మనసికరణీయానం ధమ్మానం అమనసికారా అనుప్పన్నా చేవ ఆసవా ఉప్పజ్జన్తి ఉప్పన్నా చ ఆసవా పవడ్ఢన్తి.

౧౮. “సో ఏవం అయోనిసో మనసి కరోతి – ‘అహోసిం ను ఖో అహం అతీతమద్ధానం? న ను ఖో అహోసిం అతీతమద్ధానం? కిం ను ఖో అహోసిం అతీతమద్ధానం? కథం ను ఖో అహోసిం అతీతమద్ధానం? కిం హుత్వా కిం అహోసిం ను ఖో అహం అతీతమద్ధానం? భవిస్సామి ను ఖో అహం అనాగతమద్ధానం? న ను ఖో భవిస్సామి అనాగతమద్ధానం? కిం ను ఖో భవిస్సామి అనాగతమద్ధానం? కథం ను ఖో భవిస్సామి అనాగతమద్ధానం? కిం హుత్వా కిం భవిస్సామి ను ఖో అహం అనాగతమద్ధాన’న్తి? ఏతరహి వా పచ్చుప్పన్నమద్ధానం [పచ్చుప్పన్నమద్ధానం ఆరబ్భ (స్యా॰)] అజ్ఝత్తం కథంకథీ హోతి – ‘అహం ను ఖోస్మి? నో ను ఖోస్మి? కిం ను ఖోస్మి? కథం ను ఖోస్మి? అయం ను ఖో సత్తో కుతో ఆగతో? సో కుహిం గామీ భవిస్సతీ’తి?

౧౯. “తస్స ఏవం అయోనిసో మనసికరోతో ఛన్నం దిట్ఠీనం అఞ్ఞతరా దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి. ‘అత్థి మే అత్తా’తి వా అస్స [వాస్స (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; ‘నత్థి మే అత్తా’తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; ‘అత్తనావ అత్తానం సఞ్జానామీ’తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; ‘అత్తనావ అనత్తానం సఞ్జానామీ’తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; ‘అనత్తనావ అత్తానం సఞ్జానామీ’తి వా అస్స సచ్చతో థేతతో దిట్ఠి ఉప్పజ్జతి; అథ వా పనస్స ఏవం దిట్ఠి హోతి – ‘యో మే అయం అత్తా వదో వేదేయ్యో తత్ర తత్ర కల్యాణపాపకానం కమ్మానం విపాకం పటిసంవేదేతి సో ఖో పన మే అయం అత్తా నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సతీ’తి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే , దిట్ఠిగతం దిట్ఠిగహనం దిట్ఠికన్తారం దిట్ఠివిసూకం దిట్ఠివిప్ఫన్దితం దిట్ఠిసంయోజనం. దిట్ఠిసంయోజనసంయుత్తో, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో న పరిముచ్చతి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి; ‘న పరిముచ్చతి దుక్ఖస్మా’తి వదామి.

౨౦. “సుతవా చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో – అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో, సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో – మనసికరణీయే ధమ్మే పజానాతి అమనసికరణీయే ధమ్మే పజానాతి. సో మనసికరణీయే ధమ్మే పజానన్తో అమనసికరణీయే ధమ్మే పజానన్తో యే ధమ్మా న మనసికరణీయా తే ధమ్మే న మనసి కరోతి, యే ధమ్మా మనసికరణీయా తే ధమ్మే మనసి కరోతి.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా న మనసికరణీయా యే ధమ్మే న మనసి కరోతి? యస్స, భిక్ఖవే, ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నో వా కామాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా కామాసవో పవడ్ఢతి; అనుప్పన్నో వా భవాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా భవాసవో పవడ్ఢతి; అనుప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో పవడ్ఢతి – ఇమే ధమ్మా న మనసికరణీయా, యే ధమ్మే న మనసి కరోతి.

“కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా మనసికరణీయా యే ధమ్మే మనసి కరోతి? యస్స, భిక్ఖవే, ధమ్మే మనసికరోతో అనుప్పన్నో వా కామాసవో న ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా కామాసవో పహీయతి; అనుప్పన్నో వా భవాసవో న ఉప్పజ్జతి , ఉప్పన్నో వా భవాసవో పహీయతి; అనుప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో న ఉప్పజ్జతి, ఉప్పన్నో వా అవిజ్జాసవో పహీయతి – ఇమే ధమ్మా మనసికరణీయా యే ధమ్మే మనసి కరోతి.

“తస్స అమనసికరణీయానం ధమ్మానం అమనసికారా మనసికరణీయానం ధమ్మానం మనసికారా అనుప్పన్నా చేవ ఆసవా న ఉప్పజ్జన్తి, ఉప్పన్నా చ ఆసవా పహీయన్తి.

౨౧. “సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యోనిసో మనసి కరోతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యోనిసో మనసి కరోతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యోనిసో మనసి కరోతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యోనిసో మనసి కరోతి. తస్స ఏవం యోనిసో మనసికరోతో తీణి సంయోజనాని పహీయన్తి – సక్కాయదిట్ఠి, విచికిచ్ఛా, సీలబ్బతపరామాసో. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా దస్సనా పహాతబ్బా.

సంవరా పహాతబ్బాసవా

౨౨. “కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా సంవరా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో చక్ఖున్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి. యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, చక్ఖున్ద్రియసంవరం అసంవుతస్స విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, చక్ఖున్ద్రియసంవరం సంవుతస్స విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. పటిసఙ్ఖా యోనిసో సోతిన్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి…పే॰… ఘానిన్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి…పే॰… జివ్హిన్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి…పే॰… కాయిన్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి…పే॰… మనిన్ద్రియసంవరసంవుతో విహరతి. యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే , మనిన్ద్రియసంవరం అసంవుతస్స విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, మనిన్ద్రియసంవరం సంవుతస్స విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి.

“యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, సంవరం అసంవుతస్స విహరతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా , సంవరం సంవుతస్స విహరతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా సంవరా పహాతబ్బా.

పటిసేవనా పహాతబ్బాసవా

౨౩. “కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా పటిసేవనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో చీవరం పటిసేవతి – ‘యావదేవ సీతస్స పటిఘాతాయ, ఉణ్హస్స పటిఘాతాయ, డంసమకసవాతాతపసరీంసప- [సిరింసప (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] సమ్ఫస్సానం పటిఘాతాయ, యావదేవ హిరికోపీనప్పటిచ్ఛాదనత్థం’.

“పటిసఙ్ఖా యోనిసో పిణ్డపాతం పటిసేవతి – ‘నేవ దవాయ, న మదాయ, న మణ్డనాయ, న విభూసనాయ, యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ, విహింసూపరతియా, బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ, ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామి నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామి, యాత్రా చ మే భవిస్సతి అనవజ్జతా చ ఫాసువిహారో చ’ [చాతి (సీ.)].

“పటిసఙ్ఖా యోనిసో సేనాసనం పటిసేవతి – ‘యావదేవ సీతస్స పటిఘాతాయ, ఉణ్హస్స పటిఘాతాయ, డంసమకసవాతాతపసరీంసపసమ్ఫస్సానం పటిఘాతాయ, యావదేవ ఉతుపరిస్సయవినోదనపటిసల్లానారామత్థం’.

“పటిసఙ్ఖా యోనిసో గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం పటిసేవతి – ‘యావదేవ ఉప్పన్నానం వేయ్యాబాధికానం వేదనానం పటిఘాతాయ, అబ్యాబజ్ఝపరమతాయ’ [అబ్యాపజ్ఝపరమతాయ (సీ. స్యా. పీ.), అబ్యాపజ్జపరమతాయ (క.)].

“యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, అప్పటిసేవతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, పటిసేవతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా పటిసేవనా పహాతబ్బా.

అధివాసనా పహాతబ్బాసవా

౨౪. “కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా అధివాసనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఖమో హోతి సీతస్స ఉణ్హస్స, జిఘచ్ఛాయ పిపాసాయ. డంసమకసవాతాతపసరీంసపసమ్ఫస్సానం, దురుత్తానం దురాగతానం వచనపథానం, ఉప్పన్నానం సారీరికానం వేదనానం దుక్ఖానం తిబ్బానం [తిప్పానం (సీ. స్యా. పీ.)] ఖరానం కటుకానం అసాతానం అమనాపానం పాణహరానం అధివాసకజాతికో హోతి.

“యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, అనధివాసయతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, అధివాసయతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా అధివాసనా పహాతబ్బా.

పరివజ్జనా పహాతబ్బాసవా

౨౫. “కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా పరివజ్జనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో చణ్డం హత్థిం పరివజ్జేతి, చణ్డం అస్సం పరివజ్జేతి, చణ్డం గోణం పరివజ్జేతి, చణ్డం కుక్కురం పరివజ్జేతి, అహిం ఖాణుం కణ్టకట్ఠానం సోబ్భం పపాతం చన్దనికం ఓళిగల్లం. యథారూపే అనాసనే నిసిన్నం యథారూపే అగోచరే చరన్తం యథారూపే పాపకే మిత్తే భజన్తం విఞ్ఞూ సబ్రహ్మచారీ పాపకేసు ఠానేసు ఓకప్పేయ్యుం, సో తఞ్చ అనాసనం తఞ్చ అగోచరం తే చ పాపకే మిత్తే పటిసఙ్ఖా యోనిసో పరివజ్జేతి.

“యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, అపరివజ్జయతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, పరివజ్జయతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా పరివజ్జనా పహాతబ్బా.

వినోదనా పహాతబ్బాసవా

౨౬. "కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా వినోదనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఉప్పన్నం కామవితక్కం నాధివాసేతి పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి, ఉప్పన్నం బ్యాపాదవితక్కం...పే.... ఉప్పన్నం విహింసావితక్కం...పే.... ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే నాధివాసేతి పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీకరోతి అనభావం గమేతి.

"యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే, అవినోదయతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, వినోదయతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా వినోదనా పహాతబ్బా.

భావనా పహాతబ్బాసవా

౨౭. "కతమే చ, భిక్ఖవే, ఆసవా భావనా పహాతబ్బా? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పటిసఙ్ఖా యోనిసో సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం; పటిసఙ్ఖా యోనిసో ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పే.... వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి... ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం భావేతి వివేకనిస్సితం విరాగనిస్సితం నిరోధనిస్సితం వోస్సగ్గపరిణామిం.

"యఞ్హిస్స, భిక్ఖవే , అభావయతో ఉప్పజ్జేయ్యుం ఆసవా విఘాతపరిళాహా, భావయతో ఏవంస తే ఆసవా విఘాతపరిళాహా న హోన్తి. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, ఆసవా భావనా పహాతబ్బా.

౨౮. "యతో ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యే ఆసవా దస్సనా పహాతబ్బా తే దస్సనా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా సంవరా పహాతబ్బా తే సంవరా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా పటిసేవనా పహాతబ్బా తే పటిసేవనా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా అధివాసనా పహాతబ్బా తే అధివాసనా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా పరివజ్జనా పహాతబ్బా తే పరివజ్జనా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా వినోదనా పహాతబ్బా తే వినోదనా పహీనా హోన్తి, యే ఆసవా భావనా పహాతబ్బా తే భావనా పహీనా హోన్తి; అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – 'భిక్ఖు సబ్బాసవసంవరసంవుతో విహరతి, అచ్ఛేచ్ఛి [అచ్ఛేజ్జి (క.)] తణ్హం, వివత్తయి [వావత్తయి (సీ. పీ.)] సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా'"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

సబ్బాసవసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. ధమ్మదాయాదసుత్తం

౨౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"ధమ్మదాయాదా మే, భిక్ఖవే, భవథ, మా ఆమిసదాయాదా. అత్థి మే తుమ్హేసు అనుకమ్పా – 'కిన్తి మే సావకా ధమ్మదాయాదా భవేయ్యుం, నో ఆమిసదాయాదా'తి. తుమ్హే చ మే, భిక్ఖవే, ఆమిసదాయాదా భవేయ్యాథ నో

ధమ్మదాయాదా, తుమ్హేపి తేన ఆదియా [ఆదిస్సా (సీ. స్యా. పీ.)] భవేయ్యాథ – 'ఆమిసదాయాదా సత్థుసావకా విహరన్తి, నో ధమ్మదాయాదా'తి; అహమ్పి తేన ఆదియో భవేయ్యం – 'ఆమిసదాయాదా సత్థుసావకా విహరన్తి, నో ధమ్మదాయాదా'తి. తుమ్హే చ మే, భిక్ఖవే, ధమ్మదాయాదా భవేయ్యాథ, నో ఆమిసదాయాదా, తుమ్హేపి తేన న ఆదియా భవేయ్యాథ – 'ధమ్మదాయాదా సత్థుసావకా విహరన్తి, నో ఆమిసదాయాదా'తి; అహమ్పి తేన న ఆదియో భవేయ్యం – 'ధమ్మదాయాదా సత్థుసావకా విహరన్తి, నో ఆమిసదాయాదా'తి. తస్మాతిహ మే, భిక్ఖవే, ధమ్మదాయాదా భవథ, మా ఆమిసదాయాదా. అత్థి మే తుమ్హేసు అనుకమ్పా – 'కిన్తి మే సావకా ధమ్మదాయాదా భవేయ్యుం, నో ఆమిసదాయాదా'తి.

౩౦. "ఇధాహం, భిక్ఖవే, భుత్తావీ అస్సం పవారితో పరిపుణ్ణో పరియోసితో సుహితో యావదత్థో; సియా చ మే పిణ్డపాతో అతిరేకధమ్మో ఛడ్డనీయధమ్మో [ఛడ్డియధమ్మో (సీ. స్యా. పీ.)]. అథ ద్వే భిక్ఖూ ఆగచ్ఛేయ్యుం జిఘచ్ఛాదుబ్బల్య- [జిఘచ్ఛాదుబ్బల్ల (సీ. పీ.)] పరేతా . త్యాహం ఏవం వదేయ్యం – 'అహం ఖోమ్హి, భిక్ఖవే, భుత్తావీ పవారితో పరిపుణ్ణో పరియోసితో సుహితో యావదత్థో; అత్థి చ మే అయం పిణ్డపాతో అతిరేకధమ్మో ఛడ్డనీయధమ్మో. సచే ఆకఙ్ఖథ, భుఞ్జథ, నో చే తుమ్హే భుఞ్జిస్సథ [సచే తుమ్హే న భుఞ్జిస్సథ (సీ. స్యా. పీ.)], ఇదానాహం అప్పహరితే వా ఛడ్డేస్సామి, అప్పాణకే వా ఉదకే ఓపిలాపేస్సామీ'తి. తత్రేకస్స భిక్ఖునో ఏవమస్స – 'భగవా ఖో భుత్తావీ పవారితో పరిపుణ్ణో పరియోసితో సుహితో యావదత్థో; అత్థి చాయం భగవతో పిణ్డపాతో అతిరేకధమ్మో ఛడ్డనీయధమ్మో. సచే మయం న భుఞ్జిస్సామ, ఇదాని భగవా అప్పహరితే వా ఛడ్డేస్సతి, అప్పాణకే వా ఉదకే ఓపిలాపేస్సతి' . వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా – 'ధమ్మదాయాదా మే, భిక్ఖవే, భవథ, మా ఆమిసదాయాదా'తి. ఆమిసఞ్ఞతరం ఖో పనేతం, యదిదం పిణ్డపాతో. యంనూనాహం ఇమం పిణ్డపాతం అభుఞ్జిత్వా ఇమినావ జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యేన ఏవం ఇమం రత్తిన్దివం [రత్తిదివం (క.)] వీతినామేయ్య"న్తి. సో తం పిణ్డపాతం అభుఞ్జిత్వా తేనేవ జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యేన ఏవం తం రత్తిన్దివం వీతినామేయ్య. అథ దుతియస్స భిక్ఖునో ఏవమస్స – 'భగవా ఖో భుత్తావీ పవారితో పరిపుణ్ణో పరియోసితో సుహితో యావదత్థో; అత్థి చాయం భగవతో పిణ్డపాతో అతిరేకధమ్మో ఛడ్డనీయధమ్మో. సచే మయం న భుఞ్జిస్సామ, ఇదాని భగవా అప్పహరితే వా ఛడ్డేస్సతి, అప్పాణకే వా ఉదకే ఓపిలాపేస్సతి. యంనూనాహం ఇమం పిణ్డపాతం భుఞ్జిత్వా జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యం పటివినోదేత్వా [పటివినేత్వా (సీ. స్యా. పీ.)] ఏవం ఇమం రత్తిన్దివం వీతినామేయ్య'న్తి. సో తం పిణ్డపాతం భుఞ్జిత్వా జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యం పటివినోదేత్వా ఏవం తం రత్తిన్దివం వీతినామేయ్య. కిఞ్చాపి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తం పిణ్డపాతం భుఞ్జిత్వా జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యం పటివినోదేత్వా ఏవం తం రత్తిన్దివం వీతినామేయ్య, అథ ఖో అసుయేవ మే పురిమో భిక్ఖు పుజ్జతరో చ పాసంసతరో చ. తం కిస్స హేతు? తఞ్హి తస్స, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో దీఘరత్తం అప్పిచ్ఛతాయ సన్తుట్ఠియా సల్లేఖాయ సుభరతాయ వీరియారమ్భాయ సంవత్తిస్సతి. తస్మాతిహ మే, భిక్ఖవే, ధమ్మదాయాదా భవథ, మా ఆమిసదాయాదా. అత్థి మే తుమ్హేసు అనుకమ్పా – 'కిన్తి మే సావకా ధమ్మదాయాదా భవేయ్యుం, నో ఆమిసదాయాదా'"తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన [వత్వా (సీ. పీ.) ఏవమీదిసేసు ఠానేసు] సుగతో ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

౩౧. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో అచిరపక్కన్తస్స భగవతో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఆవుసో భిక్ఖవే"తి. "ఆవుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

“కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తి, కిత్తావతా చ పన సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తీ”తి? “దూరతోపి ఖో మయం, ఆవుసో, ఆగచ్ఛామ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థమఞ్ఞాతుం. సాధు వతాయస్మన్తంయేవ సారిపుత్తం పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో; ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి. “తేన హావుసో, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

“కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తి? ఇధావుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తి, యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ, తే చ ధమ్మే నప్పజహన్తి, బాహులికా [బాహుల్లికా (స్యా.)] చ హోన్తి, సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా. తత్రావుసో, థేరా భిక్ఖూ తీహి ఠానేహి గారయ్హా భవన్తి. ‘సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తీ’తి – ఇమినా పఠమేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. ‘యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ తే చ ధమ్మే నప్పజహన్తీ’తి – ఇమినా దుతియేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. ‘బాహులికా చ, సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా’తి – ఇమినా తతియేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. థేరా, ఆవుసో, భిక్ఖూ ఇమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హా భవన్తి. తత్రావుసో, మజ్ఝిమా భిక్ఖూ…పే.… నవా భిక్ఖూ తీహి ఠానేహి గారయ్హా భవన్తి. ‘సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తీ’తి – ఇమినా పఠమేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. ‘యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ తే చ ధమ్మే నప్పజహన్తీ’తి – ఇమినా దుతియేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. ‘బాహులికా చ హోన్తి, సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా’తి – ఇమినా తతియేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ గారయ్హా భవన్తి. నవా, ఆవుసో, భిక్ఖూ ఇమేహి తీహి ఠానేహి గారయ్హా భవన్తి. ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకం నానుసిక్ఖన్తి.

౩౨. “కిత్తావతా చ, పనావుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తి ? ఇధావుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తి – యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ తే చ ధమ్మే పజహన్తి; న చ బాహులికా హోన్తి, న సాథలికా ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా పవివేకే పుబ్బఙ్గమా. తత్రావుసో, థేరా భిక్ఖూ తీహి ఠానేహి పాసంసా భవన్తి. ‘సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తీ’తి – ఇమినా పఠమేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. ‘యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ తే చ ధమ్మే పజహన్తీ’తి – ఇమినా దుతియేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. ‘న చ బాహులికా, న సాథలికా ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా పవివేకే పుబ్బఙ్గమా’తి – ఇమినా తతియేన ఠానేన థేరా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. థేరా, ఆవుసో, భిక్ఖూ ఇమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసా భవన్తి . తత్రావుసో, మజ్ఝిమా భిక్ఖూ…పే.… నవా భిక్ఖూ తీహి ఠానేహి పాసంసా భవన్తి. ‘సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తీ’తి – ఇమినా పఠమేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. ‘యేసఞ్చ ధమ్మానం సత్థా పహానమాహ తే చ ధమ్మే పజహన్తీ’తి – ఇమినా దుతియేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. ‘న చ బాహులికా, న సాథలికా ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా పవివేకే పుబ్బఙ్గమా’తి – ఇమినా తతియేన ఠానేన నవా భిక్ఖూ పాసంసా భవన్తి. నవా, ఆవుసో, భిక్ఖూ ఇమేహి తీహి ఠానేహి పాసంసా భవన్తి. ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, సత్థు పవివిత్తస్స విహరతో సావకా వివేకమనుసిక్ఖన్తి.

33. “తత్రావుసో, లోభో చ పాపకో దోసో చ పాపకో. లోభస్స చ పహానాయ దోసస్స చ పహానాయ అత్థి మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. కతమా చ సా, ఆవుసో,

మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం [సేయ్యథీదం (సీ. స్యా. పీ.)] – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో సా, ఆవుసో, మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి.

“తత్రావుసో, కోధో చ పాపకో ఉపనాహో చ పాపకో...పే.... మక్ఖో చ పాపకో పళాసో చ పాపకో, ఇస్సా చ పాపికా మచ్ఛేరఞ్చ పాపకం, మాయా చ పాపికా సాఠేయ్యఞ్చ పాపకం, థమ్భో చ పాపకో సారమ్భో చ పాపకో, మానో చ పాపకో అతిమానో చ పాపకో, మదో చ పాపకో పమాదో చ పాపకో. మదస్స చ పహానాయ పమాదస్స చ పహానాయ అత్థి మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి. కతమా చ సా, ఆవుసో, మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతి? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి. అయం ఖో సా, ఆవుసో, మజ్ఝిమా పటిపదా చక్ఖుకరణీ ఞాణకరణీ ఉపసమాయ అభిఞ్ఞాయ సమ్బోధాయ నిబ్బానాయ సంవత్తతీ”తి.

ఇదమవోచాయస్మా సారిపుత్తో. అత్తమనా తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దున్తి.

ధమ్మదాయాదసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. భయభేరవసుత్తం

౩౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం [సారాణీయం (సీ. స్యా. పీ.)] వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “యేమే, భో గోతమ, కులపుత్తా భవన్తం గోతమం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, భవం తేసం గోతమో పుబ్బఙ్గమో, భవం తేసం గోతమో బహుకారో, భవం తేసం గోతమో సమాదపేతా [సమాదాపేతా (?)]; భోతో చ పన గోతమస్స సా జనతా దిట్ఠానుగతిం ఆపజ్జతీ”తి. “ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ, ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ! యే తే, బ్రాహ్మణ, కులపుత్తా మమం ఉద్దిస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, అహం తేసం పుబ్బఙ్గమో, అహం తేసం బహుకారో, అహం తేసం సమాదపేతా; మమ చ పన సా జనతా దిట్ఠానుగతిం ఆపజ్జతీ”తి. “దురభిసమ్భవాని హి ఖో, భో గోతమ, అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని, దుక్కరం పవివేకం, దురభిరమం ఏకత్తే, హరన్తి మఞ్ఞే మనో వనాని సమాధిం అలభమానస్స భిక్ఖునో”తి . “ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ, ఏవమేతం, బ్రాహ్మణ! దురభిసమ్భవాని హి ఖో, బ్రాహ్మణ, అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని, దుక్కరం పవివేకం, దురభిరమం ఏకత్తే, హరన్తి మఞ్ఞే మనో వనాని సమాధిం అలభమానస్స భిక్ఖునో”తి.

౩౫. “మయ్హమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘దురభిసమ్భవాని హి ఖో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని, దుక్కరం పవివేకం, దురభిరమం ఏకత్తే, హరన్తి మఞ్ఞే మనో

వనాని సమాధిం అలభమానస్స భిక్ఖునో’తి. తస్స మయ్హం బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అపరిసుద్ధకాయకమ్మన్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, అపరిసుద్ధకాయకమ్మన్తసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం అపరిసుద్ధకాయకమ్మన్తో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; పరిసుద్ధకాయకమ్మన్తోహమస్మి. యే హి వో అరియా పరిసుద్ధకాయకమ్మన్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, పరిసుద్ధకాయకమ్మతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౩౬. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అపరిసుద్ధవచీకమ్మన్తా…పే… అపరిసుద్ధమనోకమ్మన్తా …పే… అపరిసుద్ధాజీవా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, అపరిసుద్ధాజీవసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం అపరిసుద్ధాజీవో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; పరిసుద్ధాజీవోహమస్మి. యే హి వో అరియా పరిసుద్ధాజీవా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, పరిసుద్ధాజీవతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౩౭. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అభిజ్ఝాలూ కామేసు తిబ్బసారాగా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, అభిజ్ఝాలుకామేసుతిబ్బసారాగసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం అభిజ్ఝాలు కామేసు తిబ్బసారాగో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; అనభిజ్ఝాలూహమస్మి. యే హి వో అరియా అనభిజ్ఝాలూ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి , తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, అనభిజ్ఝాలుతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౩౮. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా బ్యాపన్నచిత్తా పదుట్ఠమనసఙ్కప్పా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, బ్యాపన్నచిత్తపదుట్ఠమనసఙ్కప్పసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం బ్యాపన్నచిత్తో పదుట్ఠమనసఙ్కప్పో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; మేత్తచిత్తోహమస్మి. యే హి వో అరియా మేత్తచిత్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, మేత్తచిత్తతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౩౯. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా థీనమిద్ధపరియుట్ఠితా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, థీనమిద్ధపరియుట్ఠానసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం థీనమిద్ధపరియుట్ఠితో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; విగతథీనమిద్ధోహమస్మి. యే హి వో అరియా విగతథీనమిద్ధా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, విగతథీనమిద్ధతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౦. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఉద్ధతా అవూపసన్తచిత్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, ఉద్ధతఅవూపసన్తచిత్తసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం ఉద్ధతో అవూపసన్తచిత్తో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; వూపసన్తచిత్తోహమస్మి. యే హి వో అరియా వూపసన్తచిత్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, వూపసన్తచిత్తతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౧. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కఙ్ఖీ విచికిచ్ఛీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, కఙ్ఖివిచికిచ్ఛిసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం కఙ్ఖీ విచికిచ్ఛీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; తిణ్ణవిచికిచ్ఛోహమస్మి. యే హి వో అరియా తిణ్ణవిచికిచ్ఛా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, తిణ్ణవిచికిచ్ఛతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౨. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అత్తుక్కంసకా పరవమ్భీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, అత్తుక్కంసనపరవమ్భనసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి . న ఖో పనాహం అత్తుక్కంసకో పరవమ్భీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి ; అనత్తుక్కంసకో అపరవమ్భీహమస్మి. యే హి వో అరియా అనత్తుక్కంసకా అపరవమ్భీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, అనత్తుక్కంసకతం అపరవమ్భితం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౩. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఛమ్భీ భీరుకజాతికా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, ఛమ్భిభీరుకజాతికసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం ఛమ్భీ భీరుకజాతికో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; విగతలోమహంసోహమస్మి. యే హి వో అరియా విగతలోమహంసా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, విగతలోమహంసతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౪. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా లాభసక్కారసిలోకం నికామయమానా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, లాభసక్కారసిలోకనికామన [నికామయమాన (సీ. స్యా.)] సన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం లాభసక్కారసిలోకం నికామయమానో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; అప్పిచ్ఛోహమస్మి. యే హి వో అరియా అప్పిచ్ఛా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, అప్పిచ్ఛతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౩. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కుసీతా హీనవీరియా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి , కుసీతహీనవీరియసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం కుసీతో హీనవీరియో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; ఆరద్ధవీరియోహమస్మి. యే హి వో అరియా ఆరద్ధవీరియా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, ఆరద్ధవీరియతం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౬. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ముట్ఠస్సతీ అసమ్పజానా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, ముట్ఠస్సతిఅసమ్పజానసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం ముట్ఠస్సతి అసమ్పజానో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; ఉపట్ఠితస్సతిహమస్మి. యే హి వో అరియా ఉపట్ఠితస్సతీ అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, ఉపట్ఠితస్సతితం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౭. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, అసమాహితవిబ్భన్తచిత్తసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం అసమాహితో విబ్భన్తచిత్తో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; సమాధిసమ్పన్నోహమస్మి. యే హి వో అరియా సమాధిసమ్పన్నా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, సమాధిసమ్పదం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

౪౮. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా దుప్పఞ్ఞా ఏళమూగా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి, దుప్పఞ్ఞఏళమూగసన్దోసహేతు హవే తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అకుసలం భయభేరవం అవ్హాయన్తి. న ఖో పనాహం దుప్పఞ్ఞో ఏళమూగో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి; పఞ్ఞాసమ్పన్నోహమస్మి. యే హి వో అరియా పఞ్ఞాసమ్పన్నా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవన్తి తేసమహం అఞ్ఞతరో’తి. ఏతమహం, బ్రాహ్మణ, పఞ్ఞాసమ్పదం అత్తని సమ్పస్సమానో భియ్యో పల్లోమమాపాదిం అరఞ్ఞే విహారాయ.

సోళసపరియాయం నిట్ఠితం.

౪౯. “తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం యా తా రత్తియో అభిఞ్ఞాతా అభిలక్ఖితా – చాతుద్దసీ పఞ్చదసీ అట్ఠమీ చ పక్ఖస్స – తథారూపాసు రత్తీసు యాని తాని ఆరామచేతియాని వనచేతియాని రుక్ఖచేతియాని భింసనకాని సలోమహంసాని తథారూపేసు సేనాసనేసు విహరేయ్యం అప్పేవ నామాహం భయభేరవం పస్సేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, అపరేన సమయేన యా తా రత్తియో అభిఞ్ఞాతా అభిలక్ఖితా – చాతుద్దసీ పఞ్చదసీ అట్ఠమీ చ పక్ఖస్స – తథారూపాసు రత్తీసు యాని తాని ఆరామచేతియాని వనచేతియాని రుక్ఖచేతియాని భింసనకాని సలోమహంసాని తథారూపేసు సేనాసనేసు విహరామి. తత్థ చ మే, బ్రాహ్మణ, విహరతో మగో వా ఆగచ్ఛతి, మోరో వా కట్ఠం పాతేతి, వాతో వా పణ్ణకసటం [పణ్ణసటం (సీ. పీ.)] ఏరేతి; తస్స మయ్హం బ్రాహ్మణ ఏతదహోసి [తస్స మయ్హం ఏవం హోతి (సీ. స్యా.)] –

‘ఏతం నూన తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతీ’తి. తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఏతదహోసి – ‘కిం ను ఖో అహం అఞ్ఞదత్థు భయపటికఙ్ఖీ [భయపాటికఙ్ఖీ (సీ.)] విహరామి? యంనూనాహం యథాభూతం యథాభూతస్స [యథాభూతస్స యథాభూతస్స (సీ. స్యా.)] మే తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతి, తథాభూతం తథాభూతోవ [యథాభూతో యథాభూతోవ (సీ. స్యా.)] తం భయభేరవం పటివినేయ్య’న్తి. తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, చఙ్కమన్తస్స తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతి. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, నేవ తావ తిట్ఠామి న నిసీదామి న నిపజ్జామి, యావ చఙ్కమన్తోవ తం భయభేరవం పటివినేమి. తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, ఠితస్స తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతి. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, నేవ తావ చఙ్కమామి న నిసీదామి న నిపజ్జామి. యావ ఠితోవ తం భయభేరవం పటివినేమి. తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, నిసిన్నస్స తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతి. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, నేవ తావ నిపజ్జామి న తిట్ఠామి న చఙ్కమామి, యావ నిసిన్నోవ తం భయభేరవం పటివినేమి. తస్స మయ్హం, బ్రాహ్మణ, నిపన్నస్స తం భయభేరవం ఆగచ్ఛతి. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, నేవ తావ నిసీదామి న తిట్ఠామి న చఙ్కమామి, యావ నిపన్నోవ తం భయభేరవం పటివినేమి.

౫౦. “సన్తి ఖో పన, బ్రాహ్మణ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా రత్తింయేవ సమానం దివాతి సఞ్జానన్తి, దివాయేవ సమానం రత్తీతి సఞ్జానన్తి. ఇదమహం తేసం సమణబ్రాహ్మణానం సమ్మోహవిహారస్మిం వదామి. అహం ఖో పన, బ్రాహ్మణ, రత్తింయేవ సమానం రత్తీతి సఞ్జానామి, దివాయేవ సమానం దివాతి సఞ్జానామి. యం ఖో తం, బ్రాహ్మణ, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అసమ్మోహధమ్మో సత్తో లోకే ఉప్పన్నో బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన’న్తి, మమేవ తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య – ‘అసమ్మోహధమ్మో సత్తో లోకే ఉప్పన్నో బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన’న్తి.

౫౧. “ఆరద్ధం ఖో పన మే, బ్రాహ్మణ, వీరియం అహోసి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా [అప్పమ్ముట్ఠా (స్యా.)], పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం. సో ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహాసిం, సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేసిం; యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

౫౨. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – ‘అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో’తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ,

రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా, తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో, యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౧౩. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి – ‘ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా; తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా; తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా’తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా, తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో, యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౧౪. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం. అయం ఖో మే, బ్రాహ్మణ, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా, అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా, తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో, యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౧౫. “సియా ఖో పన తే, బ్రాహ్మణ, ఏవమస్స – ‘అజ్జాపి నూన సమణో గోతమో అవీతరాగో అవీతదోసో అవీతమోహో, తస్మా అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవతీ’తి. న ఖో పనేతం, బ్రాహ్మణ, ఏవం దట్ఠబ్బం. ద్వే ఖో అహం, బ్రాహ్మణ, అత్థవసే సమ్పస్సమానో అరఞ్ఞవనపత్థాని పన్తాని సేనాసనాని పటిసేవామి – అత్తనో చ దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారం సమ్పస్సమానో, పచ్ఛిమఞ్చ జనతం అనుకమ్పమానో”తి.

౧౬. “అనుకమ్పితరూపా వతాయం భోతా గోతమేన పచ్ఛిమా జనతా , యథా తం అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన. అభిక్కన్తం, భో గోతమ! అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – ‘చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీ’తి; ఏవమేవం

భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

భయభేరవసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. అనఙ్గణసుత్తం

౫౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో, భిక్ఖవే”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

“చత్తారోమే, ఆవుసో, పుగ్గలా సన్తో సంవిజ్జమానా లోకస్మిం. కతమే చత్తారో? ఇధావుసో, ఏకచ్చో పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. ఇధ పనావుసో, ఏకచ్చో పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి. ఇధావుసో, ఏకచ్చో పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. ఇధ పనావుసో, ఏకచ్చో పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి. తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, అయం ఇమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం సాఙ్గణానంయేవ సతం హీనపురిసో అక్ఖాయతి. తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఇమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం సాఙ్గణానంయేవ సతం సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతి . తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, అయం ఇమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం అనఙ్గణానంయేవ సతం హీనపురిసో అక్ఖాయతి. తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, అయం ఇమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం అనఙ్గణానంయేవ సతం సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతీ”తి.

౫౮. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

“కో ను ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, హేతు కో పచ్చయో యేనిమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం సాఙ్గణానంయేవ సతం ఏకో హీనపురిసో అక్ఖాయతి, ఏకో సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతి? కో పనావుసో సారిపుత్త, హేతు కో పచ్చయో యేనిమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం అనఙ్గణానంయేవ సతం ఏకో హీనపురిసో అక్ఖాయతి, ఏకో సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతీ”తి?

౫౯. “తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – న ఛన్దం జనేస్సతి న వాయమిస్సతి న వీరియం ఆరభిస్సతి తస్సఙ్గణస్స పహానాయ; సో సరాగో సదోసో సమోహో సాఙ్గణో సంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా రజేన చ మలేన చ పరియోనద్ధా. తమేనం సామికా న చేవ పరిభుఞ్జేయ్యుం న చ పరియోదపేయ్యుం [పరియోదాపేయ్యుం (?)], రజాపథే చ నం నిక్ఖిపేయ్యుం. ఏవఞ్హి సా, ఆవుసో, కంసపాతి అపరేన సమయేన సంకిలిట్ఠతరా అస్స మలగ్గహితా”తి? “ఏవమావుసో”తి. “ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం

అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – న ఛన్దం జనేస్సతి న వాయమిస్సతి న వీరియం ఆరభిస్సతి తస్సఙ్గణస్స పహానాయ; సో సరాగో సదోసో సమోహో సాఙ్గణో సంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి.

“తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – ఛన్దం జనేస్సతి వాయమిస్సతి వీరియం ఆరభిస్సతి తస్సఙ్గణస్స పహానాయ; సో అరాగో అదోసో అమోహో అనఙ్గణో అసంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా రజేన చ మలేన చ పరియోనద్ధా. తమేనం సామికా పరిభుఞ్జేయ్యుఞ్చేవ పరియోదపేయ్యుఞ్చ, న చ నం రజాపథే నిక్ఖిపేయ్యుం. ఏవఞ్హి సా, ఆవుసో, కంసపాతి అపరేన సమయేన పరిసుద్ధతరా అస్స పరియోదాతా”తి? “ఏవమావుసో”తి. “ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, య్వాయం పుగ్గలో సాఙ్గణోవ సమానో ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – ఛన్దం జనేస్సతి వాయమిస్సతి వీరియం ఆరభిస్సతి తస్సఙ్గణస్స పహానాయ; సో అరాగో అదోసో అమోహో అనఙ్గణో అసంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి.

“తత్రావుసో , య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – సుభనిమిత్తం మనసి కరిస్సతి, తస్స సుభనిమిత్తస్స మనసికారా రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేస్సతి; సో సరాగో సదోసో సమోహో సాఙ్గణో సంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తమేనం సామికా న చేవ పరిభుఞ్జేయ్యుం న చ పరియోదపేయ్యుం, రజాపథే చ నం నిక్ఖిపేయ్యుం. ఏవఞ్హి సా, ఆవుసో, కంసపాతి అపరేన సమయేన సంకిలిట్ఠతరా అస్స మలగ్గహితా”తి? “ఏవమావుసో”తి. “ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – సుభనిమిత్తం మనసి కరిస్సతి, తస్స సుభనిమిత్తస్స మనసికారా రాగో చిత్తం అనుద్ధంసేస్సతి;సో సరాగో సదోసో సమోహో సాఙ్గణో సంకిలిట్ఠచిత్తోకాలంకరిస్సతి.

“తత్రావుసో, య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – సుభనిమిత్తం న మనసి కరిస్సతి, తస్స సుభనిమిత్తస్స అమనసికారా రాగో చిత్తం నానుద్ధంసేస్సతి; సో అరాగో అదోసో అమోహో అనఙ్గణో అసంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తమేనం సామికా పరిభుఞ్జేయ్యుఞ్చేవ పరియోదపేయ్యుఞ్చ, న చ నం రజాపథే నిక్ఖిపేయ్యుం. ఏవఞ్హి సా, ఆవుసో, కంసపాతి అపరేన సమయేన పరిసుద్ధతరా అస్స పరియోదాతా”తి? “ఏవమావుసో”తి. “ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, య్వాయం పుగ్గలో అనఙ్గణోవ సమానో ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం అఙ్గణ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, తస్సేతం పాటికఙ్ఖం – సుభనిమిత్తం న మనసి కరిస్సతి, తస్స సుభనిమిత్తస్స అమనసికారా రాగో చిత్తం నానుద్ధంసేస్సతి; సో అరాగో అదోసో అమోహో అనఙ్గణో అసంకిలిట్ఠచిత్తో కాలం కరిస్సతి.

“అయం ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన , హేతు అయం పచ్చయో యేనిమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం సాఙ్గణానంయేవ సతం ఏకో హీనపురిసో అక్ఖాయతి, ఏకో సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతి. అయం పనావుసో మోగ్గల్లాన, హేతు అయం పచ్చయో యేనిమేసం ద్విన్నం పుగ్గలానం అనఙ్గణానంయేవ సతం ఏకో హీనపురిసో అక్ఖాయతి, ఏకో సేట్ఠపురిసో అక్ఖాయతీ”తి.

౬౦. "అఙ్గణం అఙ్గణన్తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిస్స ను ఖో ఏతం, ఆవుసో, అధివచనం యదిదం అఙ్గణ"న్తి? "పాపకానం ఖో ఏతం, ఆవుసో, అకుసలానం ఇచ్ఛావచరానం అధివచనం, యదిదం అఙ్గణ"న్తి.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'ఆపత్తిఞ్చ వత ఆపన్నో అస్సం, న చ మం భిక్ఖూ జానేయ్యుం ఆపత్తిం ఆపన్నో'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం తం భిక్ఖుం భిక్ఖూ జానేయ్యుం – 'ఆపత్తిం ఆపన్నో'తి. 'జానన్తి మం భిక్ఖూ ఆపత్తిం ఆపన్నో'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'ఆపత్తిఞ్చ వత ఆపన్నో అస్సం, అనురహో మం భిక్ఖూ చోదేయ్యుం, నో సఙ్ఘమజ్ఝే'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం తం భిక్ఖుం భిక్ఖూ సఙ్ఘమజ్ఝే చోదేయ్యుం, నో అనురహో. 'సఙ్ఘమజ్ఝే మం భిక్ఖూ చోదేన్తి, నో అనురహో'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'ఆపత్తిఞ్చ వత ఆపన్నో అస్సం, సప్పటిపుగ్గలో మం చోదేయ్య, నో అప్పటిపుగ్గలో'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం తం భిక్ఖుం అప్పటిపుగ్గలో చోదేయ్య, నో సప్పటిపుగ్గలో. 'అప్పటిపుగ్గలో మం చోదేతి, నో సప్పటిపుగ్గలో'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత మమేవ సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్య, న అఞ్ఞం భిక్ఖుం సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్యా'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞం భిక్ఖుం సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్య, న తం భిక్ఖుం సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్య. 'అఞ్ఞం భిక్ఖుం సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేతి, న మం సత్థా పటిపుచ్ఛిత్వా పటిపుచ్ఛిత్వా భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేతీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత మమేవ భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసేయ్యుం, న అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసేయ్యు'న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసేయ్యుం, న తం భిక్ఖుం భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసేయ్యుం. 'అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసన్తి, న మం భిక్ఖూ పురక్ఖత్వా పురక్ఖత్వా గామం భత్తాయ పవిసన్తీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత అహమేవ లభేయ్యం భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డ'న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, న సో భిక్ఖు లభేయ్య భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం. 'అఞ్ఞో భిక్ఖు లభతి భత్తగ్గే అగ్గాసనం అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డం, నాహం లభామి భత్తగ్గే అగ్గాసనం

అగ్గోదకం అగ్గపిణ్డ'న్తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత అహమేవ భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదేయ్యం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదేయ్యా'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదేయ్య, న సో భిక్ఖు భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదేయ్య. 'అఞ్ఞో భిక్ఖు భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదతి, నాహం భత్తగ్గే భుత్తావీ అనుమోదామీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత అహమేవ ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్యం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్యా'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్య, న సో భిక్ఖు ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేయ్య. 'అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేతి, నాహం ఆరామగతానం భిక్ఖూనం ధమ్మం దేసేమీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత అహమేవ ఆరామగతానం భిక్ఖునీనం ధమ్మం దేసేయ్యం...పే.... ఉపాసకానం ధమ్మం దేసేయ్యం...పే.... ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేయ్యం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేయ్యా'తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేయ్య, న సో భిక్ఖు ఆరామగతానం ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేయ్య. 'అఞ్ఞో భిక్ఖు ఆరామగతానం ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేతి, నాహం ఆరామగతానం ఉపాసికానం ధమ్మం దేసేమీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత మమేవ భిక్ఖూ సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం [గరుకరేయ్యుం (సీ. స్యా. పీ.)] మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, న అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యు'న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, న తం భిక్ఖుం భిక్ఖూ సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం. 'అఞ్ఞం భిక్ఖుం భిక్ఖూ సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి , న మం భిక్ఖూ సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తీ'తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

"ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వత మమేవ భిక్ఖునియో...పే.... ఉపాసకా...పే.... ఉపాసికా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, న అఞ్ఞం భిక్ఖుం ఉపాసికా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యు'న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞం భిక్ఖుం ఉపాసికా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, న తం భిక్ఖుం ఉపాసికా సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం. 'అఞ్ఞం భిక్ఖుం ఉపాసికా సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, న మం ఉపాసికా సక్కరోన్తి

గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తీ’తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

“ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత అహమేవ లాభీ అస్సం పణీతానం చీవరానం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం చీవరాన’న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం చీవరానం, న సో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం చీవరానం. ‘అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ [లాభీ అస్స (క॰)] పణీతానం చీవరానం, నాహం లాభీ [లాభీ అస్సం (క॰)] పణీతానం చీవరాన’న్తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

“ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చస్స భిక్ఖునో ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – ‘అహో వత అహమేవ లాభీ అస్సం పణీతానం పిణ్డపాతానం…పే॰… పణీతానం సేనాసనానం…పే॰… పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం, న అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన’న్తి. ఠానం ఖో పనేతం, ఆవుసో, విజ్జతి యం అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం, న సో భిక్ఖు లాభీ అస్స పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం. ‘అఞ్ఞో భిక్ఖు లాభీ [లాభీ అస్స (క॰)] పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారానం, నాహం లాభీ [లాభీ అస్సం (క॰)] పణీతానం గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన’న్తి – ఇతి సో కుపితో హోతి అప్పతీతో. యో చేవ ఖో, ఆవుసో, కోపో యో చ అప్పచ్చయో – ఉభయమేతం అఙ్గణం.

“ఇమేసం ఖో ఏతం, ఆవుసో, పాపకానం అకుసలానం ఇచ్ఛావచరానం అధివచనం, యదిదం అఙ్గణ”న్తి.

౬౧. “యస్స కస్సచి, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఇమే పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా అప్పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ, కిఞ్చాపి సో హోతి ఆరఞ్ఞికో పన్తసేనాసనో పిణ్డపాతికో సపదానచారీ పంసుకూలికో లూఖచీవరధరో, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ న చేవ సక్కరోన్తి న గరుం కరోన్తి న మానేన్తి న పూజేన్తి. తం కిస్స హేతు? తే హి తస్స ఆయస్మతో పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా అప్పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తమేనం సామికా అహికుణపం వా కుక్కురకుణపం వా మనుస్సకుణపం వా రచయిత్వా అఞ్ఞిస్సా కంసపాతియా పటికుజ్జిత్వా అన్తరాపణం పటిపజ్జేయ్యుం. తమేనం జనో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘అమ్భో, కిమేవిదం హరీయతి జఞ్ఞజఞ్ఞం వియా’తి? తమేనం ఉట్ఠహిత్వా అపాపురిత్వా [అవాపురిత్వా (సీ॰)] ఓలోకేయ్య. తస్స సహదస్సనేన అమనాపతా చ సణ్ఠహేయ్య, పాటికుల్యతా [పటికూలతా (క॰), పాటికూల్యతా (స్యా॰)] చ సణ్ఠహేయ్య, జేగుచ్ఛతా చ [జేగుచ్ఛితా చ (పీ॰ క॰)] సణ్ఠహేయ్య; జిఘచ్ఛితానమ్పి న భోత్తుకమ్యతా అస్స, పగేవ సుహితానం. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, యస్స కస్సచి భిక్ఖునో ఇమే పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా అప్పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ, కిఞ్చాపి సో హోతి ఆరఞ్ఞికో పన్తసేనాసనో పిణ్డపాతికో సపదానచారీ పంసుకూలికో లూఖచీవరధరో, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ న చేవ సక్కరోన్తి న గరుం కరోన్తి న మానేన్తి న పూజేన్తి. తం కిస్స హేతు? తే హి తస్స ఆయస్మతో పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా అప్పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ.

౬౨. "యస్స కస్సచి, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఇమే పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ, కిఞ్చాపి సో హోతి గామన్తవిహారీ నేమన్తనికో గహపతిచీవరధరో, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి. తం కిస్స హేతు ? తే హి తస్స ఆయస్మతో పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, కంసపాతి ఆభతా ఆపణా వా కమ్మారకులా వా పరిసుద్ధా పరియోదాతా. తమేనం సామికా సాలీనం ఓదనం విచితకాళకం [విచినితకాళకం (క.)] అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం రచయిత్వా అఞ్ఞిస్సా కంసపాతియా పటికుజ్జిత్వా అన్తరాపణం పటిపజ్జేయ్యుం. తమేనం జనో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'అమ్భో, కిమేవిదం హరీయతి జఞ్ఞజఞ్ఞం వియా'తి? తమేనం ఉట్ఠహిత్వా అపాపురిత్వా ఓలోకేయ్య. తస్స సహ దస్సనేన మనాపతా చ సణ్ఠహేయ్య, అప్పాటికుల్యతా చ సణ్ఠహేయ్య, అజేగుచ్ఛతా చ సణ్ఠహేయ్య; సుహితానమ్పి భోత్తుకమ్యతా అస్స, పగేవ జిఘచ్ఛితానం. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, యస్స కస్సచి భిక్ఖునో ఇమే పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చ, కిఞ్చాపి సో హోతి గామన్తవిహారీ నేమన్తనికో గహపతిచీవరధరో, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి . తం కిస్స హేతు? తే హి తస్స ఆయస్మతో పాపకా అకుసలా ఇచ్ఛావచరా పహీనా దిస్సన్తి చేవ సూయన్తి చా"తి.

౬౩. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – "ఉపమా మం, ఆవుసో సారిపుత్త, పటిభాతీ"తి. "పటిభాతు తం, ఆవుసో మోగ్గల్లానా"తి. "ఏకమిదాహం, ఆవుసో, సమయం రాజగహే విహరామి గిరిబ్బజే. అథ ఖ్వాహం, ఆవుసో, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ రాజగహం పిణ్డాయ పావిసిం. తేన ఖో పన సమయేన సమీతి యానకారపుత్తో రథస్స నేమిం తచ్ఛతి. తమేనం పణ్డుపుత్తో ఆజీవకో పురాణయానకారపుత్తో పచ్చుపట్ఠితో హోతి. అథ ఖో, ఆవుసో, పణ్డుపుత్తస్స ఆజీవకస్స పురాణయానకారపుత్తస్స ఏవం చేతసో పరివితక్కో ఉదపాది – 'అహో వతాయం సమీతి యానకారపుత్తో ఇమిస్సా నేమియా ఇమఞ్చ వఙ్కం ఇమఞ్చ జిమ్హం ఇమఞ్చ దోసం తచ్ఛేయ్య, ఏవాయం నేమి అపగతవఙ్కా అపగతజిమ్హా అపగతదోసా సుద్ధా అస్స [సుద్ధాస్స (సీ. పీ.), సుద్ధా (క.)] సారే పతిట్ఠితా'తి . యథా యథా ఖో, ఆవుసో, పణ్డుపుత్తస్స ఆజీవకస్స పురాణయానకారపుత్తస్స చేతసో పరివితక్కో హోతి, తథా తథా సమీతి యానకారపుత్తో తస్సా నేమియా తఞ్చ వఙ్కం తఞ్చ జిమ్హం తఞ్చ దోసం తచ్ఛతి. అథ ఖో, ఆవుసో, పణ్డుపుత్తో ఆజీవకో పురాణయానకారపుత్తో అత్తమనో అత్తమనవాచం నిచ్ఛారేసి – 'హదయా హదయం మఞ్ఞే అఞ్ఞాయ తచ్ఛతీ'తి.

"ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, యే తే పుగ్గలా అస్సద్ధా, జీవికత్థా న సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, సఠా మాయావినో కేతబినో [కేటుభినో (బహూసు)] ఉద్ధతా ఉన్నళా చపలా ముఖరా వికిణ్ణవాచా, ఇన్ద్రియేసు అగుత్తద్వారా, భోజనే అమత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అననుయుత్తా, సామఞ్ఞే అనపేక్ఖవన్తో, సిక్ఖాయ న తిబ్బగారవా, బాహులికా సాథలికా, ఓక్కమనే పుబ్బఙ్గమా, పవివేకే నిక్ఖిత్తధురా, కుసీతా హీనవీరియా ముట్ఠస్సతీ అసమ్పజానా అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా దుప్పఞ్ఞా ఏళమూగా, తేసం ఆయస్మా సారిపుత్తో ఇమినా ధమ్మపరియాయేన హదయా హదయం మఞ్ఞే అఞ్ఞాయ తచ్ఛతి.

"యే పన తే కులపుత్తా సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, అసఠా అమాయావినో అకేతబినో అనుద్ధతా అనున్నళా అచపలా అముఖరా అవికిణ్ణవాచా, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా, భోజనే మత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అనుయుత్తా, సామఞ్ఞే అపేక్ఖవన్తో, సిక్ఖాయ తిబ్బగారవా, న బాహులికా న సాథలికా, ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా, పవివేకే పుబ్బఙ్గమా,

ఆరద్ధవీరియా పహితత్తా ఉపట్ఠితస్సతీ సమ్పజానా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా పఞ్ఞవన్తో అనేళమూగా, తే ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఇమం ధమ్మపరియాయం సుత్వా పివన్తి మఞ్ఞే, ఘసన్తి మఞ్ఞే వచసా చేవ మనసా చ – 'సాధు వత, భో, సబ్రహ్మచారీ అకుసలా వుట్ఠాపేత్వా కుసలే పతిట్ఠాపేతీ'తి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనకజాతికో సీసంన్హాతో ఉప్పలమాలం వా వస్సికమాలం వా అతిముత్తకమాలం [అధిముత్తకమాలం (స్యా.)] వా లభిత్వా ఉభోహి హత్థేహి పటిగ్గహేత్వా ఉత్తమఙ్గే సిరస్మిం పతిట్ఠపేయ్య, ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, యే తే కులపుత్తా సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, అసఠా అమాయావినో అకేతబినో అనుద్ధతా అనున్నళా అచపలా అముఖరా అవికిణ్ణవాచా, ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా, భోజనే మత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అనుయుత్తా, సామఞ్ఞే అపేక్ఖవన్తో, సిక్ఖాయ తిబ్బగారవా, న బాహులికా న సాథలికా, ఓక్కమనే నిక్ఖిత్తధురా, పవివేకే పుబ్బఙ్గమా, ఆరద్ధవీరియా పహితత్తా ఉపట్ఠితస్సతీ సమ్పజానా సమాహితా ఏకగ్గచిత్తా పఞ్ఞవన్తో అనేళమూగా, తే ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఇమం ధమ్మపరియాయం సుత్వా పివన్తి మఞ్ఞే, ఘసన్తి మఞ్ఞే వచసా చేవ మనసా చ – 'సాధు వత, భో, సబ్రహ్మచారీ అకుసలా వుట్ఠాపేత్వా కుసలే పతిట్ఠాపేతీ'తి. ఇతిహ తే ఉభో మహానాగా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సమనుమోదింసూ"తి.

అనఙ్గణసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. ఆకఙ్ఖేయ్యసుత్తం

౬౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"సమ్పన్నసీలా, భిక్ఖవే, విహరథ సమ్పన్నపాతిమోక్ఖా; పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతా విహరథ ఆచారగోచరసమ్పన్నా అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావినో; సమాదాయ సిక్ఖథ సిక్ఖాపదేసు.

౬౫. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'సబ్రహ్మచారీనం పియో చ అస్సం మనాపో చ గరు చ భావనీయో చా'తి [మనాపో గరుభావనియో చాతి (సీ.)], సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'లాభీ అస్సం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారాన'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'యేసాహం చీవరపిణ్డపాతసేనాసన గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం పరిభుఞ్జామి తేసం తే కారా మహప్ఫలా అస్సు మహానిసంసా'తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'యే మం [యే మే (సీ. స్యా.)] ఞాతీ సాలోహితా పేతా కాలఙ్కతా [కాలకతా (సీ. స్యా. పీ.)] పసన్నచిత్తా అనుస్సరన్తి తేసం తం మహప్ఫలం అస్స మహానిసంస'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

౬౬. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'అరతిరతిసహో అస్సం, న చ మం అరతి సహేయ్య, ఉప్పన్నం అరతిం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'భయభేరవసహో అస్సం, న చ మం భయభేరవం సహేయ్య, ఉప్పన్నం భయభేరవం అభిభుయ్య అభిభుయ్య విహరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'చతున్నం ఝానానం ఆభిచేతసికానం దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారానం నికామలాభీ అస్సం అకిచ్ఛలాభీ అకసిరలాభీ'తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'యే తే సన్తా విమోక్ఖా అతిక్కమ్మ రూపే ఆరుప్పా, తే కాయేన ఫుసిత్వా విహరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

౬౭. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నో అస్సం అవినిపాతధమ్మో నియతో సమ్బోధిపరాయణో'తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామీ అస్సం సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికో అస్సం తత్థ పరినిబ్బాయీ అనావత్తిధమ్మో తస్మా లోకా'తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

౬౮. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభవేయ్యం – ఏకోపి హుత్వా బహుధా అస్సం, బహుధాపి హుత్వా ఏకో అస్సం; ఆవిభావం తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛేయ్యం, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరేయ్యం, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానే గచ్ఛేయ్యం, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమేయ్యం, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరామసేయ్యం పరిమజ్జేయ్యం; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణేయ్యం – దిబ్బే చ మానుసే చ యే దూరే సన్తికే చా'తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ…పే॰… బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానేయ్యం – సరాగం వా చిత్తం సరాగం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతరాగం వా చిత్తం వీతరాగం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సదోసం వా చిత్తం సదోసం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతదోసం వా చిత్తం వీతదోసం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సమోహం వా చిత్తం సమోహం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, వీతమోహం వా చిత్తం వీతమోహం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సంఖిత్తం వా చిత్తం సంఖిత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం విక్ఖిత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; మహగ్గతం వా చిత్తం మహగ్గతం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అమహగ్గతం వా చిత్తం అమహగ్గతం

చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సఉత్తరం వా చిత్తం సఉత్తరం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అనుత్తరం వా చిత్తం అనుత్తరం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; సమాహితం వా చిత్తం సమాహితం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అసమాహితం వా చిత్తం అసమాహితం చిత్తన్తి పజానేయ్యం; విముత్తం వా చిత్తం విముత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్యం, అవిముత్తం వా చిత్తం అవిముత్తం చిత్తన్తి పజానేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ...పే.... బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్యం, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతి సతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నోతి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ...పే.... బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సేయ్యం చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానేయ్యం – ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా; ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నాతి, ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సేయ్యం చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

౬౯. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య'న్తి, సీలేస్వేవస్స పరిపూరకారీ అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం.

"సమ్పన్నసీలా, భిక్ఖవే, విహరథ సమ్పన్నపాతిమోక్ఖా; పాతిమోక్ఖసంవరసంవుతా విహరథ ఆచారగోచరసమ్పన్నా అణుమత్తేసు వజ్జేసు భయదస్సావినో; సమాదాయ సిక్ఖథ సిక్ఖాపదేసూ"తి – ఇతి యం తం వుత్తం ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్త"న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

ఆకఙ్ఖేయ్యసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. వత్థసుత్తం

౭౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, వత్థం సంకిలిట్ఠం మలగ్గహితం; తమేనం రజకో యస్మిం యస్మిం రఙ్గజాతే ఉపసంహరేయ్య – యది నీలకాయ యది పీతకాయ యది లోహితకాయ యది మఞ్జిట్ఠకాయ [మఞ్జేట్ఠకాయ (సీ. పీ.), మఞ్జేట్ఠికాయ (స్యా.)] దురత్తవణ్ణమేవస్స అపరిసుద్ధవణ్ణమేవస్స. తం కిస్స హేతు? అపరిసుద్ధత్తా, భిక్ఖవే, వత్థస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చిత్తే సంకిలిట్ఠే, దుగ్గతి పాటికఙ్ఖా. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, వత్థం పరిసుద్ధం పరియోదాతం; తమేనం రజకో యస్మిం యస్మిం రఙ్గజాతే ఉపసంహరేయ్య – యది నీలకాయ యది పీతకాయ యది లోహితకాయ యది మఞ్జిట్ఠకాయ – సురత్తవణ్ణమేవస్స పరిసుద్ధవణ్ణమేవస్స. తం కిస్స హేతు? పరిసుద్ధత్తా, భిక్ఖవే, వత్థస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, చిత్తే అసంకిలిట్ఠే, సుగతి పాటికఙ్ఖా.

౭౧. "కతమే చ, భిక్ఖవే, చిత్తస్స ఉపక్కిలేసా? అభిజ్ఝావిసమలోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, బ్యాపాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, కోధో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, ఉపనాహో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మక్ఖో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, పళాసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, ఇస్సా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మచ్ఛరియం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మాయా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, సాఠేయ్యం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, థమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, సారమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, అతిమానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, పమాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో.

౭౨. "స ఖో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు 'అభిజ్ఝావిసమలోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా అభిజ్ఝావిసమలోభం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'బ్యాపాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా బ్యాపాదం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి ; 'కోధో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా కోధం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'ఉపనాహో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా ఉపనాహం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'మక్ఖో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా మక్ఖం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'పళాసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా పళాసం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'ఇస్సా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా ఇస్సం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'మచ్ఛరియం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా మచ్ఛరియం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'మాయా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా మాయం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'సాఠేయ్యం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా సాఠేయ్యం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'థమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా థమ్భం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'సారమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా సారమ్భం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'మానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా మానం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'అతిమానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా అతిమానం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'మదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా మదం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి; 'పమాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా పమాదం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసం పజహతి.

౭౩. "యతో ఖో [యతో చ ఖో (సీ. స్యా.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖునో 'అభిజ్ఝావిసమలోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా అభిజ్ఝావిసమలోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి, 'బ్యాపాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా బ్యాపాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; 'కోధో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి – ఇతి విదిత్వా కోధో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; 'ఉపనాహో

చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా ఉపనాహో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘మక్ఖో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా మక్ఖో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘పళాసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా పళాసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘ఇస్సా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా ఇస్సా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘మచ్ఛరియం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా మచ్ఛరియం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘మాయా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా మాయా చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘సాఠేయ్యం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా సాఠేయ్యం చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘థమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా థమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘సారమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా సారమ్భో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘మానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా మానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘అతిమానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా అతిమానో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘మదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా మదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి; ‘పమాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి – ఇతి విదిత్వా పమాదో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో పహీనో హోతి.

౭౪. “సో బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా’తి; ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో సన్దిట్ఠికో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహీ’తి; సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో హోతి – ‘సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఉజుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, ఞాయప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, సామీచిప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో, యదిదం చత్తారి పురిసయుగాని, అట్ఠ పురిసపుగ్గలా. ఏస భగవతో సావకసఙ్ఘో ఆహునేయ్యో పాహునేయ్యో దక్ఖిణేయ్యో అఞ్జలికరణీయో , అనుత్తరం పుఞ్ఞక్ఖేత్తం లోకస్సా’తి.

౭౫. “యథోధి [యతోధి (అట్ఠకథాయం పాఠన్తరం)] ఖో పనస్స చత్తం హోతి వన్తం ముత్తం పహీనం పటినిస్సట్ఠం, సో ‘బుద్ధే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతోమ్హీ’తి లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి; ‘ధమ్మే…పే.… సఙ్ఘే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతోమ్హీ’తి లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం; పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి. ‘యథోధి ఖో పన మే చత్తం వన్తం ముత్తం పహీనం పటినిస్సట్ఠ’న్తి లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం; పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

౭౬. “స ఖో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవంసీలో ఏవంధమ్మో ఏవంపఞ్ఞో సాలీనం చేపి పిణ్డపాతం భుఞ్జతి విచితకాళకం అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం, నేవస్స తం హోతి అన్తరాయాయ. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, వత్థం సంకిలిట్ఠం మలగ్గహితం అచ్ఛోదకం ఆగమ్మ పరిసుద్ధం హోతి పరియోదాతం , ఉక్కాముఖం వా పనాగమ్మ జాతరూపం పరిసుద్ధం హోతి పరియోదాతం, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవంసీలో ఏవంధమ్మో ఏవంపఞ్ఞో సాలీనం చేపి పిణ్డపాతం భుఞ్జతి విచితకాళకం అనేకసూపం అనేకబ్యఞ్జనం , నేవస్స తం హోతి అన్తరాయాయ.

౭౭. “సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం [చతుత్థిం (సీ. పీ.)]. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి; కరుణాసహగతేన చేతసా...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే.... ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాపజ్జేన ఫరిత్వా విహరతి.

౭౮. “సో ‘అత్థి ఇదం, అత్థి హీనం, అత్థి పణీతం, అత్థి ఇమస్స సఞ్ఞాగతస్స ఉత్తరిం నిస్సరణ’న్తి పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి . అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే – ‘భిక్ఖు సినాతో అన్తరేన సినానేనా’”తి.

౭౯. తేన ఖో పన సమయేన సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “గచ్ఛతి పన భవం గోతమో బాహుకం నదిం సినాయితు”న్తి? “కిం, బ్రాహ్మణ, బాహుకాయ నదియా? కిం బాహుకా నదీ కరిస్సతీ”తి? “లోక్ఖసమ్మతా [లోఖ్యసమ్మతా (సీ.), మోక్ఖసమ్మతా (పీ.)] హి, భో గోతమ, బాహుకా నదీ బహుజనస్స, పుఞ్ఞసమ్మతా హి, భో గోతమ, బాహుకా నదీ బహుజనస్స, బాహుకాయ పన నదియా బహుజనో పాపకమ్మం కతం పవాహేతీ”తి. అథ ఖో భగవా సున్దరికభారద్వాజం బ్రాహ్మణం గాథాహి అజ్ఝభాసి –

“బాహుకం అధికక్కఞ్చ, గయం సున్దరికం మపి [సున్దరికామపి (సీ. స్యా. పీ.), సున్దరికం మహిం (ఇతిపి)];
సరస్సతిం పయాగఞ్చ, అథో బాహుమతిం నదిం;
నిచ్చమ్పి బాలో పక్ఖన్దో [పక్ఖన్నో (సీ. స్యా. పీ.)], కణ్హకమ్మో న సుజ్ఝతి.

“కిం సున్దరికా కరిస్సతి, కిం పయాగా [పయాగో (సీ. స్యా. పీ.)] కిం బాహుకా నదీ;
వేరిం కతకిబ్బిసం నరం, న హి నం సోధయే పాపకమ్మినం.

“సుద్ధస్స వే సదా ఫగ్గు, సుద్ధస్సుపోసథో సదా;
సుద్ధస్స సుచికమ్మస్స, సదా సమ్పజ్జతే వతం;
ఇధేవ సినాహి బ్రాహ్మణ, సబ్బభూతేసు కరోహి ఖేమతం.

“సచే ముసా న భణసి, సచే పాణం న హింససి;
సచే అదిన్నం నాదియసి, సద్దహానో అమచ్ఛరీ;
కిం కాహసి గయం గన్త్వా, ఉదపానోపి తే గయా”తి.

౮౦. ఏవం వుత్తే, సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. లభేయ్యాహం భోతో గోతమస్స సన్తికే పబ్బజ్జం, లభేయ్యం ఉపసమ్పద"న్తి. అలత్థ ఖో సున్దరికభారద్వాజో బ్రాహ్మణో భగవతో సన్తికే పబ్బజ్జం, అలత్థ ఉపసమ్పదం. అచిరూపసమ్పన్నో ఖో పనాయస్మా భారద్వాజో ఏకో వూపకట్ఠో అప్పమత్తో ఆతాపీ పహితత్తో విహరన్తో నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసి. "ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా"తి అబ్భఞ్ఞాసి. అఞ్ఞతరో ఖో పనాయస్మా భారద్వాజో అరహతం అహోసీతి.

వత్థసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. సల్లేఖసుత్తం

౮౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా మహాచున్దో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహాచున్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యా ఇమా, భన్తే, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – అత్తవాదపటిసంయుత్తా వా లోకవాదపటిసంయుత్తా వా – ఆదిమేవ ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖునో మనసికరోతో ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పహానం హోతి, ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పటినిస్సగ్గో హోతీ"తి?

౮౨. "యా ఇమా, చున్ద, అనేకవిహితా దిట్ఠియో లోకే ఉప్పజ్జన్తి – అత్తవాదపటిసంయుత్తా వా లోకవాదపటిసంయుత్తా వా – యత్థ చేతా దిట్ఠియో ఉప్పజ్జన్తి యత్థ చ అనుసేన్తి యత్థ చ సముదాచరన్తి తం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మే సో అత్తా'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతో ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పహానం హోతి, ఏవమేతాసం దిట్ఠీనం పటినిస్సగ్గో హోతి.

"ఠానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – 'సల్లేఖేన విహరామీ'తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారా ఏతే అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

"ఠానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – 'సల్లేఖేన విహరామీ'తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారా ఏతే అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరేయ్య, సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేయ్య, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారా ఏతే అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారా ఏతే అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా, పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా, నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా, ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. సన్తా ఏతే విహారా అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. సన్తా ఏతే విహారా అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి. న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. సన్తా ఏతే విహారా అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

“ఝానం ఖో పనేతం, చున్ద, విజ్జతి యం ఇధేకచ్చో భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘సల్లేఖేన విహరామీ’తి . న ఖో పనేతే, చున్ద, అరియస్స వినయే సల్లేఖా వుచ్చన్తి. సన్తా ఏతే విహారా అరియస్స వినయే వుచ్చన్తి.

౮౩. “ఇధ ఖో పన వో, చున్ద, సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే విహింసకా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అవిహింసకా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే పాణాతిపాతీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ పాణాతిపాతా పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అదిన్నాదాయీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అదిన్నాదానా పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అబ్రహ్మచారీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ బ్రహ్మచారీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే ముసావాదీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ ముసావాదా పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే పిసుణవాచా [పిసుణా వాచా (సీ. పీ.)] భవిస్సన్తి, మయమేత్థ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే ఫరుసవాచా [ఫరుసా వాచా (సీ. పీ.)] భవిస్సన్తి, మయమేత్థ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే సమ్ఫప్పలాపీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అభిజ్ఝాలూ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అనభిజ్ఝాలూ

భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే బ్యాపన్నచిత్తా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అబ్యాపన్నచిత్తా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాదిట్ఠీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాదిట్ఠీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాసఙ్కప్పా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాసఙ్కప్పా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛావాచా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మావాచా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాకమ్మన్తా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాకమ్మన్తా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాఆజీవా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాఆజీవా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛావాయామా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మావాయామా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాసతీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాసతీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాసమాధి భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాసమాధీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛాఞాణీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మాఞాణీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మిచ్ఛావిముత్తీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సమ్మావిముత్తీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో.

“‘పరే థీనమిద్ధపరియుట్ఠితా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ విగతథీనమిద్ధా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో . ‘పరే ఉద్ధతా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అనుద్ధతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే విచికిచ్ఛీ [వేచికిచ్ఛీ (సీ. పీ. క.)] భవిస్సన్తి, మయమేత్థ తిణ్ణవిచికిచ్ఛా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే కోధనా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అక్కోధనా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే ఉపనాహీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అనుపనాహీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మక్ఖీ భవిస్సన్తి , మయమేత్థ అమక్ఖీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే పళాసీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అపళాసీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే ఇస్సుకీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అనిస్సుకీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మచ్ఛరీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అమచ్ఛరీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే సఠా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అసఠా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే మాయావీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అమాయావీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే థద్ధా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అత్థద్ధా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అతిమానీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అనతిమానీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే దుబ్బచా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సువచా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే పాపమిత్తా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ కల్యాణమిత్తా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే పమత్తా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అప్పమత్తా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అస్సద్ధా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ సద్ధా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అహిరికా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ హిరిమనా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అనోత్తాపీ [అనోత్తప్పీ (క.)] భవిస్సన్తి, మయమేత్థ ఓత్తాపీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే అప్పస్సుతా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ బహుస్సుతా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే కుసీతా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ ఆరద్ధవీరియా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే ముట్ఠస్సతీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ ఉపట్ఠితస్సతీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే దుప్పఞ్ఞా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ పఞ్ఞాసమ్పన్నా భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో. ‘పరే సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అసన్దిట్ఠిపరామాసీ అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ భవిస్సామా’తి సల్లేఖో కరణీయో.

౮౪. “చిత్తుప్పాదమ్పి ఖో అహం, చున్ద, కుసలేసు ధమ్మేసు బహుకారం [బహూపకారం (క.)] వదామి, కో పన వాదో కాయేన వాచాయ అనువిధీయనాసు! తస్మాతిహ, చున్ద, ‘పరే విహింసకా భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అవిహింసకా భవిస్సామా’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం. ‘పరే పాణాతిపాతీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ పాణాతిపాతా పటివిరతా భవిస్సామా’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం…‘పరే సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ భవిస్సన్తి, మయమేత్థ అసన్దిట్ఠిపరామాసీ అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ భవిస్సామా’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

౮౩. "సేయ్యథాపి, చున్ద, విసమో మగ్గో అస్స, తస్స [మగ్గో తస్సాస్స (సీ. స్యా. పీ.)] అఞ్ఞో సమో మగ్గో పరిక్కమనాయ; సేయ్యథా వా పన, చున్ద, విసమం తిత్థం అస్స, తస్స అఞ్ఞం సమం తిత్థం పరిక్కమనాయ; ఏవమేవ ఖో, చున్ద, విహింసకస్స పురిసపుగ్గలస్స అవిహింసా హోతి పరిక్కమనాయ, పాణాతిపాతిస్స పురిసపుగ్గలస్స పాణాతిపాతా వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, అదిన్నాదాయిస్స పురిసపుగ్గలస్స అదిన్నాదానా వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, అబ్రహ్మచారిస్స పురిసపుగ్గలస్స అబ్రహ్మచరియా వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ , ముసావాదిస్స పురిసపుగ్గలస్స ముసావాదా వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, పిసుణవాచస్స పురిసపుగ్గలస్స పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, ఫరుసవాచస్స పురిసపుగ్గలస్స ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, సమ్ఫప్పలాపిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ హోతి పరిక్కమనాయ, అభిజ్ఝాలుస్స పురిసపుగ్గలస్స అనభిజ్ఝా హోతి పరిక్కమనాయ, బ్యాపన్నచిత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స అబ్యాపాదో హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాదిట్ఠి హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాసఙ్కప్పస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసఙ్కప్పో హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛావాచస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావాచా హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాకమ్మన్తస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాకమ్మన్తో హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాఆజీవస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాఆజీవో హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛావాయామస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావాయామో హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాసతిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసతి హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాసమాధిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసమాధి హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛాఞాణిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాఞాణం హోతి పరిక్కమనాయ, మిచ్ఛావిముత్తిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావిముత్తి హోతి పరిక్కమనాయ.

"థీనమిద్ధపరియుట్ఠితస్స పురిసపుగ్గలస్స విగతథినమిద్ధతా హోతి పరిక్కమనాయ, ఉద్ధతస్స పురిసపుగ్గలస్స అనుద్ధచ్చం హోతి పరిక్కమనాయ, విచికిచ్ఛిస్స పురిసపుగ్గలస్స తిణ్ణవిచికిచ్ఛతా హోతి పరిక్కమనాయ, కోధనస్స పురిసపుగ్గలస్స అక్కోధో హోతి పరిక్కమనాయ, ఉపనాహిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనుపనాహో హోతి పరిక్కమనాయ, మక్ఖిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమక్ఖో హోతి పరిక్కమనాయ, పళాసిస్స పురిసపుగ్గలస్స అపళాసో హోతి పరిక్కమనాయ , ఇస్సుకిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనిస్సుకితా హోతి పరిక్కమనాయ, మచ్ఛరిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమచ్ఛరియం హోతి పరిక్కమనాయ, సఠస్స పురిసపుగ్గలస్స అసాఠేయ్యం హోతి పరిక్కమనాయ, మాయావిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమాయా [అమాయావితా (క.)] హోతి పరిక్కమనాయ, థద్ధస్స పురిసపుగ్గలస్స అత్థద్ధియం హోతి పరిక్కమనాయ, అతిమానిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనతిమానో హోతి పరిక్కమనాయ, దుబ్బచస్స పురిసపుగ్గలస్స సోవచస్సతా హోతి పరిక్కమనాయ, పాపమిత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స కల్యాణమిత్తతా హోతి పరిక్కమనాయ, పమత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స అప్పమాదో హోతి పరిక్కమనాయ, అస్సద్ధస్స పురిసపుగ్గలస్స సద్ధా హోతి పరిక్కమనాయ, అహిరికస్స పురిసపుగ్గలస్స హిరీ హోతి పరిక్కమనాయ, అనోత్తాపిస్స పురిసపుగ్గలస్స ఓత్తప్పం హోతి పరిక్కమనాయ, అప్పస్సుతస్స పురిసపుగ్గలస్స బాహుసచ్చం హోతి పరిక్కమనాయ, కుసీతస్స పురిసపుగ్గలస్స వీరియారమ్భో హోతి పరిక్కమనాయ, ముట్ఠస్సతిస్స పురిసపుగ్గలస్స ఉపట్ఠితస్సతితా హోతి పరిక్కమనాయ, దుప్పఞ్ఞస్స పురిసపుగ్గలస్స పఞ్ఞాసమ్పదా హోతి పరిక్కమనాయ , సన్దిట్ఠిపరామాసి-ఆధానగ్గాహి-దుప్పటినిస్సగ్గిస్స పురిసపుగ్గలస్స అసన్దిట్ఠిపరామాసిఅనాధానగ్గాహి-సుప్పటినిస్సగ్గితా హోతి పరిక్కమనాయ.

౮౬. “సేయ్యథాపి, చున్ద, యే కేచి అకుసలా ధమ్మా సబ్బే తే అధోభాగఙ్గమనీయా [అధోభావఙ్గమనీయా (సీ. స్యా. పీ.)], యే కేచి కుసలా ధమ్మా సబ్బే తే ఉపరిభాగఙ్గమనీయా [ఉపరిభావఙ్గమనీయా (సీ. స్యా. పీ.)], ఏవమేవ ఖో, చున్ద, విహింసకస్స పురిసపుగ్గలస్స అవిహింసా హోతి ఉపరిభాగాయ [ఉపరిభావాయ (సీ. స్యా. క.)], పాణాతిపాతిస్స పురిసపుగ్గలస్స పాణాతిపాతా వేరమణీ హోతి ఉపరిభాగాయ…పే.… సన్దిట్ఠిపరామాసి-ఆధానగ్గాహి-దుప్పటినిస్సగ్గిస్స పురిసపుగ్గలస్స అసన్దిట్ఠిపరామాసి-అనాధానగ్గాహి-సుప్పటినిస్సగ్గితా హోతి ఉపరిభాగాయ.

౮౭. “సో వత, చున్ద, అత్తనా పలిపపలిపన్నో పరం పలిపపలిపన్నం ఉద్ధరిస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. సో వత, చున్ద, అత్తనా అపలిపపలిపన్నో పరం పలిపపలిపన్నం ఉద్ధరిస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. సో వత, చున్ద, అత్తనా అదన్తో అవినీతో అపరినిబ్బుతో పరం దమేస్సతి వినేస్సతి పరినిబ్బాపేస్సతీతి నేతం ఠానం విజ్జతి. సో వత , చున్ద, అత్తనా దన్తో వినీతో పరినిబ్బుతో పరం దమేస్సతి వినేస్సతి పరినిబ్బాపేస్సతీతి ఠానమేతం విజ్జతి. ఏవమేవ ఖో, చున్ద, విహింసకస్స పురిసపుగ్గలస్స అవిహింసా హోతి పరినిబ్బానాయ, పాణాతిపాతిస్స పురిసపుగ్గలస్స పాణాతిపాతా వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. అదిన్నాదాయిస్స పురిసపుగ్గలస్స అదిన్నాదానా వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. అబ్రహ్మచారిస్స పురిసపుగ్గలస్స అబ్రహ్మచరియా వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. ముసావాదిస్స పురిసపుగ్గలస్స ముసావాదా వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. పిసుణవాచస్స పురిసపుగ్గలస్స పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. ఫరుసవాచస్స పురిసపుగ్గలస్స ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. సమ్ఫప్పలాపిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ హోతి పరినిబ్బానాయ. అభిజ్ఝాలుస్స పురిసపుగ్గలస్స అనభిజ్ఝా హోతి పరినిబ్బానాయ. బ్యాపన్నచిత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స అబ్యాపాదో హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాదిట్ఠిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాదిట్ఠి హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాసఙ్కప్పస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసఙ్కప్పో హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛావాచస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావాచా హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాకమ్మన్తస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాకమ్మన్తో హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాఆజీవస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాఆజీవో హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛావాయామస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావాయామో హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాసతిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసతి హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాసమాధిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాసమాధి హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛాఞాణిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మాఞాణం హోతి పరినిబ్బానాయ. మిచ్ఛావిముత్తిస్స పురిసపుగ్గలస్స సమ్మావిముత్తి హోతి పరినిబ్బానాయ.

“థీనమిద్ధపరియుట్ఠితస్స పురిసపుగ్గలస్స విగతథినమిద్ధతా హోతి పరినిబ్బానాయ. ఉద్ధతస్స పురిసపుగ్గలస్స అనుద్ధచ్చం హోతి పరినిబ్బానాయ. విచికిచ్ఛిస్స పురిసపుగ్గలస్స తిణ్ణవిచికిచ్ఛతా హోతి పరినిబ్బానాయ. కోధనస్స పురిసపుగ్గలస్స అక్కోధో హోతి పరినిబ్బానాయ. ఉపనాహిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనుపనాహో హోతి పరినిబ్బానాయ. మక్ఖిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమక్ఖో హోతి పరినిబ్బానాయ. పళాసిస్స పురిసపుగ్గలస్స అపళాసో హోతి పరినిబ్బానాయ. ఇస్సుకిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనిస్సుకితా హోతి పరినిబ్బానాయ. మచ్ఛరిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమచ్ఛరియం హోతి పరినిబ్బానాయ. సఠస్స పురిసపుగ్గలస్స అసాఠేయ్యం హోతి పరినిబ్బానాయ. మాయావిస్స పురిసపుగ్గలస్స అమాయా హోతి పరినిబ్బానాయ. థద్ధస్స పురిసపుగ్గలస్స అత్థద్ధియం హోతి పరినిబ్బానాయ. అతిమానిస్స పురిసపుగ్గలస్స అనతిమానో హోతి పరినిబ్బానాయ. దుబ్బచస్స పురిసపుగ్గలస్స సోవచస్సతా హోతి పరినిబ్బానాయ. పాపమిత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స కల్యాణమిత్తతా హోతి పరినిబ్బానాయ. పమత్తస్స పురిసపుగ్గలస్స అప్పమాదో హోతి పరినిబ్బానాయ.

అస్సద్ధస్స పురిసపుగ్గలస్స సద్ధా హోతి పరినిబ్బానాయ. అహిరికస్స పురిసపుగ్గలస్స హిరీ హోతి పరినిబ్బానాయ. అనోత్తాపిస్స పురిసపుగ్గలస్స ఓత్తప్పం హోతి పరినిబ్బానాయ. అప్పస్సుతస్స పురిసపుగ్గలస్స బాహుసచ్చం హోతి పరినిబ్బానాయ. కుసీతస్స పురిసపుగ్గలస్స వీరియారమ్భో హోతి పరినిబ్బానాయ. ముట్ఠస్సతిస్స పురిసపుగ్గలస్స ఉపట్ఠితస్సతితా హోతి పరినిబ్బానాయ. దుప్పఞ్ఞస్స పురిసపుగ్గలస్స పఞ్ఞాసమ్పదా హోతి పరినిబ్బానాయ. సన్దిట్ఠిపరామాసి-ఆధానగ్గాహి-దుప్పటినిస్సగ్గిస్స పురిసపుగ్గలస్స అసన్దిట్ఠిపరామాసి-అనాధానగ్గాహి-సుప్పటినిస్సగ్గితా హోతి పరినిబ్బానాయ.

౮౮. "ఇతి ఖో, చున్ద, దేసితో మయా సల్లేఖపరియాయో, దేసితో చిత్తుప్పాదపరియాయో, దేసితో పరిక్కమనపరియాయో, దేసితో ఉపరిభాగపరియాయో, దేసితో పరినిబ్బానపరియాయో. యం ఖో, చున్ద, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. 'ఏతాని, చున్ద, రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని, ఝాయథ, చున్ద, మా పమాదత్థ, మా పచ్ఛావిప్పటిసారినో అహువత్థ' – అయం ఖో అమ్హాకం అనుసాసనీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా మహాచున్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చతుత్తాలీసపదా వుత్తా, సన్ధయో పఞ్చ దేసితా;
సల్లేఖో నామ సుత్తన్తో, గమ్భీరో సాగరూపమోతి.

సల్లేఖసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. సమ్మాదిట్ఠిసుత్తం

౮౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఆవుసో భిక్ఖవే"తి. "ఆవుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

""సమ్మాదిట్ఠి [సమ్మాదిట్ఠీ (సీ॰ స్యా॰)] సమ్మాదిట్ఠీ'తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ"న్తి?

"దూరతోపి ఖో మయం, ఆవుసో, ఆగచ్ఛేయ్యామ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థమఞ్ఞాతుం. సాధు వతాయస్మన్తంయేవ సారిపుత్తం పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో. ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "తేన హి, ఆవుసో, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ –

"యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో అకుసలఞ్చ పజానాతి, అకుసలమూలఞ్చ పజానాతి, కుసలఞ్చ పజానాతి, కుసలమూలఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, అకుసలం, కతమం అకుసలమూలం,

కతమం కుసలం, కతమం కుసలమూలం? పాణాతిపాతో ఖో, ఆవుసో, అకుసలం, అదిన్నాదానం అకుసలం, కామేసుమిచ్ఛాచారో అకుసలం, ముసావాదో అకుసలం, పిసుణా వాచా [పిసుణవాచా (క.)] అకుసలం, ఫరుసా వాచా [ఫరుసవాచా (క.)] అకుసలం, సమ్ఫప్పలాపో అకుసలం, అభిజ్ఝా అకుసలం, బ్యాపాదో అకుసలం, మిచ్ఛాదిట్ఠి అకుసలం – ఇదం వుచ్చతావుసో అకుసలం. కతమఞ్చావుసో, అకుసలమూలం? లోభో అకుసలమూలం, దోసో అకుసలమూలం, మోహో అకుసలమూలం – ఇదం వుచ్చతావుసో, అకుసలమూలం.

"కతమఞ్చావుసో , కుసలం? పాణాతిపాతా వేరమణీ కుసలం, అదిన్నాదానా వేరమణీ కుసలం, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ కుసలం, ముసావాదా వేరమణీ కుసలం, పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ కుసలం, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ కుసలం, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ కుసలం, అనభిజ్ఝా కుసలం, అబ్యాపాదో కుసలం, సమ్మాదిట్ఠి కుసలం – ఇదం వుచ్చతావుసో, కుసలం. కతమఞ్చావుసో, కుసలమూలం? అలోభో కుసలమూలం, అదోసో కుసలమూలం, అమోహో కుసలమూలం – ఇదం వుచ్చతావుసో, కుసలమూలం.

"యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం అకుసలం పజానాతి, ఏవం అకుసలమూలం పజానాతి, ఏవం కుసలం పజానాతి, ఏవం కుసలమూలం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, 'అస్మీ'తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా, దిట్ఠేవధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ"న్తి.

౯౦. "సాధావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఉత్తరి [ఉత్తరిం (సీ. స్యా. పీ.)] పఞ్హం అపుచ్ఛుం [అపుచ్ఛింసు (స్యా.)] – "సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో యథా అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ"న్తి?

"సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఆహారఞ్చ పజానాతి, ఆహారసముదయఞ్చ పజానాతి, ఆహారనిరోధఞ్చ పజానాతి, ఆహారనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమో పనావుసో, ఆహారో, కతమో ఆహారసముదయో, కతమో ఆహారనిరోధో, కతమా ఆహారనిరోధగామినీ పటిపదా? చత్తారోమే, ఆవుసో, ఆహారా భూతానం వా సత్తానం ఠితియా, సమ్భవేసీనం వా అనుగ్గహాయ. కతమే చత్తారో? కబళీకారో ఆహారో ఓళారికో వా సుఖుమో వా, ఫస్సో దుతియో, మనోసఞ్చేతనా తతియా, విఞ్ఞాణం చతుత్థం. తణ్హాసముదయా ఆహారసముదయో, తణ్హానిరోధా ఆహారనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఆహారనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో , సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి'.

"యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం ఆహారం పజానాతి, ఏవం ఆహారసముదయం పజానాతి, ఏవం ఆహారనిరోధం పజానాతి, ఏవం ఆహారనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, 'అస్మీ'తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా,

దిట్ఠేవధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ''న్తి.

౯౧. ''సాధావుసో''తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఉత్తరి పఞ్హం అపుచ్ఛుం – ''సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో యథా అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ''న్తి?

''సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో దుక్ఖఞ్చ పజానాతి, దుక్ఖసముదయఞ్చ పజానాతి, దుక్ఖనిరోధఞ్చ పజానాతి, దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, దుక్ఖం, కతమో దుక్ఖసముదయో, కతమో దుక్ఖనిరోధో, కతమా దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? జాతిపి దుక్ఖా, జరాపి దుక్ఖా, మరణమ్పి దుక్ఖం, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసాపి దుక్ఖా, అప్పియేహి సమ్పయోగోపి దుక్ఖో, పియేహి విప్పయోగోపి దుక్ఖో, యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం, సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా [పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధాపి (క.)] దుక్ఖా – ఇదం వుచ్చతావుసో, దుక్ఖం. కతమో చావుసో, దుక్ఖసముదయో? యాయం తణ్హా పోనోబ్భవికా నన్దీరాగసహగతా [పోనోభవికా (సీ. పీ.)] తత్రతత్రాభినన్దినీ [నన్దిరాగసహగతా (సీ. పీ.)], సేయ్యథిదం, కామతణ్హా భవతణ్హా విభవతణ్హా – అయం వుచ్చతావుసో, దుక్ఖసముదయో. కతమో చావుసో, దుక్ఖనిరోధో? యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో – అయం వుచ్చతావుసో, దుక్ఖనిరోధో. కతమా చావుసో, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం, సమ్మాదిట్ఠి...పే.... సమ్మాసమాధి – అయం వుచ్చతావుసో, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా.

''యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం దుక్ఖం పజానాతి, ఏవం దుక్ఖసముదయం పజానాతి, ఏవం దుక్ఖనిరోధం పజానాతి, ఏవం దుక్ఖనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, 'అస్మీ'తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా, దిట్ఠేవధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ''న్తి.

౯౨. ''సాధావుసో''తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఉత్తరి పఞ్హం అపుచ్ఛుం – ''సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో యథా అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ''న్తి?

''సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో జరామరణఞ్చ పజానాతి, జరామరణసముదయఞ్చ పజానాతి, జరామరణనిరోధఞ్చ పజానాతి, జరామరణనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, జరామరణం, కతమో జరామరణసముదయో, కతమో జరామరణనిరోధో, కతమా జరామరణనిరోధగామినీ పటిపదా? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జరా జీరణతా ఖణ్డిచ్చం పాలిచ్చం వలిత్తచతా ఆయునో సంహాని ఇన్ద్రియానం

పరిపాకో – అయం వుచ్చతావుసో, జరా. కతమఞ్చావుసో, మరణం? యా [యం (పీ. క.), సతిపట్ఠానసుత్తేపి] తేసం తేసం సత్తానం తమ్హా తమ్హా సత్తనికాయా చుతి చవనతా భేదో అన్తరధానం మచ్చు మరణం కాలంకిరియా ఖన్ధానం భేదో, కళేవరస్స నిక్ఖేపో, జీవితిన్ద్రియస్సుపచ్ఛేదో – ఇదం వుచ్చతావుసో, మరణం. ఇతి అయఞ్చ జరా ఇదఞ్చ మరణం – ఇదం వుచ్చతావుసో, జరామరణం. జాతిసముదయా జరామరణసముదయో, జాతినిరోధా జరామరణనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో జరామరణనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం జరామరణం పజానాతి, ఏవం జరామరణసముదం పజానాతి, ఏవం జరామరణనిరోధం పజానాతి, ఏవం జరామరణనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ… పే.… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౯౩. “సాధావుసో”తి ఖో…పే.… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే.… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో జాతిఞ్చ పజానాతి, జాతిసముదయఞ్చ పజానాతి, జాతినిరోధఞ్చ పజానాతి, జాతినిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమా పనావుసో, జాతి, కతమో జాతిసముదయో, కతమో జాతినిరోధో, కతమా జాతినిరోధగామినీ పటిపదా? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జాతి సఞ్జాతి ఓక్కన్తి అభినిబ్బత్తి ఖన్ధానం పాతుభావో, ఆయతనానం పటిలాభో – అయం వుచ్చతావుసో, జాతి. భవసముదయా జాతిసముదయో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో జాతినిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం జాతిం పజానాతి, ఏవం జాతిసముదయం పజానాతి, ఏవం జాతినిరోధం పజానాతి, ఏవం జాతినిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే.… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౯౪. “సాధావుసో”తి ఖో…పే.… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే.… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో భవఞ్చ పజానాతి, భవసముదయఞ్చ పజానాతి, భవనిరోధఞ్చ పజానాతి, భవనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమో పనావుసో, భవో, కతమో భవసముదయో, కతమో భవనిరోధో, కతమా భవనిరోధగామినీ పటిపదా? తయోమే, ఆవుసో, భవా – కామభవో, రూపభవో, అరూపభవో. ఉపాదానసముదయా భవసముదయో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో భవనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం భవం పజానాతి, ఏవం భవసముదయం పజానాతి, ఏవం భవనిరోధం పజానాతి, ఏవం భవనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే॰… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౬౩. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఉపాదానఞ్చ పజానాతి, ఉపాదానసముదయఞ్చ పజానాతి, ఉపాదాననిరోధఞ్చ పజానాతి, ఉపాదాననిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, ఉపాదానం, కతమో ఉపాదానసముదయో, కతమో ఉపాదాననిరోధో, కతమా ఉపాదాననిరోధగామినీ పటిపదా? చత్తారిమాని, ఆవుసో, ఉపాదానాని – కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం, సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం. తణ్హాసముదయా ఉపాదానసముదయో, తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఉపాదాననిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం ఉపాదానం పజానాతి, ఏవం ఉపాదానసముదయం పజానాతి, ఏవం ఉపాదాననిరోధం పజానాతి, ఏవం ఉపాదాననిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే॰… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౬౪. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో తణ్హఞ్చ పజానాతి, తణ్హాసముదయఞ్చ పజానాతి, తణ్హానిరోధఞ్చ పజానాతి, తణ్హానిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమా పనావుసో, తణ్హా, కతమో తణ్హాసముదయో, కతమో తణ్హానిరోధో, కతమా తణ్హానిరోధగామినీ పటిపదా? ఛయిమే, ఆవుసో, తణ్హాకాయా – రూపతణ్హా, సద్దతణ్హా, గన్ధతణ్హా, రసతణ్హా, ఫోట్ఠబ్బతణ్హా, ధమ్మతణ్హా. వేదనాసముదయా తణ్హాసముదయో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో తణ్హానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం తణ్హం పజానాతి, ఏవం తణ్హాసముదయం పజానాతి, ఏవం తణ్హానిరోధం పజానాతి, ఏవం తణ్హానిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే॰… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౬౫. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో వేదనఞ్చ పజానాతి, వేదనాసముదయఞ్చ పజానాతి, వేదనానిరోధఞ్చ పజానాతి, వేదనానిరోధగామినిం

పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమా పనావుసో, వేదనా, కతమో వేదనాసముదయో, కతమో వేదనానిరోధో, కతమా వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా? ఛయిమే, ఆవుసో, వేదనాకాయా – చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా, సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా, ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా, జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా, కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా, మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా. ఫస్ససముదయా వేదనాసముదయో, ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో వేదనానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం వేదనం పజానాతి, ఏవం వేదనాసముదయం పజానాతి, ఏవం వేదనానిరోధం పజానాతి, ఏవం వేదనానిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౯౮. “సాధావుసో”తి ఖో…పే… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఫస్సఞ్చ పజానాతి, ఫస్ససముదయఞ్చ పజానాతి, ఫస్సనిరోధఞ్చ పజానాతి, ఫస్సనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమో పనావుసో, ఫస్సో, కతమో ఫస్ససముదయో, కతమో ఫస్సనిరోధో, కతమా ఫస్సనిరోధగామినీ పటిపదా? ఛయిమే, ఆవుసో, ఫస్సకాయా – చక్ఖుసమ్ఫస్సో, సోతసమ్ఫస్సో , ఘానసమ్ఫస్సో, జివ్హాసమ్ఫస్సో, కాయసమ్ఫస్సో, మనోసమ్ఫస్సో. సళాయతనసముదయా ఫస్ససముదయో, సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఫస్సనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం ఫస్సం పజానాతి, ఏవం ఫస్ససముదయం పజానాతి, ఏవం ఫస్సనిరోధం పజానాతి, ఏవం ఫస్సనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౯౯. “సాధావుసో”తి ఖో…పే… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సళాయతనఞ్చ పజానాతి, సళాయతనసముదయఞ్చ పజానాతి, సళాయతననిరోధఞ్చ పజానాతి, సళాయతననిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, సళాయతనం, కతమో సళాయతనసముదయో, కతమో సళాయతననిరోధో, కతమా సళాయతననిరోధగామినీ పటిపదా ? ఛయిమాని, ఆవుసో, ఆయతనాని – చక్ఖాయతనం, సోతాయతనం, ఘానాయతనం, జివ్హాయతనం, కాయాయతనం, మనాయతనం. నామరూపసముదయా సళాయతనసముదయో, నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సళాయతననిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం సళాయతనం పజానాతి, ఏవం సళాయతనసముదయం పజానాతి, ఏవం సళాయతననిరోధం పజానాతి , ఏవం సళాయతననిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౧౦౦. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో నామరూపఞ్చ పజానాతి, నామరూపసముదయఞ్చ పజానాతి, నామరూపనిరోధఞ్చ పజానాతి, నామరూపనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, నామరూపం, కతమో నామరూపసముదయో, కతమో నామరూపనిరోధో, కతమా నామరూపనిరోధగామినీ పటిపదా? వేదనా, సఞ్ఞా, చేతనా, ఫస్సో, మనసికారో – ఇదం వుచ్చతావుసో, నామం; చత్తారి చ మహాభూతాని, చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూపం – ఇదం వుచ్చతావుసో, రూపం. ఇతి ఇదఞ్చ నామం ఇదఞ్చ రూపం – ఇదం వుచ్చతావుసో, నామరూపం. విఞ్ఞాణసముదయా నామరూపసముదయో, విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో నామరూపనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం నామరూపం పజానాతి, ఏవం నామరూపసముదయం పజానాతి, ఏవం నామరూపనిరోధం పజానాతి, ఏవం నామరూపనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే॰… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౧౦౧. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో విఞ్ఞాణఞ్చ పజానాతి, విఞ్ఞాణసముదయఞ్చ పజానాతి, విఞ్ఞాణనిరోధఞ్చ పజానాతి, విఞ్ఞాణనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమం పనావుసో, విఞ్ఞాణం, కతమో విఞ్ఞాణసముదయో, కతమో విఞ్ఞాణనిరోధో, కతమా విఞ్ఞాణనిరోధగామినీ పటిపదా? ఛయిమే, ఆవుసో, విఞ్ఞాణకాయా – చక్ఖువిఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణం. సఙ్ఖారసముదయా విఞ్ఞాణసముదయో, సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో విఞ్ఞాణనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం విఞ్ఞాణం పజానాతి, ఏవం విఞ్ఞాణసముదయం పజానాతి, ఏవం విఞ్ఞాణనిరోధం పజానాతి, ఏవం విఞ్ఞాణనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి , సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ…పే॰… దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౧౦౨. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సఙ్ఖారే చ పజానాతి, సఙ్ఖారసముదయఞ్చ పజానాతి, సఙ్ఖారనిరోధఞ్చ పజానాతి, సఙ్ఖారనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమే పనావుసో, సఙ్ఖారా, కతమో సఙ్ఖారసముదయో, కతమో సఙ్ఖారనిరోధో, కతమా సఙ్ఖారనిరోధగామినీ పటిపదా? తయోమే, ఆవుసో, సఙ్ఖారా – కాయసఙ్ఖారో, వచీసఙ్ఖారో, చిత్తసఙ్ఖారో. అవిజ్జాసముదయా సఙ్ఖారసముదయో, అవిజ్జానిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సఙ్ఖారనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం సఙ్ఖారే పజానాతి, ఏవం సఙ్ఖారసముదయం పజానాతి, ఏవం సఙ్ఖారనిరోధం పజానాతి, ఏవం సఙ్ఖారనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, ‘అస్మీ’తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా, దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౧౦౩. “సాధావుసో”తి ఖో…పే॰… అపుచ్ఛుం – సియా పనావుసో…పే॰… “సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో అవిజ్జఞ్చ పజానాతి, అవిజ్జాసముదయఞ్చ పజానాతి, అవిజ్జానిరోధఞ్చ పజానాతి, అవిజ్జానిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమా పనావుసో, అవిజ్జా, కతమో అవిజ్జాసముదయో, కతమో అవిజ్జానిరోధో, కతమా అవిజ్జానిరోధగామినీ పటిపదా? యం ఖో, ఆవుసో, దుక్ఖే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖసముదయే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే అఞ్ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అఞ్ఞాణం – అయం వుచ్చతావుసో, అవిజ్జా. ఆసవసముదయా అవిజ్జాసముదయో, ఆసవనిరోధా అవిజ్జానిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో అవిజ్జానిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే॰… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం అవిజ్జం పజానాతి, ఏవం అవిజ్జాసముదయం పజానాతి, ఏవం అవిజ్జానిరోధం పజానాతి, ఏవం అవిజ్జానిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, ‘అస్మీ’తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా, దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

౧౦౪. “సాధావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఉత్తరి పఞ్హం అపుచ్ఛుం – “సియా పనావుసో, అఞ్ఞోపి పరియాయో యథా అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి?

“సియా, ఆవుసో. యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఆసవఞ్చ పజానాతి, ఆసవసముదయఞ్చ పజానాతి, ఆసవనిరోధఞ్చ పజానాతి, ఆసవనిరోధగామినిం పటిపదఞ్చ పజానాతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో

సమ్మాదిట్ఠి హోతి, ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మం. కతమో పనావుసో, ఆసవో, కతమో ఆసవసముదయో, కతమో ఆసవనిరోధో, కతమా ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదాతి? తయోమే, ఆవుసో, ఆసవా – కామాసవో, భవాసవో, అవిజ్జాసవో. అవిజ్జాసముదయా ఆసవసముదయో, అవిజ్జానిరోధా ఆసవనిరోధో, అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి…పే.… సమ్మాసమాధి.

“యతో ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో ఏవం ఆసవం పజానాతి, ఏవం ఆసవసముదయం పజానాతి, ఏవం ఆసవనిరోధం పజానాతి, ఏవం ఆసవనిరోధగామినిం పటిపదం పజానాతి, సో సబ్బసో రాగానుసయం పహాయ, పటిఘానుసయం పటివినోదేత్వా, ‘అస్మీ’తి దిట్ఠిమానానుసయం సమూహనిత్వా, అవిజ్జం పహాయ విజ్జం ఉప్పాదేత్వా, దిట్ఠేవ ధమ్మే దుక్ఖస్సన్తకరో హోతి – ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, అరియసావకో సమ్మాదిట్ఠి హోతి , ఉజుగతాస్స దిట్ఠి, ధమ్మే అవేచ్చప్పసాదేన సమన్నాగతో, ఆగతో ఇమం సద్ధమ్మ”న్తి.

ఇదమవోచాయస్మా సారిపుత్తో. అత్తమనా తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దున్తి.

సమ్మాదిట్ఠిసుత్తం నిట్ఠితం నవమం. [ఇతో పరం కేసుచి పోత్థకేసు ఇమాపి గాథాయో§ఏవం దిస్సన్తి –§దుక్ఖం జరామరణం ఉపాదానం, సళాయతనం నామరూపం. విఞ్ఞాణం యా సా పరే, కతమా పనావుసో పదానం§కిం జాతి తణ్హా చ వేదనా, అవిజ్జాయ చతుక్కనయో. చత్తారి పరే కతమా, పనావుసో పదానం కేవలం§ఆహారో చ భవో ఫస్సో, సఙ్ఖారో ఆసవపఞ్చమో. యావ పఞ్చ పరే కతమా, పనావుసో పదానం కిం§కతమన్తి ఛబ్బిధా వుత్తం, కతమాని చతుబ్బిధాని. కతమో పఞ్చవిధో వుత్తో, సబ్బేసం ఏకసఙ్ఖానం పఞ్చనయపదాని చాతి]

౧౦. మహాసతిపట్ఠానసుత్తం

౧౦౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కురూసు విహరతి కమ్మాసధమ్మం నామ కురూనం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

ఉద్దేసో

౧౦౬. “ఏకాయనో అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా, సోకపరిదేవానం [పరిద్దవానం (సీ. పీ.)] సమతిక్కమాయ, దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ, ఞాయస్స అధిగమాయ, నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ, యదిదం చత్తారో సతిపట్ఠానా.

“కతమే చత్తారో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా, వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం.

ఉద్దేసో నిట్ఠితో.

కాయానుపస్సనా ఆనాపానపబ్బం

౧౦౭. "కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా నిసీదతి, పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ, పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో సతోవ అస్ససతి, సతోవ [సతో (సీ. స్యా.)] పస్ససతి. దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా పస్ససన్తో 'రస్సం పస్ససామీ'తి పజానాతి, 'సబ్బకాయపటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సబ్బకాయపటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి , 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దక్ఖో భమకారో వా భమకారన్తేవాసీ వా దీఘం వా అఞ్ఛన్తో 'దీఘం అఞ్ఛామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా అఞ్ఛన్తో 'రస్సం అఞ్ఛామీ'తి పజానాతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు దీఘం వా అస్ససన్తో 'దీఘం అస్ససామీ'తి పజానాతి, దీఘం వా పస్ససన్తో 'దీఘం పస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా అస్ససన్తో 'రస్సం అస్ససామీ'తి పజానాతి, రస్సం వా పస్ససన్తో 'రస్సం పస్ససామీ'తి పజానాతి; 'సబ్బకాయపటిసంవేదీ అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'సబ్బకాయపటిసంవేదీ పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి; 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం అస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి, 'పస్సమ్భయం కాయసఙ్ఖారం పస్ససిస్సామీ'తి సిక్ఖతి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి. 'అత్థి కాయో'తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో [ఏవమ్పి (సీ. స్యా. పీ.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

ఆనాపానపబ్బం నిట్ఠితం.

కాయానుపస్సనా ఇరియాపథపబ్బం

౧౦౮. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గచ్ఛన్తో వా 'గచ్ఛామీ'తి పజానాతి, ఠితో వా 'ఠితోమ్హీ'తి పజానాతి, నిసిన్నో వా 'నిసిన్నోమ్హీ'తి పజానాతి, సయానో వా 'సయానోమ్హీ'తి పజానాతి. యథా యథా వా పనస్స కాయో పణిహితో హోతి తథా తథా నం పజానాతి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి. 'అత్థి కాయో'తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

ఇరియాపథపబ్బం నిట్ఠితం.

కాయానుపస్సనా సమ్పజానపబ్బం

౧౦౯. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి...పే॰... ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

సమ్పజానపబ్బం నిట్ఠితం.

కాయానుపస్సనా పటికూలమనసికారపబ్బం

౧౧౦. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం ఉద్ధం పాదతలా, అధో కేసమత్థకా, తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – 'అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు [నహారు (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్త'న్తి [ముత్తం మత్థలుఙ్గన్తి (క॰)].

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉభతోముఖా పుతోళి [మూతోళీ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] పూరా నానావిహితస్స ధఞ్ఞస్స, సేయ్యథిదం – సాలీనం వీహీనం ముగ్గానం మాసానం తిలానం తణ్డులానం. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో ముఞ్చిత్వా పచ్చవేక్ఖేయ్య – 'ఇమే సాలీ ఇమే వీహీ ఇమే ముగ్గా ఇమే మాసా ఇమే తిలా ఇమే తణ్డులా'తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం ఉద్ధం పాదతలా, అధో కేసమత్థకా, తచపరియన్తం పూరం నానప్పకారస్స అసుచినో పచ్చవేక్ఖతి – 'అత్థి ఇమస్మిం కాయే కేసా లోమా...పే॰... ముత్త'న్తి.

"ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి...పే॰... ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

పటికూలమనసికారపబ్బం నిట్ఠితం.

కాయానుపస్సనా ధాతుమనసికారపబ్బం

౧౧౧. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం యథాఠితం యథాపణిహితం ధాతుసో పచ్చవేక్ఖతి – 'అత్థి ఇమస్మిం కాయే పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి.

"సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా గావిం వధిత్వా చతుమహాపథే [చాతుమ్మహాపథే (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] బిలసో విభజిత్వా నిసిన్నో అస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం యథాఠితం యథాపణిహితం ధాతుసో పచ్చవేక్ఖతి – 'అత్థి ఇమస్మిం కాయే పథవీధాతు ఆపోధాతు తేజోధాతు వాయోధాతూ'తి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి...పే॰... ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే , భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

ధాతుమనసికారపబ్బం నిట్ఠితం.

కాయానుపస్సనా నవసివథికపబ్బం

౧౧౨. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సేయ్యథాపి పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం ఏకాహమతం వా ద్వీహమతం వా తీహమతం వా ఉద్ధుమాతకం వినీలకం విపుబ్బకజాతం. సో ఇమమేవ కాయం ఉపసంహరతి – 'అయమ్పి ఖో కాయో ఏవంధమ్మో ఏవంభావీ ఏవంఅనతీతో'తి [ఏతం అనతీతోతి (సీ. పీ.)]. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి… పే… ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సేయ్యథాపి పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం కాకేహి వా ఖజ్జమానం కులలేహి వా ఖజ్జమానం గిజ్ఝేహి వా ఖజ్జమానం కఙ్కేహి వా ఖజ్జమానం సునఖేహి వా ఖజ్జమానం బ్యగ్ఘేహి వా ఖజ్జమానం దీపీహి వా ఖజ్జమానం సిఙ్గాలేహి వా [గిజ్ఝేహి వా ఖజ్జమానం, సువానేహి వా ఖజ్జమానం, సిగాలేహి వా (స్యా. పీ.)] ఖజ్జమానం వివిధేహి వా పాణకజాతేహి ఖజ్జమానం. సో ఇమమేవ కాయం ఉపసంహరతి – 'అయమ్పి ఖో కాయో ఏవంధమ్మో ఏవంభావీ ఏవంఅనతీతో'తి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి…పే… ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సేయ్యథాపి పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం అట్ఠికసఙ్ఖలికం సమంసలోహితం న్హారుసమ్బన్ధం…పే… అట్ఠికసఙ్ఖలికం నిమంసలోహితమక్ఖితం న్హారుసమ్బన్ధం…పే… అట్ఠికసఙ్ఖలికం అపగతమంసలోహితం న్హారుసమ్బన్ధం…పే… అట్ఠికాని అపగతసమ్బన్ధాని [అపగతన్హారుసమ్బన్ధాని (స్యా.)] దిసా విదిసా విక్ఖిత్తాని, అఞ్ఞేన హత్థట్ఠికం అఞ్ఞేన పాదట్ఠికం అఞ్ఞేన గోప్ఫకట్ఠికం ["అఞ్ఞేన గోప్ఫకట్ఠిక"న్తి ఇదం సీ. స్యా. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] అఞ్ఞేన జఙ్ఘట్ఠికం అఞ్ఞేన ఊరుట్ఠికం అఞ్ఞేన కటిట్ఠికం [అఞ్ఞేన కటట్ఠికం అఞ్ఞేన పిట్ఠట్ఠికం అఞ్ఞేన కణ్టకట్ఠికం అఞ్ఞేన ఫాసుకట్ఠికం అఞ్ఞేన ఉరట్ఠికం అఞ్ఞేన అంసట్ఠికం అఞ్ఞేన బాహుట్ఠికం (స్యా.)] అఞ్ఞేన ఫాసుకట్ఠికం అఞ్ఞేన పిట్ఠిట్ఠికం అఞ్ఞేన ఖన్ధట్ఠికం [అఞ్ఞేన కటట్ఠికం అఞ్ఞేన పిట్ఠట్ఠికం అఞ్ఞేన కణ్టకట్ఠికం అఞ్ఞేన ఫాసుకట్ఠికం అఞ్ఞేన ఉరట్ఠికం అఞ్ఞేన అంసట్ఠికం అఞ్ఞేన బాహుట్ఠికం (స్యా.)] అఞ్ఞేన గీవట్ఠికం అఞ్ఞేన హనుకట్ఠికం అఞ్ఞేన దన్తట్ఠికం అఞ్ఞేన సీసకటాహం. సో ఇమమేవ కాయం ఉపసంహరతి – 'అయమ్పి ఖో కాయో ఏవంధమ్మో ఏవంభావీ ఏవంఅనతీతో'తి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి…పే… ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సేయ్యథాపి పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం, అట్ఠికాని సేతాని సఙ్ఖవణ్ణపటిభాగాని [సఙ్ఖవణ్ణూపనిభాని (సీ. స్యా. పీ.)] …పే… అట్ఠికాని పుఞ్జకితాని తేరోవస్సికాని…పే… అట్ఠికాని పూతీని చుణ్ణకజాతాని . సో ఇమమేవ కాయం ఉపసంహరతి – 'అయమ్పి ఖో కాయో ఏవంధమ్మో ఏవంభావీ ఏవంఅనతీతో'తి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా కాయస్మిం విహరతి. 'అత్థి కాయో'తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి.

నవసివథికపబ్బం నిట్ఠితం.

చుద్దసకాయానుపస్సనా నిట్ఠితా.

వేదనానుపస్సనా

౧౧౩. “కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖం వా [సుఖం, దుక్ఖం, అదుక్ఖమసుఖం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰ క॰)] వేదనం వేదయమానో ‘సుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; దుక్ఖం వా [సుఖం, దుక్ఖం అదుక్ఖమసుఖం (సీ॰ స్యా॰ పీ॰ క॰)] వేదనం వేదయమానో ‘దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; అదుక్ఖమసుఖం వా వేదనం వేదయమానో ‘అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; సామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానో ‘సామిసం సుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; నిరామిసం వా సుఖం వేదనం వేదయమానో ‘నిరామిసం సుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; సామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానో ‘సామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; నిరామిసం వా దుక్ఖం వేదనం వేదయమానో ‘నిరామిసం దుక్ఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; సామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానో ‘సామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; నిరామిసం వా అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయమానో ‘నిరామిసం అదుక్ఖమసుఖం వేదనం వేదయామీ’తి పజానాతి; ఇతి అజ్ఝత్తం వా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా వేదనాసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా వేదనాసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా వేదనాసు విహరతి. ‘అత్థి వేదనా’తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి , న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి.

వేదనానుపస్సనా నిట్ఠితా.

చిత్తానుపస్సనా

౧౧౪. “కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సరాగం వా చిత్తం ‘సరాగం చిత్త’న్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం ‘వీతరాగం చిత్త’న్తి పజానాతి; సదోసం వా చిత్తం ‘సదోసం చిత్త’న్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం ‘వీతదోసం చిత్త’న్తి పజానాతి; సమోహం వా చిత్తం ‘సమోహం చిత్త’న్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం ‘వీతమోహం చిత్త’న్తి పజానాతి; సంఖిత్తం వా చిత్తం ‘సంఖిత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి, విక్ఖిత్తం వా చిత్తం ‘విక్ఖిత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి; మహగ్గతం వా చిత్తం ‘మహగ్గతం చిత్త’న్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం ‘అమహగ్గతం చిత్త’న్తి పజానాతి; సఉత్తరం వా చిత్తం ‘సఉత్తరం చిత్త’న్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం ‘అనుత్తరం చిత్త’న్తి పజానాతి; సమాహితం వా చిత్తం ‘సమాహితం చిత్త’న్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం ‘అసమాహితం చిత్త’న్తి పజానాతి; విముత్తం వా చిత్తం ‘విముత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం ‘అవిముత్తం చిత్త’న్తి పజానాతి. ఇతి అజ్ఝత్తం వా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా చిత్తస్మిం విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా చిత్తస్మిం విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా చిత్తస్మిం విహరతి. ‘అత్థి చిత్త’న్తి వా పనస్స

సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి . ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి.

చిత్తానుపస్సనా నిట్ఠితా.

ధమ్మానుపస్సనా నీవరణపబ్బం

౧౧౫. “కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు నీవరణేసు. కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు నీవరణేసు?

“ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు సన్తం వా అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం కామచ్ఛన్దో’తి పజానాతి; యథా చ అనుప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స కామచ్ఛన్దస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స కామచ్ఛన్దస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం బ్యాపాదం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం బ్యాపాదో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం బ్యాపాదం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం బ్యాపాదో’తి పజానాతి; యథా చ అనుప్పన్నస్స బ్యాపాదస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స బ్యాపాదస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స బ్యాపాదస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం థీనమిద్ధం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం థీనమిద్ధ’న్తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం థీనమిద్ధం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం థీనమిద్ధ’న్తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స థీనమిద్ధస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స థీనమిద్ధస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స థీనమిద్ధస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చ’న్తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చ’న్తి పజానాతి; యథా చ అనుప్పన్నస్స ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛా’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం విచికిచ్ఛా’తి పజానాతి; యథా చ అనుప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నాయ విచికిచ్ఛాయ పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనాయ విచికిచ్ఛాయ ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“ఇతి అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి , సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి. ‘అత్థి ధమ్మా’తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా

హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు నీవరణేసు.

నీవరణపబ్బం నిట్ఠితం.

ధమ్మానుపస్సనా ఖన్ధపబ్బం

౧౧౬. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు. కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు – 'ఇతి రూపం, ఇతి రూపస్స సముదయో, ఇతి రూపస్స అత్థఙ్గమో; ఇతి వేదనా, ఇతి వేదనాయ సముదయో, ఇతి వేదనాయ అత్థఙ్గమో; ఇతి సఞ్ఞా, ఇతి సఞ్ఞాయ సముదయో, ఇతి సఞ్ఞాయ అత్థఙ్గమో; ఇతి సఙ్ఖారా, ఇతి సఙ్ఖారానం సముదయో, ఇతి సఙ్ఖారానం అత్థఙ్గమో; ఇతి విఞ్ఞాణం, ఇతి విఞ్ఞాణస్స సముదయో, ఇతి విఞ్ఞాణస్స అత్థఙ్గమో'తి; ఇతి అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి. 'అత్థి ధమ్మా'తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు.

ఖన్ధపబ్బం నిట్ఠితం.

ధమ్మానుపస్సనా ఆయతనపబ్బం

౧౧౭. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఛసు అజ్ఝత్తికబాహిరేసు ఆయతనేసు. కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఛసు అజ్ఝత్తికబాహిరేసు ఆయతనేసు?

"ఇధ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖుఞ్చ పజానాతి, రూపే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

"సోతఞ్చ పజానాతి, సద్దే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

"ఘానఞ్చ పజానాతి, గన్ధే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“జివ్హఞ్చ పజానాతి, రసే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“కాయఞ్చ పజానాతి, ఫోట్ఠబ్బే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“మనఞ్చ పజానాతి, ధమ్మే చ పజానాతి, యఞ్చ తదుభయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సంయోజనం తఞ్చ పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సంయోజనస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సంయోజనస్స పహానం హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ పహీనస్స సంయోజనస్స ఆయతిం అనుప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“ఇతి అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి. ‘అత్థి ధమ్మా’తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఛసు అజ్ఝత్తికబాహిరేసు ఆయతనేసు.

ఆయతనపబ్బం నిట్ఠితం.

ధమ్మానుపస్సనా బోజ్ఝఙ్గపబ్బం

౧౧౮. “పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి సత్తసు బోజ్ఝఙ్గేసు. కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి సత్తసు బోజ్ఝఙ్గేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సన్తం వా అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ధమ్మవిచయసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స వీరియసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి , యథా చ అనుప్పన్నస్స పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స పీతిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స పస్సద్ధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స సమాధిసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి.

“సన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘అత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, అసన్తం వా అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గం ‘నత్థి మే అజ్ఝత్తం ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గో’తి పజానాతి, యథా చ అనుప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స ఉప్పాదో హోతి తఞ్చ పజానాతి, యథా చ ఉప్పన్నస్స ఉపేక్ఖాసమ్బోజ్ఝఙ్గస్స భావనాయ పారిపూరీ హోతి తఞ్చ పజానాతి .

“ఇతి అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి. ‘అత్థి ధమ్మా’తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి సత్తసు బోజ్ఝఙ్గేసు.

బోజ్ఝఙ్గపబ్బం నిట్ఠితం [బోజ్ఝఙ్గపబ్బం నిట్ఠితం. పఠమభాణవారం (స్యా.)].

ధమ్మానుపస్సనా సచ్చపబ్బం

౧౧౯. “పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి చతూసు అరియసచ్చేసు. కథఞ్చ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి చతూసు అరియసచ్చేసు? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి.

పఠమభాణవారో నిట్ఠితో.

దుక్ఖసచ్చనిద్దేసో

౧౨౦. “కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం? జాతిపి దుక్ఖా, జరాపి దుక్ఖా, మరణమ్పి దుక్ఖం, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసాపి దుక్ఖా, అప్పియేహి సమ్పయోగోపి దుక్ఖో, పియేహి విప్పయోగోపి దుక్ఖో

[“అప్పియేహి...పే॰... విప్పయోగోపి దుక్ఖో”తి పాఠో చేవ తంనిద్దేసో చ సీ॰ పీ॰ పోత్థకేసు న దిస్సతి, సుమఙ్గలవిలాసినియంపి తంసంవణ్ణనా నత్థి], యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం, సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా [పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధాపి (క॰)] దుక్ఖా.

౧౨౧. “కతమా చ, భిక్ఖవే, జాతి? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జాతి సఞ్జాతి ఓక్కన్తి అభినిబ్బత్తి ఖన్ధానం పాతుభావో ఆయతనానం పటిలాభో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, జాతి.

౧౨౨. “కతమా చ, భిక్ఖవే, జరా? యా తేసం తేసం సత్తానం తమ్హి తమ్హి సత్తనికాయే జరా జీరణతా ఖణ్డిచ్చం పాలిచ్చం వలిత్తచతా ఆయునో సంహాని ఇన్ద్రియానం పరిపాకో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, జరా.

౧౨౩. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, మరణం? యం [సుమఙ్గలవిలాసినీ ఓలోకేతబ్బా] తేసం తేసం సత్తానం తమ్హా తమ్హా సత్తనికాయా చుతి చవనతా భేదో అన్తరధానం మచ్చు మరణం కాలఙ్కిరియా ఖన్ధానం భేదో కళేవరస్స నిక్ఖేపో జీవితిన్ద్రియస్సుపచ్ఛేదో, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, మరణం.

౧౨౪. “కతమో చ, భిక్ఖవే, సోకో? యో ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స సోకో సోచనా సోచితత్తం అన్తోసోకో అన్తోపరిసోకో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సోకో.

౧౨౫. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పరిదేవో? యో ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆదేవో పరిదేవో ఆదేవనా పరిదేవనా ఆదేవితత్తం పరిదేవితత్తం, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పరిదేవో.

౧౨౬. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖం? యం ఖో, భిక్ఖవే, కాయికం దుక్ఖం కాయికం అసాతం కాయసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖం.

౧౨౭. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దోమనస్సం? యం ఖో, భిక్ఖవే, చేతసికం దుక్ఖం చేతసికం అసాతం మనోసమ్ఫస్సజం దుక్ఖం అసాతం వేదయితం, ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దోమనస్సం.

౧౨౮. “కతమో చ, భిక్ఖవే, ఉపాయాసో? యో ఖో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన బ్యసనేన సమన్నాగతస్స అఞ్ఞతరఞ్ఞతరేన దుక్ఖధమ్మేన ఫుట్ఠస్స ఆయాసో ఉపాయాసో ఆయాసితత్తం ఉపాయాసితత్తం, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఉపాయాసో.

౧౨౯. “కతమో చ, భిక్ఖవే, అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో? ఇధ యస్స తే హోన్తి అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా ధమ్మా, యే వా పనస్స తే హోన్తి అనత్థకామా అహితకామా అఫాసుకకామా అయోగక్ఖేమకామా, యా తేహి సద్ధిం సఙ్గతి సమాగమో సమోధానం మిస్సీభావో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, అప్పియేహి సమ్పయోగో దుక్ఖో.

౧౩౦. “కతమో చ, భిక్ఖవే, పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో? ఇధ యస్స తే హోన్తి ఇట్ఠా కన్తా మనాపా రూపా సద్దా గన్ధా రసా ఫోట్ఠబ్బా ధమ్మా, యే వా పనస్స తే హోన్తి అత్థకామా హితకామా ఫాసుకకామా యోగక్ఖేమకామా మాతా వా పితా వా భాతా వా భగినీ వా మిత్తా వా అమచ్చా వా ఞాతిసాలోహితా వా, యా తేహి సద్ధిం అసఙ్గతి అసమాగమో అసమోధానం అమిస్సీభావో, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, పియేహి విప్పయోగో దుక్ఖో.

౧౩౧. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం? జాతిధమ్మానం, భిక్ఖవే , సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – ‘అహో వత మయం న జాతిధమ్మా అస్సామ, న చ వత నో జాతి ఆగచ్ఛేయ్యా’తి. న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం, ఇదమ్పి యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం. జరాధమ్మానం, భిక్ఖవే, సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – ‘అహో వత మయం న జరాధమ్మా అస్సామ, న చ వత నో జరా ఆగచ్ఛేయ్యా’తి. న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం, ఇదమ్పి యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం. బ్యాధిధమ్మానం, భిక్ఖవే, సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – ‘అహో వత మయం న బ్యాధిధమ్మా అస్సామ, న చ వత నో బ్యాధి ఆగచ్ఛేయ్యా’తి. న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం, ఇదమ్పి యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం. మరణధమ్మానం, భిక్ఖవే, సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – ‘అహో వత మయం న మరణధమ్మా అస్సామ, న చ వత నో మరణం ఆగచ్ఛేయ్యా’తి. న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం, ఇదమ్పి యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం. సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మానం, భిక్ఖవే, సత్తానం ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జతి – ‘అహో వత మయం న సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా అస్సామ, న చ వత నో సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసధమ్మా ఆగచ్ఛేయ్యు’న్తి. న ఖో పనేతం ఇచ్ఛాయ పత్తబ్బం, ఇదమ్పి యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం.

౧౩౨. “కతమే చ, భిక్ఖవే, సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా? సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో, వేదనుపాదానక్ఖన్ధో, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇమే వుచ్చన్తి, భిక్ఖవే, సంఖిత్తేన పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖం అరియసచ్చం.

సముదయసచ్చనిద్దేసో

౧౩౩. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం [దుక్ఖసముదయో (స్యా.)] అరియసచ్చం? యాయం తణ్హా పోనోబ్భవికా [పోనోభవికా (సీ. పీ.)] నన్దీరాగసహగతా [నన్దిరాగసహగతా (సీ. స్యా. పీ.)] తత్రతత్రాభినన్దినీ. సేయ్యథిదం – కామతణ్హా భవతణ్హా విభవతణ్హా.

“సా ఖో పనేసా, భిక్ఖవే, తణ్హా కత్థ ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, కత్థ నివిసమానా నివిసతి? యం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“కిఞ్చ లోకే పియరూపం సాతరూపం? చక్ఖు లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. సోతం లోకే…పే.… ఘానం లోకే… జివ్హా లోకే… కాయో లోకే… మనో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపా లోకే… సద్దా లోకే… గన్ధా లోకే… రసా లోకే… ఫోట్ఠబ్బా లోకే… ధమ్మా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“చక్ఖువిఞ్ఞాణం లోకే… సోతవిఞ్ఞాణం లోకే… ఘానవిఞ్ఞాణం లోకే… జివ్హావిఞ్ఞాణం లోకే… కాయవిఞ్ఞాణం లోకే… మనోవిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“చక్ఖుసమ్ఫస్సో లోకే... సోతసమ్ఫస్సో లోకే... ఘానసమ్ఫస్సో లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సో లోకే... కాయసమ్ఫస్సో లోకే... మనోసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే... మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపసఞ్ఞా లోకే... సద్దసఞ్ఞా లోకే... గన్ధసఞ్ఞా లోకే... రససఞ్ఞా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞా లోకే... ధమ్మసఞ్ఞా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపసఞ్చేతనా లోకే... సద్దసఞ్చేతనా లోకే... గన్ధసఞ్చేతనా లోకే... రససఞ్చేతనా లోకే... ఫోట్ఠబ్బసఞ్చేతనా లోకే... ధమ్మసఞ్చేతనా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపతణ్హా లోకే... సద్దతణ్హా లోకే... గన్ధతణ్హా లోకే... రసతణ్హా లోకే... ఫోట్ఠబ్బతణ్హా లోకే... ధమ్మతణ్హా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపవితక్కో లోకే... సద్దవితక్కో లోకే... గన్ధవితక్కో లోకే... రసవితక్కో లోకే... ఫోట్ఠబ్బవితక్కో లోకే... ధమ్మవితక్కో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి.

“రూపవిచారో లోకే... సద్దవిచారో లోకే... గన్ధవిచారో లోకే... రసవిచారో లోకే... ఫోట్ఠబ్బవిచారో లోకే... ధమ్మవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా ఉప్పజ్జమానా ఉప్పజ్జతి, ఏత్థ నివిసమానా నివిసతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖసముదయం అరియసచ్చం.

నిరోధసచ్చనిద్దేసో

౧౩౪. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం [దుక్ఖనిరోధో (స్యా.)] అరియసచ్చం? యో తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో.

“సా ఖో పనేసా, భిక్ఖవే, తణ్హా కత్థ పహీయమానా పహీయతి, కత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి? యం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“కిఞ్చ లోకే పియరూపం సాతరూపం? చక్ఖు లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. సోతం లోకే...పే.... ఘానం లోకే... జివ్హా లోకే... కాయో లోకే... మనో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపా లోకే... సద్దా లోకే... గన్ధా లోకే... రసా లోకే... ఫోట్ఠబ్బా లోకే... ధమ్మా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“చక్ఖువిఞ్ఞాణం లోకే… సోతవిఞ్ఞాణం లోకే… ఘానవిఞ్ఞాణం లోకే… జివ్హావిఞ్ఞాణం లోకే… కాయవిఞ్ఞాణం లోకే… మనోవిఞ్ఞాణం లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“చక్ఖుసమ్ఫస్సో లోకే… సోతసమ్ఫస్సో లోకే… ఘానసమ్ఫస్సో లోకే… జివ్హాసమ్ఫస్సో లోకే… కాయసమ్ఫస్సో లోకే… మనోసమ్ఫస్సో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“చక్ఖుసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే… సోతసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే… ఘానసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే… జివ్హాసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే… కాయసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే… మనోసమ్ఫస్సజా వేదనా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపసఞ్ఞా లోకే… సద్దసఞ్ఞా లోకే… గన్ధసఞ్ఞా లోకే… రససఞ్ఞా లోకే… ఫోట్ఠబ్బసఞ్ఞా లోకే… ధమ్మసఞ్ఞా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపసఞ్చేతనా లోకే… సద్దసఞ్చేతనా లోకే… గన్ధసఞ్చేతనా లోకే… రససఞ్చేతనా లోకే… ఫోట్ఠబ్బసఞ్చేతనా లోకే… ధమ్మసఞ్చేతనా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపతణ్హా లోకే… సద్దతణ్హా లోకే… గన్ధతణ్హా లోకే… రసతణ్హా లోకే… ఫోట్ఠబ్బతణ్హా లోకే… ధమ్మతణ్హా లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపవితక్కో లోకే… సద్దవితక్కో లోకే… గన్ధవితక్కో లోకే… రసవితక్కో లోకే… ఫోట్ఠబ్బవితక్కో లోకే… ధమ్మవితక్కో లోకే పియరూపం సాతరూపం, ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి.

“రూపవిచారో లోకే… సద్దవిచారో లోకే… గన్ధవిచారో లోకే… రసవిచారో లోకే… ఫోట్ఠబ్బవిచారో లోకే… ధమ్మవిచారో లోకే పియరూపం సాతరూపం. ఏత్థేసా తణ్హా పహీయమానా పహీయతి, ఏత్థ నిరుజ్ఝమానా నిరుజ్ఝతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధం అరియసచ్చం.

మగ్గసచ్చనిద్దేసో

౧౩౩. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం? అయమేవ అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధి.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాదిట్ఠి? యం ఖో, భిక్ఖవే, దుక్ఖే ఞాణం, దుక్ఖసముదయే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధే ఞాణం, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ ఞాణం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాదిట్ఠి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసఙ్కప్పో? నేక్ఖమ్మసఙ్కప్పో అబ్యాపాదసఙ్కప్పో అవిహింసాసఙ్కప్పో. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసఙ్కప్పో.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మావాచా? ముసావాదా వేరమణీ [వేరమణి (క॰)], పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీ, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీ, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీ . అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మావాచా.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాకమ్మన్తో? పాణాతిపాతా వేరమణీ, అదిన్నాదానా వేరమణీ, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీ. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాకమ్మన్తో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాఆజీవో? ఇధ, భిక్ఖవే, అరియసావకో మిచ్ఛాఆజీవం పహాయ సమ్మాఆజీవేన జీవితం కప్పేతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాఆజీవో.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మావాయామో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనుప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం అనుప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; అనుప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఉప్పాదాయ ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి; ఉప్పన్నానం కుసలానం ధమ్మానం ఠితియా అసమ్మోసాయ భియ్యోభావాయ వేపుల్లాయ భావనాయ పారిపూరియా ఛన్దం జనేతి వాయమతి వీరియం ఆరభతి చిత్తం పగ్గణ్హాతి పదహతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మావాయామో.

“కతమా చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే కాయానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; వేదనాసు వేదనానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; చిత్తే చిత్తానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం; ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి ఆతాపీ సమ్పజానో సతిమా వినేయ్య లోకే అభిజ్ఝాదోమనస్సం. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసతి.

“కతమో చ, భిక్ఖవే, సమ్మాసమాధి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, సమ్మాసమాధి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా అరియసచ్చం.

౧౩౬. “ఇతి అజ్ఝత్తం వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, బహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి, అజ్ఝత్తబహిద్ధా వా ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి; సముదయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, వయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి, సముదయవయధమ్మానుపస్సీ వా ధమ్మేసు విహరతి. ‘అత్థి ధమ్మా’తి వా పనస్స సతి పచ్చుపట్ఠితా హోతి. యావదేవ ఞాణమత్తాయ పటిస్సతిమత్తాయ అనిస్సితో చ విహరతి, న చ కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. ఏవమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మేసు ధమ్మానుపస్సీ విహరతి చతూసు అరియసచ్చేసు.

సచ్చపబ్బం నిట్ఠితం.

ధమ్మానుపస్సనా నిట్ఠితా.

౧౩౭. “యో హి కోచి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేయ్య సత్త వస్సాని, తస్స ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా; సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా.

“తిట్ఠన్తు, భిక్ఖవే, సత్త వస్సాని. యో హి కోచి , భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేయ్య ఛ వస్సాని...పే.... పఞ్చ వస్సాని... చత్తారి వస్సాని... తీణి వస్సాని... ద్వే వస్సాని... ఏకం వస్సం... తిట్ఠతు, భిక్ఖవే, ఏకం వస్సం. యో హి కోచి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేయ్య సత్త మాసాని, తస్స ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా; సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా. తిట్ఠన్తు, భిక్ఖవే, సత్త మాసాని. యో హి కోచి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేయ్య ఛ మాసాని...పే.... పఞ్చ మాసాని... చత్తారి మాసాని... తీణి మాసాని... ద్వే మాసాని... ఏకం మాసం... అడ్ఢమాసం... తిట్ఠతు, భిక్ఖవే, అడ్ఢమాసో. యో హి కోచి, భిక్ఖవే, ఇమే చత్తారో సతిపట్ఠానే ఏవం భావేయ్య సత్తాహం, తస్స ద్విన్నం ఫలానం అఞ్ఞతరం ఫలం పాటికఙ్ఖం దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞా సతి వా ఉపాదిసేసే అనాగామితా”తి.

౧౩౮. “‘ఏకాయనో అయం, భిక్ఖవే, మగ్గో సత్తానం విసుద్ధియా సోకపరిదేవానం సమతిక్కమాయ దుక్ఖదోమనస్సానం అత్థఙ్గమాయ ఞాయస్స అధిగమాయ నిబ్బానస్స సచ్ఛికిరియాయ యదిదం చత్తారో సతిపట్ఠానా’తి. ఇతి యం తం వుత్తం, ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్త”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాసతిపట్ఠానసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

మూలపరియాయవగ్గో నిట్ఠితో పఠమో.

తస్సుద్దానం – [ఇతో పరం కేసుచి పోత్థకేసు ఇమాపి గాథాయో ఏవం దిస్సన్తి –§అజరం అమతం అమతాధిగమం, ఫలమగ్గనిదస్సనం దుక్ఖనుదం. సహితత్తం మహారసహస్సకరం, భూతమితి సారం వివిధం సుణాథ.§తళాకం వసుపూరితం ఘుమ్మపథే, తివిధగ్గిపిళేసితనిబ్బాపనం. బ్యాధిపనుదనఓసధయో, పచ్ఛిమసుత్తపవరా ఠపితా.§మధుమన్దవరసామదానం, ఖిడ్డారతి జననిమనుసఙ్ఘాతం. తథా సుత్తే వేయ్యాకరణా ఠపితా, సక్యపుత్తానమభిదమనత్థాయ.§పఞ్ఞాసం చ దియడ్ఢసతం, ద్వే చ వేయ్యాకరణం అపరే చ. తేవనామగతం చ అనుపుబ్బం, ఏకమనా నిసామేథ ముదగ్గం.]

మూలసుసంవరధమ్మదాయాదా, భేరవానఙ్గణాకఙ్ఖేయ్యవత్థం;
సల్లేఖసమ్మాదిట్ఠిసతిపట్ఠం, వగ్గవరో అసమో సుసమత్తో.

૭. సీహనాదవగ్గో

౧. చూళసీహనాదసుత్తం

౧౩౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ఇధేవ, భిక్ఖవే, సమణో, ఇధ దుతియో సమణో, ఇధ తతియో సమణో, ఇధ చతుత్థో సమణో; సుఞ్ఞా పరప్పవాదా సమణేభి అఞ్ఞేహీతి [సమణేహి అఞ్ఞేతి (సీ. పీ. క.) ఏత్థ అఞ్ఞేహీతి సకాయ పటిఞ్ఞాయ సచ్చాభిఞ్ఞేహీతి అత్థో వేదితబ్బో]. ఏవమేతం [ఏవమేవ (స్యా. క.)], భిక్ఖవే, సమ్మా సీహనాదం నదథ.

౧౪౦. “ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – ‘కో పనాయస్మన్తానం అస్సాసో, కిం బలం, యేన తుమ్హే ఆయస్మన్తో ఏవం వదేథ – ఇధేవ సమణో, ఇధ దుతియో సమణో, ఇధ తతియో సమణో, ఇధ చతుత్థో సమణో; సుఞ్ఞా పరప్పవాదా సమణేభి అఞ్ఞేహీ’తి? ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘అత్థి ఖో నో, ఆవుసో, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో ధమ్మా అక్ఖాతా యే మయం అత్తని సమ్పస్సమానా ఏవం వదేమ – ఇధేవ సమణో, ఇధ దుతియో సమణో, ఇధ తతియో సమణో, ఇధ చతుత్థో సమణో; సుఞ్ఞా పరప్పవాదా సమణేభి అఞ్ఞేహీతి. కతమే చత్తారో? అత్థి ఖో నో, ఆవుసో, సత్థరి పసాదో, అత్థి ధమ్మే పసాదో, అత్థి సీలేసు పరిపూరకారితా; సహధమ్మికా ఖో పన పియా మనాపా – గహట్ఠా చేవ పబ్బజితా చ. ఇమే ఖో నో, ఆవుసో, తేన భగవతా జానతా పస్సతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన చత్తారో ధమ్మా అక్ఖాతా యే మయం అత్తని సమ్పస్సమానా ఏవం వదేమ – ఇధేవ సమణో, ఇధ దుతియో సమణో, ఇధ తతియో సమణో, ఇధ చతుత్థో సమణో; సుఞ్ఞా పరప్పవాదా సమణేభి అఞ్ఞేహీ’తి.

౧౪౧. “ఠానం ఖో పనేతం, భిక్ఖవే, విజ్జతి యం అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం వదేయ్యుం – ‘అమ్హాకమ్పి ఖో, ఆవుసో, అత్థి సత్థరి పసాదో యో అమ్హాకం సత్థా, అమ్హాకమ్పి అత్థి ధమ్మే పసాదో యో అమ్హాకం ధమ్మో, మయమ్పి సీలేసు పరిపూరకారినో యాని అమ్హాకం సీలాని, అమ్హాకమ్పి సహధమ్మికా పియా మనాపా – గహట్ఠా చేవ పబ్బజితా చ. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో కో అధిప్పయాసో [అధిప్పాయో (క. సీ. స్యా. పీ.), అధిప్పయోగో (క.)] కిం నానాకరణం యదిదం తుమ్హాకఞ్చేవ అమ్హాకఞ్చా’తి?

“ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘కిం పనావుసో, ఏకా నిట్ఠా, ఉదాహు పుథు నిట్ఠా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘ఏకావుసో, నిట్ఠా, న పుథు నిట్ఠా’తి.

“‘సా పనావుసో, నిట్ఠా సరాగస్స ఉదాహు వీతరాగస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘వీతరాగస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా సరాగస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా సదోసస్స ఉదాహు వీతదోసస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘వీతదోసస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా సదోసస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా సమోహస్స ఉదాహు వీతమోహస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘వీతమోహస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా సమోహస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా సతణ్హస్స ఉదాహు వీతతణ్హస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘వీతతణ్హస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా సతణ్హస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా సఉపాదానస్స ఉదాహు అనుపాదానస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే , అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘అనుపాదానస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా సఉపాదానస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా విద్దసునో ఉదాహు అవిద్దసునో’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘విద్దసునో, ఆవుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా అవిద్దసునో’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా అనురుద్ధప్పటివిరుద్ధస్స ఉదాహు అననురుద్ధఅప్పటివిరుద్ధస్సా’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘అననురుద్ధఅప్పటివిరుద్ధస్సావుసో, సా నిట్ఠా, న సా నిట్ఠా అనురుద్ధప్పటివిరుద్ధస్సా’తి.

‘‘‘సా పనావుసో, నిట్ఠా పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో ఉదాహు నిప్పపఞ్చారామస్స నిప్పపఞ్చరతినో’తి? సమ్మా బ్యాకరమానా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవం బ్యాకరేయ్యుం – ‘నిప్పపఞ్చారామస్సావుసో, సా నిట్ఠా నిప్పపఞ్చరతినో, న సా నిట్ఠా పపఞ్చారామస్స పపఞ్చరతినో’తి.

౧౪౨. ‘‘ద్వేమా, భిక్ఖవే, దిట్ఠియో – భవదిట్ఠి చ విభవదిట్ఠి చ. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా భవదిట్ఠిం అల్లీనా భవదిట్ఠిం ఉపగతా భవదిట్ఠిం అజ్ఝోసితా, విభవదిట్ఠియా తే పటివిరుద్ధా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా విభవదిట్ఠిం అల్లీనా విభవదిట్ఠిం ఉపగతా విభవదిట్ఠిం అజ్ఝోసితా, భవదిట్ఠియా తే పటివిరుద్ధా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమాసం ద్విన్నం దిట్ఠీనం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం నప్పజానన్తి, ‘తే సరాగా తే సదోసా తే సమోహా తే సతణ్హా తే సఉపాదానా తే అవిద్దసునో తే అనురుద్ధప్పటివిరుద్ధా తే పపఞ్చారామా పపఞ్చరతినో; తే న పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి; న పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమాసం ద్విన్నం దిట్ఠీనం సముదయఞ్చ అత్థఙ్గమఞ్చ అస్సాదఞ్చ ఆదీనవఞ్చ నిస్సరణఞ్చ యథాభూతం పజానన్తి, ‘తే వీతరాగా తే వీతదోసా తే వీతమోహా తే వీతతణ్హా తే అనుపాదానా తే విద్దసునో తే అననురుద్ధఅప్పటివిరుద్ధా తే నిప్పపఞ్చారామా నిప్పపఞ్చరతినో; తే పరిముచ్చన్తి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి; పరిముచ్చన్తి దుక్ఖస్మా’తి వదామి.

౧౪౩. “చత్తారిమాని , భిక్ఖవే, ఉపాదానాని. కతమాని చత్తారి? కాముపాదానం, దిట్ఠుపాదానం, సీలబ్బతుపాదానం, అత్తవాదుపాదానం. సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా. తే న సమ్మా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి. తం కిస్స హేతు? ఇమాని హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా తీణి ఠానాని యథాభూతం నప్పజానన్తి. తస్మా తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా; తే న సమ్మా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి.

“సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా. తే న సమ్మా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి. తం కిస్స హేతు? ఇమాని హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ద్వే ఠానాని యథాభూతం నప్పజానన్తి. తస్మా తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా; తే న సమ్మా [పటిజానమానా న సమ్మా (?)] సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి.

“సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా. తే న సమ్మా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి. తం కిస్స హేతు? ఇమఞ్హి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఏకం ఠానం యథాభూతం నప్పజానన్తి. తస్మా తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదా పటిజానమానా; తే న సమ్మా [పటిజానమానా న సమ్మా (?)] సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, న అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి.

“ఏవరూపే ఖో, భిక్ఖవే, ధమ్మవినయే యో సత్థరి పసాదో సో న సమ్మగ్గతో అక్ఖాయతి; యో ధమ్మే పసాదో సో న సమ్మగ్గతో అక్ఖాయతి; యా సీలేసు పరిపూరకారితా సా న సమ్మగ్గతా అక్ఖాయతి; యా సహధమ్మికేసు పియమనాపతా సా న సమ్మగ్గతా అక్ఖాయతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం దురక్ఖాతే ధమ్మవినయే దుప్పవేదితే అనియ్యానికే అనుపసమసంవత్తనికే అసమ్మాసమ్బుద్ధప్పవేదితే.

౧౪౪. “తథాగతో చ ఖో, భిక్ఖవే, అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞావాదో పటిజానమానో సమ్మా సబ్బుపాదానపరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి – కాముపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, దిట్ఠుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, సీలబ్బతుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, అత్తవాదుపాదానస్స పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి. ఏవరూపే ఖో, భిక్ఖవే, ధమ్మవినయే యో సత్థరి పసాదో సో సమ్మగ్గతో అక్ఖాయతి; యో ధమ్మే పసాదో సో సమ్మగ్గతో అక్ఖాయతి; యా సీలేసు పరిపూరకారితా సా సమ్మగ్గతా అక్ఖాయతి; యా సహధమ్మికేసు పియమనాపతా సా సమ్మగ్గతా అక్ఖాయతి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం స్వాక్ఖాతే ధమ్మవినయే సుప్పవేదితే నియ్యానికే ఉపసమసంవత్తనికే సమ్మాసమ్బుద్ధప్పవేదితే.

౧౪౫. “ఇమే చ, భిక్ఖవే, చత్తారో ఉపాదానా. కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా? ఇమే చత్తారో ఉపాదానా తణ్హానిదానా తణ్హాసముదయా తణ్హాజాతికా తణ్హాపభవా. తణ్హా చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా? తణ్హా వేదనానిదానా వేదనాసముదయా వేదనాజాతికా వేదనాపభవా. వేదనా చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా? వేదనా ఫస్సనిదానా ఫస్ససముదయా ఫస్సజాతికా ఫస్సపభవా. ఫస్సో చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానో కింసముదయో కింజాతికో కింపభవో? ఫస్సో సళాయతననిదానో సళాయతనసముదయో సళాయతనజాతికో సళాయతనపభవో. సళాయతనఞ్చిదం, భిక్ఖవే, కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం? సళాయతనం నామరూపనిదానం నామరూపసముదయం నామరూపజాతికం నామరూపపభవం. నామరూపఞ్చిదం, భిక్ఖవే, కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం? నామరూపం విఞ్ఞాణనిదానం విఞ్ఞాణసముదయం విఞ్ఞాణజాతికం విఞ్ఞాణపభవం. విఞ్ఞాణఞ్చిదం, భిక్ఖవే , కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం? విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారనిదానం సఙ్ఖారసముదయం సఙ్ఖారజాతికం సఙ్ఖారపభవం. సఙ్ఖారా చిమే, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా? సఙ్ఖారా అవిజ్జానిదానా అవిజ్జాసముదయా అవిజ్జాజాతికా అవిజ్జాపభవా.

“యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీనా హోతి విజ్జా ఉప్పన్నా, సో అవిజ్జావిరాగా విజ్జుప్పాదా నేవ కాముపాదానం ఉపాదియతి, న దిట్ఠుపాదానం ఉపాదియతి, న సీలబ్బతుపాదానం ఉపాదియతి, న అత్తవాదుపాదానం ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి, అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

చూళసీహనాదసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. మహాసీహనాదసుత్తం

౧౪౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి బహినగరే అపరపురే వనసణ్డే. తేన ఖో పన సమయేన సునక్ఖత్తో లిచ్ఛవిపుత్తో అచిరపక్కన్తో హోతి ఇమస్మా ధమ్మవినయా. సో వేసాలియం పరిసతి [పరిసతిం (సీ. పీ.)] ఏవం [ఏతం (పీ. క.)] వాచం భాసతి – “నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరి [ఉత్తరిం (పీ.)] మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో. తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం. యస్స చ ఖ్వాస్స అత్థాయ ధమ్మో దేసితో సో నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. అస్సోసి ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సునక్ఖత్తస్స లిచ్ఛవిపుత్తస్స వేసాలియం పరిసతి ఏవం వాచం భాసమానస్స – “నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో. తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం. యస్స చ ఖ్వాస్స అత్థాయ ధమ్మో దేసితో సో నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో వేసాలియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "సునక్ఖత్తో, భన్తే, లిచ్ఛవిపుత్తో అచిరపక్కన్తో ఇమస్మా ధమ్మవినయా. సో వేసాలియం పరిసతి ఏవం వాచం భాసతి – 'నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో. తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభానం. యస్స చ ఖ్వాస్స అత్థాయ ధమ్మో దేసితో సో నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా'"తి.

౧౪౭. "కోధనో హేసో, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తో మోఘపురిసో. కోధా చ పనస్స ఏసా వాచా భాసితా. 'అవణ్ణం భాసిస్సామీ'తి ఖో, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తో మోఘపురిసో వణ్ణంయేవ తథాగతస్స భాసతి . వణ్ణో హేసో, సారిపుత్త, తథాగతస్స యో ఏవం వదేయ్య – 'యస్స చ ఖ్వాస్స అత్థాయ ధమ్మో దేసితో సో నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా'తి.

"అయమ్పి హి నామ, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తస్స మోఘపురిసస్స మయి ధమ్మన్వయో న భవిస్సతి – 'ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి, సత్థా దేవమనుస్సానం, బుద్ధో భగవా'తి.

"అయమ్పి హి నామ, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తస్స మోఘపురిసస్స మయి ధమ్మన్వయో న భవిస్సతి – 'ఇతిపి సో భగవా అనేకవిహితం ఇద్ధివిధం పచ్చనుభోతి – ఏకోపి హుత్వా బహుధా హోతి, బహుధాపి హుత్వా ఏకో హోతి; ఆవిభావం, తిరోభావం; తిరోకుట్టం తిరోపాకారం తిరోపబ్బతం అసజ్జమానో గచ్ఛతి, సేయ్యథాపి ఆకాసే; పథవియాపి ఉమ్ముజ్జనిముజ్జం కరోతి, సేయ్యథాపి ఉదకే; ఉదకేపి అభిజ్జమానో గచ్ఛతి, సేయ్యథాపి పథవియం; ఆకాసేపి పల్లఙ్కేన కమతి, సేయ్యథాపి పక్ఖీ సకుణో; ఇమేపి చన్దిమసూరియే ఏవంమహిద్ధికే ఏవంమహానుభావే పాణినా పరిమసతి పరిమజ్జతి; యావ బ్రహ్మలోకాపి కాయేన వసం వత్తేతీ'తి.

"అయమ్పి హి నామ, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తస్స మోఘపురిసస్స మయి ధమ్మన్వయో న భవిస్సతి – 'ఇతిపి సో భగవా దిబ్బాయ సోతధాతుయా విసుద్ధాయ అతిక్కన్తమానుసికాయ ఉభో సద్దే సుణాతి – దిబ్బే చ మానుసే చ, యే దూరే సన్తికే చా'తి.

"అయమ్పి హి నామ, సారిపుత్త, సునక్ఖత్తస్స మోఘపురిసస్స మయి ధమ్మన్వయో న భవిస్సతి – 'ఇతిపి సో భగవా పరసత్తానం పరపుగ్గలానం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానాతి – సరాగం వా చిత్తం సరాగం చిత్తన్తి పజానాతి, వీతరాగం వా చిత్తం వీతరాగం చిత్తన్తి పజానాతి; సదోసం వా చిత్తం సదోసం చిత్తన్తి పజానాతి, వీతదోసం వా చిత్తం వీతదోసం చిత్తన్తి పజానాతి; సమోహం వా చిత్తం సమోహం చిత్తన్తి పజానాతి, వీతమోహం వా చిత్తం వీతమోహం చిత్తన్తి పజానాతి; సంఖిత్తం వా చిత్తం సంఖిత్తం చిత్తన్తి పజానాతి , విక్ఖిత్తం వా చిత్తం విక్ఖిత్తం చిత్తన్తి పజానాతి; మహగ్గతం వా చిత్తం మహగ్గతం చిత్తన్తి పజానాతి, అమహగ్గతం వా చిత్తం అమహగ్గతం చిత్తన్తి పజానాతి; సఉత్తరం వా చిత్తం సఉత్తరం చిత్తన్తి పజానాతి, అనుత్తరం వా చిత్తం అనుత్తరం చిత్తన్తి పజానాతి; సమాహితం వా చిత్తం సమాహితం చిత్తన్తి పజానాతి, అసమాహితం వా చిత్తం అసమాహితం చిత్తన్తి పజానాతి; విముత్తం వా చిత్తం విముత్తం చిత్తన్తి పజానాతి, అవిముత్తం వా చిత్తం అవిముత్తం చిత్తన్తి పజానాతీ'తి.

౧౪౮. "దస ఖో పనిమాని, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలాని యేహి బలేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి. కతమాని దస?

"ఇధ, సారిపుత్త, తథాగతో ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో ఠానఞ్చ ఠానతో అట్ఠానఞ్చ అట్ఠానతో యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నానం కమ్మసమాదానానం ఠానసో హేతుసో విపాకం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి , సారిపుత్త, తథాగతో సబ్బత్థగామినిం పటిపదం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో అనేకధాతునానాధాతులోకం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో అనేకధాతునానాధాతులోకం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో సత్తానం నానాధిముత్తికతం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో పరసత్తానం పరపుగ్గలానం ఇన్ద్రియపరోపరియత్తం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో ఝానవిమోక్ఖసమాధిసమాపత్తీనం సంకిలేసం వోదానం వుట్ఠానం యథాభూతం పజానాతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో తిస్సోపి జాతియో చతస్సోపి జాతియో పఞ్చపి జాతియో దసపి జాతియో వీసమ్పి జాతియో తింసమ్పి జాతియో

చత్తాలీసమ్పి జాతియో పఞ్ఞాసమ్పి జాతియో జాతిసతమ్పి జాతిసహస్సమ్పి జాతిసతసహస్సమ్పి అనేకేపి సంవట్టకప్పే అనేకేపి వివట్టకప్పే అనేకేపి సంవట్టవివట్టకప్పే – 'అముత్రాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో అముత్ర ఉదపాదిం; తత్రాపాసిం ఏవంనామో ఏవంగోత్తో ఏవంవణ్ణో ఏవమాహారో ఏవంసుఖదుక్ఖప్పటిసంవేదీ ఏవమాయుపరియన్తో, సో తతో చుతో ఇధూపపన్నో'తి. ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి – 'ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా వచీదుచ్చరితేన సమన్నాగతా మనోదుచ్చరితేన సమన్నాగతా అరియానం ఉపవాదకా మిచ్ఛాదిట్ఠికా మిచ్ఛాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నా. ఇమే వా పన భోన్తో సత్తా కాయసుచరితేన సమన్నాగతా వచీసుచరితేన సమన్నాగతా మనోసుచరితేన సమన్నాగతా అరియానం అనుపవాదకా సమ్మాదిట్ఠికా సమ్మాదిట్ఠికమ్మసమాదానా, తే కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నా'తి. ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

"పున చపరం, సారిపుత్త, తథాగతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, ఇదమ్పి, సారిపుత్త, తథాగతస్స తథాగతబలం హోతి యం బలం ఆగమ్మ తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

“ఇమాని ఖో, సారిపుత్త, దస తథాగతస్స తథాగతబలాని యేహి బలేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

౧౪౯. “యో ఖో మం, సారిపుత్త, ఏవం జానన్తం ఏవం పస్సన్తం ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో; తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభాన’న్తి, తం, సారిపుత్త, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో సమాధిసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పన్నో దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, సారిపుత్త, వదామి. తం వాచం అప్పహాయ, తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే.

౧౫౦. “చత్తారిమాని, సారిపుత్త, తథాగతస్స వేసారజ్జాని యేహి వేసారజ్జేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి. కతమాని చత్తారి?

“‘సమ్మాసమ్బుద్ధస్స తే పటిజానతో ఇమే ధమ్మా అనభిసమ్బుద్ధా’తి. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతీతి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం [ఏతమ్పహం (సీ. పీ.)], సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“‘ఖీణాసవస్స తే పటిజానతో ఇమే ఆసవా అపరిక్ఖీణా’తి. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతీతి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“‘యే ఖో పన తే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా, తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి. తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతీతి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“‘యస్స ఖో పన తే అత్థాయ ధమ్మో దేసితో, సో న నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయా’తి . తత్ర వత మం సమణో వా బ్రాహ్మణో వా దేవో వా మారో వా బ్రహ్మా వా కోచి వా లోకస్మిం సహధమ్మేన పటిచోదేస్సతీ’తి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“ఇమాని ఖో, సారిపుత్త, చత్తారి తథాగతస్స వేసారజ్జాని యేహి వేసారజ్జేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఆసభం ఠానం పటిజానాతి, పరిసాసు సీహనాదం నదతి, బ్రహ్మచక్కం పవత్తేతి.

“యో ఖో మం, సారిపుత్త, ఏవం జానన్తం ఏవం పస్సన్తం ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో, తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి

వీమంసానుచరితం సయంపటిభాన’న్తి, తం, సారిపుత్త, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో సమాధిసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పన్నో దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, సారిపుత్త, వదామి. తం వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే.

౧౫౧. “అట్ఠ ఖో ఇమా, సారిపుత్త, పరిసా. కతమా అట్ఠ? ఖత్తియపరిసా, బ్రాహ్మణపరిసా, గహపతిపరిసా, సమణపరిసా, చాతుమహారాజికపరిసా [చాతుమ్మహారాజికా (సీ. స్యా. పీ.)], తావతింసపరిసా, మారపరిసా, బ్రహ్మపరిసా – ఇమా ఖో, సారిపుత్త, అట్ఠ పరిసా. ఇమేహి ఖో, సారిపుత్త, చతూహి వేసారజ్జేహి సమన్నాగతో తథాగతో ఇమా అట్ఠ పరిసా ఉపసఙ్కమతి అజ్ఝోగాహతి. అభిజానామి ఖో పనాహం, సారిపుత్త, అనేకసతం ఖత్తియపరిసం ఉపసఙ్కమితా. తత్రపి మయా సన్నిసిన్నపుబ్బఞ్చేవ, సల్లపితపుబ్బఞ్చ, సాకచ్ఛా చ సమాపజ్జితపుబ్బా. తత్ర వత మం భయం వా సారజ్జం వా ఓక్కమిస్సతీతి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త, న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“అభిజానామి ఖో పనాహం, సారిపుత్త, అనేకసతం బ్రాహ్మణపరిసం…పే.… గహపతిపరిసం… సమణపరిసం… చాతుమహారాజికపరిసం… తావతింసపరిసం… మారపరిసం… బ్రహ్మపరిసం ఉపసఙ్కమితా. తత్రపి మయా సన్నిసిన్నపుబ్బఞ్చేవ, సల్లపితపుబ్బఞ్చ, సాకచ్ఛా చ సమాపజ్జితపుబ్బా. తత్ర వత మం భయం వా సారజ్జం వా ఓక్కమిస్సతీతి నిమిత్తమేతం, సారిపుత్త , న సమనుపస్సామి. ఏతమహం, సారిపుత్త, నిమిత్తం అసమనుపస్సన్తో ఖేమప్పత్తో అభయప్పత్తో వేసారజ్జప్పత్తో విహరామి.

“యో ఖో మం, సారిపుత్త, ఏవం జానన్తం ఏవం పస్సన్తం ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో, తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభాన’న్తి, తం, సారిపుత్త, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో సమాధిసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పన్నో దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, సారిపుత్త, వదామి. తం వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే.

౧౫౨. “చతస్సో ఖో ఇమా, సారిపుత్త, యోనియో. కతమా చతస్సో? అణ్డజా యోని, జలాబుజా యోని, సంసేదజా యోని, ఓపపాతికా యోని. కతమా చ, సారిపుత్త, అణ్డజా యోని? యే ఖో తే, సారిపుత్త, సత్తా అణ్డకోసం అభినిబ్భిజ్జ జాయన్తి – అయం వుచ్చతి, సారిపుత్త, అణ్డజా యోని. కతమా చ, సారిపుత్త, జలాబుజా యోని? యే ఖో తే, సారిపుత్త, సత్తా వత్థికోసం అభినిబ్భిజ్జ జాయన్తి – అయం వుచ్చతి, సారిపుత్త, జలాబుజా యోని. కతమా చ, సారిపుత్త, సంసేదజా యోని? యే ఖో తే, సారిపుత్త, సత్తా పూతిమచ్ఛే వా జాయన్తి పూతికుణపే వా పూతికుమ్మాసే వా చన్దనికాయే వా ఓళిగల్లే వా జాయన్తి – అయం వుచ్చతి, సారిపుత్త, సంసేదజా యోని. కతమా చ, సారిపుత్త, ఓపపాతికా యోని? దేవా, నేరయికా, ఏకచ్చే చ మనుస్సా, ఏకచ్చే చ వినిపాతికా – అయం వుచ్చతి, సారిపుత్త, ఓపపాతికా యోని. ఇమా ఖో, సారిపుత్త, చతస్సో యోనియో.

“యో ఖో మం, సారిపుత్త, ఏవం జానన్తం ఏవం పస్సన్తం ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో, తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభాన’న్తి, తం, సారిపుత్త, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో సమాధిసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పన్నో దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, సారిపుత్త, వదామి. తం వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే.

౧౫౩. “పఞ్చ ఖో ఇమా, సారిపుత్త, గతియో. కతమా పఞ్చ? నిరయో, తిరచ్ఛానయోని, పేత్తివిసయో, మనుస్సా, దేవా. నిరయఞ్చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, నిరయగామిఞ్చ మగ్గం, నిరయగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. తిరచ్ఛానయోనిఞ్చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, తిరచ్ఛానయోనిగామిఞ్చ మగ్గం, తిరచ్ఛానయోనిగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ కాయస్స భేదా పరం మరణా తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. పేత్తివిసయం చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, పేత్తివిసయగామిఞ్చ మగ్గం, పేత్తివిసయగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ కాయస్స భేదా పరం మరణా పేత్తివిసయం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. మనుస్సే చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, మనుస్సలోకగామిఞ్చ మగ్గం , మనుస్సలోకగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సేసు ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. దేవే చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, దేవలోకగామిఞ్చ మగ్గం, దేవలోకగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి తఞ్చ పజానామి. నిబ్బానఞ్చాహం, సారిపుత్త, పజానామి, నిబ్బానగామిఞ్చ మగ్గం, నిబ్బానగామినిఞ్చ పటిపదం; యథా పటిపన్నో చ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి తఞ్చ పజానామి.

౧౫౪. “ఇధాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నం, ఏకన్తదుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, అఙ్గారకాసు సాధికపోరిసా పూరా అఙ్గారానం వీతచ్చికానం వీతధూమానం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ అఙ్గారకాసుం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథాయం భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఇమంయేవ అఙ్గారకాసుం ఆగమిస్సతీ’తి . తమేనం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన తస్సా అఙ్గారకాసుయా పతితం, ఏకన్తదుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపన్నం, ఏకన్తదుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం.

“ఇధ పనాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపన్నం, దుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, గూథకూపో సాధికపోరిసో, పూరో గూథస్స. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ గూథకూపం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథాయం భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో యథా ఇమంయేవ గూథకూపం ఆగమిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన తస్మిం గూథకూపే పతితం, దుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా తిరచ్ఛానయోనిం ఉపపన్నం, దుక్ఖా తిబ్బా కటుకా వేదనా వేదయమానం.

“ఇధ పనాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా పేత్తివిసయం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా పేత్తివిసయం ఉపపన్నం, దుక్ఖబహులా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, రుక్ఖో విసమే భూమిభాగే జాతో తనుపత్తపలాసో కబరచ్ఛాయో . అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ రుక్ఖం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథాయం భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఇమంయేవ రుక్ఖం ఆగమిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సేయ్య, అపరేన సమయేన తస్స రుక్ఖస్స ఛాయాయ నిసిన్నం వా నిపన్నం వా దుక్ఖబహులా వేదనా వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా పేత్తివిసయం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా పేత్తివిసయం ఉపపన్నం, దుక్ఖబహులా వేదనా వేదయమానం.

“ఇధ పనాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సేసు ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సేసు ఉపపన్నం, సుఖబహులా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, రుక్ఖో సమే భూమిభాగే జాతో బహలపత్తపలాసో సన్దచ్ఛాయో [సణ్డచ్ఛాయో (స్యా॰), సన్తచ్ఛాయో (క॰)]. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ రుక్ఖం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథాయం భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఇమమేవ రుక్ఖం ఆగమిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన తస్స రుక్ఖస్స ఛాయాయ నిసిన్నం వా నిపన్నం వా సుఖబహులా వేదనా

వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సేసు ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా మనుస్సేసు ఉపపన్నం, సుఖబహులా వేదనా వేదయమానం.

“ఇధ పనాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నం, ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, పాసాదో, తత్రాస్స కూటాగారం ఉల్లిత్తావలిత్తం నివాతం ఫుసితగ్గళం పిహితవాతపానం. తత్రాస్స పల్లఙ్కో గోనకత్థతో పటికత్థతో పటలికత్థతో కదలిమిగపవరపచ్చత్థరణో సఉత్తరచ్ఛదో ఉభతోలోహితకూపధానో. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ పాసాదం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథాయం భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఇమంయేవ పాసాదం ఆగమిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన తస్మిం పాసాదే తస్మిం కూటాగారే తస్మిం పల్లఙ్కే నిసిన్నం వా నిపన్నం వా ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో యథా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపన్నం, ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం.

“ఇధ పనాహం, సారిపుత్త, ఏకచ్చం పుగ్గలం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతీతి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తం, ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, పోక్ఖరణీ అచ్ఛోదకా సాతోదకా సీతోదకా సేతకా సుపతిత్థా రమణీయా. అవిదూరే చస్సా తిబ్బో వనసణ్డో. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో ఏకాయనేన మగ్గేన తమేవ పోక్ఖరణిం పణిధాయ. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘తథా భవం పురిసో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఇమంయేవ పోక్ఖరణిం ఆగమిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన తం పోక్ఖరణిం ఓగాహేత్వా న్హాయిత్వా చ పివిత్వా చ సబ్బదరథకిలమథపరిళాహం పటిప్పస్సమ్భేత్వా పచ్చుత్తరిత్వా తస్మిం వనసణ్డే నిసిన్నం వా నిపన్నం వా, ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం. ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇధేకచ్చం పుగ్గలం ఏవం చేతసా చేతో పరిచ్చ పజానామి – తథాయం పుగ్గలో పటిపన్నో తథా చ ఇరియతి తఞ్చ మగ్గం సమారూళ్హో, యథా ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సతీ’తి. తమేనం పస్సామి అపరేన సమయేన ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తం, ఏకన్తసుఖా వేదనా వేదయమానం. ఇమా ఖో, సారిపుత్త, పఞ్చ గతియో.

“యో ఖో మం, సారిపుత్త, ఏవం జానన్తం ఏవం పస్సన్తం ఏవం వదేయ్య – ‘నత్థి సమణస్స గోతమస్స ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో; తక్కపరియాహతం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతి వీమంసానుచరితం సయంపటిభాన’న్తి తం, సారిపుత్త, వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, భిక్ఖు సీలసమ్పన్నో సమాధిసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పన్నో దిట్ఠేవ ధమ్మే అఞ్ఞం ఆరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, సారిపుత్త, వదామి ‘తం వాచం అప్పహాయ తం చిత్తం అప్పహాయ తం దిట్ఠిం అప్పటినిస్సజ్జిత్వా యథాభతం నిక్ఖిత్తో ఏవం నిరయే’.

౧౫౫. “అభిజానామి ఖో పనాహం, సారిపుత్త, చతురఙ్గసమన్నాగతం బ్రహ్మచరియం చరితా [చరిత్వా (క.)] – తపస్సీ సుదం హోమి పరమతపస్సీ, లూఖో సుదం [లూఖస్సుదం (సీ. పీ.)] హోమి పరమలూఖో, జేగుచ్ఛీ సుదం హోమి పరమజేగుచ్ఛీ, పవివిత్తో సుదం [పవివిత్తస్సుదం (సీ. పీ.)] హోమి పరమపవివిత్తో . తత్రాస్సు మే ఇదం, సారిపుత్త, తపస్సితాయ హోతి – అచేలకో హోమి ముత్తాచారో హత్థాపలేఖనో [హత్థావలేఖనో (స్యా.)], న ఏహిభద్దన్తికో న తిట్ఠభద్దన్తికో; నాభిహటం న ఉద్దిస్సకతం న నిమన్తనం సాదియామి. సో న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హామి, న కళోపిముఖా పటిగ్గణ్హామి, న ఏళకమన్తరం, న దణ్డమన్తరం, న ముసలమన్తరం, న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం, న గబ్భినియా, న పాయమానాయ [పాయన్తియా (క.)], న పురిసన్తరగతాయ, న సఙ్కిత్తీసు, న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి, న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ; న మచ్ఛం న మంసం న సురం న మేరయం న థుసోదకం పివామి; సో ఏకాగారికో వా హోమి ఏకాలోపికో, ద్వాగారికో వా హోమి ద్వాలోపికో…పే.… సత్తాగారికో వా హోమి సత్తాలోపికో; ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేమి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేమి… పే.… సత్తహిపి దత్తీహి యాపేమి; ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేమి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేమి…పే.… సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేమి; ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరామి.

“సో సాకభక్ఖో వా హోమి, సామాకభక్ఖో వా హోమి, నీవారభక్ఖో వా హోమి, దద్దులభక్ఖో వా హోమి, హటభక్ఖో వా హోమి, కణభక్ఖో వా హోమి, ఆచామభక్ఖో వా హోమి , పిఞ్ఞాకభక్ఖో వా హోమి, తిణభక్ఖో వా హోమి, గోమయభక్ఖో వా హోమి, వనమూలఫలాహారో యాపేమి పవత్తఫలభోజీ.

“సో సాణానిపి ధారేమి, మసాణానిపి ధారేమి, ఛవదుస్సానిపి ధారేమి, పంసుకూలానిపి ధారేమి, తిరీటానిపి ధారేమి, అజినమ్పి ధారేమి, అజినక్ఖిపమ్పి ధారేమి, కుసచీరమ్పి ధారేమి, వాకచీరమ్పి ధారేమి, ఫలకచీరమ్పి ధారేమి, కేసకమ్బలమ్పి ధారేమి, వాళకమ్బలమ్పి ధారేమి, ఉలూకపక్ఖమ్పి ధారేమి; కేసమస్సులోచకోపి హోమి కేసమస్సులోచనానుయోగమనుయుత్తో; ఉబ్భట్ఠకోపి హోమి ఆసనపటిక్ఖిత్తో; ఉక్కుటికోపి హోమి ఉక్కుటికప్పధానమనుయుత్తో; కణ్టకాపస్సయికోపి హోమి కణ్టకాపస్సయే సేయ్యం కప్పేమి [ఇమస్సానన్తరే అఞ్ఞోపి కోచి పాఠపదేసో అఞ్ఞేసు ఆజీవకవతదీపకసుత్తేసు దిస్సతి]; సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరామి – ఇతి ఏవరూపం అనేకవిహితం కాయస్స ఆతాపనపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో విహరామి. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, తపస్సితాయ హోతి.

౧౫౬. “తత్రాస్సు మే ఇదం, సారిపుత్త, లూఖస్మిం హోతి – నేకవస్సగణికం రజోజల్లం కాయే సన్నిచితం హోతి పపటికజాతం. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, తిన్దుకఖాణు నేకవస్సగణికో సన్నిచితో హోతి పపటికజాతో, ఏవమేవాస్సు మే,

సారిపుత్త, నేకవస్సగణికం రజోజల్లం కాయే సన్నిచితం హోతి పపటికజాతం. తస్స మయ్హం, సారిపుత్త, న ఏవం హోతి – ‘అహో వతాహం ఇమం రజోజల్లం పాణినా పరిమజ్జేయ్యం, అఞ్ఞే వా పన మే ఇమం రజోజల్లం పాణినా పరిమజ్జేయ్యు’న్తి. ఏవమ్పి మే, సారిపుత్త , న హోతి. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, లూఖస్మిం హోతి.

“తత్రాస్సు మే ఇదం, సారిపుత్త, జేగుచ్ఛిస్మిం హోతి – సో ఖో అహం, సారిపుత్త, సతోవ అభిక్కమామి, సతోవ పటిక్కమామి, యావ ఉదకబిన్దుమ్హిపి మే దయా పచ్చుపట్ఠితా హోతి – ‘మాహం ఖుద్దకే పాణే విసమగతే సఙ్ఘాతం ఆపాదేసి’న్తి. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, జేగుచ్ఛిస్మిం హోతి.

“తత్రాస్సు మే ఇదం, సారిపుత్త, పవివిత్తస్మిం హోతి – సో ఖో అహం, సారిపుత్త, అఞ్ఞతరం అరఞ్ఞాయతనం అజ్ఝోగాహేత్వా విహరామి. యదా పస్సామి గోపాలకం వా పసుపాలకం వా తిణహారకం వా కట్ఠహారకం వా వనకమ్మికం వా, వనేన వనం గహనేన గహనం నిన్నేన నిన్నం థలేన థలం సంపతామి [పపతామి (సీ. స్యా. పీ.)]. తం కిస్స హేతు? మా మం తే అద్దసంసు అహఞ్చ మా తే అద్దసన్తి. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త, ఆరఞ్ఞకో మగో మనుస్సే దిస్వా వనేన వనం గహనేన గహనం నిన్నేన నిన్నం థలేన థలం సంపతతి, ఏవమేవ ఖో అహం, సారిపుత్త, యదా పస్సామి గోపాలకం వా పసుపాలకం వా తిణహారకం వా కట్ఠహారకం వా వనకమ్మికం వా వనేన వనం గహనేన గహనం నిన్నేన నిన్నం థలేన థలం సంపతామి. తం కిస్స హేతు? మా మం తే అద్దసంసు అహఞ్చ మా తే అద్దసన్తి. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, పవివిత్తస్మిం హోతి.

“సో ఖో అహం, సారిపుత్త, యే తే గోట్ఠా పట్ఠితగావో అపగతగోపాలకా, తత్థ చతుక్కుణ్డికో ఉపసఙ్కమిత్వా యాని తాని వచ్ఛకానం తరుణకానం ధేనుపకానం గోమయాని తాని సుదం ఆహారేమి. యావకీవఞ్చ మే , సారిపుత్త, సకం ముత్తకరీసం అపరియాదిన్నం హోతి, సకంయేవ సుదం ముత్తకరీసం ఆహారేమి. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, మహావికటభోజనస్మిం హోతి.

౧౫౫. “సో ఖో అహం, సారిపుత్త, అఞ్ఞతరం భింసనకం వనసణ్డం అజ్ఝోగాహేత్వా విహరామి. తత్రాస్సుదం, సారిపుత్త, భింసనకస్స వనసణ్డస్స భింసనకతస్మిం హోతి – యో కోచి అవీతరాగో తం వనసణ్డం పవిసతి, యేభుయ్యేన లోమాని హంసన్తి. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, యా తా రత్తియో సీతా హేమన్తికా అన్తరట్ఠకా హిమపాతసమయా [అన్తరట్ఠకే హిమపాతసమయే (సీ. పీ.)] తథారూపాసు రత్తీసు రత్తిం అబ్భోకాసే విహరామి, దివా వనసణ్డే; గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే దివా అబ్భోకాసే విహరామి, రత్తిం వనసణ్డే. అపిస్సు మం, సారిపుత్త, అయం అనచ్ఛరియగాథా పటిభాసి పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా –

> “సోతత్తో సోసిన్నో [సోసీనో (సీ. పీ. క.), సోసినో (స్యా.), సోసిన్దో (సద్దనీతి)] చేవ, ఏకో భింసనకే వనే;
> నగ్గో న చగ్గిమాసీనో, ఏసనాపసుతో మునీ”తి.

“సో ఖో అహం, సారిపుత్త, సుసానే సేయ్యం కప్పేమి ఛవట్ఠికాని ఉపధాయ. అపిస్సు మం, సారిపుత్త, గామణ్డలా [గోమణ్డలా (బహూసు) చరియాపిటకఅట్ఠకథా ఓలోకేతబ్బా] ఉపసఙ్కమిత్వా ఓట్ఠుభన్తిపి, ఓముత్తేన్తిపి, పంసుకేనపి ఓకిరన్తి, కణ్ణసోతేసుపి సలాకం పవేసేన్తి. న ఖో పనాహం, సారిపుత్త, అభిజానామి తేసు పాపకం చిత్తం ఉప్పాదేతా. ఇదంసు మే, సారిపుత్త, ఉపేక్ఖావిహారస్మిం హోతి.

౧౩౮. "సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఆహారేన సుద్ధీ'తి. తే ఏవమాహంసు – 'కోలేహి యాపేమా'తి. తే కోలమ్పి ఖాదన్తి, కోలచుణ్ణమ్పి ఖాదన్తి, కోలోదకమ్పి పివన్తి – అనేకవిహితమ్పి కోలవికతిం పరిభుఞ్జన్తి. అభిజానామి ఖో పనాహం, సారిపుత్త, ఏకంయేవ కోలం ఆహారం ఆహారితా. సియా ఖో పన తే, సారిపుత్త, ఏవమస్స – 'మహా నూన తేన సమయేన కోలో అహోసీ'తి. న ఖో పనేతం, సారిపుత్త, ఏవం దట్ఠబ్బం. తదాపి ఏతపరమోయేవ కోలో అహోసి సేయ్యథాపి ఏతరహి. తస్స మయ్హం, సారిపుత్త, ఏకంయేవ కోలం ఆహారం ఆహారయతో అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ ఆసీతికపబ్బాని వా కాళపబ్బాని వా, ఏవమేవస్సు మే అఙ్గపచ్చఙ్గాని భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ ఓట్ఠపదం, ఏవమేవస్సు మే ఆనిసదం హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ వట్టనావళీ, ఏవమేవస్సు మే పిట్ఠికణ్టకో ఉన్నతావనతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ జరసాలాయ గోపానసియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి, ఏవమేవస్సు మే ఫాసుళియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి, ఏవమేవస్సు మే అక్ఖికూపేసు అక్ఖితారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ తిత్తకాలాబుఆమకచ్ఛిన్నో వాతాతపేన సంఫుటితో [సమ్ఫుసితో (స్యా.), సంపుటితో (పీ. క.) ఏత్థ సంఫుటితోతి సఙ్కుచితోతి అత్థో] హోతి సమ్మిలాతో, ఏవమేవస్సు మే సీసచ్ఛవి సంఫుటితా హోతి సమ్మిలాతా తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, 'ఉదరచ్ఛవిం పరిమసిస్సామీ'తి పిట్ఠికణ్టకంయేవ పరిగ్గణ్హామి, 'పిట్ఠికణ్టకం పరిమసిస్సామీ'తి ఉదరచ్ఛవింయేవ పరిగ్గణ్హామి, యావస్సు మే, సారిపుత్త, ఉదరచ్ఛవి పిట్ఠికణ్టకం అల్లీనా హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, 'వచ్చం వా ముత్తం వా కరిస్సామీ'తి తత్థేవ అవకుజ్జో పపతామి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, తమేవ కాయం అస్సాసేన్తో పాణినా గత్తాని అనోమజ్జామి. తస్స మయ్హం, సారిపుత్త, పాణినా గత్తాని అనోమజ్జతో పూతిమూలాని లోమాని కాయస్మా పతన్తి తాయేవప్పాహారతాయ.

౧౩౯. "సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఆహారేన సుద్ధీ'తి. తే ఏవమాహంసు – 'ముగ్గేహి యాపేమ...పే.... తిలేహి యాపేమ...పే.... తణ్డులేహి యాపేమా'తి. తే తణ్డులమ్పి ఖాదన్తి, తణ్డులచుణ్ణమ్పి ఖాదన్తి, తణ్డులోదకమ్పి పివన్తి – అనేకవిహితమ్పి తణ్డులవికతిం పరిభుఞ్జన్తి. అభిజానామి ఖో పనాహం, సారిపుత్త, ఏకంయేవ తణ్డులం ఆహారం ఆహారితా. సియా ఖో పన తే, సారిపుత్త, ఏవమస్స – 'మహా నూన తేన సమయేన తణ్డులో అహోసీ'తి. న ఖో పనేతం, సారిపుత్త, ఏవం దట్ఠబ్బం. తదాపి ఏతపరమోయేవ తణ్డులో అహోసి , సేయ్యథాపి ఏతరహి. తస్స మయ్హం, సారిపుత్త, ఏకంయేవ తణ్డులం ఆహారం ఆహారయతో అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ ఆసీతికపబ్బాని వా కాళపబ్బాని వా, ఏవమేవస్సు మే అఙ్గపచ్చఙ్గాని భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ ఓట్ఠపదం, ఏవమేవస్సు మే ఆనిసదం హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ వట్టనావళీ, ఏవమేవస్సు మే పిట్ఠికణ్టకో ఉన్నతావనతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ జరసాలాయ గోపానసియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి, ఏవమేవస్సు మే ఫాసుళియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి, ఏవమేవస్సు మే అక్ఖికూపేసు అక్ఖితారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ తిత్తకాలాబు ఆమకచ్ఛిన్నో వాతాతపేన సంఫుటితో హోతి సమ్మిలాతో, ఏవమేవస్సు మే సీసచ్ఛవి సంఫుటితా హోతి సమ్మిలాతా తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, 'ఉదరచ్ఛవిం పరిమసిస్సామీ'తి పిట్ఠికణ్టకంయేవ పరిగ్గణ్హామి, 'పిట్ఠికణ్టకం పరిమసిస్సామీ'తి ఉదరచ్ఛవింయేవ పరిగ్గణ్హామి. యావస్సు

మే, సారిపుత్త, ఉదరచ్ఛవి పిట్ఠికణ్టకం అల్లీనా హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, 'వచ్చం వా ముత్తం వా కరిస్సామీ'తి తత్థేవ అవకుజ్జో పపతామి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, సారిపుత్త, తమేవ కాయం అస్సాసేన్తో పాణినా గత్తాని అనోమజ్జామి. తస్స మయ్హం, సారిపుత్త, పాణినా గత్తాని అనోమజ్జతో పూతిమూలాని లోమాని కాయస్మా పతన్తి తాయేవప్పాహారతాయ.

"తాయపి ఖో అహం, సారిపుత్త, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమం ఉత్తరిం మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం. తం కిస్స హేతు? ఇమిస్సాయేవ అరియాయ పఞ్ఞాయ అనధిగమా, యాయం అరియా పఞ్ఞా అధిగతా అరియా నియ్యానికా, నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ.

౧౬౦. "సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'సంసారేన సుద్ధీ'తి. న ఖో పన సో [న ఖో పనేసో (సీ. స్యా.)], సారిపుత్త, సంసారో సులభరూపో యో మయా అసంసరితపుబ్బో ఇమినా దీఘేన అద్ధునా, అఞ్ఞత్ర సుద్ధావాసేహి దేవేహి. సుద్ధావాసే చాహం, సారిపుత్త, దేవే సంసరేయ్యం, నయిమం లోకం పునరాగచ్ఛేయ్యం.

"సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఉపపత్తియా సుద్ధీ'తి. న ఖో పన సా, సారిపుత్త , ఉపపత్తి సులభరూపా యా మయా అనుపపన్నపుబ్బా ఇమినా దీఘేన అద్ధునా, అఞ్ఞత్ర సుద్ధావాసేహి దేవేహి. సుద్ధావాసే చాహం, సారిపుత్త, దేవే ఉపపజ్జేయ్యం, నయిమం లోకం పునరాగచ్ఛేయ్యం.

"సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'ఆవాసేన సుద్ధీ'తి. న ఖో పన సో, సారిపుత్త, ఆవాసో సులభరూపో యో మయా అనావుట్ఠపుబ్బో [అనావుత్థపుబ్బో (సీ. పీ.)] ఇమినా దీఘేన అద్ధునా, అఞ్ఞత్ర సుద్ధావాసేహి దేవేహి. సుద్ధావాసే చాహం, సారిపుత్త, దేవే ఆవసేయ్యం, నయిమం లోకం పునరాగచ్ఛేయ్యం.

"సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'యఞ్ఞేన సుద్ధీ'తి. న ఖో పన సో, సారిపుత్త, యఞ్ఞో సులభరూపో యో మయా అయిట్ఠపుబ్బో ఇమినా దీఘేన అద్ధునా, తఞ్చ ఖో రఞ్ఞా వా సతా ఖత్తియేన ముద్ధావసిత్తేన బ్రాహ్మణేన వా మహాసాలేన.

"సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'అగ్గిపరిచరియాయ సుద్ధీ'తి. న ఖో పన సో, సారిపుత్త, అగ్గి సులభరూపో యో మయా అపరిచిణ్ణపుబ్బో ఇమినా దీఘేన అద్ధునా, తఞ్చ ఖో రఞ్ఞా వా సతా ఖత్తియేన ముద్ధావసిత్తేన బ్రాహ్మణేన వా మహాసాలేన.

౧౬౧. "సన్తి ఖో పన, సారిపుత్త, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – 'యావదేవాయం భవం పురిసో దహరో హోతి యువా సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా తావదేవ పరమేన పఞ్ఞావేయ్యత్తియేన సమన్నాగతో హోతి. యతో చ ఖో అయం భవం పురిసో జిణ్ణో హోతి వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో, ఆసీతికో వా నావుతికో వా వస్ససతికో వా జాతియా, అథ తమ్హా పఞ్ఞావేయ్యత్తియా, పరిహాయతీ'తి. న ఖో పనేతం, సారిపుత్త , ఏవం దట్ఠబ్బం. అహం ఖో పన, సారిపుత్త, ఏతరహి జిణ్ణో వుద్ధో మహల్లకో అద్ధగతో వయోఅనుప్పత్తో, ఆసీతికో మే వయో వత్తతి. ఇధ మే అస్సు, సారిపుత్త, చత్తారో సావకా వస్ససతాయుకా వస్ససతజీవినో, పరమాయ సతియా చ గతియా చ ధితియా చ సమన్నాగతా పరమేన చ పఞ్ఞావేయ్యత్తియేన. సేయ్యథాపి, సారిపుత్త,

దళ్హధమ్మో [దళ్హధమ్మో (బహూసు) టీకా చ మోగ్గల్లానబ్యాకరణం చ ఓలోకేతబ్బం] ధనుగ్గహో సిక్ఖితో కతహత్థో కతూపాసనో లహుకేన అసనేన అప్పకసిరేనేవ తిరియం తాలచ్ఛాయం అతిపాతేయ్య, ఏవం అధిమత్తసతిమన్తో ఏవం అధిమత్తగతిమన్తో ఏవం అధిమత్తధితిమన్తో ఏవం పరమేన పఞ్ఞావేయ్యత్తియేన సమన్నాగతా. తే మం చతున్నం సతిపట్ఠానానం ఉపాదాయుపాదాయ పఞ్హం పుచ్ఛేయ్యుం, పుట్ఠో పుట్ఠో చాహం తేసం బ్యాకరేయ్యం, బ్యాకతఞ్చ మే బ్యాకతతో ధారేయ్యుం, న చ మం దుతియకం ఉత్తరి పటిపుచ్ఛేయ్యుం. అఞ్ఞత్ర అసితపీతఖాయితసాయితా అఞ్ఞత్ర ఉచ్చారపస్సావకమ్మా, అఞ్ఞత్ర నిద్దాకిలమథపటివినోదనా అపరియాదిన్నాయేవస్స, సారిపుత్త, తథాగతస్స ధమ్మదేసనా, అపరియాదిన్నంయేవస్స తథాగతస్స ధమ్మపదబ్యఞ్జనం, అపరియాదిన్నంయేవస్స తథాగతస్స పఞ్హపటిభానం . అథ మే తే చత్తారో సావకా వస్ససతాయుకా వస్ససతజీవినో వస్ససతస్స అచ్చయేన కాలం కరేయ్యుం. మఞ్చకేన చేపి మం, సారిపుత్త, పరిహరిస్సథ, నేవత్థి తథాగతస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియస్స అఞ్ఞథత్తం. యం ఖో తం [యం ఖో పనేతం (సీ.)], సారిపుత్త, సమ్మా వదమానో వదేయ్య – 'అసమ్మోహధమ్మో సత్తో లోకే ఉప్పన్నో బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన'న్తి, మమేవ తం సమ్మా వదమానో వదేయ్య 'అసమ్మోహధమ్మో సత్తో లోకే ఉప్పన్నో బహుజనహితాయ బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన'"న్తి.

౧౬౨. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా నాగసమాలో భగవతో పిట్ఠితో ఠితో హోతి భగవన్తం బీజయమానో. అథ ఖో ఆయస్మా నాగసమాలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అచ్ఛరియం, భన్తే, అబ్భుతం, భన్తే! అపి హి మే, భన్తే, ఇమం ధమ్మపరియాయం సుత్వా లోమాని హట్ఠాని. కోనామో అయం, భన్తే, ధమ్మపరియాయో"తి? "తస్మాతిహ త్వం, నాగసమాల, ఇమం ధమ్మపరియాయం లోమహంసనపరియాయో త్వేవ నం ధారేహీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా నాగసమాలో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మహాసీహనాదసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. మహాదుక్ఖక్ఖన్ధసుత్తం

౧౬౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసింసు. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – "అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం, యం నూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా"తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదింసు; సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం – "సమణో, ఆవుసో, గోతమో కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ; సమణో, ఆవుసో, గోతమో రూపానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి రూపానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ; సమణో, ఆవుసో, గోతమో వేదనానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి వేదనానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ; ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా – యదిదం ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం, అనుసాసనియా వా అనుసాసని"న్తి?

అథ ఖో తే భిక్ఖూ తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దింసు, నప్పటిక్కోసింసు; అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమింసు – “భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా”తి.

౧౬౪. అథ ఖో తే భిక్ఖూ సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “ఇధ మయం, భన్తే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – ‘అతిప్పగో ఖో తావ సావత్థియం పిణ్డాయ చరితుం, యం నూన మయం యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమేయ్యామా’తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేన అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం ఆరామో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా తేహి అఞ్ఞతిత్థియేహి పరిబ్బాజకేహి సద్ధిం సమ్మోదిమ్హ; సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదిమ్హ. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో అమ్హే, భన్తే, తే అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏతదవోచుం – ‘సమణో, ఆవుసో, గోతమో కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ . సమణో, ఆవుసో, గోతమో రూపానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి రూపానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ. సమణో, ఆవుసో, గోతమో వేదనానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేతి, మయమ్పి వేదనానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేమ. ఇధ నో, ఆవుసో, కో విసేసో, కో అధిప్పయాసో, కిం నానాకరణం సమణస్స వా గోతమస్స అమ్హాకం వా, యదిదం ధమ్మదేసనాయ వా ధమ్మదేసనం అనుసాసనియా వా అనుసాసని’న్తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, తేసం అఞ్ఞతిత్థియానం పరిబ్బాజకానం భాసితం నేవ అభినన్దిమ్హ, నప్పటిక్కోసిమ్హ; అనభినన్దిత్వా అప్పటిక్కోసిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కమిమ్హ – ‘భగవతో సన్తికే ఏతస్స భాసితస్స అత్థం ఆజానిస్సామా’”తి.

౧౬౫. “ఏవంవాదినో, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా ఏవమస్సు వచనీయా – ‘కో పనావుసో, కామానం అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణం? కో రూపానం అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణం? కో వేదనానం అస్సాదో, కో ఆదీనవో, కిం నిస్సరణ’న్తి? ఏవం పుట్ఠా, భిక్ఖవే, అఞ్ఞతిత్థియా పరిబ్బాజకా న చేవ సమ్పాయిస్సన్తి, ఉత్తరిఞ్చ విఘాతం ఆపజ్జిస్సన్తి. తం కిస్స హేతు? యథా తం, భిక్ఖవే, అవిసయస్మిం. నాహం తం, భిక్ఖవే, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ యో ఇమేసం పఞ్హానం వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య, అఞ్ఞత్ర తథాగతేన వా తథాగతసావకేన వా, ఇతో వా పన సుత్వా.

౧౬౬. “కో చ, భిక్ఖవే, కామానం అస్సాదో? పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే.… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా … జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కాముపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, భిక్ఖవే, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం – అయం కామానం అస్సాదో.

౧౬౭. “కో చ, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో? ఇధ, భిక్ఖవే, కులపుత్తో యేన సిప్పట్ఠానేన జీవికం కప్పేతి – యది ముద్దాయ యది గణనాయ యది సఙ్ఖానేన [సఙ్ఖాయ (క.)] యది కసియా యది వణిజ్జాయ యది గోరక్ఖేన యది ఇస్సత్థేన యది రాజపోరిసేన యది సిప్పఞ్ఞతరేన – సీతస్స పురక్ఖతో ఉణ్హస్స పురక్ఖతో

డంసమకసవాతాతపసరీంసపసమ్ఫస్సేహి రిస్సమానో [ఈరయమానో (క.), సమ్ఫస్సమానో (చూళని॰ ఖగ్గవిసాణసుత్త ౧౩౬)] ఖుప్పిపాసాయ మీయమానో; అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“తస్స చే, భిక్ఖవే, కులపుత్తస్స ఏవం ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో తే భోగా నాభినిప్ఫజ్జన్తి. సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం ఆపజ్జతి – ‘మోఘం వత మే ఉట్ఠానం, అఫలో వత మే వాయామో’తి. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“తస్స చే, భిక్ఖవే, కులపుత్తస్స ఏవం ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో తే భోగా అభినిప్ఫజ్జన్తి. సో తేసం భోగానం ఆరక్ఖాధికరణం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి – ‘కిన్తి మే భోగే నేవ రాజానో హరేయ్యుం, న చోరా హరేయ్యుం, న అగ్గి దహేయ్య, న ఉదకం వహేయ్య [వాహేయ్య (క.)], న అప్పియా దాయాదా హరేయ్యు’న్తి. తస్స ఏవం ఆరక్ఖతో గోపయతో తే భోగే రాజానో వా హరన్తి, చోరా వా హరన్తి, అగ్గి వా దహతి, ఉదకం వా వహతి, అప్పియా వా దాయాదా హరన్తి. సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి, సమ్మోహం ఆపజ్జతి – ‘యమ్పి మే అహోసి తమ్పి నో నత్థీ’తి. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

౧౬౮. “పున చపరం, భిక్ఖవే, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు రాజానోపి రాజూహి వివదన్తి, ఖత్తియాపి ఖత్తియేహి వివదన్తి , బ్రాహ్మణాపి బ్రాహ్మణేహి వివదన్తి, గహపతీపి గహపతీహి వివదన్తి, మాతాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి మాతరా వివదతి, పితాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి పితరా వివదతి, భాతాపి భాతరా వివదతి, భాతాపి భగినియా వివదతి, భగినీపి భాతరా వివదతి, సహాయోపి సహాయేన వివదతి. తే తత్థ కలహవిగ్గహవివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం పాణీహిపి ఉపక్కమన్తి, లేడ్డూహిపి ఉపక్కమన్తి, దణ్డేహిపి ఉపక్కమన్తి, సత్థేహిపి ఉపక్కమన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం . అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు అసిచమ్మం గహేత్వా, ధనుకలాపం సన్నయ్హిత్వా, ఉభతోబ్యూళ్హం సఙ్గామం పక్ఖన్దన్తి ఉసూసుపి ఖిప్పమానేసు , సత్తీసుపి ఖిప్పమానాసు, అసీసుపి విజ్జోతలన్తేసు. తే తత్థ ఉసూహిపి విజ్ఝన్తి, సత్తియాపి విజ్ఝన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు అసిచమ్మం గహేత్వా, ధనుకలాపం సన్నయ్హిత్వా, అద్దావలేపనా [అట్టావలేపనా (స్యా॰ క.)] ఉపకారియో పక్ఖన్దన్తి ఉసూసుపి ఖిప్పమానేసు, సత్తీసుపి ఖిప్పమానాసు , అసీసుపి విజ్జోతలన్తేసు. తే తత్థ ఉసూహిపి విజ్ఝన్తి, సత్తియాపి విజ్ఝన్తి, ఛకణకాయపి [పకట్ఠియాపి (సీ.)] ఓసిఞ్చన్తి, అభివగ్గేనపి ఓమద్దన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

౧౯౯. “పున చపరం, భిక్ఖవే, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు సన్ధిమ్పి ఛిన్దన్తి, నిల్లోపమ్పి హరన్తి, ఏకాగారికమ్పి కరోన్తి, పరిపన్థేపి తిట్ఠన్తి, పరదారమ్పి గచ్ఛన్తి. తమేనం రాజానో గహేత్వా వివిధా కమ్మకారణా కారేన్తి – కసాహిపి తాళేన్తి, వేత్తేహిపి తాళేన్తి, అడ్ఢదణ్డకేహిపి తాళేన్తి; హత్థమ్పి ఛిన్దన్తి, పాదమ్పి ఛిన్దన్తి, హత్థపాదమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణమ్పి ఛిన్దన్తి, నాసమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణనాసమ్పి ఛిన్దన్తి; బిలఙ్గథాలికమ్పి కరోన్తి , సఙ్ఖముణ్డికమ్పి కరోన్తి, రాహుముఖమ్పి కరోన్తి, జోతిమాలికమ్పి కరోన్తి, హత్థపజ్జోతికమ్పి కరోన్తి, ఏరకవత్తికమ్పి కరోన్తి, చీరకవాసికమ్పి కరోన్తి, ఏణేయ్యకమ్పి కరోన్తి, బళిసమంసికమ్పి కరోన్తి, కహాపణికమ్పి కరోన్తి, ఖారాపతచ్ఛికమ్పి కరోన్తి, పలిఘపరివత్తికమ్పి కరోన్తి, పలాలపీఠకమ్పి కరోన్తి, తత్తేనపి తేలేన ఓసిఞ్చన్తి, సునఖేహిపి ఖాదాపేన్తి, జీవన్తమ్పి సూలే ఉత్తాసేన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి . తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి, వాచాయ దుచ్చరితం చరన్తి, మనసా దుచ్చరితం చరన్తి. తే కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. అయమ్పి, భిక్ఖవే, కామానం ఆదీనవో సమ్పరాయికో, దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

౨౦౦. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, కామానం నిస్సరణం? యో ఖో, భిక్ఖవే, కామేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం – ఇదం కామానం నిస్సరణం.

“యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం కామానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నప్పజానన్తి తే వత సామం వా కామే పరిజానిస్సన్తి, పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి యథా పటిపన్నో కామే పరిజానిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం కామానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం పజానన్తి, తే వత సామం వా కామే పరిజానిస్సన్తి పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి, యథా పటిపన్నో కామే పరిజానిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి.

౨౦౧. “కో చ, భిక్ఖవే, రూపానం అస్సాదో? సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఖత్తియకఞ్ఞా వా బ్రాహ్మణకఞ్ఞా వా గహపతికఞ్ఞా వా పన్నరసవస్సుద్దేసికా వా సోళసవస్సుద్దేసికా వా, నాతిదీఘా నాతిరస్సా నాతికిసా నాతిథూలా నాతికాళీ నాచ్చోదాతా పరమా సా, భిక్ఖవే, తస్మిం సమయే సుభా వణ్ణనిభాతి? ‘ఏవం, భన్తే’. యం ఖో, భిక్ఖవే, సుభం వణ్ణనిభం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం – అయం రూపానం అస్సాదో.

“కో చ, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో? ఇధ, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య అపరేన సమయేన ఆసీతికం వా నావుతికం వా వస్ససతికం వా జాతియా, జిణ్ణం గోపానసివఙ్కం భోగ్గం దణ్డపరాయనం పవేధమానం గచ్ఛన్తిం ఆతురం గతయోబ్బనం ఖణ్డదన్తం [ఖణ్డదన్తిం (సీ. పీ.)] పలితకేసం [పలితకేసిం], విలూనం ఖలితసిరం వలినం తిలకాహతగత్తం [తిలకాహతగత్తిం (బహూసు) అట్ఠకథా టీకా ఓలోకేతబ్బా]. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? ‘ఏవం, భన్తే’. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య ఆబాధికం దుక్ఖితం బాళ్హగిలానం, సకే ముత్తకరీసే పలిపన్నం సేమానం [సేయ్యమానం (క॰)], అఞ్ఞేహి వుట్ఠాపియమానం, అఞ్ఞేహి సంవేసియమానం. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? 'ఏవం, భన్తే'. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

౧౭౨. "పున చపరం, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం – ఏకాహమతం వా ద్వీహమతం వా తీహమతం వా, ఉద్ధుమాతకం వినీలకం విపుబ్బకజాతం. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? 'ఏవం, భన్తే'. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం – కాకేహి వా ఖజ్జమానం, కులలేహి వా ఖజ్జమానం, గిజ్ఝేహి వా ఖజ్జమానం, కఙ్కేహి వా ఖజ్జమానం, సునఖేహి వా ఖజ్జమానం, బ్యగ్ఘేహి వా ఖజ్జమానం, దీపీహి వా ఖజ్జమానం, సిఙ్గాలేహి వా ఖజ్జమానం, వివిధేహి వా పాణకజాతేహి ఖజ్జమానం. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే , యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? 'ఏవం, భన్తే'. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం – అట్ఠికసఙ్ఖలికం సమంసలోహితం న్హారుసమ్బన్ధం, అట్ఠికసఙ్ఖలికం నిమంసలోహితమక్ఖితం న్హారుసమ్బన్ధం, అట్ఠికసఙ్ఖలికం అపగతమంసలోహితం న్హారుసమ్బన్ధం, అట్ఠికాని అపగతసమ్బన్ధాని దిసావిదిసావిక్ఖిత్తాని – అఞ్ఞేన హత్థట్ఠికం, అఞ్ఞేన పాదట్ఠికం, అఞ్ఞేన గోప్ఫకట్ఠికం, అఞ్ఞేన జఙ్ఘట్ఠికం, అఞ్ఞేన ఊరుట్ఠికం, అఞ్ఞేన కటిట్ఠికం, అఞ్ఞేన ఫాసుకట్ఠికం, అఞ్ఞేన పిట్ఠిట్ఠికం, అఞ్ఞేన ఖన్ధట్ఠికం, అఞ్ఞేన గీవట్ఠికం, అఞ్ఞేన హనుకట్ఠికం, అఞ్ఞేన దన్తట్ఠికం, అఞ్ఞేన సీసకటాహం. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? 'ఏవం, భన్తే'. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, తమేవ భగినిం పస్సేయ్య సరీరం సివథికాయ ఛడ్డితం – అట్ఠికాని సేతాని సఙ్ఖవణ్ణపటిభాగాని, అట్ఠికాని పుఞ్జకితాని తేరోవస్సికాని, అట్ఠికాని పూతీని చుణ్ణకజాతాని. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యా పురిమా సుభా వణ్ణనిభా సా అన్తరహితా, ఆదీనవో పాతుభూతోతి? 'ఏవం, భన్తే'. అయమ్పి, భిక్ఖవే, రూపానం ఆదీనవో.

"కిఞ్చ, భిక్ఖవే, రూపానం నిస్సరణం? యో, భిక్ఖవే, రూపేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం – ఇదం రూపానం నిస్సరణం.

"యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం రూపానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నప్పజానన్తి తే వత సామం వా రూపే పరిజానిస్సన్తి, పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి యథా పటిపన్నో రూపే పరిజానిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం రూపానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం పజానన్తి తే వత సామం వా రూపే పరిజానిస్సన్తి పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి యథా పటిపన్నో రూపే పరిజానిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి.

౧౭౩. "కో చ, భిక్ఖవే, వేదనానం అస్సాదో? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ

కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, నేవ తస్మిం సమయే అత్తబ్యాబాధాయపి చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయపి చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి చేతేతి ; అబ్యాబజ్ఝంయేవ తస్మిం సమయే వేదనం వేదేతి. అబ్యాబజ్ఝపరమాహం, భిక్ఖవే, వేదనానం అస్సాదం వదామి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే.... యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా, ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి...పే.... యస్మిం సమయే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, నేవ తస్మిం సమయే అత్తబ్యాబాధాయపి చేతేతి, న పరబ్యాబాధాయపి చేతేతి, న ఉభయబ్యాబాధాయపి చేతేతి; అబ్యాబజ్ఝంయేవ తస్మిం సమయే వేదనం వేదేతి. అబ్యాబజ్ఝపరమాహం, భిక్ఖవే, వేదనానం అస్సాదం వదామి.

౧౭౪. “కో చ, భిక్ఖవే, వేదనానం ఆదీనవో? యం, భిక్ఖవే, వేదనా అనిచ్చా దుక్ఖా విపరిణామధమ్మా – అయం వేదనానం ఆదీనవో.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, వేదనానం నిస్సరణం? యో, భిక్ఖవే, వేదనాసు ఛన్దరాగవినయో, ఛన్దరాగప్పహానం – ఇదం వేదనానం నిస్సరణం.

“యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం వేదనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం నప్పజానన్తి, తే వత సామం వా వేదనం పరిజానిస్సన్తి, పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి యథా పటిపన్నో వేదనం పరిజానిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఏవం వేదనానం అస్సాదఞ్చ అస్సాదతో ఆదీనవఞ్చ ఆదీనవతో నిస్సరణఞ్చ నిస్సరణతో యథాభూతం పజానన్తి తే వత సామం వా వేదనం పరిజానిస్సన్తి, పరం వా తథత్తాయ సమాదపేస్సన్తి యథా పటిపన్నో వేదనం పరిజానిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాదుక్ఖక్ఖన్ధసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. చూళదుక్ఖక్ఖన్ధసుత్తం

౧౭౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో మహానామో సక్కో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో మహానామో సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – “దీఘరత్తాహం, భన్తే, భగవతా ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానామి – ‘లోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, దోసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మోహో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో’తి. ఏవఞ్చాహం [ఏవంపాహం (క.)], భన్తే, భగవతా

ధమ్మం దేసితం ఆజానామి – 'లోభో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, దోసో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో, మోహో చిత్తస్స ఉపక్కిలేసో'తి. అథ చ పన మే ఏకదా లోభధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, దోసధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, మోహధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'కోసు నామ మే ధమ్మో అజ్ఝత్తం అప్పహీనో యేన మే ఏకదా లోభధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, దోసధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, మోహధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తీ'"తి.

౧౭౬. "సో ఏవ ఖో తే, మహానామ, ధమ్మో అజ్ఝత్తం అప్పహీనో యేన తే ఏకదా లోభధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, దోసధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి, మోహధమ్మాపి చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠన్తి. సో చ హి తే, మహానామ, ధమ్మో అజ్ఝత్తం పహీనో అభవిస్స, న త్వం అగారం అజ్ఝావసేయ్యాసి, న కామే పరిభుఞ్జేయ్యాసి. యస్మా చ ఖో తే, మహానామ, సో ఏవ ధమ్మో అజ్ఝత్తం అప్పహీనో తస్మా త్వం అగారం అజ్ఝావససి, కామే పరిభుఞ్జసి.

౧౭౭. "'అప్పస్సాదా కామా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో [బహూపాయాసా (సీ. స్యా. పీ.)] ఏత్థ భియ్యో'తి – ఇతి చేపి, మహానామ, అరియసావకస్స యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం హోతి, సో చ [సోవ (క.)] అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం నాధిగచ్ఛతి, అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం; అథ ఖో సో నేవ తావ అనావట్టీ కామేసు హోతి. యతో చ ఖో, మహానామ, అరియసావకస్స 'అప్పస్సాదా కామా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం హోతి, సో చ అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం అధిగచ్ఛతి అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం; అథ ఖో సో అనావట్టీ కామేసు హోతి.

"మయ్హమ్పి ఖో, మహానామ , పుబ్బేవ సమ్బోధా, అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో, 'అప్పస్సాదా కామా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం హోతి, సో చ అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం నాజ్ఝగమం, అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం; అథ ఖ్వాహం నేవ తావ అనావట్టీ కామేసు పచ్చఞ్ఞాసిం. యతో చ ఖో మే, మహానామ, 'అప్పస్సాదా కామా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠం అహోసి, సో చ [సోవ (క.)] అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహి పీతిసుఖం అజ్ఝగమం, అఞ్ఞం వా తతో సన్తతరం; అథాహం అనావట్టీ కామేసు పచ్చఞ్ఞాసిం.

౧౭౮. "కో చ, మహానామ, కామానం అస్సాదో? పఞ్చిమే, మహానామ, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా; సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా... కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా – ఇమే ఖో, మహానామ, పఞ్చ కామగుణా. యం ఖో, మహానామ, ఇమే పఞ్చ కామగుణే పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి సుఖం సోమనస్సం – అయం కామానం అస్సాదో.

"కో చ, మహానామ, కామానం ఆదీనవో? ఇధ, మహానామ, కులపుత్తో యేన సిప్పట్ఠానేన జీవికం కప్పేతి – యది ముద్దాయ యది గణనాయ యది సఙ్ఖానేన యది కసియా యది వణిజ్జాయ యది గోరక్ఖేన యది ఇస్సత్థేన యది రాజపోరిసేన యది సిప్పఞ్ఞతరేన, సీతస్స పురక్ఖతో ఉణ్హస్స పురక్ఖతో డంసమకసవాతాతపసరీంసపసమ్ఫస్సేహి రిస్సమానో

ఖుప్పిపాసాయ మీయమానో; అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"తస్స చే మహానామ కులపుత్తస్స ఏవం ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో తే భోగా నాభినిప్ఫజ్జన్తి, సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి 'మోఘం వత మే ఉట్ఠానం, అఫలో వత మే వాయామో'తి. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"తస్స చే, మహానామ, కులపుత్తస్స ఏవం ఉట్ఠహతో ఘటతో వాయమతో తే భోగా అభినిప్ఫజ్జన్తి. సో తేసం భోగానం ఆరక్ఖాధికరణం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి – 'కిన్తి మే భోగే నేవ రాజానో హరేయ్యుం, న చోరా హరేయ్యుం, న అగ్గి దహేయ్య, న ఉదకం వహేయ్య, న అప్పియా వా దాయాదా హరేయ్యు'న్తి. తస్స ఏవం ఆరక్ఖతో గోపయతో తే భోగే రాజానో వా హరన్తి, చోరా వా హరన్తి, అగ్గి వా దహతి, ఉదకం వా వహతి, అప్పియా వా దాయాదా హరన్తి. సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి – 'యమ్పి మే అహోసి తమ్పి నో నత్థీ'తి. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"పున చపరం, మహానామ, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు రాజానోపి రాజూహి వివదన్తి, ఖత్తియాపి ఖత్తియేహి వివదన్తి, బ్రాహ్మణాపి బ్రాహ్మణేహి వివదన్తి, గహపతీపి గహపతీహి వివదన్తి, మాతాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి మాతరా వివదతి, పితాపి పుత్తేన వివదతి, పుత్తోపి పితరా వివదతి, భాతాపి భాతరా వివదతి, భాతాపి భగినియా వివదతి, భగినీపి భాతరా వివదతి, సహాయోపి సహాయేన వివదతి. తే తత్థ కలహవిగ్గహవివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం పాణీహిపి ఉపక్కమన్తి, లేడ్డూహిపి ఉపక్కమన్తి, దణ్డేహిపి ఉపక్కమన్తి, సత్థేహిపి ఉపక్కమన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం . అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"పున చపరం, మహానామ, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు అసిచమ్మం గహేత్వా, ధనుకలాపం సన్నయ్హిత్వా, ఉభతోబ్యూళ్హం సఙ్గామం పక్ఖన్దన్తి ఉసూసుపి ఖిప్పమానేసు, సత్తీసుపి ఖిప్పమానాసు, అసీసుపి విజ్జోతలన్తేసు. తే తత్థ ఉసూహిపి విజ్ఝన్తి, సత్తియాపి విజ్ఝన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"పున చపరం, మహానామ, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు అసిచమ్మం గహేత్వా, ధనుకలాపం సన్నయ్హిత్వా, అద్దావలేపనా ఉపకారియో పక్ఖన్దన్తి ఉసూసుపి ఖిప్పమానేసు, సత్తీసుపి ఖిప్పమానాసు, అసీసుపి విజ్జోతలన్తేసు. తే తత్థ ఉసూహిపి విజ్ఝన్తి, సత్తియాపి విజ్ఝన్తి, ఛకణకాయపి ఓసిఞ్చన్తి, అభివగ్గేనపి ఓమద్దన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

"పున చపరం, మహానామ, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు సన్ధిమ్పి ఛిన్దన్తి, నిల్లోపమ్పి హరన్తి, ఏకాగారికమ్పి కరోన్తి, పరిపన్థేపి తిట్ఠన్తి, పరదారమ్పి గచ్ఛన్తి. తమేనం రాజానో గహేత్వా వివిధా

కమ్మకారణా కారేన్తి – కసాహిపి తాళేన్తి, వేత్తేహిపి తాళేన్తి, అడ్ఢదణ్డకేహిపి తాళేన్తి; హత్థమ్పి ఛిన్దన్తి, పాదమ్పి ఛిన్దన్తి, హత్థపాదమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణమ్పి ఛిన్దన్తి, నాసమ్పి ఛిన్దన్తి, కణ్ణనాసమ్పి ఛిన్దన్తి; బిలఙ్గథాలికమ్పి కరోన్తి, సఙ్ఖముణ్డికమ్పి కరోన్తి, రాహుముఖమ్పి కరోన్తి, జోతిమాలికమ్పి కరోన్తి, హత్థపజ్జోతికమ్పి కరోన్తి, ఏరకవత్తికమ్పి కరోన్తి, చీరకవాసికమ్పి కరోన్తి, ఏణేయ్యకమ్పి కరోన్తి, బళిసమంసికమ్పి కరోన్తి, కహాపణికమ్పి కరోన్తి, ఖారాపతచ్ఛికమ్పి కరోన్తి, పలిఘపరివత్తికమ్పి కరోన్తి, పలాలపీఠకమ్పి కరోన్తి, తత్తేనపి తేలేన ఓసిఞ్చన్తి, సునఖేహిపి ఖాదాపేన్తి, జీవన్తమ్పి సూలే ఉత్తాసేన్తి, అసినాపి సీసం ఛిన్దన్తి. తే తత్థ మరణమ్పి నిగచ్ఛన్తి, మరణమత్తమ్పి దుక్ఖం. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సన్దిట్ఠికో దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

“పున చపరం, మహానామ, కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు కాయేన దుచ్చరితం చరన్తి, వాచాయ దుచ్చరితం చరన్తి, మనసా దుచ్చరితం చరన్తి. తే కాయేన దుచ్చరితం చరిత్వా, వాచాయ దుచ్చరితం చరిత్వా, మనసా దుచ్చరితం చరిత్వా, కాయస్స భేదా పరం మరణా, అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. అయమ్పి, మహానామ, కామానం ఆదీనవో సమ్పరాయికో , దుక్ఖక్ఖన్ధో కామహేతు కామనిదానం కామాధికరణం కామానమేవ హేతు.

౧౭౯. “ఏకమిదాహం, మహానామ, సమయం రాజగహే విహరామి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా నిగణ్ఠా [నిగన్థా (స్యా. క.)] ఇసిగిలిపస్సే కాళసిలాయం ఉబ్భట్ఠకా హోన్తి ఆసనపటిక్ఖిత్తా, ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి. అథ ఖ్వాహం, మహానామ, సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన ఇసిగిలిపస్సే కాళసిలా యేన తే నిగణ్ఠా తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా తే నిగణ్ఠే ఏతదవోచం – ‘కిన్ను తుమ్హే, ఆవుసో, నిగణ్ఠా ఉబ్భట్ఠకా ఆసనపటిక్ఖిత్తా, ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయథా’తి? ఏవం వుత్తే, మహానామ, తే నిగణ్ఠా మం ఏతదవోచుం – ‘నిగణ్ఠో, ఆవుసో, నాటపుత్తో [నాథపుత్తో (సీ. పీ.)] సబ్బఞ్ఞూ సబ్బదస్సావీ అపరిసేసం ఞాణదస్సనం పటిజానాతి – “చరతో చ మే తిట్ఠతో చ సుత్తస్స చ జాగరస్స చ సతతం సమితం ఞాణదస్సనం పచ్చుపట్ఠిత”న్తి. సో ఏవమాహ – “అత్థి ఖో వో [అత్థి ఖో భో (స్యా. క.)], నిగణ్ఠా, పుబ్బే పాపకమ్మం కతం, తం ఇమాయ కటుకాయ దుక్కరకారికాయ నిజ్జీరేథ [నిజ్జరేథ (సీ. స్యా. పీ.)]; యం పనేత్థ [మయం పనేత్థ (క.)] ఏతరహి కాయేన సంవుతా వాచాయ సంవుతా మనసా సంవుతా తం ఆయతిం పాపస్స కమ్మస్స అకరణం; ఇతి పురాణానం కమ్మానం తపసా బ్యన్తిభావా, నవానం కమ్మానం అకరణా, ఆయతిం అనవస్సవో; ఆయతిం అనవస్సవా కమ్మక్ఖయో, కమ్మక్ఖయా దుక్ఖక్ఖయో, దుక్ఖక్ఖయా వేదనాక్ఖయో, వేదనాక్ఖయా సబ్బం దుక్ఖం నిజ్జిణ్ణం భవిస్సతీ”తి. తఞ్చ పనమ్హాకం రుచ్చతి చేవ ఖమతి చ, తేన చమ్హ అత్తమనా’తి.

౧౮౦. “ఏవం వుత్తే, అహం, మహానామ, తే నిగణ్ఠే ఏతదవోచం – ‘కిం పన తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, జానాథ – అహువమ్హేవ మయం పుబ్బే న నాహువమ్హా’తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’. ‘కిం పన తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, జానాథ – అకరమ్హేవ మయం పుబ్బే పాపకమ్మం న నాకరమ్హా’తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’. ‘కిం పన తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, జానాథ – ఏవరూపం వా ఏవరూపం వా పాపకమ్మం అకరమ్హా’తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’. ‘కిం పన తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, జానాథ – ఏత్తకం వా దుక్ఖం నిజ్జిణ్ణం, ఏత్తకం వా దుక్ఖం నిజ్జీరేతబ్బం , ఏత్తకమ్హి వా దుక్ఖే నిజ్జిణ్ణే సబ్బం దుక్ఖం నిజ్జిణ్ణం భవిస్సతీ’తి? ‘నో

హిదం, ఆవుసో’. ‘కిం పన తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, జానాథ – దిట్ఠేవ ధమ్మే అకుసలానం ధమ్మానం పహానం, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పద’న్తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’.

‘‘ఇతి కిర తుమ్హే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, న జానాథ – అహువమ్హేవ మయం పుబ్బే న నాహువమ్హాతి, న జానాథ – అకరమ్హేవ మయం పుబ్బే పాపకమ్మం న నాకరమ్హాతి, న జానాథ – ఏవరూపం వా ఏవరూపం వా పాపకమ్మం అకరమ్హాతి, న జానాథ – ఏత్తకం వా దుక్ఖం నిజ్జిణ్ణం, ఏత్తకం వా దుక్ఖం నిజ్జీరేతబ్బం, ఏత్తకమ్హి వా దుక్ఖే నిజ్జిణ్ణే సబ్బం దుక్ఖం నిజ్జిణ్ణం భవిస్సతీతి. న జానాథ – దిట్ఠేవ ధమ్మే అకుసలానం ధమ్మానం పహానం, కుసలానం ధమ్మానం ఉపసమ్పదం. ఏవం సన్తే, ఆవుసో నిగణ్ఠా, యే లోకే లుద్దా లోహితపాణినో కురూరకమ్మన్తా మనుస్సేసు పచ్చాజాతా తే నిగణ్ఠేసు పబ్బజన్తీ’తి? ‘న ఖో, ఆవుసో గోతమ, సుఖేన సుఖం అధిగన్తబ్బం, దుక్ఖేన ఖో సుఖం అధిగన్తబ్బం; సుఖేన చావుసో గోతమ, సుఖం అధిగన్తబ్బం అభవిస్స, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖం అధిగచ్ఛేయ్య, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖవిహారితరో ఆయస్మతా గోతమేనా’తి.

‘‘అద్ధాయస్మన్తేహి నిగణ్ఠేహి సహసా అప్పటిసఙ్ఖా వాచా భాసితా – న ఖో, ఆవుసో గోతమ, సుఖేన సుఖం అధిగన్తబ్బం, దుక్ఖేన ఖో సుఖం అధిగన్తబ్బం; సుఖేన చావుసో గోతమ, సుఖం అధిగన్తబ్బం అభవిస్స, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖం అధిగచ్ఛేయ్య, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖవిహారితరో ఆయస్మతా గోతమేనా’’తి. అపి చ అహమేవ తత్థ పటిపుచ్ఛితబ్బో – కో ను ఖో ఆయస్మన్తానం సుఖవిహారితరో రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో ఆయస్మా వా గోతమో’తి? అద్ధావుసో గోతమ, అమ్హేహి సహసా అప్పటిసఙ్ఖా వాచా భాసితా, న ఖో, ఆవుసో గోతమ, సుఖేన సుఖం అధిగన్తబ్బం, దుక్ఖేన ఖో సుఖం అధిగన్తబ్బం; సుఖేన చావుసో గోతమ, సుఖం అధిగన్తబ్బం అభవిస్స, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖం అధిగచ్ఛేయ్య, రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో సుఖవిహారితరో ఆయస్మతా గోతమేనాతి. అపి చ తిట్ఠతేతం, ఇదానిపి మయం ఆయస్మన్తం గోతమం పుచ్ఛామ – కో ను ఖో ఆయస్మన్తానం సుఖవిహారితరో రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో ఆయస్మా వా గోతమో’తి?

‘‘తేన హావుసో నిగణ్ఠా, తుమ్హేవ తత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి, యథా వో ఖమేయ్య తథా నం బ్యాకరేయ్యాథ. తం కిం మఞ్ఞథావుసో నిగణ్ఠా, పహోతి రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో, అనిఞ్జమానో కాయేన, అభాసమానో వాచం, సత్త రత్తిన్దివాని ఏకన్తసుఖం పటిసంవేదీ విహరితు’న్తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’.

‘‘తం కిం మఞ్ఞథావుసో నిగణ్ఠా, పహోతి రాజా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో, అనిఞ్జమానో కాయేన, అభాసమానో వాచం, ఛ రత్తిన్దివాని...పే.... పఞ్చ రత్తిన్దివాని... చత్తారి రత్తిన్దివాని... తీణి రత్తిన్దివాని... ద్వే రత్తిన్దివాని... ఏకం రత్తిన్దివం ఏకన్తసుఖం పటిసంవేదీ విహరితు’న్తి? ‘నో హిదం, ఆవుసో’.

‘‘అహం ఖో, ఆవుసో నిగణ్ఠా, పహోమి అనిఞ్జమానో కాయేన, అభాసమానో వాచం, ఏకం రత్తిన్దివం ఏకన్తసుఖం పటిసంవేదీ విహరితుం. అహం ఖో, ఆవుసో నిగణ్ఠా, పహోమి అనిఞ్జమానో కాయేన, అభాసమానో వాచం, ద్వే రత్తిన్దివాని... తీణి రత్తిన్దివాని... చత్తారి రత్తిన్దివాని... పఞ్చ రత్తిన్దివాని... ఛ రత్తిన్దివాని... సత్త రత్తిన్దివాని ఏకన్తసుఖం పటిసంవేదీ విహరితుం. తం కిం మఞ్ఞథావుసో నిగణ్ఠా, ఏవం సన్తే కో సుఖవిహారితరో రాజా వా మాగధో సేనియో బిమ్బిసారో అహం వా’తి? ‘ఏవం సన్తే ఆయస్మావ గోతమో సుఖవిహారితరో రఞ్ఞా మాగధేన సేనియేన బిమ్బిసారేనా’’’తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో మహానామో సక్కో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చూళదుక్ఖక్ఖన్ధసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. అనుమానసుత్తం

౧౮౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే [సుంసుమారగిరే (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] భేసకళావనే మిగదాయే. తత్ర ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఆవుసో, భిక్ఖవో”తి. “ఆవుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ –

“పవారేతి చేపి, ఆవుసో, భిక్ఖు – ‘వదన్తు మం ఆయస్మన్తో, వచనీయోమ్హి ఆయస్మన్తేహీ’తి, సో చ హోతి దుబ్బచో, దోవచస్సకరణేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో, అక్ఖమో అప్పదక్ఖిణగ్గాహీ అనుసాసనిం, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ న చేవ వత్తబ్బం మఞ్ఞన్తి, న చ అనుసాసితబ్బం మఞ్ఞన్తి, న చ తస్మిం పుగ్గలే విస్సాసం ఆపజ్జితబ్బం మఞ్ఞన్తి.

“కతమే చావుసో, దోవచస్సకరణా ధమ్మా? ఇధావుసో, భిక్ఖు పాపిచ్ఛో హోతి, పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో. యమ్పావుసో, భిక్ఖు పాపిచ్ఛో హోతి, పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అత్తుక్కంసకో హోతి పరవమ్భీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అత్తుక్కంసకో హోతి పరవమ్భీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధాభిభూతో. యమ్పావుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధాభిభూతో – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో , భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధహేతు ఉపనాహీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధహేతు ఉపనాహీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధహేతు అభిసఙ్గీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధహేతు అభిసఙ్గీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధసామన్తా [కోధసామన్తం (స్యా॰ పీ॰ క॰)] వాచం నిచ్ఛారేతా. యమ్పావుసో, భిక్ఖు కోధనో హోతి కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో [చుదితో (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరతి – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం అపసాదేతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం అపసాదేతి – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం , ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేతి – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అపదానే న సమ్పాయతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అపదానే న సమ్పాయతి – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు మక్ఖీ హోతి పళాసీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు మక్ఖీ హోతి పళాసీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు ఇస్సుకీ హోతి మచ్ఛరీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు ఇస్సుకీ హోతి మచ్ఛరీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు సఠో హోతి మాయావీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు సఠో హోతి మాయావీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు థద్ధో హోతి అతిమానీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు థద్ధో హోతి అతిమానీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు సన్దిట్ఠిపరామాసీ హోతి ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు సన్దిట్ఠిపరామాసీ హోతి ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ – అయమ్పి ధమ్మో దోవచస్సకరణో. ఇమే వుచ్చన్తావుసో, దోవచస్సకరణా ధమ్మా.

౧౮౨. “నో చేపి, ఆవుసో, భిక్ఖు పవారేతి – ‘వదన్తు మం ఆయస్మన్తో, వచనీయోమ్హి ఆయస్మన్తేహీ’తి, సో చ హోతి సువచో, సోవచస్సకరణేహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో, ఖమో పదక్ఖిణగ్గాహీ అనుసాసనిం, అథ ఖో నం సబ్రహ్మచారీ వత్తబ్బఞ్చేవ మఞ్ఞన్తి, అనుసాసితబ్బఞ్చ మఞ్ఞన్తి, తస్మిఞ్చ పుగ్గలే విస్సాసం ఆపజ్జితబ్బం మఞ్ఞన్తి.

“కతమే చావుసో, సోవచస్సకరణా ధమ్మా? ఇధావుసో, భిక్ఖు న పాపిచ్ఛో హోతి, న పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో. యమ్పావుసో, భిక్ఖు న పాపిచ్ఛో హోతి న పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అనత్తుక్కంసకో హోతి అపరవమ్భీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అనత్తుక్కంసకో హోతి అపరవమ్భీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధాభిభూతో. యమ్పావుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధాభిభూతో – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధహేతు ఉపనాహీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధహేతు ఉపనాహీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధహేతు అభిసజ్జీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధహేతు అభిసజ్జీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా. యమ్పావుసో , భిక్ఖు న కోధనో హోతి న కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం నప్పటిప్ఫరతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం నప్పటిప్ఫరతి – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో .

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం న అపసాదేతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకం న అపసాదేతి – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకస్స న పచ్చారోపేతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన చోదకస్స న పచ్చారోపేతి – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన న అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, న బహిద్ధా కథం అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన న అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, న బహిద్ధా కథం అపనామేతి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అపదానే సమ్పాయతి. యమ్పావుసో, భిక్ఖు చోదితో చోదకేన అపదానే సమ్పాయతి – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అమక్ఖీ హోతి అపళాసీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అమక్ఖీ హోతి అపళాసీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అనిస్సుకీ హోతి అమచ్ఛరీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అనిస్సుకీ హోతి అమచ్ఛరీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అసఠో హోతి అమాయావీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అసఠో హోతి అమాయావీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అత్థద్ధో హోతి అనతిమానీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అత్థద్ధో హోతి అనతిమానీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖు అసన్దిట్ఠిపరామాసీ హోతి అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ. యమ్పావుసో, భిక్ఖు అసన్దిట్ఠిపరామాసీ హోతి, అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ – అయమ్పి ధమ్మో సోవచస్సకరణో. ఇమే వుచ్చన్తావుసో, సోవచస్సకరణా ధమ్మా.

౧౮౩. “తత్రావుసో , భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం అనుమినితబ్బం [అనుమానితబ్బం (సీ.)] – ‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో పాపిచ్ఛో, పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం పాపిచ్ఛో పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘న పాపిచ్ఛో భవిస్సామి, న పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో అత్తుక్కంసకో పరవమ్భీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం అత్తుక్కంసకో పరవమ్భీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అనత్తుక్కంసకో భవిస్సామి అపరవమ్భీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో కోధనో కోధాభిభూతో, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో. అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం కోధనో కోధాభిభూతో, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘న కోధనో భవిస్సామి న కోధాభిభూతో’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో కోధనో కోధహేతు ఉపనాహీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం కోధనో కోధహేతు ఉపనాహీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘న కోధనో భవిస్సామి న కోధహేతు ఉపనాహీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో కోధనో కోధహేతు అభిసజ్జీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం కోధనో కోధహేతు అభిసజ్జీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘న కోధనో భవిస్సామి న కోధహేతు అభిసజ్జీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో కోధనో కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం కోధనో కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘న కోధనో భవిస్సామి న కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో చోదితో చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరతి, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పన చోదితో చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరేయ్యం , అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘చోదితో చోదకేన చోదకం నప్పటిప్ఫరిస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

“‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో చోదితో చోదకేన చోదకం అపసాదేతి, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పన చోదితో చోదకేన చోదకం అపసాదేయ్యం, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘చోదితో చోదకేన చోదకం న అపసాదేస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో చోదితో చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేతి, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పన చోదితో చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేయ్యం, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘చోదితో చోదకేన చోదకస్స న పచ్చారోపేస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో చోదితో చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరతి, బహిద్ధా కథం అపనామేతి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోతి, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పన చోదితో చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరేయ్యం, బహిద్ధా కథం అపనామేయ్యం , కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరేయ్యం, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘చోదితో చోదకేన న అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరిస్సామి, న బహిద్ధా కథం అపనామేస్సామి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరిస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో చోదితో చోదకేన అపదానే న సమ్పాయతి, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పన చోదితో చోదకేన అపదానే న సమ్పాయేయ్యం, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘చోదితో చోదకేన అపదానే సమ్పాయిస్సామీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో మక్ఖీ పళాసీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం మక్ఖీ పళాసీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అమక్ఖీ భవిస్సామి అపళాసీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో ఇస్సుకీ మచ్ఛరీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం ఇస్సుకీ మచ్ఛరీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అనిస్సుకీ భవిస్సామి అమచ్ఛరీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో సఠో మాయావీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం సఠో మాయావీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అసఠో భవిస్సామి అమాయావీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో థద్ధో అతిమానీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం థద్ధో అతిమానీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అత్థద్ధో భవిస్సామి అనతిమానీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

‘‘‘యో ఖ్వాయం పుగ్గలో సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ, అయం మే పుగ్గలో అప్పియో అమనాపో; అహఞ్చేవ ఖో పనస్సం సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ, అహంపాస్సం పరేసం అప్పియో అమనాపో’తి. ఏవం జానన్తేనావుసో, భిక్ఖునా ‘అసన్దిట్ఠిపరామాసీ భవిస్సామి అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ’తి చిత్తం ఉప్పాదేతబ్బం.

౧౮౪. ‘‘తత్రావుసో , భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి పాపిచ్ఛో, పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో’తి? సచే, ఆవుసో , భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘పాపిచ్ఛో ఖోమ్హి, పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో’తి,

తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘న ఖోమ్హి పాపిచ్ఛో, న పాపికానం ఇచ్ఛానం వసం గతో’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి అత్తుక్కంసకో పరవమ్భీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అత్తుక్కంసకో ఖోమ్హి పరవమ్భీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అనత్తుక్కంసకో ఖోమ్హి అపరవమ్భీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి కోధనో కోధాభిభూతో’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘కోధనో ఖోమ్హి కోధాభిభూతో’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘న ఖోమ్హి కోధనో కోధాభిభూతో’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి కోధనో కోధహేతు ఉపనాహీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి ‘కోధనో ఖోమ్హి కోధహేతు ఉపనాహీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి ‘న ఖోమ్హి కోధనో కోధహేతు ఉపనాహీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి కోధనో కోధహేతు అభిసజ్జీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘కోధనో ఖోమ్హి కోధహేతు అభిసజ్జీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘న ఖోమ్హి కోధనో కోధహేతు అభిసజ్జీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి కోధనో కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘కోధనో ఖోమ్హి కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘న ఖోమ్హి కోధనో కోధసామన్తా వాచం నిచ్ఛారేతా’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి చోదితో చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరామీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకం పటిప్ఫరామీ’తి,

తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకం నప్పటిప్ఫరామీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి చోదితో చోదకేన చోదకం అపసాదేమీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకం అపసాదేమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకం న అపసాదేమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి చోదితో చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేమీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకస్స పచ్చారోపేమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన చోదకస్స న పచ్చారోపేమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి చోదితో చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరామి, బహిద్ధా కథం అపనామేమి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోమీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరామి, బహిద్ధా కథం అపనామేమి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన న అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరామి, న బహిద్ధా కథం అపనామేమి, న కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాతుకరోమీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి చోదితో చోదకేన అపదానే న సమ్పాయామీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన అపదానే న సమ్పాయామీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘చోదితో ఖోమ్హి చోదకేన అపదానే సమ్పాయామీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం , ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి మక్ఖీ పళాసీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘మక్ఖీ ఖోమ్హి పళాసీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అమక్ఖీ ఖోమ్హి అపళాసీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి ఇస్సుకీ మచ్ఛరీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘ఇస్సుకీ ఖోమ్హి మచ్ఛరీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అనిస్సుకీ ఖోమ్హి అమచ్ఛరీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి సఠో మాయావీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘సఠో ఖోమ్హి మాయావీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అసఠో ఖోమ్హి అమాయావీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి థద్ధో అతిమానీ’తి? సచే, ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘థద్ధో ఖోమ్హి అతిమానీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అత్థద్ధో ఖోమ్హి అనతిమానీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“పున చపరం, ఆవుసో, భిక్ఖునా అత్తనావ అత్తానం ఏవం పచ్చవేక్ఖితబ్బం – ‘కిం ను ఖోమ్హి సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ’తి? సచే, ఆవుసో , భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘సన్దిట్ఠిపరామాసీ ఖోమ్హి ఆధానగ్గాహీ దుప్పటినిస్సగ్గీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేసంయేవ పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో ఏవం జానాతి – ‘అసన్దిట్ఠిపరామాసీ ఖోమ్హి అనాధానగ్గాహీ సుప్పటినిస్సగ్గీ’తి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“సచే , ఆవుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో సబ్బేపిమే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అప్పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి, తేనావుసో, భిక్ఖునా సబ్బేసంయేవ ఇమేసం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో సబ్బేపిమే పాపకే అకుసలే ధమ్మే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం, అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసు.

“సేయ్యథాపి, ఆవుసో, ఇత్థీ వా పురిసో వా, దహరో యువా మణ్డనజాతికో, ఆదాసే వా పరిసుద్ధే పరియోదాతే, అచ్ఛే వా ఉదకపత్తే, సకం ముఖనిమిత్తం పచ్చవేక్ఖమానో, సచే తత్థ పస్సతి రజం వా అఙ్గణం వా, తస్సేవ రజస్స వా అఙ్గణస్స వా పహానాయ వాయమతి; నో చే తత్థ పస్సతి రజం వా అఙ్గణం వా, తేనేవ అత్తమనో హోతి – ‘లాభా వత మే, పరిసుద్ధం వత మే’తి. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, సచే భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో సబ్బేపిమే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అప్పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి, తేనావుసో, భిక్ఖునా సబ్బేసంయేవ ఇమేసం పాపకానం అకుసలానం ధమ్మానం పహానాయ వాయమితబ్బం. సచే పనావుసో, భిక్ఖు పచ్చవేక్ఖమానో సబ్బేపిమే పాపకే అకుసలే ధమ్మే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి, తేనావుసో, భిక్ఖునా తేనేవ పీతిపామోజ్జేన విహాతబ్బం, అహోరత్తానుసిక్ఖినా కుసలేసు ధమ్మేసూ”తి.

ఇదమవోచాయస్మా మహామోగ్గల్లానో. అత్తమనా తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స భాసితం అభినన్దున్తి.

అనుమానసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. చేతోఖిలసుత్తం

౧౮౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పఞ్చ చేతోఖిలా అప్పహీనా, పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా [చేతసోవినిబద్ధా (సీ.), చేతోవినిబద్ధా (సారత్థదీపనీటీకా)] అసముచ్ఛిన్నా, సో వతిమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“కతమాస్స పఞ్చ చేతోఖిలా అప్పహీనా హోన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్థరి కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్థరి కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి తస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఠమో చేతోఖిలో అప్పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి…పే.… ఏవమస్సాయం దుతియో చేతోఖిలో అప్పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సఙ్ఘే కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి…పే.… ఏవమస్సాయం తతియో చేతోఖిలో అప్పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సిక్ఖాయ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సిక్ఖాయ కఙ్ఖతి విచికిచ్ఛతి నాధిముచ్చతి న సమ్పసీదతి, తస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం చతుత్థో చేతోఖిలో అప్పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీసు కుపితో హోతి అనత్తమనో ఆహతచిత్తో ఖిలజాతో. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీసు కుపితో హోతి అనత్తమనో ఆహతచిత్తో ఖిలజాతో, తస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఞ్చమో చేతోఖిలో అప్పహీనో హోతి. ఇమాస్స పఞ్చ చేతోఖిలా అప్పహీనా హోన్తి.

౧౮౬. “కతమాస్స పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా అసముచ్ఛిన్నా హోన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కామే అవీతరాగో [అవిగతరాగో (కత్థచి)] హోతి అవిగతచ్ఛన్దో అవిగతపేమో అవిగతపిపాసో అవిగతపరిళాహో అవిగతతణ్హో. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కామే అవీతరాగో హోతి అవిగతచ్ఛన్దో అవిగతపేమో అవిగతపిపాసో అవిగతపరిళాహో అవిగతతణ్హో, తస్స చిత్తం న నమతి

ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఠమో చేతసోవినిబన్ధో అసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే అవీతరాగో హోతి…పే॰… ఏవమస్సాయం దుతియో చేతసోవినిబన్ధో అసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపే అవీతరాగో హోతి…పే॰… ఏవమస్సాయం తతియో చేతసోవినిబన్ధో అసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరతి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరతి, తస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం చతుత్థో చేతసోవినిబన్ధో అసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – ‘ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా’తి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – ‘ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా’తి, తస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ . యస్స చిత్తం న నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఞ్చమో చేతసోవినిబన్ధో అసముచ్ఛిన్నో హోతి. ఇమాస్స పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా అసముచ్ఛిన్నా హోన్తి.

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఇమే పఞ్చ చేతోఖిలా అప్పహీనా, ఇమే పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా అసముచ్ఛిన్నా, సో వతిమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

౧౮౭. “యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పఞ్చ చేతోఖిలా పహీనా, పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా సుసముచ్ఛిన్నా, సో వతిమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“కతమాస్స పఞ్చ చేతోఖిలా పహీనా హోన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్థరి న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అధిముచ్చతి సమ్పసీదతి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సత్థరి న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అధిముచ్చతి సమ్పసీదతి, తస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఠమో చేతోఖిలో పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మే న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అధిముచ్చతి సమ్పసీదతి…పే॰… ఏవమస్సాయం దుతియో చేతోఖిలో పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సఙ్ఘే న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అధిముచ్చతి సమ్పసీదతి…పే.… ఏవమస్సాయం తతియో చేతోఖిలో పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సిక్ఖాయ న కఙ్ఖతి న విచికిచ్ఛతి అధిముచ్చతి సమ్పసీదతి…పే.… ఏవమస్సాయం చతుత్థో చేతోఖిలో పహీనో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీసు న కుపితో హోతి న అనత్తమనో [అత్తమనో (సీ. పీ.)] అనాహతచిత్తో అఖిలజాతో. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్రహ్మచారీసు న కుపితో హోతి న అనత్తమనో అనాహతచిత్తో అఖిలజాతో, తస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఞ్చమో చేతోఖిలో పహీనో హోతి. ఇమాస్స పఞ్చ చేతోఖిలా పహీనా హోన్తి.

౧౮౮. “కతమాస్స పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా సుసముచ్ఛిన్నా హోన్తి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కామే వీతరాగో హోతి విగతచ్ఛన్దో విగతపేమో విగతపిపాసో విగతపరిళాహో విగతతణ్హో. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కామే వీతరాగో హోతి విగతచ్ఛన్దో విగతపేమో విగతపిపాసో విగతపరిళాహో విగతతణ్హో, తస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఠమో చేతసోవినిబన్ధో సుసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కాయే వీతరాగో హోతి…పే.… రూపే వీతరాగో హోతి…పే.… న యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరతి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న యావదత్థం ఉదరావదేహకం భుఞ్జిత్వా సేయ్యసుఖం పస్ససుఖం మిద్ధసుఖం అనుయుత్తో విహరతి, తస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం చతుత్థో చేతసోవినిబన్ధో సుసముచ్ఛిన్నో హోతి.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – ‘ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా’తి. యో సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న అఞ్ఞతరం దేవనికాయం పణిధాయ బ్రహ్మచరియం చరతి – ‘ఇమినాహం సీలేన వా వతేన వా తపేన వా బ్రహ్మచరియేన వా దేవో వా భవిస్సామి దేవఞ్ఞతరో వా’తి, తస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ. యస్స చిత్తం నమతి ఆతప్పాయ అనుయోగాయ సాతచ్చాయ పధానాయ, ఏవమస్సాయం పఞ్చమో చేతసోవినిబన్ధో సుసముచ్ఛిన్నో హోతి. ఇమాస్స పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా సుసముచ్ఛిన్నా హోన్తి.

“యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఇమే పఞ్చ చేతోఖిలా పహీనా, ఇమే పఞ్చ చేతసోవినిబన్ధా సుసముచ్ఛిన్నా, సో వతిమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి.

౧౮౯. “సో ఛన్దసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీరియసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, చిత్తసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం ఇద్ధిపాదం భావేతి, వీమంసాసమాధిపధానసఙ్ఖారసమన్నాగతం

ఇద్ధిపాదం భావేతి, ఉస్సోళ్హీయేవ పఞ్చమీ. స ఖో సో, భిక్ఖవే, ఏవం ఉస్సోళ్హీపన్నరసఙ్గసమన్నాగతో భిక్ఖు భబ్బో అభినిబ్బిదాయ, భబ్బో సమ్బోధాయ, భబ్బో అనుత్తరస్స యోగక్ఖేమస్స అధిగమాయ. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కుక్కుటియా అణ్డాని అట్ఠ వా దస వా ద్వాదస వా. తానస్సు కుక్కుటియా సమ్మా అధిసయితాని సమ్మా పరిసేదితాని సమ్మా పరిభావితాని. కిఞ్చాపి తస్సా కుక్కుటియా న ఏవం ఇచ్ఛా ఉప్పజ్జేయ్య – 'అహో వతిమే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జేయ్యు'న్తి. అథ ఖో భబ్బావ తే కుక్కుటపోతకా పాదనఖసిఖాయ వా ముఖతుణ్డకేన వా అణ్డకోసం పదాలేత్వా సోత్థినా అభినిబ్భిజ్జితుం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఏవం ఉస్సోళ్హిపన్నరసఙ్గసమన్నాగతో భిక్ఖు భబ్బో అభినిబ్బిదాయ, భబ్బో సమ్బోధాయ, భబ్బో అనుత్తరస్స యోగక్ఖేమస్స అధిగమాయా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

చేతోఖిలసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. వనపత్థసుత్తం

౧౯౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – "వనపత్థపరియాయం వో, భిక్ఖవే, దేసేస్సామి, తం సుణాథ, సాధుకం మనసికరోథ, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౧౯౧. "ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరామి, తస్స మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తీ'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా రత్తిభాగం వా దివసభాగం వా తమ్హా వనపత్థా పక్కమితబ్బం, న వత్థబ్బం.

౧౯౨. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన , భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న

పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. న ఖో పనాహం చీవరహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో న పిణ్డపాతహేతు...పే.... న సేనాసనహేతు...పే.... న గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. అథ చ పన మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామీ'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా సఙ్ఖాపి తమ్హా వనపత్థా పక్కమితబ్బం, న వత్థబ్బం.

౧౯౩. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా, తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. న ఖో పనాహం చీవరహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, న పిణ్డపాతహేతు...పే.... న సేనాసనహేతు...పే.... న గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో . అథ చ పన మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామీ'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా సఙ్ఖాపి తస్మిం వనపత్థే వత్థబ్బం, న పక్కమితబ్బం.

౧౯౪. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం వనపత్థం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అనను్ప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తీ'తి . తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా యావజీవమ్పి తస్మిం వనపత్థే వత్థబ్బం, న పక్కమితబ్బం.

౧౯౫. "ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం గామం ఉపనిస్సాయ విహరతి ...పే... అఞ్ఞతరం నిగమం ఉపనిస్సాయ విహరతి...పే.... అఞ్ఞతరం నగరం ఉపనిస్సాయ విహరతి...పే.... అఞ్ఞతరం జనపదం ఉపనిస్సాయ విహరతి...పే.... అఞ్ఞతరం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి,

అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తీ'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా రత్తిభాగం వా దివసభాగం వా సో పుగ్గలో అనాపుచ్ఛా పక్కమితబ్బం, నానుబన్ధితబ్బో.

౧౮౬. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా, తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. న ఖో పనాహం చీవరహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, న పిణ్డపాతహేతు...పే.... న సేనాసనహేతు...పే.... న గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. అథ చ పన మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి న ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం న సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా న పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నానుపాపుణామీ'తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా సఙ్ఖాపి సో పుగ్గలో ఆపుచ్ఛా పక్కమితబ్బం, నానుబన్ధితబ్బో.

౧౮౭. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – 'అహం ఖో ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరామి. తస్స మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే కసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. న ఖో పనాహం చీవరహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, న పిణ్డపాతహేతు...పే.... న సేనాసనహేతు...పే.... న గిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారహేతు అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో. అథ చ పన మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి,

అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామీ’తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా సఙ్ఘాపి సో పుగ్గలో అనుబన్ధితబ్బో, న పక్కమితబ్బం.

౧౯౮. “ఇధ పన, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అఞ్ఞతరం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతి. తస్స తం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి , అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణాతి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖితబ్బం – ‘అహం ఖో ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరామి . తస్స మే ఇమం పుగ్గలం ఉపనిస్సాయ విహరతో అనుపట్ఠితా చేవ సతి ఉపట్ఠాతి, అసమాహితఞ్చ చిత్తం సమాధియతి, అపరిక్ఖీణా చ ఆసవా పరిక్ఖయం గచ్ఛన్తి, అననుప్పత్తఞ్చ అనుత్తరం యోగక్ఖేమం అనుపాపుణామి. యే చ ఖో ఇమే పబ్బజితేన జీవితపరిక్ఖారా సముదానేతబ్బా – చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారా – తే అప్పకసిరేన సముదాగచ్ఛన్తీ’తి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా యావజీవమ్పి సో పుగ్గలో అనుబన్ధితబ్బో, న పక్కమితబ్బం, అపి పనుజ్జమానేనపీ”తి [అపి పణుజ్జమానేనాతి (?)].

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

వనపత్థసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. మధుపిణ్డికసుత్తం

౧౯౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సక్కేసు విహరతి కపిలవత్థుస్మిం నిగ్రోధారామే. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కపిలవత్థుం పిణ్డాయ పావిసి. కపిలవత్థుస్మిం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన మహావనం తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా బేలువలట్ఠికాయ మూలే దివావిహారం నిసీది. దణ్డపాణిపి ఖో సక్కో జఙ్ఘావిహారం [జఙ్ఘవిహారం (క.)] అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన మహావనం తేనుపసఙ్కమి. మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా యేన బేలువలట్ఠికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా దణ్డమోలుబ్భ ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో దణ్డపాణి సక్కో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కింవాదీ సమణో కిమక్ఖాయీ”తి? “యథావాదీ ఖో, ఆవుసో, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ న కేనచి లోకే విగ్గయ్హ తిట్ఠతి, యథా చ పన కామేహి విసంయుత్తం విహరన్తం తం బ్రాహ్మణం అకథంకథిం ఛిన్నకుక్కుచ్చం భవాభవే వీతతణ్హం సఞ్ఞా నానుసేన్తి – ఏవంవాదీ ఖో అహం, ఆవుసో, ఏవమక్ఖాయీ”తి.

“ఏవం వుత్తే దణ్డపాణి సక్కో సీసం ఓకమ్పేత్వా , జివ్హం నిల్లాళేత్వా, తివిసాఖం నలాటికం నలాటే వుట్ఠాపేత్వా దణ్డమోలుబ్భ పక్కామి.

౨౦౦. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన నిగ్రోధారామో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “ఇధాహం, భిక్ఖవే, పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ కపిలవత్థుం పిణ్డాయ పావిసిం. కపిలవత్థుస్మిం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో యేన

మహావనం తేనుపసఙ్కమిం దివావిహారాయ. మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా బేలువలట్ఠికాయ మూలే దివావిహారం నిసీదిం. దణ్డపాణిపి ఖో, భిక్ఖవే, సక్కో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన మహావనం తేనుపసఙ్కమి. మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా యేన బేలువలట్ఠికా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మయా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా దణ్డమోలుబ్భ ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో, భిక్ఖవే, దణ్డపాణి సక్కో మం ఏతదవోచ – 'కింవాదీ సమణో కిమక్ఖాయీ'తి?

"ఏవం వుత్తే అహం, భిక్ఖవే, దణ్డపాణిం సక్కం ఏతదవోచం – యథావాదీ ఖో, ఆవుసో, సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ న కేనచి లోకే విగ్గయ్హ తిట్ఠతి, యథా చ పన కామేహి విసంయుత్తం విహరన్తం తం బ్రాహ్మణం అకథంకథిం ఛిన్నకుక్కుచ్చం భవాభవే వీతతణ్హం సఞ్ఞా నానుసేన్తి – ఏవంవాదీ ఖో అహం, ఆవుసో, ఏవమక్ఖాయీ"తి. "ఏవం వుత్తే భిక్ఖవే, దణ్డపాణి సక్కో సీసం ఓకమ్పేత్వా, జివ్హం నిల్లాళేత్వా, తివిసాఖం నలాటికం నలాటే వుట్ఠాపేత్వా దణ్డమోలుబ్భ పక్కామీ"తి.

౨౦౧. ఏవం వుత్తే అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "కింవాదీ పన, భన్తే, భగవా సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ న కేనచి లోకే విగ్గయ్హ తిట్ఠతి? కథఞ్చ పన, భన్తే, భగవన్తం కామేహి విసంయుత్తం విహరన్తం తం బ్రాహ్మణం అకథంకథిం ఛిన్నకుక్కుచ్చం భవాభవే వీతతణ్హం సఞ్ఞా నానుసేన్తీ"తి? "యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం, ఏసేవన్తో పటిఘానుసయానం, ఏసేవన్తో దిట్ఠానుసయానం , ఏసేవన్తో విచికిచ్ఛానుసయానం, ఏసేవన్తో మానానుసయానం, ఏసేవన్తో భవరాగానుసయానం, ఏసేవన్తో అవిజ్జానుసయానం, ఏసేవన్తో దణ్డాదాన-సత్థాదాన-కలహ-విగ్గహ-వివాద-తువంతువం-పేసుఞ్ఞ-ముసావాదానం. ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ'తి. ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వాన సుగతో ఉట్ఠాయాసనా విహారం పావిసి.

౨౦౨. అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – "ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా, విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా, ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం… పే.… ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ'తి . కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా"తి? అథ ఖో తేసం భిక్ఖూనం ఏతదహోసి – "అయం ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం. పహోతి చాయస్మా మహాకచ్చానో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా"తి.

అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన సద్ధిం సమ్మోదింసు. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతదవోచుం – "ఇదం ఖో నో, ఆవుసో కచ్చాన, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ

చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం...పే.... ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ'తి. తేసం నో, ఆవుసో కచ్చాన, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – 'ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – "యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం...పే.... ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ"తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యాతి? తేసం నో, ఆవుసో కచ్చాన, అమ్హాకం ఏతదహోసి – 'అయం ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం, పహోతి చాయస్మా మహాకచ్చానో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. యంనూన మయం యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా'తి. విభజతాయస్మా మహాకచ్చానో"తి.

౨౦౩. "సేయ్యథాపి, ఆవుసో, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ మూలం, అతిక్కమ్మ ఖన్ధం, సాఖాపలాసే సారం పరియేసితబ్బం మఞ్ఞేయ్య; ఏవంసమ్పదమిదం ఆయస్మన్తానం సత్థరి సమ్ముఖీభూతే, తం భగవన్తం అతిసిత్వా , అమ్హే ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛితబ్బం మఞ్ఞథ. సో హావుసో, భగవా జానం జానాతి, పస్సం పస్సతి, చక్ఖుభూతో ఞాణభూతో ధమ్మభూతో బ్రహ్మభూతో, వత్తా పవత్తా, అత్థస్స నిన్నేతా, అమతస్స దాతా, ధమ్మస్సామీ తథాగతో. సో చేవ పనేతస్స కాలో అహోసి, యం భగవన్తంయేవ ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ. యథా వో భగవా బ్యాకరేయ్య తథా నం ధారేయ్యాథా"తి. "అద్ధావుసో కచ్చాన, భగవా జానం జానాతి, పస్సం పస్సతి, చక్ఖుభూతో ఞాణభూతో ధమ్మభూతో బ్రహ్మభూతో, వత్తా పవత్తా, అత్థస్స నిన్నేతా, అమతస్స దాతా, ధమ్మస్సామీ తథాగతో. సో చేవ పనేతస్స కాలో అహోసి, యం భగవన్తంయేవ ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామ. యథా నో భగవా బ్యాకరేయ్య తథా నం ధారేయ్యామ. అపి చాయస్మా మహాకచ్చానో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం, పహోతి చాయస్మా మహాకచ్చానో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం. విభజతాయస్మా మహాకచ్చానో అగరుం కత్వా"తి [అగరుకత్వా (సీ.), అగరుకరిత్వా (స్యా. పీ.)]. "తేన హావుసో, సుణాథ, సాధుకం మనసికరోథ, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహాకచ్చానస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా మహాకచ్చానో ఏతదవోచ –

౨౦౪. "యం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – 'యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి . ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం, ఏసేవన్తో రాగానుసయానం...పే.... ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ'తి, ఇమస్స ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి –

"చక్ఖుఞ్చావుసో, పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి చక్ఖువిఞ్ఞాణం, తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, యం వేదేతి తం సఞ్జానాతి , యం సఞ్జానాతి తం వితక్కేతి, యం వితక్కేతి తం పపఞ్చేతి, యం పపఞ్చేతి తతోనిదానం పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నేసు చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేసు రూపేసు. సోతఞ్చావుసో, పటిచ్చ సద్దే చ ఉప్పజ్జతి సోతవిఞ్ఞాణం...పే.... ఘానఞ్చావుసో, పటిచ్చ గన్ధే చ ఉప్పజ్జతి ఘానవిఞ్ఞాణం...పే.... జివ్హఞ్చావుసో, పటిచ్చ

రసే చ ఉప్పజ్జతి జివ్హావిఞ్ఞాణం...పే॰... కాయఞ్చావుసో, పటిచ్చ ఫోట్ఠబ్బే చ ఉప్పజ్జతి కాయవిఞ్ఞాణం...పే॰... మనఞ్చావుసో, పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి మనోవిఞ్ఞాణం, తిణ్ణం సఙ్గతి ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, యం వేదేతి తం సఞ్జానాతి, యం సఞ్జానాతి తం వితక్కేతి, యం వితక్కేతి తం పపఞ్చేతి, యం పపఞ్చేతి తతోనిదానం పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నేసు మనోవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు.

“సో వతావుసో, చక్ఖుస్మిం సతి రూపే సతి చక్ఖువిఞ్ఞాణే సతి ఫస్సపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. ఫస్సపఞ్ఞత్తియా సతి వేదనాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. వేదనాపఞ్ఞత్తియా సతి సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తియా సతి వితక్కపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. వితక్కపఞ్ఞత్తియా సతి పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాసముదాచరణపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. సో వతావుసో, సోతస్మిం సతి సద్దే సతి...పే॰... ఘానస్మిం సతి గన్ధే సతి...పే॰... జివ్హాయ సతి రసే సతి...పే॰... కాయస్మిం సతి ఫోట్ఠబ్బే సతి...పే॰... మనస్మిం సతి ధమ్మే సతి మనోవిఞ్ఞాణే సతి ఫస్సపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. ఫస్సపఞ్ఞత్తియా సతి వేదనాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. వేదనాపఞ్ఞత్తియా సతి సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తియా సతి వితక్కపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి. వితక్కపఞ్ఞత్తియా సతి పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాసముదాచరణపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – ఠానమేతం విజ్జతి.

“సో వతావుసో, చక్ఖుస్మిం అసతి రూపే అసతి చక్ఖువిఞ్ఞాణే అసతి ఫస్సపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. ఫస్సపఞ్ఞత్తియా అసతి వేదనాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. వేదనాపఞ్ఞత్తియా అసతి సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తియా అసతి వితక్కపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. వితక్కపఞ్ఞత్తియా అసతి పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాసముదాచరణపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సో వతావుసో, సోతస్మిం అసతి సద్దే అసతి...పే॰... ఘానస్మిం అసతి గన్ధే అసతి...పే॰... జివ్హాయ అసతి రసే అసతి...పే॰... కాయస్మిం అసతి ఫోట్ఠబ్బే అసతి...పే॰... మనస్మిం అసతి ధమ్మే అసతి మనోవిఞ్ఞాణే అసతి ఫస్సపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. ఫస్సపఞ్ఞత్తియా అసతి వేదనాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. వేదనాపఞ్ఞత్తియా అసతి సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. సఞ్ఞాపఞ్ఞత్తియా అసతి వితక్కపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి. వితక్కపఞ్ఞత్తియా అసతి పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖాసముదాచరణపఞ్ఞత్తిం పఞ్ఞాపేస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి.

“యం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం ఏసేవన్తో రాగానుసయానం...పే॰... ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ’తి, ఇమస్స ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స ఏవం విత్థారేన అత్థం ఆజానామి. ఆకఙ్ఖమానా చ పన తుమ్హే ఆయస్మన్తో భగవన్తంయేవ ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ. యథా నో భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాథా”తి.

౨౦౩. అథ ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో మహాకచ్చానస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ

భగవన్తం ఏతదవోచుం – “యం ఖో నో, భన్తే, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – ‘యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం...పే.... ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ’తి. తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం అచిరపక్కన్తస్స భగవతో ఏతదహోసి – ‘ఇదం ఖో నో, ఆవుసో, భగవా సంఖిత్తేన ఉద్దేసం ఉద్దిసిత్వా విత్థారేన అత్థం అవిభజిత్వా ఉట్ఠాయాసనా విహారం పవిట్ఠో – “యతోనిదానం, భిక్ఖు, పురిసం పపఞ్చసఞ్ఞాసఙ్ఖా సముదాచరన్తి. ఏత్థ చే నత్థి అభినన్దితబ్బం అభివదితబ్బం అజ్ఝోసితబ్బం. ఏసేవన్తో రాగానుసయానం, ఏసేవన్తో పటిఘానుసయానం, ఏసేవన్తో దిట్ఠానుసయానం, ఏసేవన్తో విచికిచ్ఛానుసయానం, ఏసేవన్తో మానానుసయానం, ఏసేవన్తో భవరాగానుసయానం , ఏసేవన్తో అవిజ్జానుసయానం, ఏసేవన్తో దణ్డాదాన-సత్థాదాన-కలహ-విగ్గహ-వివాదతువంతువం-పేసుఞ్ఞ-ముసావాదానం. ఏత్థేతే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తీ”తి. కో ను ఖో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజేయ్యా’తి? తేసం నో, భన్తే, అమ్హాకం ఏతదహోసి – ‘అయం ఖో ఆయస్మా మహాకచ్చానో సత్థు చేవ సంవణ్ణితో సమ్భావితో చ విఞ్ఞూనం సబ్రహ్మచారీనం, పహోతి చాయస్మా మహాకచ్చానో ఇమస్స భగవతా సంఖిత్తేన ఉద్దేసస్స ఉద్దిట్ఠస్స విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స విత్థారేన అత్థం విభజితుం, యంనూన మయం యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమేయ్యామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యామా’తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేనాయస్మా మహాకచ్చానో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకచ్చానం ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛిమ్హ. తేసం నో, భన్తే, ఆయస్మతా మహాకచ్చానేన ఇమేహి ఆకారేహి ఇమేహి పదేహి ఇమేహి బ్యఞ్జనేహి అత్థో విభత్తో”తి. “పణ్డితో, భిక్ఖవే, మహాకచ్చానో; మహాపఞ్ఞో, భిక్ఖవే, మహాకచ్చానో. మం చేపి తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏతమత్థం పటిపుచ్ఛేయ్యాథ, అహమ్పి తం ఏవమేవం బ్యాకరేయ్యం యథా తం మహాకచ్చానేన బ్యాకతం. ఏసో చేవేతస్స అత్థో. ఏవఞ్చ [ఏవమేవ చ (క.)] నం ధారేథా”తి.

ఏవం వుత్తే ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “సేయ్యథాపి, భన్తే, పురిసో జిఘచ్ఛాదుబ్బల్యపరేతో మధుపిణ్డికం అధిగచ్ఛేయ్య, సో యతో యతో సాయేయ్య, లభేథేవ సాదురసం అసేచనకం. ఏవమేవ ఖో, భన్తే, చేతసో భిక్ఖు దబ్బజాతికో, యతో యతో ఇమస్స ధమ్మపరియాయస్స పఞ్ఞాయ అత్థం ఉపపరిక్ఖేయ్య, లభేథేవ అత్తమనతం, లభేథేవ చేతసో పసాదం. కో నామో అయం [కో నామాయం (స్యా.)], భన్తే, ధమ్మపరియాయో”తి? “తస్మాతిహ త్వం, ఆనన్ద, ఇమం ధమ్మపరియాయం మధుపిణ్డికపరియాయో త్వేవ నం ధారేహీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

మధుపిణ్డికసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. ద్వేధావితక్కసుత్తం

౨౦౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“పుబ్బేవ మే, భిక్ఖవే, సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం ద్విధా కత్వా ద్విధా కత్వా వితక్కే విహరేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, యో చాయం కామవితక్కో యో చ బ్యాపాదవితక్కో యో చ విహింసావితక్కో – ఇమం ఏకం భాగమకాసిం ; యో చాయం నేక్ఖమ్మవితక్కో యో చ అబ్యాపాదవితక్కో యో చ అవిహింసావితక్కో – ఇమం దుతియం భాగమకాసిం.

౨౦౭. “తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏవం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి కామవితక్కో. సో ఏవం పజానామి – ‘ఉప్పన్నో ఖో మే అయం కామవితక్కో. సో చ ఖో అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పఞ్ఞానిరోధికో విఘాతపక్ఖికో అనిబ్బానసంవత్తనికో’ [అనిబ్బానసంవత్తనికో”తి (?)]. ‘అత్తబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘పరబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘ఉభయబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘పఞ్ఞానిరోధికో విఘాతపక్ఖికో అనిబ్బానసంవత్తనికో’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నుప్పన్నం కామవితక్కం పజహమేవ [అతీతకాలికకిరియాపదానియేవ] వినోదమేవ [అతీతకాలికకిరియాపదానియేవ] బ్యన్తమేవ [బ్యన్తేవ (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] నం అకాసిం.

౨౦౮. “తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏవం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి బ్యాపాదవితక్కో…పే… ఉప్పజ్జతి విహింసావితక్కో. సో ఏవం పజానామి – ‘ఉప్పన్నో ఖో మే అయం విహింసావితక్కో. సో చ ఖో అత్తబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పరబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, ఉభయబ్యాబాధాయపి సంవత్తతి, పఞ్ఞానిరోధికో విఘాతపక్ఖికో అనిబ్బానసంవత్తనికో’. ‘అత్తబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘పరబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘ఉభయబ్యాబాధాయ సంవత్తతీ’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి; ‘పఞ్ఞానిరోధికో విఘాతపక్ఖికో అనిబ్బానసంవత్తనికో’తిపి మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అబ్భత్థం గచ్ఛతి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఉప్పన్నుప్పన్నం విహింసావితక్కం పజహమేవ వినోదమేవ బ్యన్తమేవ నం అకాసిం.

“యఞ్ఞదేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, తథా తథా నతి హోతి చేతసో. కామవితక్కం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, పహాసి నేక్ఖమ్మవితక్కం, కామవితక్కం బహులమకాసి, తస్స తం కామవితక్కాయ చిత్తం నమతి. బ్యాపాదవితక్కం చే, భిక్ఖవే…పే… విహింసావితక్కం చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, పహాసి అవిహింసావితక్కం, విహింసావితక్కం బహులమకాసి, తస్స తం విహింసావితక్కాయ చిత్తం నమతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే కిట్ఠసమ్బాధే గోపాలకో గావో రక్ఖేయ్య. సో తా గావో తతో తతో దణ్డేన ఆకోటేయ్య పటికోటేయ్య సన్నిరున్ధేయ్య సన్నివారేయ్య. తం కిస్స హేతు? పస్సతి హి సో, భిక్ఖవే, గోపాలకో తతోనిదానం వధం వా బన్ధనం వా జానిం వా గరహం వా. ఏవమేవ ఖో అహం, భిక్ఖవే, అద్దసం అకుసలానం ధమ్మానం ఆదీనవం ఓకారం సంకిలేసం, కుసలానం ధమ్మానం నేక్ఖమ్మే ఆనిసంసం వోదానపక్ఖం.

౨౦౯. “తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏవం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి నేక్ఖమ్మవితక్కో. సో ఏవం పజానామి – ‘ఉప్పన్నో ఖో మే అయం నేక్ఖమ్మవితక్కో. సో చ ఖో నేవత్తబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, పఞ్ఞావుద్ధికో అవిఘాతపక్ఖికో నిబ్బానసంవత్తనికో’. రత్తిం చేపి నం, భిక్ఖవే,

అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. దివసం చేపి నం, భిక్ఖవే, అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. రత్తిన్దివం చేపి నం, భిక్ఖవే, అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. అపి చ ఖో మే అతిచిరం అనువితక్కయతో అనువిచారయతో కాయో కిలమేయ్య . కాయే కిలన్తే [కిలమన్తే (క.)] చిత్తం ఊహఞ్ఞేయ్య. ఊహతే చిత్తే ఆరా చిత్తం సమాధిమ్హాతి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సణ్ఠపేమి సన్నిసాదేమి ఏకోదిం కరోమి [ఏకోది కరోమి (పీ.)] సమాదహామి. తం కిస్స హేతు? 'మా మే చిత్తం ఊహఞ్ఞీ'తి [ఉగ్ఘాటీతి (స్యా. క.), ఊహనీతి (పీ.)].

౨౧౦. "తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏవం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో ఉప్పజ్జతి అబ్యాపాదవితక్కో…పే॰… ఉప్పజ్జతి అవిహింసావితక్కో. సో ఏవం పజానామి – 'ఉప్పన్నో ఖో మే అయం అవిహింసావితక్కో. సో చ ఖో నేవత్తబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, న పరబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, న ఉభయబ్యాబాధాయ సంవత్తతి, పఞ్ఞావుద్ధికో అవిఘాతపక్ఖికో నిబ్బానసంవత్తనికో'. రత్తిం చేపి నం, భిక్ఖవే, అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. దివసం చేపి నం, భిక్ఖవే, అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. రత్తిన్దివం చేపి నం, భిక్ఖవే, అనువితక్కేయ్యం అనువిచారేయ్యం, నేవ తతోనిదానం భయం సమనుపస్సామి. అపి చ ఖో మే అతిచిరం అనువితక్కయతో అనువిచారయతో కాయో కిలమేయ్య. కాయే కిలన్తే చిత్తం ఊహఞ్ఞేయ్య. ఊహతే చిత్తే ఆరా చిత్తం సమాధిమ్హాతి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సణ్ఠపేమి, సన్నిసాదేమి, ఏకోదిం కరోమి సమాదహామి. తం కిస్స హేతు? 'మా మే చిత్తం ఊహఞ్ఞీ'తి.

"యఞ్ఞదేవ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, తథా తథా నతి హోతి చేతసో. నేక్ఖమ్మవితక్కఞ్చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, పహాసి కామవితక్కం, నేక్ఖమ్మవితక్కం బహులమకాసి, తస్సం తం నేక్ఖమ్మవితక్కాయ చిత్తం నమతి. అబ్యాపాదవితక్కఞ్చే, భిక్ఖవే…పే॰… అవిహింసావితక్కఞ్చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బహులమనువితక్కేతి అనువిచారేతి, పహాసి విహింసావితక్కం, అవిహింసావితక్కం బహులమకాసి, తస్స తం అవిహింసావితక్కాయ చిత్తం నమతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే సబ్బసస్సేసు గామన్తసమ్భతేసు గోపాలకో గావో రక్ఖేయ్య , తస్స రుక్ఖమూలగతస్స వా అబ్భోకాసగతస్స వా సతికరణీయమేవ హోతి – 'ఏతా [ఏతే (క.)] గావో'తి. ఏవమేవం ఖో, భిక్ఖవే, సతికరణీయమేవ అహోసి – 'ఏతే ధమ్మా'తి.

౨౧౧. "ఆరద్ధం ఖో పన మే, భిక్ఖవే, వీరియం అహోసి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా , పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహాసిం సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేసిం, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి, తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

౨౧౨. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. సేయ్యథిదం, ఏకమ్పి జాతిం...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అయం ఖో మే, భిక్ఖవే, రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౨౧౩. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే...పే.... ఇమే వత భోన్తో సత్తా కాయదుచ్చరితేన సమన్నాగతా...పే.... ఇతి దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి. అయం ఖో మే, భిక్ఖవే, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౨౧౪. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం . ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం. అయం ఖో మే, భిక్ఖవే, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో.

౨౧౫. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, అరఞ్ఞే పవనే మహన్తం నిన్నం పల్లలం. తమేనం మహామిగసఙ్ఘో ఉపనిస్సాయ విహరేయ్య. తస్స కోచిదేవ పురిసో ఉప్పజ్జేయ్య అనత్థకామో అహితకామో అయోగక్ఖేమకామో. సో య్వాస్స మగ్గో ఖేమో సోవత్థికో పీతిగమనీయో తం మగ్గం పిదహేయ్య, వివరేయ్య కుమ్మగ్గం, ఓదహేయ్య ఓకచరం, ఠపేయ్య ఓకచారికం. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మహామిగసఙ్ఘో అపరేన సమయేన అనయబ్యసనం [అనయబ్యసనం తనుత్తం (సీ. స్యా. పీ.)] ఆపజ్జేయ్య. తస్సేవ ఖో పన, భిక్ఖవే, మహతో మిగసఙ్ఘస్స కోచిదేవ పురిసో ఉప్పజ్జేయ్య అత్థకామో హితకామో యోగక్ఖేమకామో. సో య్వాస్స మగ్గో ఖేమో సోవత్థికో పీతిగమనీయో తం మగ్గం వివరేయ్య, పిదహేయ్య కుమ్మగ్గం, ఊహనేయ్య ఓకచరం, నాసేయ్య ఓకచారికం. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, మహామిగసఙ్ఘో అపరేన సమయేన వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జేయ్య.

“ఉపమా ఖో మే అయం, భిక్ఖవే, కతా అత్థస్స విఞ్ఞాపనాయ . అయం చేవేత్థ అత్థో – మహన్తం నిన్నం పల్లలన్తి ఖో, భిక్ఖవే, కామానమేతం అధివచనం. మహామిగసఙ్ఘోతి ఖో, భిక్ఖవే, సత్తానమేతం అధివచనం. పురిసో అనత్థకామో

అహితకామో అయోగక్ఖేమకామోతి ఖో, భిక్ఖవే, మారస్సేతం పాపిమతో అధివచనం. కుమ్మగ్గోతి ఖో, భిక్ఖవే, అట్ఠఙ్గికస్సేతం మిచ్ఛామగ్గస్స అధివచనం, సేయ్యథిదం – మిచ్ఛాదిట్ఠియా మిచ్ఛాసఙ్కప్పస్స మిచ్ఛావాచాయ మిచ్ఛాకమ్మన్తస్స మిచ్ఛాఆజీవస్స మిచ్ఛావాయామస్స మిచ్ఛాసతియా మిచ్ఛాసమాధిస్స. ఓకచరోతి ఖో, భిక్ఖవే, నన్దీరాగస్సేతం అధివచనం. ఓకచారికాతి ఖో, భిక్ఖవే, అవిజ్జాయేతం అధివచనం. పురిసో అత్థకామో హితకామో యోగక్ఖేమకామోతి ఖో, భిక్ఖవే, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ఖేమో మగ్గో సోవత్థికో పీతిగమనీయోతి ఖో , భిక్ఖవే, అరియస్సేతం అట్ఠఙ్గికస్స మగ్గస్స అధివచనం, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠియా సమ్మాసఙ్కప్పస్స సమ్మావాచాయ సమ్మాకమ్మన్తస్స సమ్మాఆజీవస్స సమ్మావాయామస్స సమ్మాసతియా సమ్మాసమాధిస్స.

“ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, వివటో మయా ఖేమో మగ్గో సోవత్థికో పీతిగమనీయో, పిహితో కుమ్మగ్గో, ఊహతో ఓకచరో, నాసితా ఓకచారికా. యం, భిక్ఖవే, సత్థారా కరణీయం సావకానం హితేసినా అనుకమ్పకేన అనుకమ్పం ఉపాదాయ, కతం వో తం మయా. ఏతాని, భిక్ఖవే , రుక్ఖమూలాని, ఏతాని సుఞ్ఞాగారాని; ఝాయథ, భిక్ఖవే, మా పమాదత్థ; మా పచ్ఛా విప్పటిసారినో అహువత్థ. అయం వో అమ్హాకం అనుసాసనీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

ద్వేధావితక్కసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. వితక్కసణ్ఠానసుత్తం

౨౧౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“అధిచిత్తమనుయుత్తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా పఞ్చ నిమిత్తాని కాలేన కాలం మనసి కాతబ్బాని. కతమాని పఞ్చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యం నిమిత్తం ఆగమ్మ యం నిమిత్తం మనసికరోతో ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసి కాతబ్బం కుసలూపసంహితం. తస్స తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసికరోతో కుసలూపసంహితం యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి [ఏకోదిభోతి (స్యా. క.)] సమాధియతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దక్ఖో పలగణ్డో వా పలగణ్డన్తేవాసీ వా సుఖుమాయ ఆణియా ఓళారికం ఆణిం అభినిహనేయ్య అభినీహరేయ్య అభినివత్తేయ్య [అభినివజ్జేయ్య (సీ. పీ.)]; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యం నిమిత్తం ఆగమ్మ యం నిమిత్తం మనసికరోతో ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసి కాతబ్బం కుసలూపసంహితం. తస్స తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసికరోతో కుసలూపసంహితం యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి.

౨౧౭. “తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసికరోతో కుసలూపసంహితం ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసం వితక్కానం ఆదీనవో ఉపపరిక్ఖితబ్బో – ‘ఇతిపిమే వితక్కా అకుసలా, ఇతిపిమే వితక్కా సావజ్జా, ఇతిపిమే వితక్కా దుక్ఖవిపాకా’తి. తస్స తేసం వితక్కానం ఆదీనవం ఉపపరిక్ఖతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఇత్థీ వా పురిసో వా దహరో యువా మణ్డనకజాతికో అహికుణపేన వా కుక్కురకుణపేన వా మనుస్సకుణపేన వా కణ్ఠే ఆసత్తేన అట్టియేయ్య హరాయేయ్య జిగుచ్ఛేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స చే భిక్ఖునో తమ్హాపి నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసికరోతో కుసలూపసంహితం ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసం వితక్కానం ఆదీనవో ఉపపరిక్ఖితబ్బో – ‘ఇతిపిమే వితక్కా అకుసలా, ఇతిపిమే వితక్కా సావజ్జా, ఇతిపిమే వితక్కా దుక్ఖవిపాకా’తి. తస్స తేసం వితక్కానం ఆదీనవం ఉపపరిక్ఖతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి.

౨౧౮. “తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం ఆదీనవం ఉపపరిక్ఖతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసం వితక్కానం అసతిఅమనసికారో ఆపజ్జితబ్బో. తస్స తేసం వితక్కానం అసతిఅమనసికారం ఆపజ్జతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, చక్ఖుమా పురిసో ఆపాథగతానం రూపానం అదస్సనకామో అస్స; సో నిమీలేయ్య వా అఞ్ఞేన వా అపలోకేయ్య. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స చే భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం ఆదీనవం ఉపపరిక్ఖతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి.

౨౧౯. “తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం అసతిఅమనసికారం ఆపజ్జతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా తేసం వితక్కానం వితక్కసఙ్ఖారసణ్ఠానం మనసికాతబ్బం. తస్స తేసం వితక్కానం వితక్కసఙ్ఖారసణ్ఠానం మనసికరోతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సీఘం గచ్ఛేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘కిం ను ఖో అహం సీఘం గచ్ఛామి? యంనూనాహం సణికం గచ్ఛేయ్య’న్తి. సో సణికం గచ్ఛేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘కిం ను ఖో అహం సణికం గచ్ఛామి? యంనూనాహం తిట్ఠేయ్య’న్తి. సో తిట్ఠేయ్య . తస్స ఏవమస్స – ‘కిం ను ఖో అహం ఠితో? యంనూనాహం నిసీదేయ్య’న్తి. సో నిసీదేయ్య. తస్స ఏవమస్స – ‘కిం ను ఖో అహం నిసిన్నో? యంనూనాహం నిపజ్జేయ్య’న్తి. సో నిపజ్జేయ్య. ఏవఞ్హి సో, భిక్ఖవే, పురిసో ఓళారికం ఓళారికం ఇరియాపథం అభినివజ్జేత్వా [అభినిస్సజ్జేత్వా (స్యా.)] సుఖుమం సుఖుమం ఇరియాపథం కప్పేయ్య. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స చే భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం అసతిఅమనసికారం ఆపజ్జతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి

మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి.

౨౨౦. “తస్స చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం వితక్కసఙ్ఖారసణ్ఠానం మనసికరోతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా దన్తేభిదన్తమాధాయ [దన్తే + అభిదన్తం + ఆధాయాతి టీకాయం పదచ్ఛేదో, దన్తేభీతి పనేత్థ కరణత్థో యుత్తో వియ దిస్సతి] జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హితబ్బం అభినిప్పీళేతబ్బం అభిసన్తాపేతబ్బం . తస్స దన్తేభిదన్తమాధాయ జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, బలవా పురిసో దుబ్బలతరం పురిసం సీసే వా గలే వా ఖన్ధే వా గహేత్వా అభినిగ్గణ్హేయ్య అభినిప్పీళేయ్య అభిసన్తాపేయ్య; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తస్స చే భిక్ఖునో తేసమ్పి వితక్కానం వితక్కసఙ్ఖారసణ్ఠానం మనసికరోతో ఉప్పజ్జన్తేవ పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి. తేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా దన్తేభిదన్తమాధాయ జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హితబ్బం అభినిప్పీళేతబ్బం అభిసన్తాపేతబ్బం. తస్స దన్తేభిదన్తమాధాయ జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి.

౨౨౧. “యతో ఖో [యతో చ ఖో (స్యా. క.)], భిక్ఖవే, భిక్ఖునో యం నిమిత్తం ఆగమ్మ యం నిమిత్తం మనసికరోతో ఉప్పజ్జన్తి పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి, తస్స తమ్హా నిమిత్తా అఞ్ఞం నిమిత్తం మనసికరోతో కుసలూపసంహితం యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. తేసమ్పి వితక్కానం ఆదీనవం ఉపపరిక్ఖతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. తేసమ్పి వితక్కానం అసతిఅమనసికారం ఆపజ్జతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. తేసమ్పి వితక్కానం వితక్కసఙ్ఖారసణ్ఠానం మనసికరోతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. దన్తేభిదన్తమాధాయ జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో యే పాపకా అకుసలా వితక్కా ఛన్దూపసంహితాపి దోసూపసంహితాపి మోహూపసంహితాపి తే పహీయన్తి తే అబ్భత్థం గచ్ఛన్తి. తేసం పహానా అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సన్తిట్ఠతి సన్నిసీదతి ఏకోది హోతి సమాధియతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వసీ వితక్కపరియాయపథేసు. యం వితక్కం ఆకఙ్ఖిస్సతి తం వితక్కం వితక్కేస్సతి, యం వితక్కం నాకఙ్ఖిస్సతి న తం వితక్కం వితక్కేస్సతి. అచ్ఛేచ్ఛి తణ్హం, వివత్తయి [వావత్తయి (సీ. పీ.)] సంయోజనం, సమ్మా మానాభిసమయా అన్తమకాసి దుక్ఖస్సా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

వితక్కసణ్ఠానసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

సీహనాదవగ్గో నిట్ఠితో దుతియో.

తస్సుద్దానం –

చూళసీహనాదలోమహంసవరో, మహాచూళదుక్ఖక్ఖన్ధఅనుమానికసుత్తం;
ఖిలపత్థమధుపిణ్డికద్వేధావితక్క, పఞ్చనిమిత్తకథా పున వగ్గో.

౩. ఓపమ్మవగ్గో

౧. కకచూపమసుత్తం

౨౨౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం అతివేలం సంసట్ఠో విహరతి. ఏవం సంసట్ఠో ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరతి – సచే కోచి భిక్ఖు ఆయస్మతో మోళియఫగ్గునస్స సమ్ముఖా తాసం భిక్ఖునీనం అవణ్ణం భాసతి, తేనాయస్మా మోళియఫగ్గునో కుపితో అనత్తమనో అధికరణమ్పి కరోతి. సచే పన కోచి భిక్ఖు తాసం భిక్ఖునీనం సమ్ముఖా ఆయస్మతో మోళియఫగ్గునస్స అవణ్ణం భాసతి, తేన తా భిక్ఖునియో కుపితా అనత్తమనా అధికరణమ్పి కరోన్తి. ఏవం సంసట్ఠో ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరతి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఆయస్మా, భన్తే, మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం అతివేలం సంసట్ఠో విహరతి. ఏవం సంసట్ఠో, భన్తే, ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరతి – సచే కోచి భిక్ఖు ఆయస్మతో మోళియఫగ్గునస్స సమ్ముఖా తాసం భిక్ఖునీనం అవణ్ణం భాసతి, తేనాయస్మా మోళియఫగ్గునో కుపితో అనత్తమనో అధికరణమ్పి కరోతి. సచే పన కోచి భిక్ఖు తాసం భిక్ఖునీనం సమ్ముఖా ఆయస్మతో మోళియఫగ్గునస్స అవణ్ణం భాసతి, తేన తా భిక్ఖునియో కుపితా అనత్తమనా అధికరణమ్పి కరోన్తి. ఏవం సంసట్ఠో, భన్తే, ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరతీ"తి.

౨౨౩. అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – "ఏహి త్వం , భిక్ఖు, మమ వచనేన మోళియఫగ్గునం భిక్ఖుం ఆమన్తేహి – 'సత్థా తం, ఆవుసో ఫగ్గున, ఆమన్తేతీ'"తి. "ఏవం , భన్తే"తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేనాయస్మా మోళియఫగ్గునో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మోళియఫగ్గునం ఏతదవోచ – "సత్థా తం, ఆవుసో ఫగ్గున, ఆమన్తేతీ"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో ఆయస్మా మోళియఫగ్గునో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం మోళియఫగ్గునం భగవా ఏతదవోచ –

"సచ్చం కిర త్వం, ఫగ్గున, భిక్ఖునీహి సద్ధిం అతివేలం సంసట్ఠో విహరసి? ఏవం సంసట్ఠో కిర త్వం, ఫగ్గున, భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరసి – సచే కోచి భిక్ఖు తుయ్హం సమ్ముఖా తాసం భిక్ఖునీనం అవణ్ణం భాసతి, తేన త్వం కుపితో అనత్తమనో అధికరణమ్పి కరోసి. సచే పన కోచి భిక్ఖు తాసం భిక్ఖునీనం సమ్ముఖా తుయ్హం అవణ్ణం భాసతి, తేన తా భిక్ఖునియో కుపితా అనత్తమనా అధికరణమ్పి కరోన్తి. ఏవం సంసట్ఠో కిర త్వం, ఫగ్గున, భిక్ఖునీహి సద్ధిం విహరసీ"తి? "ఏవం, భన్తే"తి. "నను త్వం, ఫగ్గున, కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో"తి? "ఏవం, భన్తే"తి.

౨౨౪. "న ఖో తే ఏతం, ఫగ్గున, పతిరూపం కులపుత్తస్స సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితస్స, యం త్వం భిక్ఖునీహి సద్ధిం అతివేలం సంసట్ఠో విహరేయ్యాసి. తస్మాతిహ, ఫగ్గున, తవ చేపి కోచి సమ్ముఖా తాసం భిక్ఖునీనం అవణ్ణం భాసేయ్య, తత్రాపి త్వం, ఫగ్గున, యే గేహసితా [గేహస్సితా (?)] ఛన్దా యే గేహసితా వితక్కా తే పజహేయ్యాసి. తత్రాపి తే,

ఫగ్గున, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'న చేవ మే చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామి, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామి మేత్తచిత్తో, న దోసన్తరో'తి. ఏవఞ్హి తే, ఫగ్గున, సిక్ఖితబ్బం.

"తస్మాతిహ, ఫగ్గున, తవ చేపి కోచి సమ్ముఖా తాసం భిక్ఖునీనం పాణినా పహారం దదేయ్య, లేడ్డునా పహారం దదేయ్య, దణ్డేన పహారం దదేయ్య, సత్థేన పహారం దదేయ్య. తత్రాపి త్వం, ఫగ్గున, యే గేహసితా ఛన్దా యే గేహసితా వితక్కా తే పజహేయ్యాసి. తత్రాపి తే, ఫగ్గున, ఏవం సిక్ఖితబ్బం 'న చేవ మే చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామి, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామి మేత్తచిత్తో, న దోసన్తరో'తి. ఏవఞ్హి తే, ఫగ్గున, సిక్ఖితబ్బం.

"తస్మాతిహ, ఫగ్గున, తవ చేపి కోచి సమ్ముఖా అవణ్ణం భాసేయ్య, తత్రాపి త్వం, ఫగ్గున , యే గేహసితా ఛన్దా యే గేహసితా వితక్కా తే పజహేయ్యాసి. తత్రాపి తే, ఫగ్గున, ఏవం సిక్ఖితబ్బం 'న చేవ మే చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామి, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామి మేత్తచిత్తో, న దోసన్తరో'తి. ఏవఞ్హి తే, ఫగ్గున, సిక్ఖితబ్బం.

"తస్మాతిహ, ఫగ్గున, తవ చేపి కోచి పాణినా పహారం దదేయ్య, లేడ్డునా పహారం దదేయ్య, దణ్డేన పహారం దదేయ్య, సత్థేన పహారం దదేయ్య, తత్రాపి త్వం, ఫగ్గున, యే గేహసితా ఛన్దా యే గేహసితా వితక్కా తే పజహేయ్యాసి. తత్రాపి తే, ఫగ్గున, ఏవం సిక్ఖితబ్బం 'న చేవ మే చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామి, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామి మేత్తచిత్తో, న దోసన్తరో'తి. ఏవఞ్హి తే, ఫగ్గున, సిక్ఖితబ్బ"న్తి.

౨౨౭. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఆరాధయింసు వత మే, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఏకం సమయం చిత్తం. ఇధాహం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఆమన్తేసిం – అహం ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాసనభోజనం భుఞ్జామి. ఏకాసనభోజనం ఖో అహం, భిక్ఖవే, భుఞ్జమానో అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానామి అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చ. ఏథ తుమ్హేపి, భిక్ఖవే, ఏకాసనభోజనం భుఞ్జథ. ఏకాసనభోజనం ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి భుఞ్జమానా అప్పాబాధతఞ్చ సఞ్జానిస్సథ అప్పాతఙ్కతఞ్చ లహుట్ఠానఞ్చ బలఞ్చ ఫాసువిహారఞ్చాతి. న మే, భిక్ఖవే, తేసు భిక్ఖూసు అనుసాసనీ కరణీయా అహోసి; సతుప్పాదకరణీయమేవ మే, భిక్ఖవే, తేసు భిక్ఖూసు అహోసి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, సుభూమియం చతుమహాపథే ఆజఞ్ఞరథో యుత్తో అస్స ఠితో ఓధస్తపతోదో. తమేనం దక్ఖో యోగ్గాచరియో అస్సదమ్మసారథి అభిరుహిత్వా, వామేన హత్థేన రస్మియో గహేత్వా, దక్ఖిణేన హత్థేన పతోదం గహేత్వా, యేనిచ్ఛకం యదిచ్ఛకం సారేయ్యపి పచ్చాసారేయ్యపి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, న మే తేసు భిక్ఖూసు అనుసాసనీ కరణీయా అహోసి, సతుప్పాదకరణీయమేవ మే, భిక్ఖవే, తేసు భిక్ఖూసు అహోసి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి అకుసలం పజహథ, కుసలేసు ధమ్మేసు ఆయోగం కరోథ. ఏవఞ్హి తుమ్హేపి ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సథ.

"సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే మహన్తం సాలవనం. తఞ్చస్స ఏళణ్డేహి సఞ్ఛన్నం. తస్స కోచిదేవ పురిసో ఉప్పజ్జేయ్య అత్థకామో హితకామో యోగక్ఖేమకామో. సో యా తా సాలలట్ఠియో కుటిలా ఓజాపహరణియో [ఓజహరణియో (క.)] తా ఛేత్వా [తచ్ఛేత్వా (సీ. స్యా. పీ.)] బహిద్ధా నీహరేయ్య, అన్తోవనం సువిసోధితం విసోధేయ్య. యా పన తా సాలలట్ఠియో ఉజుకా సుజాతా తా సమ్మా పరిహరేయ్య. ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, సాలవనం అపరేన సమయేన

వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జేయ్య. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి అకుసలం పజహథ, కుసలేసు ధమ్మేసు ఆయోగం కరోథ. ఏవఞ్హి తుమ్హేపి ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జిస్సథ.

౨౨౬. "భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, ఇమిస్సాయేవ సావత్థియా వేదేహికా నామ గహపతానీ అహోసి. వేదేహికాయ, భిక్ఖవే, గహపతానియా ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – 'సోరతా వేదేహికా గహపతానీ, నివాతా వేదేహికా గహపతానీ, ఉపసన్తా వేదేహికా గహపతానీ'తి. వేదేహికాయ ఖో పన, భిక్ఖవే, గహపతానియా కాళీ నామ దాసీ అహోసి దక్ఖా అనలసా సుసంవిహితకమ్మన్తా.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళియా దాసియా ఏతదహోసి – 'మయ్హం ఖో అయ్యాయ ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – "సోరతా వేదేహికా గహపతానీ, నివాతా వేదేహికా గహపతానీ, ఉపసన్తా వేదేహికా గహపతానీ"తి. కిం ను ఖో మే అయ్యా సన్తంయేవ ను ఖో అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి ఉదాహు అసన్తం ఉదాహు మయ్హమేవేతే [మయ్హేవేతే (సీ. పీ.)] కమ్మన్తా సుసంవిహితా యేన మే అయ్యా సన్తంయేవ అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి, నో అసన్తం? యంనూనాహం అయ్యం వీమంసేయ్య'న్తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళీ దాసీ దివా ఉట్ఠాసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేదేహికా గహపతానీ కాళిం దాసిం ఏతదవోచ – 'హే జే కాళీ'తి. 'కిం, అయ్యే'తి? 'కిం, జే, దివా ఉట్ఠాసీ'తి? 'న ఖ్వయ్యే [న ఖో అయ్యే (సీ. పీ.)], కిఞ్చీ'తి. 'నో వత రే కిఞ్చి, పాపి దాసి [పాపదాసి (స్యా. క.)], దివా ఉట్ఠాసీ'తి కుపితా అనత్తమనా భాకుటిం [భూకుటిం (సీ. పీ.), భకుటిం (స్యా.)] అకాసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళియా దాసియా ఏతదహోసి – 'సన్తంయేవ ఖో మే అయ్యా అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి, నో అసన్తం; మయ్హమేవేతే కమ్మన్తా సుసంవిహితా, యేన మే అయ్యా సన్తంయేవ అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి, నో అసన్తం. యంనూనాహం భియ్యోసోమత్తాయ అయ్యం వీమంసేయ్య'''న్తి.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళీ దాసీ దివాతరంయేవ ఉట్ఠాసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేదేహికా గహపతానీ కాళిం దాసిం ఏతదవోచ – 'హే జే, కాళీ'తి. 'కిం, అయ్యే'తి? 'కిం, జే, దివాతరం ఉట్ఠాసీ'తి? 'న ఖ్వయ్యే, కిఞ్చీ'తి. 'నో వత రే కిఞ్చి, పాపి దాసి, దివాతరం ఉట్ఠాసీ'తి కుపితా అనత్తమనా అనత్తమనవాచం నిచ్ఛారేసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళియా దాసియా ఏతదహోసి – 'సన్తంయేవ ఖో మే అయ్యా అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి, నో అసన్తం. మయ్హమేవేతే కమ్మన్తా సుసంవిహితా, యేన మే అయ్యా సన్తంయేవ అజ్ఝత్తం కోపం న పాతుకరోతి, నో అసన్తం. యంనూనాహం భియ్యోసోమత్తాయ అయ్యం వీమంసేయ్య'న్తి.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళీ దాసీ దివాతరంయేవ ఉట్ఠాసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేదేహికా గహపతానీ కాళిం దాసిం ఏతదవోచ – 'హే జే, కాళీ'తి. 'కిం, అయ్యే'తి? 'కిం, జే, దివా ఉట్ఠాసీ'తి? 'న ఖ్వయ్యే, కిఞ్చీ'తి. 'నో వత రే కిఞ్చి, పాపి దాసి, దివా ఉట్ఠాసీ'తి కుపితా అనత్తమనా అగ్గళసూచిం గహేత్వా సీసే పహారం అదాసి, సీసం వోభిన్ది [వి + అవ + భిన్ది = వోభిన్ది]. అథ ఖో, భిక్ఖవే, కాళీ దాసీ భిన్నేన సీసేన లోహితేన గలన్తేన పటివిస్సకానం ఉజ్ఝాపేసి – 'పస్సథయ్యే, సోరతాయ కమ్మం; పస్సథయ్యే, నివాతాయ కమ్మం, పస్సథయ్యే, ఉపసన్తాయ కమ్మం! కథఞ్హి నామ ఏకదాసికాయ దివా ఉట్ఠాసీతి కుపితా అనత్తమనా అగ్గళసూచిం గహేత్వా సీసే పహారం దస్సతి, సీసం వోభిన్దిస్సతీ'తి.

"అథ ఖో, భిక్ఖవే, వేదేహికాయ గహపతానియా అపరేన సమయేన ఏవం పాపకో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గచ్ఛి – 'చణ్డీ వేదేహికా గహపతానీ, అనివాతా వేదేహికా గహపతానీ, అనుపసన్తా వేదేహికా గహపతానీ'తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో భిక్ఖు తావదేవ సోరతసోరతో హోతి నివాతనివాతో హోతి ఉపసన్తూపసన్తో హోతి యావ న అమనాపా వచనపథా ఫుసన్తి. యతో చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం అమనాపా వచనపథా ఫుసన్తి, అథ భిక్ఖు ‘సోరతో’తి వేదితబ్బో, ‘నివాతో’తి వేదితబ్బో, ‘ఉపసన్తో’తి వేదితబ్బో. నాహం తం, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం ‘సువచో’తి వదామి యో చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారహేతు సువచో హోతి, సోవచస్సతం ఆపజ్జతి. తం కిస్స హేతు? తఞ్హి సో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం అలభమానో న సువచో హోతి, న సోవచస్సతం ఆపజ్జతి. యో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధమ్మంయేవ సక్కరోన్తో, ధమ్మం గరుం కరోన్తో, ధమ్మం మానేన్తో, ధమ్మం పూజేన్తో, ధమ్మం అపచాయమానో [ధమ్మం యేవ సక్కరోన్తో ధమ్మం గరుకరోన్తో ధమ్మం అపచాయమానో (సీ. స్యా. పీ.)] సువచో హోతి, సోవచస్సతం ఆపజ్జతి, తమహం ‘సువచో’తి వదామి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ‘ధమ్మంయేవ సక్కరోన్తా, ధమ్మం గరుం కరోన్తా, ధమ్మం మానేన్తా, ధమ్మం పూజేన్తా, ధమ్మం అపచాయమానా సువచా భవిస్సామ, సోవచస్సతం ఆపజ్జిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౨౨. “పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, వచనపథా యేహి వో పరే వదమానా వదేయ్యుం – కాలేన వా అకాలేన వా; భూతేన వా అభూతేన వా; సణ్హేన వా ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా అనత్థసంహితేన వా; మేత్తచిత్తా వా దోసన్తరా వా. కాలేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అకాలేన వా; భూతేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అభూతేన వా; సణ్హేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అనత్థసంహితేన వా ; మేత్తచిత్తా వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం దోసన్తరా వా. తత్రాపి వో, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న చేవ నో చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామ, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామ మేత్తచిత్తా, న దోసన్తరా. తఞ్చ పుగ్గలం మేత్తాసహగతేన చేతసా ఫరిత్వా విహరిస్సామ, తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చిత్తేన విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన [అబ్యాపజ్ఝేన (సీ. స్యా. పీ.), అబ్యాపజ్జేన (క.) అఙ్గుత్తరతికనిపాతటీకా ఓలోకేతబ్బా] ఫరిత్వా విహరిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౨౩. “సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య కుదాలపిటకం [కుద్దాలపిటకం (సీ. స్యా. పీ.)] ఆదాయ. సో ఏవం వదేయ్య – ‘అహం ఇమం మహాపథవిం అపథవిం కరిస్సామీ’తి . సో తత్ర తత్ర విఖణేయ్య [ఖణేయ్య (సీ. స్యా. పీ.)], తత్ర తత్ర వికిరేయ్య, తత్ర తత్ర ఓట్ఠుభేయ్య, తత్ర తత్ర ఓముత్తేయ్య – ‘అపథవీ భవసి, అపథవీ భవసీ’తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో ఇమం మహాపథవిం అపథవిం కరేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిస్స హేతు”? “అయఞ్హి, భన్తే, మహాపథవీ గమ్భీరా అప్పమేయ్యా. సా న సుకరా అపథవీ కాతుం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా”తి. “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిమే వచనపథా యేహి వో పరే వదమానా వదేయ్యుం – కాలేన వా అకాలేన వా; భూతేన వా అభూతేన వా; సణ్హేన వా ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా అనత్థసంహితేన వా; మేత్తచిత్తా వా దోసన్తరా వా. కాలేన వా , భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అకాలేన వా; భూతేన వా భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అభూతేన వా; సణ్హేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అనత్థసంహితేన వా; మేత్తచిత్తా వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం దోసన్తరా వా. తత్రాపి వో, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న చేవ నో చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామ, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామ మేత్తచిత్తా న దోసన్తరా. తఞ్చ పుగ్గలం మేత్తాసహగతేన చేతసా ఫరిత్వా విహరిస్సామ, తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం పథవిసమేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౨౯. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య లాఖం వా హలిద్దిం వా నీలం వా మఞ్జిట్ఠం వా ఆదాయ. సో ఏవం వదేయ్య – 'అహం ఇమస్మిం ఆకాసే రూపం లిఖిస్సామి, రూపపాతుభావం కరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో ఇమస్మిం ఆకాసే రూపం లిఖేయ్య, రూపపాతుభావం కరేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "అయఞ్హి, భన్తే, ఆకాసో అరూపీ అనిదస్సనో. తత్థ న సుకరం రూపం లిఖితుం, రూపపాతుభావం కాతుం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిమే వచనపథా యేహి వో పరే వదమానా వదేయ్యుం కాలేన వా అకాలేన వా ...పే.... 'న చేవ... తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం ఆకాససమేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరిస్సామా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౩౦. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఆదిత్తం తిణుక్కం ఆదాయ. సో ఏవం వదేయ్య – 'అహం ఇమాయ ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ గఙ్గం నదిం సన్తాపేస్సామి సంపరితాపేస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ గఙ్గం నదిం సన్తాపేయ్య సంపరితాపేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "గఙ్గా హి, భన్తే, నదీ గమ్భీరా అప్పమేయ్యా. సా న సుకరా ఆదిత్తాయ తిణుక్కాయ సన్తాపేతుం సంపరితాపేతుం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిమే వచనపథా యేహి వో పరే వదమానా వదేయ్యుం కాలేన వా అకాలేన వా...పే.... 'న చేవ... తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం గఙ్గాసమేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరిస్సామా"తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౩౧. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, బిళారభస్తా మద్దితా సుమద్దితా సుపరిమద్దితా, ముదుకా తూలినీ ఛిన్నసస్సరా ఛిన్నభబ్బరా. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య కట్ఠం వా కథలం [కఠలం (సీ. స్యా. పీ.)] వా ఆదాయ. సో ఏవం వదేయ్య – 'అహం ఇమం బిళారభస్తం మద్దితం సుమద్దితం సుపరిమద్దితం, ముదుకం తూలినిం, ఛిన్నసస్సరం ఛిన్నభబ్బరం కట్ఠేన వా కథలేన వా సరసరం కరిస్సామి భరభరం కరిస్సామీ'తి . తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో అముం బిళారభస్తం మద్దితం సుమద్దితం సుపరిమద్దితం, ముదుకం తూలినిం, ఛిన్నసస్సరం ఛిన్నభబ్బరం కట్ఠేన వా కథలేన వా సరసరం కరేయ్య, భరభరం కరేయ్యా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "తం కిస్స హేతు"? "అము హి, భన్తే, బిళారభస్తా మద్దితా సుమద్దితా సుపరిమద్దితా, ముదుకా తూలినీ, ఛిన్నసస్సరా ఛిన్నభబ్బరా. సా న సుకరా కట్ఠేన వా కథలేన వా సరసరం కాతుం భరభరం కాతుం; యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా"తి. "ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చిమే వచనపథా యేహి వో పరే వదమానా వదేయ్యుం కాలేన వా అకాలేన వా; భూతేన వా అభూతేన వా; సణ్హేన వా ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా అనత్థసంహితేన వా; మేత్తచిత్తా వా దోసన్తరా వా. కాలేన వా భిక్ఖవే పరే వదమానా వదేయ్యుం అకాలేన వా; భూతేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అభూతేన వా; సణ్హేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం ఫరుసేన వా; అత్థసంహితేన వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం అనత్థసంహితేన వా; మేత్తచిత్తా వా, భిక్ఖవే, పరే వదమానా వదేయ్యుం దోసన్తరా వా. తత్రాపి వో, భిక్ఖవే, ఏవం సిక్ఖితబ్బం – 'న చేవ నో చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామ హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామ మేత్తచిత్తా న దోసన్తరా. తఞ్చ పుగ్గలం మేత్తాసహగతేన చేతసా ఫరిత్వా విహరిస్సామ, తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం బిళారభస్తాసమేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరిస్సామా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౩౨. “ఉభతోదణ్డకేన చేపి, భిక్ఖవే, కకచేన చోరా ఓచరకా అఙ్గమఙ్గాని ఓకన్తేయ్యుం, తత్రాపి యో మనో పదూసేయ్య, న మే సో తేన సాసనకరో. తత్రాపి వో, భిక్ఖవే , ఏవం సిక్ఖితబ్బం – ‘న చేవ నో చిత్తం విపరిణతం భవిస్సతి, న చ పాపికం వాచం నిచ్ఛారేస్సామ, హితానుకమ్పీ చ విహరిస్సామ మేత్తచిత్తా న దోసన్తరా. తఞ్చ పుగ్గలం మేత్తాసహగతేన చేతసా ఫరిత్వా విహరిస్సామ తదారమ్మణఞ్చ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరిస్సామా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౨౩౩. “ఇమఞ్చ [ఇమఞ్చే (?)] తుమ్హే, భిక్ఖవే, కకచూపమం ఓవాదం అభిక్ఖణం మనసి కరేయ్యాథ. పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, తం వచనపథం, అణుం వా థూలం వా, యం తుమ్హే నాధివాసేయ్యాథా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, ఇమం కకచూపమం ఓవాదం అభిక్ఖణం మనసికరోథ. తం వో భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

కకచూపమసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. అలగద్దూపమసుత్తం

౨౩౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన అరిట్ఠస్స నామ భిక్ఖునో గద్ధబాధిపుబ్బస్స [గన్ధబాధిపుబ్బస్స (క.)] ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – “తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా”తి. అస్సోసుం ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ – “అరిట్ఠస్స కిర నామ భిక్ఖునో గద్ధబాధిపుబ్బస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’”తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతదవోచుం – “సచ్చం కిర తే, ఆవుసో అరిట్ఠ, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’”తి. “ఏవంబ్యాఖో [ఏవం ఖో (?) భగవతో సమ్ముఖాయేవస్స “ఏవంబ్యాఖో”తి] అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా”తి.

అథ ఖో తేపి భిక్ఖూ అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుకామా సమనుయుఞ్జన్తి సమనుగాహన్తి [సమనుగ్గాహన్తి (స్యా.)] సమనుభాసన్తి – “మా హేవం, ఆవుసో అరిట్ఠ, అవచ, మా భగవన్తం అబ్భాచిక్ఖి; న హి సాధు భగవతో అబ్భక్ఖానం [అబ్భాచిక్ఖనం (క.)], న హి భగవా ఏవం వదేయ్య. అనేకపరియాయేనావుసో అరిట్ఠ, అన్తరాయికా ధమ్మా అన్తరాయికా వుత్తా భగవతా, అలఞ్చ పన తే పటిసేవతో అన్తరాయాయ. అప్పస్సాదా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా,ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా భగవతా...పే... మంసపేసూపమా కామా వుత్తా భగవతా... తిణుక్కూపమా కామా వుత్తా భగవతా... అఙ్గారకాసూపమా కామా వుత్తా భగవతా... సుపినకూపమా కామా వుత్తా భగవతా... యాచితకూపమా కామా వుత్తా భగవతా... రుక్ఖఫలూపమా కామా

వుత్తా భగవతా… అసిసూనూపమా కామా వుత్తా భగవతా… సత్తిసూలూపమా కామా వుత్తా భగవతా… సప్పసిరూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో”తి. ఏవమ్పి ఖో అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తేహి భిక్ఖూహి సమనుయుఞ్జియమానో సమనుగాహియమానో [సమనుగ్గాహియమానో (స్యా॰ వినయేపి)] సమనుభాసియమానో తదేవ [తథేవ తం (వినయే)] పాపకం దిట్ఠిగతం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరతి – “ఏవంబ్యాఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా”తి.

౨౩౫. యతో ఖో తే భిక్ఖూ నాసక్ఖింసు అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుం, అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అరిట్ఠస్స నామ, భన్తే, భిక్ఖునో గద్ధబాధిపుబ్బస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి. అస్సుమ్హ ఖో మయం, భన్తే – ‘అరిట్ఠస్స కిర నామ భిక్ఖునో గద్ధబాధిపుబ్బస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేన అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతదవోచుమ్హ – ‘సచ్చం కిర తే, ఆవుసో అరిట్ఠ, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి?

“ఏవం వుత్తే, భన్తే, అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో అమ్హే ఏతదవోచ – ‘ఏవంబ్యాఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుకామా సమనుయుఞ్జిమ్హ సమనుగాహిమ్హ సమనుభాసిమ్హ – ‘మా హేవం, ఆవుసో అరిట్ఠ, అవచ, మా భగవన్తం అబ్భాచిక్ఖి; న హి సాధు భగవతో అబ్భక్ఖానం , న హి భగవా ఏవం వదేయ్య. అనేకపరియాయేనావుసో అరిట్ఠ, అన్తరాయికా ధమ్మా అన్తరాయికా వుత్తా భగవతా, అలఞ్చ పన తే పటిసేవతో అన్తరాయాయ. అప్పస్సాదా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా భగవతా…పే॰… సప్పసిరూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో’తి. ఏవమ్పి ఖో, భన్తే, అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో అమ్హేహి సమనుయుఞ్జియమానో సమనుగాహియమానో సమనుభాసియమానో తదేవ పాపకం దిట్ఠిగతం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరతి – ‘ఏవంబ్యాఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’తి. యతో ఖో మయం, భన్తే, నాసక్ఖిమ్హ అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుం, అథ మయం ఏతమత్థం భగవతో ఆరోచేమా”తి.

౨౩౬. అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఆమన్తేహి – ‘సత్థా తం, ఆవుసో అరిట్ఠ, ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం , భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా, యేన అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతదవోచ – “సత్థా తం, ఆవుసో అరిట్ఠ,

ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర తే, అరిట్ఠ, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’”తి?

“ఏవంబ్యాఖో అహం, భన్తే, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి – ‘యథా యేమే అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా భగవతా తే పటిసేవతో నాలం అన్తరాయాయా’”తి. “కస్స ఖో నామ త్వం, మోఘపురిస, మయా ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి? నను మయా, మోఘపురిస, అనేకపరియాయేన అన్తరాయికా ధమ్మా అన్తరాయికా వుత్తా? అలఞ్చ పన తే పటిసేవతో అన్తరాయాయ. అప్పస్సాదా కామా వుత్తా మయా, బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా మయా... మంసపేసూపమా కామా వుత్తా మయా... తిణుక్కూపమా కామా వుత్తా మయా... అఙ్గారకాసూపమా కామా వుత్తా మయా... సుపినకూపమా కామా వుత్తా మయా... యాచితకూపమా కామా వుత్తా మయా... రుక్ఖఫలూపమా కామా వుత్తా మయా... అసిసూనూపమా కామా వుత్తా మయా... సత్తిసూలూపమా కామా వుత్తా మయా... సప్పసిరూపమా కామా వుత్తా మయా, బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అథ చ పన త్వం, మోఘపురిస, అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖసి, అత్తానఞ్చ ఖనసి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవసి. తఞ్హి తే, మోఘపురిస, భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా”తి.

అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి నాయం అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో ఉస్మీకతోపి ఇమస్మిం ధమ్మవినయే”తి? “కిఞ్హి [కింతి (క.)] సియా, భన్తే; నో హేతం, భన్తే”తి. ఏవం వుత్తే, అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో తుణ్హీభూతో మఙ్కుభూతో పత్తక్ఖన్ధో అధోముఖో పజ్ఝాయన్తో అప్పటిభానో నిసీది. అథ ఖో భగవా అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం తుణ్హీభూతం మఙ్కుభూతం పత్తక్ఖన్ధం అధోముఖం పజ్ఝాయన్తం అప్పటిభానం విదిత్వా అరిట్ఠం భిక్ఖుం గద్ధబాధిపుబ్బం ఏతదవోచ – “పఞ్ఞాయిస్ససి ఖో త్వం, మోఘపురిస, ఏతేన సకేన పాపకేన దిట్ఠిగతేన. ఇధాహం భిక్ఖూ పటిపుచ్ఛిస్సామీ”తి.

౨౩౭. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తుమ్హేపి మే, భిక్ఖవే , ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ యథాయం అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖతి, అత్తానఞ్చ ఖనతి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీ”తి? “నో హేతం, భన్తే. అనేకపరియాయేన హి నో, భన్తే, అన్తరాయికా ధమ్మా అన్తరాయికా వుత్తా భగవతా; అలఞ్చ పన తే పటిసేవతో అన్తరాయాయ. అప్పస్సాదా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా భగవతా...పే.... సప్పసిరూపమా కామా వుత్తా భగవతా బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా , ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో”తి. “సాధు సాధు, భిక్ఖవే, సాధు, ఖో మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ. అనేకపరియాయేన హి ఖో, భిక్ఖవే, అన్తరాయికా ధమ్మా వుత్తా మయా, అలఞ్చ పన తే పటిసేవతో అన్తరాయాయ. అప్పస్సాదా కామా వుత్తా మయా , బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అట్ఠికఙ్కలూపమా కామా వుత్తా మయా...పే.... సప్పసిరూపమా కామా వుత్తా మయా, బహుదుక్ఖా బహుపాయాసా, ఆదీనవో ఏత్థ భియ్యో. అథ చ పనాయం అరిట్ఠో భిక్ఖు గద్ధబాధిపుబ్బో అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖతి, అత్తానఞ్చ ఖనతి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి. తఞ్హి తస్స

మోఘపురిసస్స భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ. సో వత, భిక్ఖవే, అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర కామసఞ్ఞాయ అఞ్ఞత్ర కామవితక్కేహి కామే పటిసేవిస్సతీతి – నేతం ఠానం విజ్జతి".

౨౩౮. "ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చే మోఘపురిసా ధమ్మం పరియాపుణన్తి – సుత్తం, గేయ్యం, వేయ్యాకరణం, గాథం, ఉదానం, ఇతివుత్తకం, జాతకం, అబ్భుతధమ్మం, వేదల్లం. తే తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞాయ అత్థం న ఉపపరిక్ఖన్తి. తేసం తే ధమ్మా పఞ్ఞాయ అత్థం అనుపపరిక్ఖతం న నిజ్ఝానం ఖమన్తి. తే ఉపారమ్భానిసంసా చేవ ధమ్మం పరియాపుణన్తి ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసా చ. యస్స చత్థాయ ధమ్మం పరియాపుణన్తి తఞ్చస్స అత్థం నానుభోన్తి. తేసం తే ధమ్మా దుగ్గహితా దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ సంవత్తన్తి. తం కిస్స హేతు? దుగ్గహితత్తా, భిక్ఖవే, ధమ్మానం.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో అలగద్దత్థికో అలగద్దగవేసీ అలగద్దపరియేసనం చరమానో. సో పస్సేయ్య మహన్తం అలగద్దం. తమేనం భోగే వా నఙ్గుట్ఠే వా గణ్హేయ్య. తస్స సో అలగద్దో పటిపరివత్తిత్వా [పటినివత్తిత్వా (స్యా. క.)] హత్థే వా బాహాయ వా అఞ్ఞతరస్మిం వా అఙ్గపచ్చఙ్గే డంసేయ్య [డసేయ్య (సీ. పీ.)]. సో తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం. తం కిస్స హేతు? దుగ్గహితత్తా, భిక్ఖవే, అలగద్దస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చే మోఘపురిసా ధమ్మం పరియాపుణన్తి – సుత్తం, గేయ్యం, వేయ్యాకరణం, గాథం, ఉదానం, ఇతివుత్తకం, జాతకం, అబ్భుతధమ్మం, వేదల్లం. తే తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞాయ అత్థం న ఉపపరిక్ఖన్తి. తేసం తే ధమ్మా పఞ్ఞాయ అత్థం అనుపపరిక్ఖతం న నిజ్ఝానం ఖమన్తి. తే ఉపారమ్భానిసంసా చేవ ధమ్మం పరియాపుణన్తి ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసా చ. యస్స చత్థాయ ధమ్మం పరియాపుణన్తి తఞ్చస్స అత్థం నానుభోన్తి. తేసం తే ధమ్మా దుగ్గహితా దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ సంవత్తన్తి. తం కిస్స హేతు? దుగ్గహితత్తా భిక్ఖవే ధమ్మానం.

౨౩౯. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చే కులపుత్తా ధమ్మం పరియాపుణన్తి – సుత్తం, గేయ్యం, వేయ్యాకరణం, గాథం, ఉదానం, ఇతివుత్తకం, జాతకం, అబ్భుతధమ్మం, వేదల్లం. తే తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞాయ అత్థం ఉపపరిక్ఖన్తి. తేసం తే ధమ్మా పఞ్ఞాయ అత్థం ఉపపరిక్ఖతం నిజ్ఝానం ఖమన్తి. తే న చేవ ఉపారమ్భానిసంసా ధమ్మం పరియాపుణన్తి న ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసా చ [న చ ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసా (?)]. యస్స చత్థాయ ధమ్మం పరియాపుణన్తి తఞ్చస్స అత్థం అనుభోన్తి. తేసం తే ధమ్మా సుగ్గహితా దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ సంవత్తన్తి. తం కిస్స హేతు? సుగ్గహితత్తా భిక్ఖవే ధమ్మానం.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో అలగద్దత్థికో అలగద్దగవేసీ అలగద్దపరియేసనం చరమానో. సో పస్సేయ్య మహన్తం అలగద్దం. తమేనం అజపదేన దణ్డేన సునిగ్గహితం నిగ్గణ్హేయ్య. అజపదేన దణ్డేన సునిగ్గహితం నిగ్గహిత్వా, గీవాయ సుగ్గహితం గణ్హేయ్య. కిఞ్చాపి సో, భిక్ఖవే , అలగద్దో తస్స పురిసస్స హత్థం వా బాహం వా అఞ్ఞతరం వా అఙ్గపచ్చఙ్గం భోగేహి పలివేఠేయ్య, అథ ఖో సో నేవ తతోనిదానం మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం. తం కిస్స హేతు? సుగ్గహితత్తా, భిక్ఖవే, అలగద్దస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చే కులపుత్తా ధమ్మం పరియాపుణన్తి – సుత్తం, గేయ్యం, వేయ్యాకరణం, గాథం, ఉదానం, ఇతివుత్తకం, జాతకం, అబ్భుతధమ్మం, వేదల్లం. తే తం ధమ్మం పరియాపుణిత్వా తేసం ధమ్మానం పఞ్ఞాయ అత్థం ఉపపరిక్ఖన్తి. తేసం తే ధమ్మా పఞ్ఞాయ అత్థం ఉపపరిక్ఖతం నిజ్ఝానం ఖమన్తి. తే న చేవ ఉపారమ్భానిసంసా ధమ్మం పరియాపుణన్తి, న ఇతివాదప్పమోక్ఖానిసంసా చ. యస్స చత్థాయ ధమ్మం పరియాపుణన్తి, తఞ్చస్స అత్థం అనుభోన్తి. తేసం తే ధమ్మా సుగ్గహితా దీఘరత్తం అత్థాయ హితాయ సుఖాయ సంవత్తన్తి. తం కిస్స హేతు?

సుగ్గహితత్తా, భిక్ఖవే, ధమ్మానం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, యస్స మే భాసితస్స అత్థం ఆజానేయ్యాథ, తథా నం ధారేయ్యాథ. యస్స చ పన మే భాసితస్స అత్థం న ఆజానేయ్యాథ, అహం వో తత్థ పటిపుచ్ఛితబ్బో, యే వా పనాస్సు వియత్తా భిక్ఖూ.

౨౪౦. "కుల్లూపమం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసేస్సామి నిత్థరణత్థాయ, నో గహణత్థాయ. తం సుణాథ, సాధుకం మనసికరోథ, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – "సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నో. సో పస్సేయ్య మహన్తం ఉదకణ్ణవం, ఓరిమం తీరం సాసఙ్కం సప్పటిభయం, పారిమం తీరం ఖేమం అప్పటిభయం; న చస్స నావా సన్తారణీ ఉత్తరసేతు వా అపారా పారం గమనాయ. తస్స ఏవమస్స – 'అయం ఖో మహాఉదకణ్ణవో, ఓరిమం తీరం సాసఙ్కం సప్పటిభయం, పారిమం తీరం ఖేమం అప్పటిభయం; నత్థి చ నావా సన్తారణీ ఉత్తరసేతు వా అపారా పారం గమనాయ. యంనూనాహం తిణకట్ఠసాఖాపలాసం సంకడ్ఢిత్వా, కుల్లం బన్ధిత్వా, తం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం ఉత్తరేయ్య'న్తి. అథ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో తిణకట్ఠసాఖాపలాసం సంకడ్ఢిత్వా, కుల్లం బన్ధిత్వా తం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం ఉత్తరేయ్య. తస్స పురిసస్స ఉత్తిణ్ణస్స [తిణ్ణస్స (పీ. క.)] పారఙ్గతస్స ఏవమస్స – 'బహుకారో ఖో మే అయం కుల్లో; ఇమాహం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం ఉత్తిణ్ణో. యంనూనాహం ఇమం కుల్లం సీసే వా ఆరోపేత్వా ఖన్ధే వా ఉచ్చారేత్వా [ఉచ్చోపేత్వా (క.)] యేన కామం పక్కమేయ్య'న్తి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి ను సో పురిసో ఏవంకారీ తస్మిం కుల్లే కిచ్చకారీ అస్సా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "కథంకారీ చ సో, భిక్ఖవే, పురిసో తస్మిం కుల్లే కిచ్చకారీ అస్స? ఇధ, భిక్ఖవే, తస్స పురిసస్స ఉత్తిణ్ణస్స పారఙ్గతస్స ఏవమస్స – 'బహుకారో ఖో మే అయం కుల్లో; ఇమాహం కుల్లం నిస్సాయ హత్థేహి చ పాదేహి చ వాయమమానో సోత్థినా పారం ఉత్తిణ్ణో. యంనూనాహం ఇమం కుల్లం థలే వా ఉస్సాదేత్వా [ఉస్సారేత్వా (క.)] ఉదకే వా ఓపిలాపేత్వా యేన కామం పక్కమేయ్య'న్తి. ఏవంకారీ ఖో సో, భిక్ఖవే, పురిసో తస్మిం కుల్లే కిచ్చకారీ అస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, కుల్లూపమో మయా ధమ్మో దేసితో నిత్థరణత్థాయ, నో గహణత్థాయ. కుల్లూపమం వో, భిక్ఖవే, ధమ్మం దేసితం, ఆజానన్తేహి ధమ్మాపి వో పహాతబ్బా పగేవ అధమ్మా.

౨౪౧. "ఛయిమాని, భిక్ఖవే, దిట్ఠిట్ఠానాని. కతమాని ఛ? ఇధ, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో, రూపం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి; వేదనం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి; సఞ్ఞం 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి; సఙ్ఖారే 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి; యమ్పి తం దిట్ఠం సుతం ముతం విఞ్ఞాతం పత్తం పరియేసితం, అనువిచరితం మనసా తమ్పి 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి; యమ్పి తం దిట్ఠిట్ఠానం – సో లోకో సో అత్తా, సో పేచ్చ భవిస్సామి నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో , సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సామీతి – తమ్పి 'ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా'తి సమనుపస్సతి. సుతవా చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో, సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో, రూపం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి; వేదనం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి; సఞ్ఞం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి; సఙ్ఖారే 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి; యమ్పి తం దిట్ఠం సుతం ముతం విఞ్ఞాతం పత్తం పరియేసితం, అనువిచరితం మనసా, తమ్పి 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి సమనుపస్సతి; యమ్పి తం దిట్ఠిట్ఠానం – సో

లోకో సో అత్తా, సో పేచ్చ భవిస్సామి నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సామీతి – తమ్పి ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి సమనుపస్సతి. సో ఏవం సమనుపస్సన్తో అసతి న పరితస్సతీ”తి.

౨౪౨. ఏవం వుత్తే, అఞ్ఞతరో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “సియా ను ఖో, భన్తే, బహిద్ధా అసతి పరితస్సనా”తి? “సియా, భిక్ఖూ”తి – భగవా అవోచ. “ఇధ భిక్ఖు ఏకచ్చస్స ఏవం హోతి – ‘అహు వత మే, తం వత మే నత్థి; సియా వత మే, తం వతాహం న లభామీ’తి. సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, బహిద్ధా అసతి పరితస్సనా హోతీ”తి.

“సియా పన, భన్తే, బహిద్ధా అసతి అపరితస్సనా”తి? “సియా, భిక్ఖూ”తి – భగవా అవోచ. “ఇధ భిక్ఖు ఏకచ్చస్స న ఏవం హోతి – ‘అహు వత మే, తం వత మే నత్థి; సియా వత మే, తం వతాహం న లభామీ’తి. సో న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి న ఉరత్తాళిం కన్దతి న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, బహిద్ధా అసతి అపరితస్సనా హోతీ”తి.

“సియా ను ఖో, భన్తే, అజ్ఝత్తం అసతి పరితస్సనా”తి? “సియా, భిక్ఖూ”తి – భగవా అవోచ. “ఇధ, భిక్ఖు, ఏకచ్చస్స ఏవం దిట్ఠి హోతి – ‘సో లోకో సో అత్తా, సో పేచ్చ భవిస్సామి నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సామీ’తి. సో సుణాతి తథాగతస్స వా తథాగతసావకస్స వా సబ్బేసం దిట్ఠిట్ఠానాధిట్ఠానపరియుట్ఠానాభినివేసానుసయానం సముగ్ఘాతాయ సబ్బసఙ్ఖారసమథాయ సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గాయ తణ్హాక్ఖయాయ విరాగాయ నిరోధాయ నిబ్బానాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స. తస్స ఏవం హోతి – ‘ఉచ్ఛిజ్జిస్సామి నామస్సు, వినస్సిస్సామి నామస్సు, నస్సు నామ భవిస్సామీ’తి. సో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, అజ్ఝత్తం అసతి పరితస్సనా హోతీ”తి.

“సియా పన, భన్తే, అజ్ఝత్తం అసతి అపరితస్సనా”తి? “సియా, భిక్ఖూ”తి భగవా అవోచ. “ఇధ, భిక్ఖు, ఏకచ్చస్స న ఏవం దిట్ఠి హోతి – ‘సో లోకో సో అత్తా, సో పేచ్చ భవిస్సామి నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సామీ’తి. సో సుణాతి తథాగతస్స వా తథాగతసావకస్స వా సబ్బేసం దిట్ఠిట్ఠానాధిట్ఠానపరియుట్ఠానాభినివేసానుసయానం సముగ్ఘాతాయ సబ్బసఙ్ఖారసమథాయ సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గాయ తణ్హాక్ఖయాయ విరాగాయ నిరోధాయ నిబ్బానాయ ధమ్మం దేసేన్తస్స. తస్స న ఏవం హోతి – ‘ఉచ్ఛిజ్జిస్సామి నామస్సు, వినస్సిస్సామి నామస్సు, నస్సు నామ భవిస్సామీ’తి. సో న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి న ఉరత్తాళిం కన్దతి న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖు, అజ్ఝత్తం అసతి అపరితస్సనా హోతి”.

౨౪౩. “తం [తఞ్చ (క.)], భిక్ఖవే, పరిగ్గహం పరిగ్గణ్హేయ్యాథ, య్వాస్స [య్వాస్సు (క.)] పరిగ్గహో నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ తిట్ఠేయ్య. పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, తం పరిగ్గహం య్వాస్స పరిగ్గహో నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ తిట్ఠేయ్యా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సాధు, భిక్ఖవే. అహమ్పి ఖో తం, భిక్ఖవే, పరిగ్గహం న సమనుపస్సామి య్వాస్స పరిగ్గహో నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో సస్సతిసమం తథేవ తిట్ఠేయ్య.

“తం, భిక్ఖవే, అత్తవాదుపాదానం ఉపాదియేథ, యంస [యస్స (స్యా. క.)] అత్తవాదుపాదానం ఉపాదియతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా. పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, తం అత్తవాదుపాదానం యంస

అత్తవాదుపాదానం ఉపాదియతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సాధు, భిక్ఖవే. అహమ్పి ఖో తం, భిక్ఖవే, అత్తవాదుపాదానం న సమనుపస్సామి యంస అత్తవాదుపాదానం ఉపాదియతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా.

“తం, భిక్ఖవే, దిట్ఠినిస్సయం నిస్సయేథ యంస దిట్ఠినిస్సయం నిస్సయతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా. పస్సథ నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, తం దిట్ఠినిస్సయం యంస దిట్ఠినిస్సయం నిస్సయతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”తి? “నో హేతం, భన్తే”. “సాధు, భిక్ఖవే. అహమ్పి ఖో తం, భిక్ఖవే, దిట్ఠినిస్సయం న సమనుపస్సామి యంస దిట్ఠినిస్సయం నిస్సయతో న ఉప్పజ్జేయ్యుం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా”.

౨౪౪. “అత్తని వా, భిక్ఖవే, సతి అత్తనియం మే తి అస్సా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“అత్తనియే వా, భిక్ఖవే, సతి అత్తా మే తి అస్సా”తి? “ఏవం, భన్తే”.

“అత్తని చ, భిక్ఖవే, అత్తనియే చ సచ్చతో థేతతో అనుపలబ్భమానే, యమ్పి తం దిట్ఠిట్ఠానం – ‘సో లోకో సో అత్తా, సో పేచ్చ భవిస్సామి నిచ్చో ధువో సస్సతో అవిపరిణామధమ్మో, సస్సతిసమం తథేవ ఠస్సామీ’తి – ననాయం [న చ ఖోయం (క.)], భిక్ఖవే, కేవలో పరిపూరో బాలధమ్మో’”తి?

“కిఞ్హి నో సియా, భన్తే, కేవలో హి, భన్తే, పరిపూరో [కేవలో పరిపూరో (సీ. పీ.)] బాలధమ్మో”తి.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, రూపం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే” .

“యం పనానిచ్చం, దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, వేదనా…పే.… సఞ్ఞా… సఙ్ఖారా… విఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి?

“అనిచ్చం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం, దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి?

“దుక్ఖం, భన్తే”.

“యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, యం కిఞ్చి రూపం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం, అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా , ఓళారికం వా సుఖుమం వా, హీనం వా పణీతం వా, యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం రూపం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. యా కాచి వేదనా...పే.... యా కాచి సఞ్ఞా... యే కేచి సఙ్ఖారా... యం కిఞ్చి విఞ్ఞాణం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం, అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా, ఓళారికం వా సుఖుమం వా, హీనం వా పణీతం వా, యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం విఞ్ఞాణం ‘నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం”.

౭౪౩. “ఏవం పస్సం, భిక్ఖవే, సుతవా అరియసావకో రూపస్మిం నిబ్బిన్దతి, వేదనాయ నిబ్బిన్దతి, సఞ్ఞాయ నిబ్బిన్దతి, సఙ్ఖారేసు నిబ్బిన్దతి, విఞ్ఞాణస్మిం నిబ్బిన్దతి, నిబ్బిదా విరజ్జతి [నిబ్బిన్దం విరజ్జతి (సీ. స్యా. పీ.)], విరాగా విముచ్చతి , విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉక్ఖిత్తపలిఘో ఇతిపి, సంకిణ్ణపరిక్ఖో ఇతిపి, అబ్బూళ్హేసికో ఇతిపి, నిరగ్గళో ఇతిపి, అరియో పన్నద్ధజో పన్నభారో విసంయుత్తో ఇతిపి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉక్ఖిత్తపలిఘో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అవిజ్జా పహీనా హోతి, ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా, ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉక్ఖిత్తపలిఘో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సంకిణ్ణపరిక్ఖో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పోనోబ్భవికో జాతిసంసారో పహీనో హోతి, ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో, ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సంకిణ్ణపరిక్ఖో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అబ్బూళ్హేసికో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో తణ్హా పహీనా హోతి, ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా, ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అబ్బూళ్హేసికో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిరగ్గళో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో పఞ్చ ఓరమ్భాగియాని సంయోజనాని పహీనాని హోన్తి, ఉచ్ఛిన్నమూలాని తాలావత్థుకతాని అనభావంకతాని, ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మాని . ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు నిరగ్గళో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియో పన్నద్ధజో పన్నభారో విసంయుత్తో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అస్మిమానో పహీనో హోతి, ఉచ్ఛిన్నమూలో తాలావత్థుకతో అనభావంకతో , ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మో . ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియో

పన్నద్ధజో పన్నభారో విసంయుత్తో హోతి.

౨౪౬. “ఏవం విముత్తచిత్తం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం సఇన్దా దేవా సబ్రహ్మకా సపజాపతికా అన్వేసం నాధిగచ్ఛన్తి – ‘ఇదం నిస్సితం తథాగతస్స విఞ్ఞాణ’న్తి. తం కిస్స హేతు? దిట్ఠేవాహం, భిక్ఖవే, ధమ్మే తథాగతం అననువిజ్జోతి వదామి. ఏవంవాదిం ఖో మం, భిక్ఖవే, ఏవమక్ఖాయిం ఏకే సమణబ్రాహ్మణా అసతా తుచ్ఛా ముసా అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి – ‘వేనయికో సమణో గోతమో, సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞాపేతీ’తి. యథా చాహం న, భిక్ఖవే [భిక్ఖవే న (సీ. స్యా. పీ.)], యథా చాహం న వదామి, తథా మం తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా అసతా తుచ్ఛా ముసా అభూతేన అబ్భాచిక్ఖన్తి – ‘వేనయికో సమణో గోతమో, సతో సత్తస్స ఉచ్ఛేదం వినాసం విభవం పఞ్ఞాపేతీ’తి. పుబ్బే చాహం భిక్ఖవే, ఏతరహి చ దుక్ఖఞ్చేవ పఞ్ఞాపేమి, దుక్ఖస్స చ నిరోధం. తత్ర చే, భిక్ఖవే, పరే తథాగతం అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసేన్తి, తత్ర, భిక్ఖవే, తథాగతస్స న హోతి ఆఘాతో న అప్పచ్చయో న చేతసో అనభిరద్ధి.

“తత్ర చే, భిక్ఖవే, పరే తథాగతం సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తత్ర, భిక్ఖవే, తథాగతస్స న హోతి ఆనన్దో న సోమనస్సం న చేతసో ఉప్పిలావితత్తం. తత్ర చే, భిక్ఖవే , పరే వా తథాగతం సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి, తత్ర, భిక్ఖవే, తథాగతస్స ఏవం హోతి – ‘యం ఖో ఇదం పుబ్బే పరిఞ్ఞాతం తత్థ మే ఏవరూపా కారా [సక్కారా (క.)] కరీయన్తీ’తి. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హే చేపి పరే అక్కోసేయ్యుం పరిభాసేయ్యుం రోసేయ్యుం విహేసేయ్యుం, తత్ర తుమ్హే హి న ఆఘాతో న అప్పచ్చయో న చేతసో అనభిరద్ధి కరణీయా. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హే చేపి పరే సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, తత్ర తుమ్హేహి న ఆనన్దో న సోమనస్సం న చేతసో ఉప్పిలావితత్తం కరణీయం. తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, తుమ్హే చేపి పరే సక్కరేయ్యుం గరుం కరేయ్యుం మానేయ్యుం పూజేయ్యుం, తత్ర తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘యం ఖో ఇదం పుబ్బే పరిఞ్ఞాతం, తత్థ మే [తత్థ నో (క.) తత్థ + ఇమేతి పదచ్ఛేదో] ఏవరూపా కారా కరీయన్తీ’తి.

౨౪౭. “తస్మాతిహ, భిక్ఖవే, యం న తుమ్హాకం తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? రూపం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. వేదనా, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; సా వో పహీనా దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సఞ్ఞా, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; సా వో పహీనా దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. సఙ్ఖారా, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తే పజహథ; తే వో పహీనా దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సన్తి. విఞ్ఞాణం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యం ఇమస్మిం జేతవనే తిణకట్ఠసాఖాపలాసం, తం జనో హరేయ్య వా దహేయ్య వా యథాపచ్చయం వా కరేయ్య. అపి ను తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘అమ్హే జనో హరతి వా దహతి వా యథాపచ్చయం వా కరోతీ’తి? “నో హేతం, భన్తే”. “తం కిస్స హేతు”? “న హి నో ఏతం, భన్తే, అత్తా వా అత్తనియం వా”తి. “ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యం న తుమ్హాకం తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. కిఞ్చ, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం? రూపం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి. వేదనా, భిక్ఖవే…పే.… సఞ్ఞా, భిక్ఖవే… సఙ్ఖారా, భిక్ఖవే…పే.… విఞ్ఞాణం, భిక్ఖవే, న తుమ్హాకం, తం పజహథ; తం వో పహీనం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ భవిస్సతి.

२४८. "ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యే తే భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, వట్టం తేసం నత్థి పఞ్ఞాపనాయ. ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యేసం భిక్ఖూనం పఞ్చోరమ్భాగియాని సంయోజనాని పహీనాని, సబ్బే తే ఓపపాతికా, తత్థ పరినిబ్బాయినో, అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా. ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యేసం భిక్ఖూనం తీణి సంయోజనాని పహీనాని, రాగదోసమోహా తనుభూతా, సబ్బే తే సకదాగామినో, సకిదేవ ఇమం లోకం ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి. ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యేసం భిక్ఖూనం తీణి సంయోజనాని పహీనాని, సబ్బే తే సోతాపన్నా, అవినిపాతధమ్మా , నియతా సమ్బోధిపరాయనా. ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యే తే భిక్ఖూ ధమ్మానుసారినో సద్ధానుసారినో సబ్బే తే సమ్బోధిపరాయనా. ఏవం స్వాక్ఖాతో, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మో ఉత్తానో వివటో పకాసితో ఛిన్నపిలోతికో. ఏవం స్వాక్ఖాతే, భిక్ఖవే, మయా ధమ్మే ఉత్తానే వివటే పకాసితే ఛిన్నపిలోతికే యేసం మయి సద్ధామత్తం పేమమత్తం సబ్బే తే సగ్గపరాయనా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

అలగద్దూపమసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

३. వమ్మికసుత్తం

२४९. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా కుమారకస్సపో అన్ధవనే విహరతి. అథ ఖో అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం అన్ధవనం ఓభాసేత్వా యేనాయస్మా కుమారకస్సపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో సా దేవతా ఆయస్మన్తం కుమారకస్సపం ఏతదవోచ –

"భిక్ఖు భిక్ఖు, అయం వమ్మికో [వమ్మీకో (కత్థచి) సక్కతానురూపం] రత్తిం ధూమాయతి, దివా పజ్జలతి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా'తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస లఙ్గిం 'లఙ్గీ, భదన్తే'తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'ఉక్ఖిప లఙ్గిం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా'తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస ఉద్ధుమాయికం. 'ఉద్ధుమాయికా, భదన్తే'తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'ఉక్ఖిప ఉద్ధుమాయికం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా'తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస ద్విధాపథం. 'ద్విధాపథో, భదన్తే'తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'ఉక్ఖిప ద్విధాపథం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా'తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస చఙ్గవారం [పఙ్కవారం (స్యా॰), చఙ్కవారం (క॰)]. 'చఙ్గవారో, భదన్తే'తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'ఉక్ఖిప చఙ్గవారం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా'తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస కుమ్మం. 'కుమ్మో , భదన్తే'తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – 'ఉక్ఖిప

కుమ్మం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా’తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస అసిసూనం. ‘అసిసూనా, భదన్తే’తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘ఉక్ఖిప అసిసూనం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా’తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస మంసపేసిం. ‘మంసపేసి, భదన్తే’తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘ఉక్ఖిప మంసపేసిం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా’తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ అద్దస నాగం. ‘నాగో, భదన్తే’తి. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘తిట్ఠతు నాగో, మా నాగం ఘట్టేసి; నమో కరోహి నాగస్సా’”తి.

“ఇమే ఖో త్వం, భిక్ఖు, పఞ్హే భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛేయ్యాసి, యథా చ తే భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాసి. నాహం తం, భిక్ఖు, పస్సామి సదేవకే లోకే సమారకే సబ్రహ్మకే సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ, యో ఇమేసం పఞ్హానం వేయ్యాకరణేన చిత్తం ఆరాధేయ్య అఞ్ఞత్ర తథాగతేన వా, తథాగతసావకేన వా, ఇతో వా పన సుత్వా”తి – ఇదమవోచ సా దేవతా. ఇదం వత్వా తత్థేవన్తరధాయి.

౨౫౦. అథ ఖో ఆయస్మా కుమారకస్సపో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా కుమారకస్సపో భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇమం, భన్తే, రత్తిం అఞ్ఞతరా దేవతా అభిక్కన్తాయ రత్తియా అభిక్కన్తవణ్ణా కేవలకప్పం అన్ధవనం ఓభాసేత్వా యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితా ఖో, భన్తే, సా దేవతా మం ఏతదవోచ – ‘భిక్ఖు భిక్ఖు, అయం వమ్మికో రత్తిం ధూమాయతి, దివా పజ్జలతి’. బ్రాహ్మణో ఏవమాహ – ‘అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయా’తి. అభిక్ఖణన్తో సుమేధో సత్థం ఆదాయ…పే… ఇతో వా పన సుత్వాతి. ఇదమవోచ, భన్తే, సా దేవతా. ఇదం వత్వా తత్థేవన్తరధాయి. ‘కో ను ఖో, భన్తే, వమ్మికో, కా రత్తిం ధూమాయనా, కా దివా పజ్జలనా, కో బ్రాహ్మణో, కో సుమేధో, కిం సత్థం, కిం అభిక్ఖణం, కా లఙ్గీ, కా ఉద్ధుమాయికా, కో ద్విధాపథో, కిం చఙ్గవారం, కో కుమ్మో, కా అసిసూనా , కా మంసపేసి, కో నాగో’”తి?

౨౫౧. “‘వమ్మికో’తి ఖో, భిక్ఖు, ఇమస్సేతం చాతుమహాభూతికస్స [చాతుమ్మహాభూతికస్స (సీ. స్యా. పీ.)] కాయస్స అధివచనం, మాతాపేత్తికసమ్భవస్స ఓదనకుమ్మాసూపచయస్స అనిచ్చుచ్ఛాదన-పరిమద్దనభేదన-విద్ధంసన-ధమ్మస్స.

“యం ఖో, భిక్ఖు, దివా కమ్మన్తే [కమ్మన్తం (క.)] ఆరబ్భ రత్తిం అనువితక్కేతి అనువిచారేతి – అయం రత్తిం ధూమాయనా. యం ఖో, భిక్ఖు, రత్తిం అనువితక్కేత్వా అనువిచారేత్వా దివా కమ్మన్తే పయోజేతి కాయేన వాచాయ ‘మనసా’ [( ) నత్థి (సీ. స్యా.)] – అయం దివా పజ్జలనా.

“‘బ్రాహ్మణో’తి ఖో, భిక్ఖు, తథాగతస్సేతం అధివచనం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. ‘సుమేధో’తి ఖో భిక్ఖు సేక్ఖస్సేతం భిక్ఖునో అధివచనం.

“‘సత్థ’న్తి ఖో, భిక్ఖు, అరియాయేతం పఞ్ఞాయ అధివచనం. ‘అభిక్ఖణ’న్తి ఖో, భిక్ఖు, వీరియారమ్భస్సేతం అధివచనం.

“‘లఙ్గీ’తి ఖో, భిక్ఖు, అవిజ్జాయేతం అధివచనం. ఉక్ఖిప లఙ్గిం, పజహ అవిజ్జం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘ఉద్ధుమాయికా’తి ఖో, భిక్ఖు, కోధూపాయాసస్సేతం అధివచనం. ఉక్ఖిప ఉద్ధుమాయికం, పజహ కోధూపాయాసం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘ద్విధాపథో’తి ఖో, భిక్ఖు, విచికిచ్ఛాయేతం అధివచనం. ఉక్ఖిప ద్విధాపథం, పజహ విచికిచ్ఛం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘చఙ్గవార’న్తి ఖో, భిక్ఖు, పఞ్చన్నేతం నీవరణానం అధివచనం, సేయ్యథిదం – కామచ్ఛన్దనీవరణస్స, బ్యాపాదనీవరణస్స, థీనమిద్ధనీవరణస్స, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చనీవరణస్స, విచికిచ్ఛానీవరణస్స. ఉక్ఖిప చఙ్గవారం, పజహ పఞ్చ నీవరణే ; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘కుమ్మో’తి ఖో, భిక్ఖు, పఞ్చన్నేతం ఉపాదానక్ఖన్ధానం అధివచనం, సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధస్స, వేదనుపాదానక్ఖన్ధస్స, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధస్స, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధస్స, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధస్స. ఉక్ఖిప కుమ్మం, పజహ పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధే; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘అసిసూనా’తి ఖో, భిక్ఖు, పఞ్చన్నేతం కామగుణానం అధివచనం – చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యానం రూపానం ఇట్ఠానం కన్తానం మనాపానం పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం, సోతవిఞ్ఞేయ్యానం సద్దానం...పే.... ఘానవిఞ్ఞేయ్యానం గన్ధానం...పే.... జివ్హావిఞ్ఞేయ్యానం రసానం...పే.... కాయవిఞ్ఞేయ్యానం ఫోట్ఠబ్బానం ఇట్ఠానం కన్తానం మనాపానం పియరూపానం కామూపసంహితానం రజనీయానం. ఉక్ఖిప అసిసూనం, పజహ పఞ్చ కామగుణే; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘మంసపేసీ’తి ఖో, భిక్ఖు, నన్దీరాగస్సేతం అధివచనం. ఉక్ఖిప మంసపేసిం, పజహ నన్దీరాగం; అభిక్ఖణ, సుమేధ, సత్థం ఆదాయాతి అయమేతస్స అత్థో.

‘‘‘నాగో’తి ఖో, భిక్ఖు, ఖీణాసవస్సేతం భిక్ఖునో అధివచనం. తిట్ఠతు నాగో, మా నాగం ఘట్టేసి; నమో కరోహి నాగస్సాతి అయమేతస్స అత్థో’’తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా కుమారకస్సపో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

వమ్మికసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. రథవినీతసుత్తం

౨౫౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో సమ్బహులా జాతిభూమకా భిక్ఖూ జాతిభూమియం వస్సంవుట్ఠా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ –

“కో ను ఖో, భిక్ఖవే, జాతిభూమియం జాతిభూమకానం భిక్ఖూనం సబ్రహ్మచారీనం ఏవం సమ్భావితో – ‘అత్తనా చ అప్పిచ్ఛో అప్పిచ్ఛకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ సన్తుట్ఠో సన్తుట్ఠికథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ పవివిత్తో పవివేకకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ అసంసట్ఠో అసంసగ్గకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ ఆరద్ధవీరియో వీరియారమ్భకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో సీలసమ్పదాకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ సమాధిసమ్పన్నో సమాధిసమ్పదాకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ పఞ్ఞాసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పదాకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ విముత్తిసమ్పన్నో విముత్తిసమ్పదాకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నో విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పదాకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, ఓవాదకో విఞ్ఞాపకో సన్దస్సకో సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీన’”న్తి? “పుణ్ణో నామ, భన్తే, ఆయస్మా మన్తాణిపుత్తో జాతిభూమియం జాతిభూమకానం భిక్ఖూనం సబ్రహ్మచారీనం ఏవం సమ్భావితో – ‘అత్తనా చ అప్పిచ్ఛో అప్పిచ్ఛకథఞ్చ భిక్ఖూనం కత్తా, అత్తనా చ సన్తుట్ఠో…పే.… ఓవాదకో విఞ్ఞాపకో సన్దస్సకో సమాదపకో సముత్తేజకో సమ్పహంసకో సబ్రహ్మచారీన’”న్తి.

౨౫౩. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స ఏతదహోసి – “లాభా ఆయస్మతో పుణ్ణస్స మన్తాణిపుత్తస్స, సులద్ధలాభా ఆయస్మతో పుణ్ణస్స మన్తాణిపుత్తస్స, యస్స విఞ్ఞూ సబ్రహ్మచారీ సత్థు సమ్ముఖా అనుమస్స అనుమస్స వణ్ణం భాసన్తి, తఞ్చ సత్థా అబ్భనుమోదతి. అప్పేవ నామ మయమ్పి కదాచి కరహచి ఆయస్మతా పుణ్ణేన మన్తాణిపుత్తేన సద్ధిం సమాగచ్ఛేయ్యామ [సమాగమం గచ్ఛేయ్య (క.)], అప్పేవ నామ సియా కోచిదేవ కథాసల్లాపో”తి.

౨౫౪. అథ ఖో భగవా రాజగహే యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన సావత్థి తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సావత్థి తదవసరి. తత్ర సుదం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అస్సోసి ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో – “భగవా కిర సావత్థిం అనుప్పత్తో; సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే”తి.

౨౫౫. అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో సేనాసనం సంసామేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సావత్థి తేన చారికం పక్కామి. అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన సావత్థి జేతవనం అనాథపిణ్డికస్స ఆరామో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం భగవా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేసి సమాదపేసి సముత్తేజేసి సమ్పహంసేసి. అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన అన్ధవనం తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ.

౨౫౬. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “యస్స ఖో త్వం, ఆవుసో సారిపుత్త, పుణ్ణస్స నామ భిక్ఖునో మన్తాణిపుత్తస్స అభిణ్హం కిత్తయమానో అహోసి, సో భగవతా ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితో సమాదపితో సముత్తేజితో సమ్పహంసితో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన అన్ధవనం తేన పక్కన్తో దివావిహారాయా”తి.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తరమానరూపో నిసీదనం ఆదాయ ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి సీసానులోకీ. అథ ఖో ఆయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది. ఆయస్మాపి ఖో సారిపుత్తో అన్ధవనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసీది.

అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా పుణ్ణేన మన్తాణిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం ఏతదవోచ –

౨౫౭. "భగవతి నో, ఆవుసో, బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"ఏవమావుసో"తి.

"కిం ను ఖో, ఆవుసో, సీలవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం పనావుసో, చిత్తవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం ను ఖో, ఆవుసో, దిట్ఠివిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం పనావుసో, కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం ను ఖో, ఆవుసో, మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం పనావుసో, పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

"కిం ను ఖో, ఆవుసో, ఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ"తి?

"నో హిదం, ఆవుసో".

“‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, సీలవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. ‘కిం పనావుసో, చిత్తవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, దిట్ఠివిసుద్ధత్థం…పే…. కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధత్థం…పే…. మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం…పే…. పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం…పే…. కిం ను ఖో, ఆవుసో, ఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థం భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ’తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం ఆవుసో’తి వదేసి. కిమత్థం చరహావుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ”తి? “అనుపాదాపరినిబ్బానత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ”తి.

“కిం ను ఖో, ఆవుసో, సీలవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం పనావుసో, చిత్తవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం ను ఖో, ఆవుసో, దిట్ఠివిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం పనావుసో కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి ?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం ను ఖో, ఆవుసో, మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం పనావుసో, పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

“కిం ను ఖో, ఆవుసో, ఞాణదస్సనవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం , ఆవుసో”.

“కిం పనావుసో, అఞ్ఞత్ర ఇమేహి ధమ్మేహి అనుపాదాపరినిబ్బాన”న్తి?

“నో హిదం, ఆవుసో”.

‘‘‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, సీలవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన’న్తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. ‘కిం పనావుసో, చిత్తవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన’న్తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. ‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, దిట్ఠివిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన’న్తి...పే.... కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధి... మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధి... పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధి... ‘కిం ను ఖో, ఆవుసో, ఞాణదస్సనవిసుద్ధి అనుపాదాపరినిబ్బాన’న్తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. ‘కిం పనావుసో, అఞ్ఞత్ర ఇమేహి ధమ్మేహి అనుపాదాపరినిబ్బాన’న్తి ఇతి పుట్ఠో సమానో ‘నో హిదం, ఆవుసో’తి వదేసి. యథాకథం పనావుసో, ఇమస్స భాసితస్స అత్థో దట్ఠబ్బో’’తి?

౨౫౮. ‘‘సీలవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య [పఞ్ఞాపేస్స (సీ॰ స్యా॰) ఏవమఞ్ఞత్థపి]. చిత్తవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య. దిట్ఠివిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య. కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య . మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య. పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య. ఞాణదస్సనవిసుద్ధిం చే, ఆవుసో, భగవా అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య, సఉపాదానంయేవ సమానం అనుపాదాపరినిబ్బానం పఞ్ఞపేయ్య. అఞ్ఞత్ర చే, ఆవుసో, ఇమేహి ధమ్మేహి అనుపాదాపరినిబ్బానం అభవిస్స, పుథుజ్జనో పరినిబ్బాయేయ్య. పుథుజ్జనో హి, ఆవుసో, అఞ్ఞత్ర ఇమేహి ధమ్మేహి. తేన హావుసో, ఉపమం తే కరిస్సామి; ఉపమాయపిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి.

౨౫౯. ‘‘సేయ్యథాపి, ఆవుసో, రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స సావత్థియం పటివసన్తస్స సాకేతే కిఞ్చిదేవ అచ్చాయికం కరణీయం ఉప్పజ్జేయ్య. తస్స అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ సాకేతం సత్త రథవినీతాని ఉపట్ఠపేయ్యుం. అథ ఖో, ఆవుసో, రాజా పసేనది కోసలో సావత్థియా నిక్ఖమిత్వా అన్తేపురద్వారా పఠమం రథవినీతం అభిరుహేయ్య, పఠమేన రథవినీతేన దుతియం రథవినీతం పాపుణేయ్య, పఠమం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య దుతియం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. దుతియేన రథవినీతేన తతియం రథవినీతం పాపుణేయ్య, దుతియం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య, తతియం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. తతియేన రథవినీతేన చతుత్థం రథవినీతం పాపుణేయ్య, తతియం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య, చతుత్థం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. చతుత్థేన రథవినీతేన పఞ్చమం రథవినీతం పాపుణేయ్య, చతుత్థం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య, పఞ్చమం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. పఞ్చమేన రథవినీతేన ఛట్ఠం రథవినీతం పాపుణేయ్య, పఞ్చమం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య, ఛట్ఠం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. ఛట్ఠేన రథవినీతేన సత్తమం రథవినీతం పాపుణేయ్య, ఛట్ఠం రథవినీతం విస్సజ్జేయ్య, సత్తమం రథవినీతం అభిరుహేయ్య. సత్తమేన రథవినీతేన సాకేతం అనుపాపుణేయ్య అన్తేపురద్వారం. తమేనం అన్తేపురద్వారగతం సమానం మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘ఇమినా త్వం, మహారాజ, రథవినీతేన సావత్థియా సాకేతం అనుప్పత్తో అన్తేపురద్వార’న్తి ? కథం బ్యాకరమానో ను ఖో, ఆవుసో, రాజా పసేనది కోసలో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్యా’’తి?

“ఏవం బ్యాకరమానో ఖో, ఆవుసో, రాజా పసేనది కోసలో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య – ‘ఇధ మే సావత్థియం పటివసన్తస్స సాకేతే కిఞ్చిదేవ అచ్చాయికం కరణీయం ఉప్పజ్జి [ఉప్పజ్జతి (క.)]. తస్స మే అన్తరా చ సావత్థిం అన్తరా చ సాకేతం సత్త రథవినీతాని ఉపట్ఠపేసుం. అథ ఖ్వాహం సావత్థియా నిక్ఖమిత్వా అన్తేపురద్వారా పఠమం రథవినీతం అభిరుహిం. పఠమేన రథవినీతేన దుతియం రథవినీతం పాపుణిం, పఠమం రథవినీతం విస్సజ్జిం దుతియం రథవినీతం అభిరుహిం. దుతియేన రథవినీతేన తతియం రథవినీతం పాపుణిం, దుతియం రథవినీతం విస్సజ్జిం, తతియం రథవినీతం అభిరుహిం. తతియేన రథవినీతేన చతుత్థం రథవినీతం పాపుణిం, తతియం రథవినీతం విస్సజ్జిం, చతుత్థం రథవినీతం అభిరుహిం. చతుత్థేన రథవినీతేన పఞ్చమం రథవినీతం పాపుణిం, చతుత్థం రథవినీతం విస్సజ్జిం, పఞ్చమం రథవినీతం అభిరుహిం. పఞ్చమేన రథవినీతేన ఛట్ఠం రథవినీతం పాపుణిం, పఞ్చమం రథవినీతం విస్సజ్జిం, ఛట్ఠం రథవినీతం అభిరుహిం. ఛట్ఠేన రథవినీతేన సత్తమం రథవినీతం పాపుణిం, ఛట్ఠం రథవినీతం విస్సజ్జిం, సత్తమం రథవినీతం అభిరుహిం. సత్తమేన రథవినీతేన సాకేతం అనుప్పత్తో అన్తేపురద్వార’న్తి. ఏవం బ్యాకరమానో ఖో, ఆవుసో, రాజా పసేనది కోసలో సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్యా”తి.

“ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, సీలవిసుద్ధి యావదేవ చిత్తవిసుద్ధత్థా, చిత్తవిసుద్ధి యావదేవ దిట్ఠివిసుద్ధత్థా, దిట్ఠివిసుద్ధి యావదేవ కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధత్థా, కఙ్ఖావితరణవిసుద్ధి యావదేవ మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థా, మగ్గామగ్గఞాణదస్సనవిసుద్ధి యావదేవ పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థా, పటిపదాఞాణదస్సనవిసుద్ధి యావదేవ ఞాణదస్సనవిసుద్ధత్థా, ఞాణదస్సనవిసుద్ధి యావదేవ అనుపాదాపరినిబ్బానత్థా. అనుపాదాపరినిబ్బానత్థం ఖో, ఆవుసో, భగవతి బ్రహ్మచరియం వుస్సతీ”తి.

౨౬౦. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం ఏతదవోచ – “కోనామో ఆయస్మా, కథఞ్చ పనాయస్మన్తం సబ్రహ్మచారీ జానన్తీ”తి? “పుణ్ణోతి ఖో మే, ఆవుసో, నామం; మన్తాణిపుత్తోతి చ పన మం సబ్రహ్మచారీ జానన్తీ”తి. “అచ్ఛరియం, ఆవుసో, అబ్భుతం, ఆవుసో! యథా తం సుతవతా సావకేన సమ్మదేవ సత్థుసాసనం ఆజానన్తేన, ఏవమేవ ఆయస్మతా పుణ్ణేన మన్తాణిపుత్తేన గమ్భీరా గమ్భీరపఞ్హా అనుమస్స అనుమస్స బ్యాకతా. లాభా సబ్రహ్మచారీనం, సులద్ధలాభా సబ్రహ్మచారీనం, యే ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం లభన్తి దస్సనాయ, లభన్తి పయిరుపాసనాయ. చేలణ్డుకేన [చేలణ్డకేన (క.), చేలణ్డుపేకేన (?)] చేపి సబ్రహ్మచారీ ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం ముద్ధనా పరిహరన్తా లభేయ్యుం దస్సనాయ, లభేయ్యుం పయిరుపాసనాయ, తేసమ్పి లాభా తేసమ్పి సులద్ధం, అమ్హాకమ్పి లాభా అమ్హాకమ్పి సులద్ధం, యే మయం ఆయస్మన్తం పుణ్ణం మన్తాణిపుత్తం లభామ దస్సనాయ, లభామ పయిరుపాసనాయా”తి.

ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా పుణ్ణో మన్తాణిపుత్తో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “కో నామో ఆయస్మా, కథఞ్చ పనాయస్మన్తం సబ్రహ్మచారీ జానన్తీ”తి? “ఉపతిస్సోతి ఖో మే, ఆవుసో, నామం; సారిపుత్తోతి చ పన మం సబ్రహ్మచారీ జానన్తీ”తి. “సత్థుకప్పేన వత కిర, భో [ఖో (క.)], సావకేన సద్ధిం మన్తయమానా న జానిమ్హ – ‘ఆయస్మా సారిపుత్తో’తి. సచే హి మయం జానేయ్యామ ‘ఆయస్మా సారిపుత్తో’తి, ఏత్తకమ్పి నో నప్పటిభాసేయ్య [నప్పటిభేయ్య (?)]. అచ్ఛరియం, ఆవుసో, అబ్భుతం, ఆవుసో! యథా తం సుతవతా సావకేన సమ్మదేవ సత్థుసాసనం ఆజానన్తేన, ఏవమేవ ఆయస్మతా సారిపుత్తేన గమ్భీరా గమ్భీరపఞ్హా అనుమస్స అనుమస్స పుచ్ఛితా. లాభా సబ్రహ్మచారీనం సులద్ధలాభా సబ్రహ్మచారీనం,

యే ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం లభన్తి దస్సనాయ, లభన్తి పయిరూపాసనాయ. చేలణ్డుకేన చేపి సబ్రహ్మచారీ ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ముద్ధనా పరిహరన్తా లభేయ్యుం దస్సనాయ, లభేయ్యుం పయిరూపాసనాయ, తేసమ్పి లాభా తేసమ్పి సులద్ధం, అమ్హాకమ్పి లాభా అమ్హాకమ్పి సులద్ధం, యే మయం ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం లభామ దస్సనాయ, లభామ పయిరూపాసనాయా"తి.

ఇతిహ తే ఉభోపి మహానాగా అఞ్ఞమఞ్ఞస్స సుభాసితం సమనుమోదింసూతి.

రథవినీతసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. నివాపసుత్తం

౨౬౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"న , భిక్ఖవే, నేవాపికో నివాపం నివపతి మిగజాతానం – 'ఇమం మే నివాపం నివుత్తం మిగజాతా పరిభుఞ్జన్తా దీఘాయుకా వణ్ణవన్తో చిరం దీఘమద్ధానం యాపేన్తూ'తి. ఏవఞ్చ ఖో, భిక్ఖవే, నేవాపికో నివాపం నివపతి మిగజాతానం – 'ఇమం మే నివాపం నివుత్తం మిగజాతా అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సన్తి, అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జిస్సన్తి, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జిస్సన్తి, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా భవిస్సన్తి ఇమస్మిం నివాపే'తి.

౨౬౨. "తత్ర, భిక్ఖవే, పఠమా మిగజాతా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు, తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా.

౨౬౩. "తత్ర, భిక్ఖవే, దుతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం – 'యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే. ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా'తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమింసు, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరింసు. తేసం గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే, తిణోదకసఙ్ఖయే, అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. తేసం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయానం బలవీరియం పరిహాయి. బలవీరియే పరిహీనే తమేవ నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స పచ్చాగమింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, దుతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా.

౨౬౪. “తత్ర , భిక్ఖవే, తతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం – ‘యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం – యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామాతి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమింసు, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరింసు. తేసం గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే తిణోదకసఙ్ఖయే అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. తేసం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయానం బలవీరియం పరిహాయి. బలవీరియే పరిహీనే తమేవ నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స పచ్చాగమింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే. ఏవఞ్హి తే దుతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పేయ్యామ. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే’తి. తే అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పయింసు. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు, తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే.

“తత్ర, భిక్ఖవే, నేవాపికస్స చ నేవాపికపరిసాయ చ ఏతదహోసి – ‘సఠాస్సునామిమే తతియా మిగజాతా కేతబినో, ఇద్ధిమన్తాస్సునామిమే తతియా మిగజాతా పరజనా; ఇమఞ్చ నామ నివాపం నివుత్తం పరిభుఞ్జన్తి, న చ నేసం జానామ ఆగతిం వా గతిం వా. యంనూన మయం ఇమం నివాపం నివుత్తం మహతీహి దణ్డవాకరాహి [దణ్డవాగురాహి (స్యా.)] సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేయ్యామ – అప్పేవ నామ తతియానం మిగజాతానం ఆసయం పస్సేయ్యామ, యత్థ తే గాహం గచ్ఛేయ్యు’న్తి. తే అముం నివాపం నివుత్తం మహతీహి దణ్డవాకరాహి సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేసుం. అద్దసంసు ఖో, భిక్ఖవే, నేవాపికో చ నేవాపికపరిసా చ తతియానం మిగజాతానం ఆసయం, యత్థ తే గాహం అగమంసు. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, తతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా.

౨౬౫. “తత్ర, భిక్ఖవే, చతుత్థా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం – ‘యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం ‘యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా’తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమింసు...పే.... ఏవఞ్హి తే దుతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే తతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం ‘యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా...పే.... ఏవఞ్హి

తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా మిగజాతా ఏవం సమచిన్తేసుం 'యే ఖో తే పఠమా మిగజాతా...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా'తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా పటివిరమింసు...పే.... ఏవఞ్హి తే దుతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పేయ్యామ, తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే'తి. తే అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పయింసు, తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు, తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే.

"తత్ర నేవాపికస్స చ నేవాపికపరిసాయ చ ఏతదహోసి – 'సఠాస్సునామిమే తతియా మిగజాతా కేతబినో, ఇద్ధిమన్తాస్సునామిమే తతియా మిగజాతా పరజనా, ఇమఞ్చ నామ నివాపం నివుత్తం పరిభుఞ్జన్తి. న చ నేసం జానామ ఆగతిం వా గతిం వా. యంనూన మయం ఇమం నివాపం నివుత్తం మహతీతి దణ్డవాకరాహి సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేయ్యామ, అప్పేవ నామ తతియానం మిగజాతానం ఆసయం పస్సేయ్యామ, యత్థ తే గాహం గచ్ఛేయ్యు'న్తి. తే అముం నివాపం నివుత్తం మహతీతి దణ్డవాకరాహి సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేసుం. అద్దసంసు ఖో నేవాపికో చ నేవాపికపరిసా చ తతియానం మిగజాతానం ఆసయం, యత్థ తే గాహం అగమంసు. ఏవఞ్హి తే తతియాపి మిగజాతా న పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం యత్థ అగతి నేవాపికస్స చ నేవాపికపరిసాయ చ తత్రాసయం కప్పేయ్యామ, తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే'తి. తే యత్థ అగతి నేవాపికస్స చ నేవాపికపరిసాయ చ తత్రాసయం కప్పయింసు. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం నేవాపికస్స అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు, తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం నేవాపికస్స అముస్మిం నివాపే.

"తత్ర, భిక్ఖవే, నేవాపికస్స చ నేవాపికపరిసాయ చ ఏతదహోసి – 'సఠాస్సునామిమే చతుత్థా మిగజాతా కేతబినో, ఇద్ధిమన్తాస్సునామిమే చతుత్థా మిగజాతా పరజనా. ఇమఞ్చ నామ నివాపం నివుత్తం పరిభుఞ్జన్తి, న చ నేసం జానామ ఆగతిం వా గతిం వా. యంనూన మయం ఇమం నివాపం నివుత్తం మహతీహి దణ్డవాకరాహి సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేయ్యామ, అప్పేవ నామ చతుత్థానం మిగజాతానం ఆసయం పస్సేయ్యామ యత్థ తే గాహం గచ్ఛేయ్యు'న్తి. తే అముం నివాపం నివుత్తం మహతీహి దణ్డవాకరాహి సమన్తా సప్పదేసం అనుపరివారేసుం. నేవ ఖో, భిక్ఖవే, అద్దసంసు నేవాపికో చ నేవాపికపరిసా చ చతుత్థానం మిగజాతానం ఆసయం, యత్థ తే గాహం గచ్ఛేయ్యుం. తత్ర, భిక్ఖవే, నేవాపికస్స

చ నేవాపికపరిసాయ చ ఏతదహోసి – ‘సచే ఖో మయం చతుత్థే మిగజాతే ఘట్టేస్సామ, తే ఘట్టితా అఞ్ఞే ఘట్టిస్సన్తి తే ఘట్టితా అఞ్ఞే ఘట్టిస్సన్తి. ఏవం ఇమం నివాపం నివుత్తం సబ్బసో మిగజాతా పరిముఞ్చిస్సన్తి. యంనూన మయం చతుత్థే మిగజాతే అజ్ఝుపేక్ఖేయ్యామా’తి. అజ్ఝుపేక్ఖింసు ఖో, భిక్ఖవే, నేవాపికో చ నేవాపికపరిసా చ చతుత్థే మిగజాతే. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, చతుత్థా మిగజాతా పరిముచ్చింసు నేవాపికస్స ఇద్ధానుభావా.

౨౬౬. “ఉపమా ఖో మే అయం, భిక్ఖవే, కతా అత్థస్స విఞ్ఞాపనాయ. అయం చేవేత్థ అత్థో – నివాపోతి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చన్నేతం కామగుణానం అధివచనం. నేవాపికోతి ఖో, భిక్ఖవే, మారస్సేతం పాపిమతో అధివచనం. నేవాపికపరిసాతి ఖో, భిక్ఖవే, మారపరిసాయేతం అధివచనం. మిగజాతాతి ఖో, భిక్ఖవే, సమణబ్రాహ్మణానమేతం అధివచనం.

౨౬౭. “తత్ర, భిక్ఖవే, పఠమా సమణబ్రాహ్మణా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే . ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, పఠమా మిగజాతా తథూపమే అహం ఇమే పఠమే సమణబ్రాహ్మణే వదామి.

౨౬౮. “తత్ర, భిక్ఖవే, దుతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం – ‘యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే. ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా’తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమింసు, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామాతి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమింసు, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరింసు. తే తత్థ సాకభక్ఖాపి అహేసుం, సామాకభక్ఖాపి అహేసుం, నీవారభక్ఖాపి అహేసుం, దద్దులభక్ఖాపి అహేసుం, హటభక్ఖాపి అహేసుం, కణభక్ఖాపి అహేసుం, ఆచామభక్ఖాపి అహేసుం, పిఞ్ఞాకభక్ఖాపి అహేసుం, తిణభక్ఖాపి అహేసుం, గోమయభక్ఖాపి అహేసుం, వనమూలఫలాహారా యాపేసుం పవత్తఫలభోజీ.

“తేసం గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే, తిణోదకసఙ్ఖయే, అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. తేసం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయానం బలవీరియం పరిహాయి. బలవీరియే పరిహీనే చేతోవిముత్తి పరిహాయి. చేతోవిముత్తియా పరిహీనాయ తమేవ నివాపం నివుత్తం మారస్స పచ్చాగమింసు తాని చ లోకామిసాని. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, దుతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, దుతియా మిగజాతా తథూపమే అహం ఇమే దుతియే సమణబ్రాహ్మణే వదామి.

౨౬౯. "తత్ర, భిక్ఖవే, తతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం – 'యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం – 'యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా'తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమింసు. భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరింసు. తే తత్థ సాకభక్ఖాపి అహేసుం...పే.... పవత్తఫలభోజీ. తేసం గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే తిణోదకసఙ్ఖయే అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. తేసం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయానం బలవీరియం పరిహాయి, బలవీరియే పరిహీనే చేతోవిముత్తి పరిహాయి, చేతోవిముత్తియా పరిహీనాయ తమేవ నివాపం నివుత్తం మారస్స పచ్చాగమింసు తాని చ లోకామిసాని. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అనుపఖజ్జ ముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా మదం ఆపజ్జింసు, మత్తా సమానా పమాదం ఆపజ్జింసు, పమత్తా సమానా యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే. ఏవఞ్హి తే దుతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పేయ్యామ, తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే"తి.

"తే అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పయింసు. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే . అపి చ ఖో ఏవందిట్ఠికా అహేసుం – సస్సతో లోకో ఇతిపి, అసస్సతో లోకో ఇతిపి; అన్తవా లోకో ఇతిపి, అనన్తవా లోకో ఇతిపి; తం జీవం తం సరీరం ఇతిపి, అఞ్ఞం జీవం అఞ్ఞం సరీరం ఇతిపి; హోతి తథాగతో పరం మరణా ఇతిపి, న హోతి తథాగతో పరం మరణా ఇతిపి, హోతి చ న చ హోతి తథాగతో పరం మరణా ఇతిపి, నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా ఇతిపి . ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, తతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, తతియా మిగజాతా తథూపమే అహం ఇమే తతియే సమణబ్రాహ్మణే వదామి.

౨౭౦. "తత్ర, భిక్ఖవే, చతుత్థా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం – 'యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం – 'యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా...పే.... ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమేయ్యామ భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా'తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా

లోకామిసా పటివిరమింసు…పే.… ఏవఞ్హి తే దుతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే తతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా …పే.… ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యేపి తే దుతియా సమణబ్రాహ్మణా ఏవం సమచిన్తేసుం యే ఖో తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా…పే.… ఏవఞ్హి తే పఠమా సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమేయ్యామ, భయభోగా పటివిరతా అరఞ్ఞాయతనాని అజ్ఝోగాహేత్వా విహరేయ్యామా'తి. తే సబ్బసో నివాపభోజనా లోకామిసా పటివిరమింసు…పే.… ఏవఞ్హి తే దుతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పేయ్యామ. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసేతి.

"తే అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని ఉపనిస్సాయ ఆసయం కప్పయింసు. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు. తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు. అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు. అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే. అపి చ ఖో ఏవందిట్ఠికా అహేసుం సస్సతో లోకో ఇతిపి…పే.… నేవ హోతి న న హోతి తథాగతో పరం మరణా ఇతిపి. ఏవఞ్హి తే తతియాపి సమణబ్రాహ్మణా న పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. యంనూన మయం యత్థ అగతి మారస్స చ మారపరిసాయ చ తత్రాసయం కప్పేయామ. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జిస్సామ, అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జిస్సామ, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జిస్సామ, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా భవిస్సామ మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసేతి.

"తే యత్థ అగతి మారస్స చ మారపరిసాయ చ తత్రాసయం కప్పయింసు. తత్రాసయం కప్పేత్వా అముం నివాపం నివుత్తం మారస్స అమూని చ లోకామిసాని అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జింసు, తే తత్థ అననుపఖజ్జ అముచ్ఛితా భోజనాని భుఞ్జమానా న మదం ఆపజ్జింసు, అమత్తా సమానా న పమాదం ఆపజ్జింసు, అప్పమత్తా సమానా న యథాకామకరణీయా అహేసుం మారస్స అముస్మిం నివాపే అముస్మిఞ్చ లోకామిసే. ఏవఞ్హి తే, భిక్ఖవే, చతుత్థా సమణబ్రాహ్మణా పరిముచ్చింసు మారస్స ఇద్ధానుభావా. సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, చతుత్థా మిగజాతా తథూపమే అహం ఇమే చతుత్థే సమణబ్రాహ్మణే వదామి.

౨౭౧. "కథఞ్చ, భిక్ఖవే, అగతి మారస్స చ మారపరిసాయ చ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అన్ధమకాసి మారం, అపదం వధిత్వా మారచక్ఖుం అదస్సనం గతో పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అన్ధమకాసి మారం, అపదం వధిత్వా మారచక్ఖుం అదస్సనం గతో పాపిమతో తిణ్ణో లోకే విసత్తిక”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

నివాపసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. పాసరాసిసుత్తం

౨౭౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ సావత్థిం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ యేనాయస్మా ఆనన్దో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచుం – “చిరస్సుతా నో, ఆవుసో ఆనన్ద, భగవతో సమ్ముఖా ధమ్మీ కథా. సాధు మయం, ఆవుసో ఆనన్ద, లభేయ్యామ భగవతో సమ్ముఖా ధమ్మిం కథం

సవనాయా"తి. "తేన హాయస్మన్తో యేన రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో తేనుపసఙ్కమథ; అప్పేవ నామ లభేయ్యాథ భగవతో సమ్ముఖా ధమ్మిం కథం సవనాయా"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసుం.

అథ ఖో భగవా సావత్థియం పిణ్డాయ చరిత్వా పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "ఆయామానన్ద, యేన పుబ్బారామో మిగారమాతుపాసాదో తేనుపసఙ్కమిస్సామ దివావిహారాయా"తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి. అథ ఖో భగవా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం యేన పుబ్బారామో మిగారమాతుపాసాదో తేనుపసఙ్కమి దివావిహారాయ. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఆమన్తేసి – "ఆయామానన్ద, యేన పుబ్బకోట్ఠకో తేనుపసఙ్కమిస్సామ గత్తాని పరిసిఞ్చితు"న్తి. "ఏవం, భన్తే"తి ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవతో పచ్చస్సోసి.

౨౭౩. అథ ఖో భగవా ఆయస్మతా ఆనన్దేన సద్ధిం యేన పుబ్బకోట్ఠకో తేనుపసఙ్కమి గత్తాని పరిసిఞ్చితుం. పుబ్బకోట్ఠకే గత్తాని పరిసిఞ్చిత్వా పచ్చుత్తరిత్వా ఏకచీవరో అట్ఠాసి గత్తాని పుబ్బాపయమానో. అథ ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో అవిదూరే. రమణీయో, భన్తే, రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో; పాసాదికో, భన్తే, రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో. సాధు, భన్తే, భగవా యేన రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో తేనుపసఙ్కమతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

అథ ఖో భగవా యేన రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమో తేనుపసఙ్కమి. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమే ధమ్మియా కథాయ సన్నిసిన్నా హోన్తి. అథ ఖో భగవా బహిద్వారకోట్ఠకే అట్ఠాసి కథాపరియోసానం ఆగమయమానో. అథ ఖో భగవా కథాపరియోసానం విదిత్వా ఉక్కాసిత్వా అగ్గళం ఆకోటేసి. వివరింసు ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో ద్వారం. అథ ఖో భగవా రమ్మకస్స బ్రాహ్మణస్స అస్సమం పవిసిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "కాయనుత్థ, భిక్ఖవే, ఏతరహి కథాయ సన్నిసిన్నా? కా చ పన వో అన్తరాకథా విప్పకతా"తి ? "భగవన్తమేవ ఖో నో, భన్తే, ఆరబ్భ ధమ్మీ కథా విప్పకతా, అథ భగవా అనుప్పత్తో"తి. "సాధు, భిక్ఖవే! ఏతం ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం పతిరూపం కులపుత్తానం సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితానం యం తుమ్హే ధమ్మియా కథాయ సన్నిసీదేయ్యాథ. సన్నిపతితానం వో, భిక్ఖవే, ద్వయం కరణీయం – ధమ్మీ వా కథా, అరియో వా తుణ్హీభావో".

౨౭౪. "ద్వేమా, భిక్ఖవే, పరియేసనా – అరియా చ పరియేసనా, అనరియా చ పరియేసనా.

"కతమా చ, భిక్ఖవే, అనరియా పరియేసనా? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మంయేవ పరియేసతి, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మంయేవ పరియేసతి, అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మంయేవ పరియేసతి, అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మంయేవ పరియేసతి, అత్తనా సోకధమ్మో సమానో సోకధమ్మంయేవ పరియేసతి, అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మంయేవ పరియేసతి.

"కిఞ్చ, భిక్ఖవే, జాతిధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, జాతిధమ్మం, దాసిదాసం జాతిధమ్మం, అజేళకం జాతిధమ్మం, కుక్కుటసూకరం జాతిధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం జాతిధమ్మం, జాతరూపరజతం జాతిధమ్మం. జాతిధమ్మా

హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో [గధీతో (స్యా. క.)] ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మంయేవ పరియేసతి.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, జరాధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, జరాధమ్మం, దాసిదాసం జరాధమ్మం, అజేళకం జరాధమ్మం, కుక్కుటసూకరం జరాధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం జరాధమ్మం , జాతరూపరజతం జరాధమ్మం. జరాధమ్మా హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మంయేవ పరియేసతి.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, బ్యాధిధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, బ్యాధిధమ్మం, దాసిదాసం బ్యాధిధమ్మం, అజేళకం బ్యాధిధమ్మం, కుక్కుటసూకరం బ్యాధిధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం బ్యాధిధమ్మం. బ్యాధిధమ్మా హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మంయేవ పరియేసతి.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, మరణధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, మరణధమ్మం, దాసిదాసం మరణధమ్మం, అజేళకం మరణధమ్మం, కుక్కుటసూకరం మరణధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం మరణధమ్మం. మరణధమ్మా హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మంయేవ పరియేసతి.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సోకధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, సోకధమ్మం, దాసిదాసం సోకధమ్మం, అజేళకం సోకధమ్మం, కుక్కుటసూకరం సోకధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం సోకధమ్మం. సోకధమ్మా హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా సోకధమ్మో సమానో సోకధమ్మంయేవ పరియేసతి.

“కిఞ్చ, భిక్ఖవే, సంకిలేసధమ్మం వదేథ? పుత్తభరియం, భిక్ఖవే, సంకిలేసధమ్మం, దాసిదాసం సంకిలేసధమ్మం, అజేళకం సంకిలేసధమ్మం , కుక్కుటసూకరం సంకిలేసధమ్మం, హత్థిగవాస్సవళవం సంకిలేసధమ్మం, జాతరూపరజతం సంకిలేసధమ్మం. సంకిలేసధమ్మా హేతే, భిక్ఖవే, ఉపధయో. ఏత్థాయం గధితో ముచ్ఛితో అజ్ఝాపన్నో అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మంయేవ పరియేసతి. అయం, భిక్ఖవే, అనరియా పరియేసనా.

౨౭౫. “కతమా చ, భిక్ఖవే, అరియా పరియేసనా? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి, అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అబ్యాధిం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి, అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అమతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి, అత్తనా సోకధమ్మో సమానో సోకధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసోకం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి, అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసతి. అయం, భిక్ఖవే, అరియా పరియేసనా.

౨౭౬. “అహమ్పి సుదం, భిక్ఖవే, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధో బోధిసత్తోవ సమానో అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా సోకధమ్మో సమానో సోకధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మంయేవ పరియేసామి. తస్స

మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'కిం ను ఖో అహం అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మంయేవ పరియేసామి, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో...పే.... బ్యాధిధమ్మో సమానో... మరణధమ్మో సమానో... సోకధమ్మో సమానో... అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మంయేవ పరియేసామి? యంనూనాహం అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్యం, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్యం, అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అబ్యాధిం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్యం, అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అమతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్యం, అత్తనా సోకధమ్మో సమానో సోకధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసోకం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్యం, అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసేయ్య'న్తి.

౨౭౭. "సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అపరేన సమయేన దహరోవ సమానో సుసుకాళకేసో , భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిం. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కిం కుసలగవేసీ [కింకుసలంగవేసీ (క.)] అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం. ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో కాలామ, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు'న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, ఆళారో కాలామో మం ఏతదవోచ – 'విహరతాయస్మా; తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి థేరవాదఞ్చ, 'జానామి పస్సామీ'తి చ పటిజానామి అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'న ఖో ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి; అద్ధా ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహరతీ'తి.

"అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ'తి [ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీతి (సీ. స్యా. పీ.)]? ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, ఆళారో కాలామో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి వీరియం, మయ్హంపత్థి వీరియం; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సతి, మయ్హంపత్థి సతి; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సమాధి, మయ్హంపత్థి సమాధి; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం ఆళారో కాలామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి, తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

"అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం –

‘ఏత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ’తి?

‘ఏత్తావతా ఖో అహం, ఆవుసో, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమీ’తి.

‘అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ’తి.

‘లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యాహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి. యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి తమహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి. ఇతి యాహం ధమ్మం జానామి తం త్వం ధమ్మం జానాసి, యం త్వం ధమ్మం జానాసి తమహం ధమ్మం జానామి. ఇతి యాదిసో అహం తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో అహం. ఏహి దాని, ఆవుసో, ఉభోవ సన్తా ఇమం గణం పరిహరామా’తి. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, ఆళారో కాలామో ఆచరియో మే సమానో (అత్తనో) [( ) నత్థి (సీ. స్యా. పీ.)] అన్తేవాసిం మం సమానం అత్తనా [అత్తనో (సీ. పీ.)] సమసమం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపపత్తియా’తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౨౭౮. “సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, కిం కుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఉదకో [ఉద్దకో (సీ. స్యా. పీ.)] రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – ‘ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో [ఆవుసో రామ (సీ. స్యా. క.) మహాసత్తో రామపుత్తమేవ అవోచ, న రామం, రామో హి తత్థ గణాచరియో భవేయ్య, తదా చ కాలఙ్కతో అసన్తో. తేనేవేత్థ రామాయత్తాని క్రియపదాని అతీతకాలవసేన ఆగతాని, ఉదకో చ రామపుత్తో మహాసత్తస్స సబ్రహ్మచారీత్వేవ వుత్తో, న ఆచరియోతి. టీకాయం చ “పాళియం రామస్సేవ సమాపత్తిలాభితా ఆగతా న ఉదకస్సా”తి ఆది పచ్ఛాభాగే పకాసితా], ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు’న్తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, ఉదకో రామపుత్తో మం ఏతదవోచ – ‘విహరతాయస్మా; తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా’తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి థేరవాదఞ్చ, ‘జానామి పస్సామీ’తి చ పటిజానామి అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘న ఖో రామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి; అద్ధా రామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహాసీ’తి.

“అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – ‘కిత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ’తి? ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, ఉదకో రామపుత్తో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘న ఖో రామస్సేవ అహోసి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో రామస్సేవ అహోసి వీరియం , మయ్హంపత్థి వీరియం; న ఖో రామస్సేవ అహోసి సతి, మయ్హంపత్థి సతి; న ఖో రామస్సేవ అహోసి సమాధి, మయ్హంపత్థి సమాధి, న ఖో రామస్సేవ అహోసి పఞ్ఞా,

మఞ్ఞంపత్తి పఞ్ఞా. యంనూనాహం యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి, తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

“అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం –

‘ఏత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ’తి?

‘ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ’తి.

‘అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ’తి.

‘లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి, తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి. యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి, తం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి. ఇతి యం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి తం త్వం ధమ్మం జానాసి, యం త్వం ధమ్మం జానాసి, తం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి. ఇతి యాదిసో రామో అహోసి తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో రామో అహోసి. ఏహి దాని, ఆవుసో, తువం ఇమం గణం పరిహరా’తి . ఇతి ఖో, భిక్ఖవే , ఉదకో రామపుత్తో సబ్రహ్మచారీ మే సమానో ఆచరియట్ఠానే మం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపపత్తియా’తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౨౮౯. “సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, కిం కుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో మగధేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన ఉరువేలా సేనానిగమో తదవసరిం. తత్థద్దసం రమణీయం భూమిభాగం, పాసాదికఞ్చ వనసణ్డం, నదిఞ్చ సన్దన్తిం సేతకం సుపతిత్థం రమణీయం, సమన్తా [సామన్తా (?)] చ గోచరగామం . తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘రమణీయో వత, భో, భూమిభాగో, పాసాదికో చ వనసణ్డో, నదీ చ సన్దతి సేతకా సుపతిత్థా రమణీయా, సమన్తా చ గోచరగామో. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయా’తి. సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, తత్థేవ నిసీదిం – అలమిదం పధానాయాతి.

౨౯౦. “సో ఖో అహం, భిక్ఖవే, అత్తనా జాతిధమ్మో సమానో జాతిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానో అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం, అత్తనా జరాధమ్మో సమానో జరాధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానో అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం, అత్తనా బ్యాధిధమ్మో సమానో బ్యాధిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అబ్యాధిం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానో అబ్యాధిం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం, అత్తనా మరణధమ్మో సమానో మరణధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అమతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం, అత్తనా సోకధమ్మో సమానో

సోకధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసోకం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం, అత్తనా సంకిలేసధమ్మో సమానో సంకిలేసధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానో అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమం. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – 'అకుప్పా మే విముత్తి, అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో'తి.

౨౮౧. "తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – 'అధిగతో ఖో మ్యాయం ధమ్మో గమ్భీరో దుద్దసో దురనుబోధో సన్తో పణీతో అతక్కావచరో నిపుణో పణ్డితవేదనీయో. ఆలయరామా ఖో పనాయం పజా ఆలయరతా ఆలయసమ్ముదితా. ఆలయరామాయ ఖో పనాయం పజా ఆలయరతాయ ఆలయసమ్ముదితాయ దుద్దసం ఇదం ఠానం యదిదం – ఇదప్పచ్చయతా పటిచ్చసముప్పాదో. ఇదమ్పి ఖో ఠానం దుద్దసం యదిదం – సబ్బసఙ్ఖారసమథో సబ్బూపధిపటినిస్సగ్గో తణ్హాక్ఖయో విరాగో నిరోధో నిబ్బానం. అహఞ్చేవ ఖో పన ధమ్మం దేసేయ్యం, పరే చ మే న ఆజానేయ్యుం, సో మమస్స కిలమథో, సా మమస్స విహేసా'తి. అపిస్సు మం, భిక్ఖవే, ఇమా అనచ్ఛరియా గాథాయో పటిభంసు పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా –

'కిచ్ఛేన మే అధిగతం, హలం దాని పకాసితుం;
రాగదోసపరేతేహి, నాయం ధమ్మో సుసమ్బుధో.

'పటిసోతగామిం నిపుణం, గమ్భీరం దుద్దసం అణుం;
రాగరత్తా న దక్ఖన్తి, తమోఖన్ధేన ఆవుటా'"తి [ఆవటాతి (సీ.), ఆవుతా (స్యా.)].

౨౮౨. "ఇతిహ మే, భిక్ఖవే, పటిసఞ్చిక్ఖతో అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి, నో ధమ్మదేసనాయ. అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మునో సహమ్పతిస్స మమ చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ ఏతదహోసి – 'నస్సతి వత భో లోకో, వినస్సతి వత భో లోకో, యత్ర హి నామ తథాగతస్స అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స అప్పోస్సుక్కతాయ చిత్తం నమతి [నమిస్సతి (?)], నో ధమ్మదేసనాయా'తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – బ్రహ్మలోకే అన్తరహితో మమ పురతో పాతురహోసి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేనాహం తేనఞ్జలిం పణామేత్వా మం ఏతదవోచ – 'దేసేతు, భన్తే, భగవా ధమ్మం, దేసేతు సుగతో ధమ్మం. సన్తి సత్తా అప్పరజక్ఖజాతికా, అస్సవనతా ధమ్మస్స పరిహాయన్తి. భవిస్సన్తి ధమ్మస్స అఞ్ఞాతారో'తి. ఇదమవోచ, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి. ఇదం వత్వా అథాపరం ఏతదవోచ –

'పాతురహోసి మగధేసు పుబ్బే,
ధమ్మో అసుద్ధో సమలేహి చిన్తితో;
అపాపురేతం [అవాపురేతం (సీ.)] అమతస్స ద్వారం,
సుణన్తు ధమ్మం విమలేనానుబుద్ధం.

'సేలే యథా పబ్బతముద్ధనిట్ఠితో,
యథాపి పస్సే జనతం సమన్తతో;
తథూపమం ధమ్మమయం సుమేధ,

పాసాదమారుయ్హ సమన్తచక్ఖు;
సోకావతిణ్ణం [సోకావకిణ్ణం (స్యా॰)] జనతమపేతసోకో,
అవేక్ఖస్సు జాతిజరాభిభూతం.

‘ఉట్ఠేహి వీర విజితసఙ్గామ,
సత్థవాహ అణణ విచర లోకే;
దేసస్సు [దేసేతు (స్యా॰ క॰)] భగవా ధమ్మం,
అఞ్ఞాతారో భవిస్సన్తీ’’’తి.

౨౮౩. ‘‘అథ ఖో అహం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మునో చ అజ్ఝేసనం విదిత్వా సత్తేసు చ కారుఞ్ఞతం పటిచ్చ బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేసిం. అద్దసం ఖో అహం, భిక్ఖవే, బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే, తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే, స్వాకారే ద్వాకారే, సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే, అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే [దస్సావినో (స్యా॰ కం॰ క॰)] విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే [దస్సావినో (స్యా॰ కం॰ క॰)] విహరన్తే. సేయ్యథాపి నామ ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని అన్తోనిముగ్గపోసీని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని సమోదకం ఠితాని, అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకం అచ్చుగ్గమ్మ ఠితాని [తిట్ఠన్తి (సీ॰ స్యా॰ పీ॰)] అనుపలిత్తాని ఉదకేన; ఏవమేవ ఖో అహం, భిక్ఖవే, బుద్ధచక్ఖునా లోకం వోలోకేన్తో అద్దసం సత్తే అప్పరజక్ఖే మహారజక్ఖే, తిక్ఖిన్ద్రియే ముదిన్ద్రియే, స్వాకారే ద్వాకారే, సువిఞ్ఞాపయే దువిఞ్ఞాపయే, అప్పేకచ్చే పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే, అప్పేకచ్చే న పరలోకవజ్జభయదస్సావినే విహరన్తే. అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మానం సహమ్పతిం గాథాయ పచ్చభాసిం –

‘అపారుతా తేసం అమతస్స ద్వారా,
యే సోతవన్తో పముఞ్చన్తు సద్ధం;
విహింససఞ్ఞీ పగుణం న భాసిం,
ధమ్మం పణీతం మనుజేసు బ్రహ్మే’’’తి.

‘‘అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా సహమ్పతి ‘కతావకాసో ఖోమ్హి భగవతా ధమ్మదేసనాయా’తి మం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయి.

౨౮౪. ‘‘తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం; కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ’తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘అయం ఖో ఆళారో కాలామో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ దీఘరత్తం అప్పరజక్ఖజాతికో. యంనూనాహం ఆళారస్స కాలామస్స పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం. సో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ’తి. అథ ఖో మం, భిక్ఖవే, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘సత్తాహకాలఙ్కతో, భన్తే, ఆళారో కాలామో’తి. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘సత్తాహకాలఙ్కతో ఆళారో కాలామో’తి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘మహాజానియో ఖో ఆళారో కాలామో. సచే హి సో ఇమం ధమ్మం సుణేయ్య, ఖిప్పమేవ ఆజానేయ్యా’తి.

“తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం; కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ’తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘అయం ఖో ఉదకో రామపుత్తో పణ్డితో వియత్తో మేధావీ దీఘరత్తం అప్పరజక్ఖజాతికో. యంనూనాహం ఉదకస్స రామపుత్తస్స పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం. సో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ’తి. అథ ఖో మం, భిక్ఖవే, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచ – ‘అభిదోసకాలఙ్కతో, భన్తే, ఉదకో రామపుత్తో’తి. ఞాణఞ్చ పన మే దస్సనం ఉదపాది – ‘అభిదోసకాలఙ్కతో ఉదకో రామపుత్తో’తి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘మహాజానియో ఖో ఉదకో రామపుత్తో. సచే హి సో ఇమం ధమ్మం సుణేయ్య , ఖిప్పమేవ ఆజానేయ్యా’తి.

“తస్స మయ్హం , భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘కస్స ను ఖో అహం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్యం; కో ఇమం ధమ్మం ఖిప్పమేవ ఆజానిస్సతీ’తి? తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘బహుకారా ఖో మే పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ, యే మం పధానపహితత్తం ఉపట్ఠహింసు. యంనూనాహం పఞ్చవగ్గియానం భిక్ఖూనం పఠమం ధమ్మం దేసేయ్య’న్తి. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, ఏతదహోసి – ‘కహం ను ఖో ఏతరహి పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ విహరన్తీ’తి? అద్దసం ఖో అహం, భిక్ఖవే, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ బారాణసియం విహరన్తే ఇసిపతనే మిగదాయే. అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, ఉరువేలాయం యథాభిరన్తం విహరిత్వా యేన బారాణసీ తేన చారికం పక్కమిం [పక్కామిం (స్యా. పీ. క.)].

౨౮౫. “అద్దసా ఖో మం, భిక్ఖవే, ఉపకో ఆజీవకో అన్తరా [ఆజీవికో (సీ. పీ. క.)] చ గయం అన్తరా చ బోధిం అద్ధానమగ్గప్పటిపన్నం. దిస్వాన మం ఏతదవోచ – ‘విప్పసన్నాని ఖో తే, ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని, పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో! కంసి త్వం, ఆవుసో, ఉద్దిస్స పబ్బజితో, కో వా తే సత్థా, కస్స వా త్వం ధమ్మం రోచేసీ’తి ? ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, ఉపకం ఆజీవకం గాథాహి అజ్ఝభాసిం –

‘సబ్బాభిభూ సబ్బవిదూహమస్మి, సబ్బేసు ధమ్మేసు అనూపలిత్తో;
సబ్బఞ్జహో తణ్హాక్ఖయే విముత్తో, సయం అభిఞ్ఞాయ కముద్దిసేయ్యం.

‘న మే ఆచరియో అత్థి, సదిసో మే న విజ్జతి;
సదేవకస్మిం లోకస్మిం, నత్థి మే పటిపుగ్గలో.

‘అహఞ్హి అరహా లోకే, అహం సత్థా అనుత్తరో;
ఏకోమ్హి సమ్మాసమ్బుద్ధో, సీతిభూతోస్మి నిబ్బుతో.

‘ధమ్మచక్కం పవత్తేతుం, గచ్ఛామి కాసినం పురం;
అన్ధీభూతస్మిం [అన్ధభూతస్మిం (సీ. స్యా. పీ.)] లోకస్మిం, ఆహఞ్ఛం అమతదున్దుభి’న్తి.

‘యథా ఖో త్వం, ఆవుసో, పటిజానాసి, అరహసి అనన్తజినో’తి!

‘మాదిసా వే జినా హోన్తి, యే పత్తా ఆసవక్ఖయం;
జితా మే పాపకా ధమ్మా, తస్మాహముపక జినో’తి.

“ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, ఉపకో ఆజీవకో ‘హుపేయ్యపావుసో’తి [హువేయ్యపావుసో (సీ. పీ.), హువేయ్యావుసో (స్యా.)] వత్వా సీసం ఓకమ్పేత్వా ఉమ్మగ్గం గహేత్వా పక్కామి.

౨౮౬. “అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన బారాణసీ ఇసిపతనం మిగదాయో యేన పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమిం. అద్దసంసు ఖో మం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ దూరతో ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన అఞ్ఞమఞ్ఞం సణ్ఠపేసుం [అఞ్ఞమఞ్ఞం కతికం సణ్ఠపేసుం (వినయపిటకే మహావగ్గే)] – ‘అయం ఖో, ఆవుసో, సమణో గోతమో ఆగచ్ఛతి బాహుల్లికో [బాహులికో (సీ. పీ.) సారత్థదీపనీటీకాయ సమేతి] పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ. సో నేవ అభివాదేతబ్బో, న పచ్చుట్ఠాతబ్బో; నాస్స పత్తచీవరం పటిగ్గహేతబ్బం. అపి చ ఖో ఆసనం ఠపేతబ్బం, సచే ఆకఙ్ఖిస్సతి నిసీదిస్సతీ’తి. యథా యథా ఖో అహం, భిక్ఖవే, ఉపసఙ్కమిం తథా తథా పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ నాసక్ఖింసు సకాయ కతికాయ సణ్ఠాతుం. అప్పేకచ్చే మం పచ్చుగ్గన్త్వా పత్తచీవరం పటిగ్గహేసుం, అప్పేకచ్చే ఆసనం పఞ్ఞపేసుం, అప్పేకచ్చే పాదోదకం ఉపట్ఠపేసుం. అపి చ ఖో మం నామేన చ ఆవుసోవాదేన చ సముదాచరన్తి.

“ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – ‘మా, భిక్ఖవే, తథాగతం నామేన చ ఆవుసోవాదేన చ సముదాచరథ [సముదాచరిత్థ (సీ. స్యా. పీ.)]. అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో . ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం, అమతమధిగతం, అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి. ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – ‘తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం, కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస’న్తి? ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – ‘న, భిక్ఖవే, తథాగతో బాహుల్లికో, న పధానవిబ్భన్తో, న ఆవత్తో బాహుల్లాయ . అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం, అమతమధిగతం, అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి. దుతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – ‘తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం, కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస’న్తి? దుతియమ్పి ఖో అహం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – ‘న, భిక్ఖవే, తథాగతో బాహుల్లికో…పే.… ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి. తతియమ్పి ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మం ఏతదవోచుం – ‘తాయపి ఖో త్వం, ఆవుసో గోతమ, ఇరియాయ తాయ పటిపదాయ తాయ దుక్కరకారికాయ నాజ్ఝగమా ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం, కిం పన త్వం ఏతరహి బాహుల్లికో పధానవిబ్భన్తో ఆవత్తో బాహుల్లాయ అధిగమిస్ససి ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేస’న్తి?

“ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ ఏతదవోచం – ‘అభిజానాథ మే నో తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇతో పుబ్బే ఏవరూపం పభావితమేత’న్తి [భాసితమేతన్తి (సీ॰ స్యా॰ వినయేపి)]? ‘నో హేతం, భన్తే’. ‘అరహం, భిక్ఖవే, తథాగతో సమ్మాసమ్బుద్ధో. ఓదహథ, భిక్ఖవే, సోతం, అమతమధిగతం, అహమనుసాసామి, అహం ధమ్మం దేసేమి. యథానుసిట్ఠం తథా పటిపజ్జమానా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సథా’తి.

“అసక్ఖిం ఖో అహం, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియే భిక్ఖూ సఞ్ఞాపేతుం. ద్వేపి సుదం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఓవదామి, తయో భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరన్తి. యం తయో భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరిత్వా ఆహరన్తి తేన ఛబ్బగ్గియా [ఛబ్బగ్గా (సీ॰ స్యా॰)] యాపేమ. తయోపి సుదం, భిక్ఖవే, భిక్ఖూ ఓవదామి, ద్వే భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరన్తి. యం ద్వే భిక్ఖూ పిణ్డాయ చరిత్వా ఆహరన్తి తేన ఛబ్బగ్గియా యాపేమ. అథ ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చవగ్గియా భిక్ఖూ మయా ఏవం ఓవదియమానా ఏవం అనుసాసియమానా అత్తనా జాతిధమ్మా సమానా జాతిధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానా అజాతం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమంసు, అత్తనా జరాధమ్మా సమానా జరాధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానా అజరం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమంసు, అత్తనా బ్యాధిధమ్మా సమానా…పే॰… అత్తనా మరణధమ్మా సమానా… అత్తనా సోకధమ్మా సమానా… అత్తనా సంకిలేసధమ్మా సమానా సంకిలేసధమ్మే ఆదీనవం విదిత్వా అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం పరియేసమానా అసంకిలిట్ఠం అనుత్తరం యోగక్ఖేమం నిబ్బానం అజ్ఝగమంసు. ఞాణఞ్చ పన నేసం దస్సనం ఉదపాది – ‘అకుప్పా నో విముత్తి [అకుప్పా నేసం విముత్తి (క॰)], అయమన్తిమా జాతి, నత్థి దాని పునబ్భవో’తి.

౨౮౭. “పఞ్చిమే, భిక్ఖవే, కామగుణా. కతమే పఞ్చ? చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యా రూపా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా, సోతవిఞ్ఞేయ్యా సద్దా…పే॰… ఘానవిఞ్ఞేయ్యా గన్ధా… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యా రసా… కాయవిఞ్ఞేయ్యా ఫోట్ఠబ్బా ఇట్ఠా కన్తా మనాపా పియరూపా కామూపసంహితా రజనీయా. ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, పఞ్చ కామగుణా. యే హి కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమే పఞ్చ కామగుణే గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా అనాదీనవదస్సావినో అనిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి, తే ఏవమస్సు వేదితబ్బా – ‘అనయమాపన్నా బ్యసనమాపన్నా యథాకామకరణీయా పాపిమతో’ [పాపిమతో”తి (?)]. ‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆరఞ్ఞకో మగో బద్ధో పాసరాసిం అధిసయేయ్య. సో ఏవమస్స వేదితబ్బో – అనయమాపన్నో బ్యసనమాపన్నో యథాకామకరణీయో లుద్దస్స. ఆగచ్ఛన్తే చ పన లుద్దే యేన కామం న పక్కమిస్సతీ’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమే పఞ్చ కామగుణే గధితా ముచ్ఛితా అజ్ఝోపన్నా అనాదీనవదస్సావినో అనిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి, తే ఏవమస్సు వేదితబ్బా – ‘అనయమాపన్నా బ్యసనమాపన్నా యథాకామకరణీయా పాపిమతో’. యే చ ఖో కేచి, భిక్ఖవే, సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమే పఞ్చ కామగుణే అగధితా అముచ్ఛితా అనజ్ఝోపన్నా ఆదీనవదస్సావినో నిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి, తే ఏవమస్సు వేదితబ్బా – ‘న అనయమాపన్నా న బ్యసనమాపన్నా న యథాకామకరణీయా పాపిమతో’.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, ఆరఞ్ఞకో మగో అబద్ధో పాసరాసిం అధిసయేయ్య. సో ఏవమస్స వేదితబ్బో – ‘న అనయమాపన్నో న బ్యసనమాపన్నో న యథాకామకరణీయో లుద్దస్స. ఆగచ్ఛన్తే చ పన లుద్దే యేన కామం పక్కమిస్సతీ’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఇమే పఞ్చ కామగుణే అగధితా అముచ్ఛితా

అనజ్ఝోపన్నా ఆదీనవదస్సావినో నిస్సరణపఞ్ఞా పరిభుఞ్జన్తి, తే ఏవమస్సు వేదితబ్బా – ‘న అనయమాపన్నా న బ్యసనమాపన్నా న యథాకామకరణీయా పాపిమతో’.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆరఞ్ఞకో మగో అరఞ్ఞే పవనే చరమానో విస్సత్థో గచ్ఛతి, విస్సత్థో తిట్ఠతి, విస్సత్థో నిసీదతి, విస్సత్థో సేయ్యం కప్పేతి. తం కిస్స హేతు? అనాపాథగతో, భిక్ఖవే, లుద్దస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అన్ధమకాసి మారం అపదం, వధిత్వా మారచక్ఖుం అదస్సనం గతో పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే...పే.... పాపిమతో.

“పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అన్ధమకాసి మారం అపదం, వధిత్వా మారచక్ఖుం అదస్సనం గతో పాపిమతో. తిణ్ణో లోకే విసత్తికం విస్సత్థో గచ్ఛతి, విస్సత్థో తిట్ఠతి, విస్సత్థో నిసీదతి, విస్సత్థో సేయ్యం కప్పేతి. తం కిస్స హేతు? అనాపాథగతో, భిక్ఖవే, పాపిమతో”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

పాసరాసిసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. చూళహత్థిపదోపమసుత్తం

౨౮౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో సబ్బసేతేన వళవాభిరథేన [వళభీరథేన (సీ. పీ.)] సావత్థియా నియ్యాతి దివాదివస్స. అద్దసా ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో పిలోతికం పరిబ్బాజకం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన పిలోతికం పరిబ్బాజకం ఏతదవోచ –

“హన్ద, కుతో ను భవం వచ్ఛాయనో ఆగచ్ఛతి దివాదివస్సా”తి?

“ఇతో హి ఖో అహం , భో, ఆగచ్ఛామి సమణస్స గోతమస్స సన్తికా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞతి, భవం వచ్ఛాయనో, సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం?

“పణ్డితో మఞ్ఞే”తి.

“కో చాహం, భో, కో చ సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం జానిస్సామి! సోపి నూనస్స తాదిసోవ యో సమణస్స గోతమస్స పఞ్ఞావేయ్యత్తియం జానేయ్యా”తి.

“ఉళారాయ ఖలు భవం వచ్ఛాయనో సమణం గోతమం పసంసాయ పసంసతీ”తి.

“కో చాహం, భో, కో చ సమణం గోతమం పసంసిస్సామి?

“పసత్థపసత్థోవ సో భవం గోతమో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన”న్తి.

“కం పన భవం వచ్ఛాయనో అత్థవసం సమ్పస్సమానో సమణే గోతమే ఏవం అభిప్పసన్నో”తి [అభిప్పసన్నో హోతీతి (స్యా.)]?

“సేయ్యథాపి, భో, కుసలో నాగవనికో నాగవనం పవిసేయ్య. సో పస్సేయ్య నాగవనే మహన్తం హత్థిపదం, దీఘతో చ ఆయతం, తిరియఞ్చ విత్థతం. సో నిట్ఠం గచ్ఛేయ్య – ‘మహా వత, భో, నాగో’తి. ఏవమేవ ఖో అహం, భో, యతో అద్దసం సమణే గోతమే చత్తారి పదాని అథాహం నిట్ఠమగమం – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౨౮౯. “కతమాని చత్తారి? ఇధాహం, భో, పస్సామి ఏకచ్చే ఖత్తియపణ్డితే నిపుణే కతపరప్పవాదే వాలవేధిరూపే, తే భిన్దన్తా [వోభిన్దన్తా (సీ. పీ.) వి + అవ + భిన్దన్తా] మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసరిస్సతీ’తి. తే పఞ్హం అభిసఙ్ఖరోన్తి – ‘ఇమం మయం పఞ్హం సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛిస్సామ. ఏవం చే నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామ.

ఏవం చేపి నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమ్పిస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామా’తి. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు, భో, గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసటో’తి. తే యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమన్తి. తే సమణో గోతమో ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే సమణేన గోతమేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా న చేవ సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, కుతోస్స [కుతస్స (సీ. స్యా. పీ.)] వాదం ఆరోపేస్సన్తి? అఞ్ఞదత్థు సమణస్సేవ గోతమస్స సావకా సమ్పజ్జన్తి. యదాహం, భో, సమణే గోతమే ఇమం పఠమం పదం అద్దసం అథాహం నిట్ఠమగమం – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

“పున చపరాహం, భో, పస్సామి ఇధేకచ్చే బ్రాహ్మణపణ్డితే...పే.... గహపతిపణ్డితే...పే.... సమణపణ్డితే నిపుణే కతపరప్పవాదే వాలవేధిరూపే తే భిన్దన్తా మఞ్ఞే చరన్తి పఞ్ఞాగతేన దిట్ఠిగతాని. తే సుణన్తి – ‘సమణో ఖలు భో గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసరిస్సతీ’తి. తే పఞ్హం అభిసఙ్ఖరోన్తి ‘ఇమం మయం పఞ్హం సమణం గోతమం ఉపసఙ్కమిత్వా పుచ్ఛిస్సామ. ఏవం చే నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవమస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామ. ఏవం చేపి నో పుట్ఠో ఏవం బ్యాకరిస్సతి, ఏవంపిస్స మయం వాదం ఆరోపేస్సామా’తి. తే సుణన్తి ‘సమణో ఖలు భో గోతమో అముకం నామ గామం వా నిగమం వా ఓసటో’తి. తే యేన సమణో గోతమో తేనుపసఙ్కమన్తి. తే సమణో గోతమో ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేతి సమాదపేతి సముత్తేజేతి సమ్పహంసేతి. తే సమణేన గోతమేన ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సితా సమాదపితా సముత్తేజితా సమ్పహంసితా న చేవ సమణం గోతమం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, కుతోస్స వాదం ఆరోపేస్సన్తి? అఞ్ఞదత్థు సమణంయేవ గోతమం ఓకాసం యాచన్తి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజ్జాయ. తే సమణో గోతమో పబ్బాజేతి [పబ్బాజేతి ఉపసమ్పాదేతి (సీ.)]. తే తత్థ పబ్బజితా సమానా వూపకట్ఠా అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరన్తా నచిరస్సేవ – యస్సత్థాయ కులపుత్తా సమ్మదేవ అగారస్మా అనగారియం పబ్బజన్తి తదనుత్తరం – బ్రహ్మచరియపరియోసానం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తి. తే ఏవమాహంసు – ‘మనం వత, భో, అనస్సామ, మనం వత, భో, పనస్సామ; మయఞ్హి పుబ్బే అస్సమణావ సమానా సమణమ్హాతి పటిజానిమ్హ, అబ్రాహ్మణావ సమానా బ్రాహ్మణమ్హాతి పటిజానిమ్హ, అనరహన్తోవ సమానా అరహన్తమ్హాతి పటిజానిమ్హ. ఇదాని ఖోమ్హ సమణా, ఇదాని ఖోమ్హ బ్రాహ్మణా, ఇదాని ఖోమ్హ అరహన్తో’తి. యదాహం, భో, సమణే గోతమే ఇమం చతుత్థం పదం అద్దసం అథాహం నిట్ఠమగమం – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’”తి.

“యతో ఖో అహం, భో, సమణే గోతమే ఇమాని చత్తారి పదాని అద్దసం అథాహం నిట్ఠమగమం – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’”తి.

౨౯౦. ఏవం వుత్తే, జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో సబ్బసేతా వళవాభిరథా ఓరోహిత్వా ఏకంసం ఉత్తరాసఙ్గం కరిత్వా యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా తిక్ఖత్తుం ఉదానం ఉదానేసి – “నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స; నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స; నమో తస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. అప్పేవ నామ మయమ్పి కదాచి కరహచి తేన భోతా గోతమేన సద్ధిం సమాగచ్ఛేయ్యామ, అప్పేవ నామ సియా కోచిదేవ కథాసల్లాపో”తి! అథ ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి ; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో యావతకో అహోసి పిలోతికేన

పరిబ్బాజకేన సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి. ఏవం వుత్తే, భగవా జాణుస్సోణిం బ్రాహ్మణం ఏతదవోచ – "న ఖో, బ్రాహ్మణ, ఏత్తావతా హత్థిపదోపమో విత్థారేన పరిపూరో హోతి. అపి చ, బ్రాహ్మణ, యథా హత్థిపదోపమో విత్థారేన పరిపూరో హోతి తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౨౮౮. "సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, నాగవనికో నాగవనం పవిసేయ్య. సో పస్సేయ్య నాగవనే మహన్తం హత్థిపదం, దీఘతో చ ఆయతం, తిరియఞ్చ విత్థతం. యో హోతి కుసలో నాగవనికో నేవ తావ నిట్ఠం గచ్ఛతి – 'మహా వత, భో, నాగో'తి. తం కిస్స హేతు? సన్తి హి, బ్రాహ్మణ, నాగవనే వామనికా నామ హత్థినియో మహాపదా, తాసం పేతం పదం అస్సాతి.

"సో తమనుగచ్ఛతి. తమనుగచ్ఛన్తో పస్సతి నాగవనే మహన్తం హత్థిపదం, దీఘతో చ ఆయతం, తిరియఞ్చ విత్థతం, ఉచ్చా చ నిసేవితం. యో హోతి కుసలో నాగవనికో నేవ తావ నిట్ఠం గచ్ఛతి – 'మహా వత, భో, నాగో'తి. తం కిస్స హేతు? సన్తి హి, బ్రాహ్మణ, నాగవనే ఉచ్చా కాళారికా నామ హత్థినియో మహాపదా, తాసం పేతం పదం అస్సాతి.

"సో తమనుగచ్ఛతి. తమనుగచ్ఛన్తో పస్సతి నాగవనే మహన్తం హత్థిపదం, దీఘతో చ ఆయతం, తిరియఞ్చ విత్థతం, ఉచ్చా చ నిసేవితం, ఉచ్చా చ దన్తేహి ఆరఞ్జితాని. యో హోతి కుసలో నాగవనికో నేవ తావ నిట్ఠం గచ్ఛతి – 'మహా వత, భో, నాగో'తి. తం కిస్స హేతు? సన్తి హి, బ్రాహ్మణ, నాగవనే ఉచ్చా కణేరుకా నామ హత్థినియో మహాపదా, తాసం పేతం పదం అస్సాతి.

"సో తమనుగచ్ఛతి. తమనుగచ్ఛన్తో పస్సతి నాగవనే మహన్తం హత్థిపదం, దీఘతో చ ఆయతం, తిరియఞ్చ విత్థతం, ఉచ్చా చ నిసేవితం, ఉచ్చా చ దన్తేహి ఆరఞ్జితాని, ఉచ్చా చ సాఖాభఙ్గం. తఞ్చ నాగం పస్సతి రుక్ఖమూలగతం వా అబ్భోకాసగతం వా గచ్ఛన్తం వా తిట్ఠన్తం వా నిసిన్నం వా నిపన్నం వా. సో నిట్ఠం గచ్ఛతి – 'అయమేవ సో మహానాగో'తి.

"ఏవమేవ ఖో , బ్రాహ్మణ, ఇధ తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'సమ్బాధో ఘరావాసో రజోపథో , అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'న్తి. సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి.

౨౮౨. "సో ఏవం పబ్బజితో సమానో భిక్ఖూనం సిక్ఖాసాజీవసమాపన్నో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి.

“అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ. అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతి.

“అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ హోతి ఆరాచారీ విరతో మేథునా గామధమ్మా.

“ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో [రేతో (స్యా. కం.)] పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స.

“పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా సహితానం వా అనుప్పదాతా, సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి .

“ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి. యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి.

“సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం.

౨౯౩. “సో బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి, ఏకభత్తికో హోతి రత్తూపరతో, విరతో వికాలభోజనా, నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి, మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో హోతి, ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి, జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, హత్థిగవాస్సవళవాపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి, కయవిక్కయా పటివిరతో హోతి, తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో హోతి, ఉక్కోటనవఞ్చననికతిసాచియోగా పటివిరతో హోతి, ఛేదనవధబన్ధనవిపరామోసఆలోపసహసాకారా [సాహసాకారా (క.)] పటివిరతో హోతి [ఇమస్స అనన్తరం “సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతీ”తి వచనం దీఘనికాయే ఆగతం, తం ఇధ సన్తోసకథావసానే ఆగతం, సా చ సన్తోసకథా తత్థ సతిసమ్పజఞ్ఞానన్తరమేవ ఆగతా].

౨౯౪. “సో సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి. సేయ్యథాపి నామ పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి సపత్తభారోవ డేతి, ఏవమేవ భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి.

౨౯౫. “సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి

చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి.

"సో అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి , సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సంఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి.

౨౯౬. "సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, (ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో) [( ) ఏత్థన్తరే పాఠో ఇధ నదిస్సతి, చతుక్కఙ్గుత్తరే పన ఇమస్మిం ఠానే దిస్సతి, అట్ఠకథాటీకాసు చ తదత్థో పకాసితో. తస్మా సో ఏత్థ పటిపూరితో] ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో వివిత్తం సేనాసనం భజతి అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ, పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి. బ్యాపాదప్పదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ బ్యాపాదప్పదోసా చిత్తం పరిసోధేతి. థినమిద్ధం పహాయ విగతథినమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థినమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి. ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి, అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి. విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

౨౯౭. "సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. న త్వేవ తావ అరియసావకో నిట్ఠం గచ్ఛతి – 'సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో'తి.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ...పే.... సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో'తి.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ...పే.... సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో'తి.

“పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. న త్వేవ తావ అరియసావకో నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౨౮౮. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం, ద్వేపి జాతియో…పే… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. న త్వేవ తావ అరియసావకో నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

“సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన…పే… యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. న త్వేవ తావ అరియసావకో నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

౨౮౯. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. న త్వేవ తావ అరియసావకో నిట్ఠం గతో హోతి, అపి చ ఖో నిట్ఠం గచ్ఛతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి.

“తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి , భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. ఇదమ్పి వుచ్చతి, బ్రాహ్మణ, తథాగతపదం ఇతిపి, తథాగతనిసేవితం ఇతిపి, తథాగతారఞ్జితం ఇతిపి. ఏత్తావతా ఖో, బ్రాహ్మణ, అరియసావకో నిట్ఠం గతో హోతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో భగవతో సావకసఙ్ఘో’తి. ఏత్తావతా ఖో, బ్రాహ్మణ, హత్థిపదోపమో విత్థారేన పరిపూరో హోతీ”తి.

ఏవం వుత్తే, జాణుస్సోణి బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య – చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో.

ఏసాహం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామి, ధమ్మఞ్చ, భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత''న్తి.

చూళహత్థిపదోపమసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. మహాహత్థిపదోపమసుత్తం

౩౦౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ''ఆవుసో భిక్ఖవే''తి. ''ఆవుసో''తి ఖో తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. ఆయస్మా సారిపుత్తో ఏతదవోచ – ''సేయ్యథాపి, ఆవుసో, యాని కానిచి జఙ్గలానం పాణానం పదజాతాని సబ్బాని తాని హత్థిపదే సమోధానం గచ్ఛన్తి, హత్థిపదం తేసం అగ్గమక్ఖాయతి యదిదం మహన్తత్తేన; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, యే కేచి కుసలా ధమ్మా సబ్బేతే చతూసు అరియసచ్చేసు సఙ్గహం గచ్ఛన్తి. కతమేసు చతూసు? దుక్ఖే అరియసచ్చే , దుక్ఖసముదయే అరియసచ్చే, దుక్ఖనిరోధే అరియసచ్చే, దుక్ఖనిరోధగామినియా పటిపదాయ అరియసచ్చే''.

౩౦౧. ''కతమఞ్చావుసో, దుక్ఖం అరియసచ్చం? జాతిపి దుక్ఖా, జరాపి దుక్ఖా, మరణమ్పి దుక్ఖం, సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసాపి దుక్ఖా, యమ్పిచ్ఛం న లభతి తమ్పి దుక్ఖం; సంఖిత్తేన, పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా దుక్ఖా. కతమే చావుసో, పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా? సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో, వేదనుపాదానక్ఖన్ధో, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో.

''కతమో చావుసో, రూపుపాదానక్ఖన్ధో? చత్తారి చ మహాభూతాని, చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయ రూపం.

''కతమా చావుసో, చత్తారో మహాభూతా? పథవీధాతు, ఆపోధాతు , తేజోధాతు, వాయోధాతు.

౩౦౨. ''కతమా చావుసో, పథవీధాతు? పథవీధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చావుసో, అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – కేసా లోమా నఖా దన్తా తచో మంసం న్హారు అట్ఠి అట్ఠిమిఞ్జం వక్కం హదయం యకనం కిలోమకం పిహకం పప్ఫాసం అన్తం అన్తగుణం ఉదరియం కరీసం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం కక్ఖళం ఖరిగతం ఉపాదిన్నం. అయం వుచ్చతావుసో, అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా పథవీధాతు, యా చ బాహిరా పథవీధాతు, పథవీధాతురేవేసా. 'తం నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి – ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా పథవీధాతుయా నిబ్బిన్దతి, పథవీధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

''హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం బాహిరా ఆపోధాతు పకుప్పతి [పథవీధాతు పకుప్పతి (క.)]. అన్తరహితా తస్మిం సమయే బాహిరా పథవీధాతు హోతి. తస్సా హి నామ, ఆవుసో, బాహిరాయ పథవీధాతుయా తావ మహల్లికాయ అనిచ్చతా పఞ్ఞాయిస్సతి, ఖయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, వయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, విపరిణామధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి. కిం పనిమస్స మత్తట్ఠకస్స కాయస్స తణ్హుపాదిన్నస్స 'అహన్తి వా మమన్తి వా అస్మీ'తి వా? అథ ఖ్వాస్స నోతేవేత్థ హోతి.

“తఞ్చే, ఆవుసో, భిక్ఖుం పరే అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసేన్తి, సో ఏవం పజానాతి – ‘ఉప్పన్నా ఖో మే అయం సోతసమ్ఫస్సజా దుక్ఖవేదనా . సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అపటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఫస్సం పటిచ్చ’. సో [సోపిఖో (స్యా.), సోపి (క.)] ఫస్సో అనిచ్చోతి పస్సతి, వేదనా అనిచ్చాతి పస్సతి, సఞ్ఞా అనిచ్చాతి పస్సతి, సఙ్ఖారా అనిచ్చాతి పస్సతి, విఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి పస్సతి. తస్స ధాతారమ్మణమేవ చిత్తం పక్ఖన్దతి పసీదతి సన్తిట్ఠతి అధిముచ్చతి.

“తఞ్చే, ఆవుసో, భిక్ఖుం పరే అనిట్ఠేహి అకన్తేహి అమనాపేహి సముదాచరన్తి – పాణిసమ్ఫస్సేనపి లేడ్డుసమ్ఫస్సేనపి దణ్డసమ్ఫస్సేనపి సత్థసమ్ఫస్సేనపి. సో ఏవం పజానాతి – ‘తథాభూతో ఖో అయం కాయో యథాభూతస్మిం కాయే పాణిసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, లేడ్డుసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, దణ్డసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, సత్థసమ్ఫస్సాపి కమన్తి. వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా కకచూపమోవాదే – “ఉభతోదణ్డకేన చేపి, భిక్ఖవే, కకచేన చోరా ఓచరకా అఙ్గమఙ్గాని ఓకన్తేయ్యుం, తత్రాపి యో మనో పదూసేయ్య న మే సో తేన సాసనకరో”తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే వీరియం భవిస్సతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం. కామం దాని ఇమస్మిం కాయే పాణిసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, లేడ్డుసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, దణ్డసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, సత్థసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, కరీయతి హిదం బుద్ధానం సాసన’న్తి.

“తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతి. సో తేన సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి – ‘అలాభా వత మే, న వత మే లాభా, దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం, యస్స మే ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతీ’తి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, సుణిసా ససురం దిస్వా సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, తస్స చే భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతి, సో తేన సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి – ‘అలాభా వత మే న వత మే లాభా, దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం, యస్స మే ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతీ’తి. తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా సణ్ఠాతి, సో తేన అత్తమనో హోతి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతి.

303. “కతమా చావుసో, ఆపోధాతు? ఆపోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చావుసో అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – పిత్తం సేమ్హం పుబ్బో లోహితం సేదో మేదో అస్సు వసా ఖేళో సిఙ్ఘాణికా లసికా ముత్తం, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం ఆపో ఆపోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతావుసో, అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా ఆపోధాతు యా చ బాహిరా ఆపోధాతు, ఆపోధాతురేవేసా. ‘తం నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా’తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా ఆపోధాతుయా నిబ్బిన్దతి, ఆపోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

“హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం బాహిరా ఆపోధాతు పకుప్పతి. సా గామమ్పి వహతి, నిగమమ్పి వహతి, నగరమ్పి వహతి, జనపదమ్పి వహతి, జనపదపదేసమ్పి వహతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం మహాసముద్దే యోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, ద్వియోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, తియోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, చతుయోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, పఞ్చయోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, ఛయోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి, సత్తయోజనసతికానిపి ఉదకాని ఓగచ్ఛన్తి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం మహాసముద్దే సత్తతాలమ్పి

ఉదకం సణ్ఠాతి, ఛత్తాలమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, పఞ్చతాలమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, చతుత్తాలమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, తితాలమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, ద్వితాలమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, తాలమత్తమ్పి [తాలంపి (సీ.)] ఉదకం సణ్ఠాతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం మహాసముద్దే సత్తపోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, ఛప్పోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, పఞ్చపోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, చతుప్పోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, తిపోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, ద్విపోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, పోరిసమత్తమ్పి [పోరిసంపి (సీ.)] ఉదకం సణ్ఠాతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం మహాసముద్దే అడ్ఢపోరిసమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, కటిమత్తమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, జాణుకమత్తమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి, గోప్ఫకమత్తమ్పి ఉదకం సణ్ఠాతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో, యం మహాసముద్దే అఙ్గులిపబ్బతేమనమత్తమ్పి ఉదకం న హోతి. తస్సా హి నామ, ఆవుసో, బాహిరాయ ఆపోధాతుయా తావ మహల్లికాయ అనిచ్చతా పఞ్ఞాయిస్సతి, ఖయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, వయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, విపరిణామధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి. కిం పనిమస్స మత్తట్ఠకస్స కాయస్స తణ్హుపాదిన్నస్స 'అహన్తి వా మమన్తి వా అస్మీతి' వా? అథ ఖ్వాస్స నోతేవేత్థ హోతి...పే.... తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా సణ్ఠాతి. సో తేన అత్తమనో హోతి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతి.

౩౦౮. "కతమా చావుసో, తేజోధాతు? తేజోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చావుసో, అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – యేన చ సన్తప్పతి, యేన చ జీరీయతి, యేన చ పరిడయ్హతి, యేన చ అసితపీతఖాయితసాయితం సమ్మా పరిణామం గచ్ఛతి, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం తేజో తేజోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతావుసో, అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు. యా చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా తేజోధాతు యా చ బాహిరా తేజోధాతు, తేజోధాతురేవేసా. 'తం నేతం మమ , నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా తేజోధాతుయా నిబ్బిన్దతి, తేజోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

"హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం బాహిరా తేజోధాతు పకుప్పతి. సా గామమ్పి దహతి, నిగమమ్పి దహతి, నగరమ్పి దహతి, జనపదమ్పి దహతి, జనపదపదేసమ్పి దహతి. సా హరితన్తం వా పన్థన్తం వా సేలన్తం వా ఉదకన్తం వా రమణీయం వా భూమిభాగం ఆగమ్మ అనాహారా నిబ్బాయతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం కుక్కుటపత్తేనపి న్హారుదద్దులేనపి అగ్గిం గవేసన్తి . తస్సా హి నామ, ఆవుసో, బాహిరాయ తేజోధాతుయా తావ మహల్లికాయ అనిచ్చతా పఞ్ఞాయిస్సతి, ఖయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, వయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, విపరిణామధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి. కిం పనిమస్స మత్తట్ఠకస్స కాయస్స తణ్హుపాదిన్నస్స 'అహన్తి వా మమన్తి వా అస్మీ'తి వా? అథ ఖ్వాస్స నోతేవేత్థ హోతి...పే.... తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా సణ్ఠాతి, సో తేన అత్తమనో హోతి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతి.

౩౦౯. "కతమా చావుసో, వాయోధాతు? వాయోధాతు సియా అజ్ఝత్తికా, సియా బాహిరా. కతమా చావుసో, అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు? యం అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం ఉపాదిన్నం, సేయ్యథిదం – ఉద్ధఙ్గమా వాతా, అధోగమా వాతా, కుచ్ఛిసయా వాతా, కోట్ఠాసయా [కోట్ఠసయా (సీ. పీ.)] వాతా, అఙ్గమఙ్గానుసారినో వాతా, అస్సాసో పస్సాసో ఇతి, యం వా పనఞ్ఞమ్పి కిఞ్చి అజ్ఝత్తం పచ్చత్తం వాయో వాయోగతం ఉపాదిన్నం – అయం వుచ్చతావుసో, అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు. యా

చేవ ఖో పన అజ్ఝత్తికా వాయోధాతు, యా చ బాహిరా వాయోధాతు, వాయోధాతురేవేసా. 'తం నేతం మమ నేసోహమస్మి న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దట్ఠబ్బం. ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా వాయోధాతుయా నిబ్బిన్దతి వాయోధాతుయా చిత్తం విరాజేతి.

"హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం బాహిరా వాయోధాతు పకుప్పతి. సా గామమ్పి వహతి, నిగమమ్పి వహతి, నగరమ్పి వహతి, జనపదమ్పి వహతి, జనపదపదేసమ్పి వహతి. హోతి ఖో సో, ఆవుసో, సమయో యం గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే తాలవణ్టేనపి విధూపనేనపి వాతం పరియేసన్తి, ఓస్సవనేపి తిణాని న ఇచ్ఛన్తి. తస్సా హి నామ, ఆవుసో, బాహిరాయ వాయోధాతుయా తావ మహల్లికాయ అనిచ్చతా పఞ్ఞాయిస్సతి, ఖయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, వయధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి, విపరిణామధమ్మతా పఞ్ఞాయిస్సతి. కిం పనిమస్స మత్తట్ఠకస్స కాయస్స తణ్హుపాదిన్నస్స 'అహన్తి వా మమన్తి వా అస్మీ'తి వా? అథ ఖ్వాస్స నోతేవేత్థ హోతి.

"తఞ్చే, ఆవుసో, భిక్ఖుం పరే అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసేన్తి. సో ఏవం పజానాతి, ఉప్పన్నా ఖో మే అయం సోతసమ్ఫస్సజా దుక్ఖా వేదనా. సా చ ఖో పటిచ్చ, నో అపటిచ్చ. కిం పటిచ్చ? ఫస్సం పటిచ్చ. సోపి ఫస్సో అనిచ్చోతి పస్సతి, వేదనా అనిచ్చాతి పస్సతి , సఞ్ఞా అనిచ్చాతి పస్సతి, సఙ్ఖారా అనిచ్చాతి పస్సతి, విఞ్ఞాణం అనిచ్చన్తి పస్సతి. తస్స ధాతారమ్మణమేవ చిత్తం పక్ఖన్దతి పసీదతి సన్తిట్ఠతి అధిముచ్చతి.

"తఞ్చే, ఆవుసో, భిక్ఖుం పరే అనిట్ఠేహి అకన్తేహి అమనాపేహి సముదాచరన్తి, పాణిసమ్ఫస్సేనపి లేడ్డుసమ్ఫస్సేనపి దణ్డసమ్ఫస్సేనపి సత్థసమ్ఫస్సేనపి. సో ఏవం పజానాతి 'తథాభూతో ఖో అయం కాయో యథాభూతస్మిం కాయే పాణిసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, లేడ్డుసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, దణ్డసమ్ఫస్సాపి కమన్తి, సత్థసమ్ఫస్సాపి కమన్తి. వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా కకచూపమోవాదే "ఉభతోదణ్డకేన చేపి, భిక్ఖవే, కకచేన చోరా ఓచరకా అఙ్గమఙ్గాని ఓకన్తేయ్యుం. తత్రాపి యో మనో పదూసేయ్య, న మే సో తేన సాసనకరో"తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే వీరియం భవిస్సతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, పస్సద్ధో కాయో అసారద్ధో, సమాహితం చిత్తం ఏకగ్గం. కామం దాని ఇమస్మిం కాయే పాణిసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, లేడ్డుసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, దణ్డసమ్ఫస్సాపి కమన్తు, సత్థసమ్ఫస్సాపి కమన్తు. కరీయతి హిదం బుద్ధానం సాసన'న్తి.

"తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతి. సో తేన సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి – 'అలాభా వత మే, న వత మే లాభా, దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం. యస్స మే ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతీ'తి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, సుణిసా ససురం దిస్వా సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, తస్స చే భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతి. సో తేన సంవిజ్జతి సంవేగం ఆపజ్జతి – 'అలాభా వత మే, న వత మే లాభా, దుల్లద్ధం వత మే, న వత మే సులద్ధం. యస్స మే ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా న సణ్ఠాతీ'తి. తస్స చే, ఆవుసో, భిక్ఖునో ఏవం బుద్ధం అనుస్సరతో, ఏవం ధమ్మం అనుస్సరతో, ఏవం సఙ్ఘం అనుస్సరతో, ఉపేక్ఖా కుసలనిస్సితా సణ్ఠాతి, సో తేన అత్తమనో హోతి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతి.

౩౦౬. “సెయ్యథాపి, ఆవుసో, కట్ఠఞ్చ పటిచ్చ వల్లిఞ్చ పటిచ్చ తిణఞ్చ పటిచ్చ మత్తికఞ్చ పటిచ్చ ఆకాసో పరివారితో అగారం త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, అట్ఠిఞ్చ పటిచ్చ న్హారుఞ్చ పటిచ్చ మంసఞ్చ పటిచ్చ చమ్మఞ్చ పటిచ్చ ఆకాసో పరివారితో రూపం త్వేవ సఙ్ఖం గచ్ఛతి. అజ్ఝత్తికఞ్చేవ, ఆవుసో, చక్ఖుం అపరిభిన్నం హోతి, బాహిరా చ రూపా న ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, నో చ తజ్జో సమన్నాహారో హోతి, నేవ తావ తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. అజ్ఝత్తికఞ్చేవ [అజ్ఝత్తికఞ్చ (సీ. స్యా. పీ.), అజ్ఝత్తికఞ్చాపి (?)], ఆవుసో, చక్ఖుం అపరిభిన్నం హోతి బాహిరా చ రూపా ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, నో చ తజ్జో సమన్నాహారో హోతి, నేవ తావ తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. యతో చ ఖో, ఆవుసో, అజ్ఝత్తికఞ్చేవ చక్ఖుం అపరిభిన్నం హోతి, బాహిరా చ రూపా ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, తజ్జో చ సమన్నాహారో హోతి. ఏవం తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. యం తథాభూతస్స రూపం తం రూపుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యా తథాభూతస్స వేదనా సా వేదనుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యా తథాభూతస్స సఞ్ఞా సా సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యే తథాభూతస్స సఙ్ఖారా తే సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛన్తి, యం తథాభూతస్స విఞ్ఞాణం తం విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి.

“సో ఏవం పజానాతి – ‘ఏవఞ్హి కిర ఇమేసం పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం సఙ్గహో సన్నిపాతో సమవాయో హోతి. వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా – ‘యో పటిచ్చసముప్పాదం పస్సతి సో ధమ్మం పస్సతి; యో ధమ్మం పస్సతి సో పటిచ్చసముప్పాదం పస్సతీతి. పటిచ్చసముప్పన్నా ఖో పనిమే యదిదం పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా. యో ఇమేసు పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దో ఆలయో అనునయో అజ్ఝోసానం సో దుక్ఖసముదయో. యో ఇమేసు పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం, సో దుక్ఖనిరోధో’తి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతి.

“అజ్ఝత్తికఞ్చేవ, ఆవుసో, సోతం అపరిభిన్నం హోతి…పే.… ఘానం అపరిభిన్నం హోతి… జివ్హా అపరిభిన్నా హోతి… కాయో అపరిభిన్నో హోతి… మనో అపరిభిన్నో హోతి, బాహిరా చ ధమ్మా న ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి నో చ తజ్జో సమన్నాహారో హోతి, నేవ తావ తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. అజ్ఝత్తికో చేవ, ఆవుసో, మనో అపరిభిన్నో హోతి, బాహిరా చ ధమ్మా ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, నో చ తజ్జో సమన్నాహారో హోతి, నేవ తావ తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. యతో చ ఖో, ఆవుసో, అజ్ఝత్తికో చేవ మనో అపరిభిన్నో హోతి, బాహిరా చ ధమ్మా ఆపాథం ఆగచ్ఛన్తి, తజ్జో చ సమన్నాహారో హోతి, ఏవం తజ్జస్స విఞ్ఞాణభాగస్స పాతుభావో హోతి. యం తథాభూతస్స రూపం తం రూపుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యా తథాభూతస్స వేదనా సా వేదనుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యా తథాభూతస్స సఞ్ఞా సా సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి, యే తథాభూతస్స సఙ్ఖారా తే సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛన్తి, యం తథాభూతస్స విఞ్ఞాణం తం విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధే సఙ్గహం గచ్ఛతి. సో ఏవం పజానాతి – ‘ఏవఞ్హి కిర ఇమేసం పఞ్చన్నం ఉపాదానక్ఖన్ధానం సఙ్గహో సన్నిపాతో సమవాయో హోతి. వుత్తం ఖో పనేతం భగవతా – “యో పటిచ్చసముప్పాదం పస్సతి సో ధమ్మం పస్సతి; యో ధమ్మం పస్సతి సో పటిచ్చసముప్పాదం పస్సతీ”తి. పటిచ్చసముప్పన్నా ఖో పనిమే యదిదం పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా. యో ఇమేసు పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దో ఆలయో అనునయో అజ్ఝోసానం సో దుక్ఖసముదయో. యో ఇమేసు పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దరాగవినయో ఛన్దరాగప్పహానం సో దుక్ఖనిరోధో’తి. ఏత్తావతాపి ఖో, ఆవుసో, భిక్ఖునో బహుకతం హోతీ”తి.

ఇదమవోచ ఆయస్మా సారిపుత్తో. అత్తమనా తే భిక్ఖూ ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాహత్థిపదోపమసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. మహాసారోపమసుత్తం

౩౦౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి గిజ్ఝకూటే పబ్బతే అచిరపక్కన్తే దేవదత్తే. తత్ర ఖో భగవా దేవదత్తం ఆరబ్భ భిక్ఖూ ఆమన్తేసి –

‘‘ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తానుక్కంసేతి పరం వమ్భేతి – ‘అహమస్మి లాభసక్కారసిలోకవా [లాభీ సిలోకవా (సీ॰ పీ॰), లాభీ సక్కార సిలోకవా (స్యా॰)], ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అప్పఞ్ఞాతా అప్పేసక్ఖా’తి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి.

‘‘సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం అతిక్కమ్మ పపటికం, సాఖాపలాసం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హాయం [తథాపాయం (క॰)] భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం అతిక్కమ్మ పపటికం, సాఖాపలాసం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో , అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి ‘అహమస్మి లాభసక్కారసిలోకవా, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అప్పఞ్ఞాతా అప్పేసక్ఖా’తి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సాఖాపలాసం అగ్గహేసి బ్రహ్మచరియస్స; తేన చ వోసానం ఆపాది.

౩౦౮. ‘‘ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి. అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం

వమ్భేతి – ‘అహమస్మి సీలవా కల్యాణధమ్మో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ దుస్సీలా పాపధమ్మా’తి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం, పపటికం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం, పపటికం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో; యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ’తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా”తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి. అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – ‘అహమస్మి సీలవా కల్యాణధమ్మో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ దుస్సీలా పాపధమ్మా’తి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పపటికం అగ్గహేసి బ్రహ్మచరియస్స; తేన చ వోసానం ఆపాది.

౩౦౯. “ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి. అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి . సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – ‘అహమస్మి సమాహితో ఏకగ్గచిత్తో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా’తి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం తచం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య ‘న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం , న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం,

న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం తచం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ'తి.

"ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా"తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – 'అహమస్మి సమాహితో ఏకగ్గచిత్తో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా'తి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి. అయం వుచ్చతి , భిక్ఖవే, భిక్ఖు తచం అగ్గహేసి బ్రహ్మచరియస్స; తేన చ వోసానం ఆపాది.

౩౧౦. "ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా'తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి. అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి అప్పమత్తో సమానో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – 'అహమస్మి జానం పస్సం విహరామి. ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అజానం అపస్సం విహరన్తీ'తి. సో తేన ఞాణదస్సనేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం ఫేగ్గుం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం న అఞ్ఞాసి తచం న అఞ్ఞాసి పపటికం న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో

సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం ఫేగ్గుం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – ‘అహమస్మి జానం పస్సం విహరామి, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అజానం అపస్సం విహరన్తీ’తి. సో తేన ఞాణదస్సనేన మజ్జతి పమజ్జతి పమాదం ఆపజ్జతి, పమత్తో సమానో దుక్ఖం విహరతి. అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఫేగ్గుం అగ్గహేసి బ్రహ్మచరియస్స; తేన చ వోసానం ఆపాది.

౩౧౧. “ఇధ పన, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి , న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన ఞాణదస్సనేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో అసమయవిమోక్ఖం ఆరాధేతి. అట్ఠానమేతం [అట్ఠానం ఖో పనేతం (క॰)], భిక్ఖవే, అనవకాసో యం సో భిక్ఖు తాయ అసమయవిముత్తియా పరిహాయేథ.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో సారఞ్ఞేవ ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య ‘సార’న్తి జానమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – ‘అఞ్ఞాసి వతాయం భవం పురిసో సారం, అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, అఞ్ఞాసి తచం, అఞ్ఞాసి పపటికం, అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో సారఞ్ఞేవ ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి జానమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం అనుభవిస్సతీ’తి.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఇధేకచ్చో కులపుత్తో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి, న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన ఞాణదస్సనేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన న మజ్జతి నప్పమజ్జతి న పమాదం ఆపజ్జతి, అప్పమత్తో సమానో అసమయవిమోక్ఖం ఆరాధేతి. అట్ఠానమేతం, భిక్ఖవే, అనవకాసో యం సో భిక్ఖు తాయ అసమయవిముత్తియా పరిహాయేథ.

“ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, నయిదం బ్రహ్మచరియం లాభసక్కారసిలోకానిసంసం, న సీలసమ్పదానిసంసం, న సమాధిసమ్పదానిసంసం, న ఞాణదస్సనానిసంసం. యా చ ఖో అయం, భిక్ఖవే, అకుప్పా చేతోవిముత్తి – ఏతదత్థమిదం, భిక్ఖవే, బ్రహ్మచరియం, ఏతం సారం ఏతం పరియోసాన”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాసారోపమసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. చూళసారోపమసుత్తం

౩౧౨. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో పిఙ్గలకోచ్ఛో బ్రాహ్మణో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో పిఙ్గలకోచ్ఛో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “యేమే, భో గోతమ, సమణబ్రాహ్మణా సఙ్ఘినో గణినో గణాచరియా ఞాతా యసస్సినో తిత్థకరా సాధుసమ్మతా, బహుజనస్స, సేయ్యథిదం – పూరణో కస్సపో, మక్ఖలి గోసాలో, అజితో కేసకమ్బలో, పకుధో కచ్చాయనో, సఞ్చయో [సఞ్జయో (సీ॰ స్యా॰ పీ॰ క॰)] బేలట్ఠపుత్తో, నిగణ్ఠో నాటపుత్తో, సబ్బేతే సకాయ పటిఞ్ఞాయ అబ్భఞ్ఞంసు సబ్బేవ నాబ్భఞ్ఞంసు, ఉదాహు ఏకచ్చే అబ్భఞ్ఞంసు ఏకచ్చే నాబ్భఞ్ఞంసూ”తి? “అలం, బ్రాహ్మణ, తిట్ఠతేతం – సబ్బేతే సకాయ పటిఞ్ఞాయ అబ్భఞ్ఞంసు సబ్బేవ నాబ్భఞ్ఞంసు, ఉదాహు ఏకచ్చే అబ్భఞ్ఞంసు ఏకచ్చే నాబ్భఞ్ఞంసూతి. ధమ్మం తే, బ్రాహ్మణ, దేసేస్సామి, తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో పిఙ్గలకోచ్ఛో బ్రాహ్మణో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౩౧౩. "సేయ్యథాపి, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం అతిక్కమ్మ పపటికం, సాఖాపలాసం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం అతిక్కమ్మ పపటికం, సాఖాపలాసం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ'తి.

౩౧౪. "సేయ్యథాపి వా పన, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం , పపటికం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం పపటికం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ'తి.

౩౧౫. "సేయ్యథాపి వా పన, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం, తచం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం, తచం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ'తి.

౩౧౬. "సేయ్యథాపి వా పన, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం, ఫేగ్గుం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'న వతాయం భవం పురిసో అఞ్ఞాసి సారం, న అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, న అఞ్ఞాసి తచం, న అఞ్ఞాసి పపటికం, న అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం, ఫేగ్గుం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతీ'తి.

౩౧౭. "సేయ్యథాపి వా పన, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో సారఞ్ఞేవ ఛేత్వా ఆదాయ పక్కమేయ్య 'సార'న్తి జానమానో. తమేనం చక్ఖుమా పురిసో దిస్వా ఏవం వదేయ్య – 'అఞ్ఞాసి వతాయం భవం పురిసో సారం, అఞ్ఞాసి ఫేగ్గుం, అఞ్ఞాసి తచం, అఞ్ఞాసి పపటికం, అఞ్ఞాసి సాఖాపలాసం. తథా హయం భవం పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో సారఞ్ఞేవ ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి జానమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం అనుభవిస్సతీ'తి.

౩౧౮. "ఏవమేవ ఖో, బ్రాహ్మణ, ఇధేకచ్చో పుగ్గలో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా'తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తమనో హోతి పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – 'అహమస్మి లాభసక్కారసిలోకవా, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అప్పఞ్ఞాతా అప్పేసక్ఖా'తి. లాభసక్కారసిలోకేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ న ఛన్దం జనేతి, న వాయమతి, ఓలీనవుత్తికో చ హోతి సాథలికో. సేయ్యథాపి సో, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం అతిక్కమ్మ పపటికం, సాఖాపలాసం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతి. తథూపమాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమం పుగ్గలం వదామి.

౩౧౯. "ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా'తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. లాభసక్కారసిలోకేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి , అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – 'అహమస్మి సీలవా కల్యాణధమ్మో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ దుస్సీలా పాపధమ్మా'తి. సీలసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ న ఛన్దం జనేతి, న వాయమతి, ఓలీనవుత్తికో చ హోతి సాథలికో. సేయ్యథాపి సో, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం అతిక్కమ్మ తచం, పపటికం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో 'సార'న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం, తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతి. తథూపమాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమం పుగ్గలం వదామి.

౩౨౦. "ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – 'ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి, దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో, అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా'తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి, న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. లాభసక్కారసిలోకేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సీలసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో . సో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – 'అహమస్మి సమాహితో ఏకగ్గచిత్తో, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ

అసమాహితా విబ్భన్తచిత్తా’తి. సమాధిసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ, తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ న ఛన్దం జనేతి, న వాయమతి, ఓలీనవుత్తికో చ హోతి సాథలికో. సేయ్యథాపి సో, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం అతిక్కమ్మ ఫేగ్గుం, తచం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతి. తథూపమాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమం పుగ్గలం వదామి.

౩౨౧. “ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన...పే.... అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. లాభసక్కారసిలోకేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సీలసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సమాధిసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి, పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో . సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తానుక్కంసేతి, పరం వమ్భేతి – ‘అహమస్మి జానం పస్సం విహరామి, ఇమే పనఞ్ఞే భిక్ఖూ అజానం అపస్సం విహరన్తీ’తి. ఞాణదస్సనేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ న ఛన్దం జనేతి, న వాయమతి, ఓలీనవుత్తికో చ హోతి సాథలికో. సేయ్యథాపి సో, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో అతిక్కమ్మేవ సారం, ఫేగ్గుం ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి మఞ్ఞమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం నానుభవిస్సతి. తథూపమాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమం పుగ్గలం వదామి.

౩౨౨. “ఇధ పన, బ్రాహ్మణ, ఏకచ్చో పుగ్గలో సద్ధా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి – ‘ఓతిణ్ణోమ్హి జాతియా జరాయ మరణేన సోకేహి పరిదేవేహి దుక్ఖేహి దోమనస్సేహి ఉపాయాసేహి , దుక్ఖోతిణ్ణో దుక్ఖపరేతో , అప్పేవ నామ ఇమస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స అన్తకిరియా పఞ్ఞాయేథా’తి. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో లాభసక్కారసిలోకం అభినిబ్బత్తేతి. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తమనో హోతి, న పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన లాభసక్కారసిలోకేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. లాభసక్కారసిలోకేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సీలసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సీలసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సీలసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సీలసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో సమాధిసమ్పదం ఆరాధేతి. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తాయ సమాధిసమ్పదాయ న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. సమాధిసమ్పదాయ చ యే అఞ్ఞే

ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో. సో ఞాణదస్సనం ఆరాధేతి. సో తేన ఞాణదస్సనేన అత్తమనో హోతి, నో చ ఖో పరిపుణ్ణసఙ్కప్పో. సో తేన ఞాణదస్సనేన న అత్తానుక్కంసేతి, న పరం వమ్భేతి. ఞాణదస్సనేన చ యే అఞ్ఞే ధమ్మా ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ తేసం ధమ్మానం సచ్ఛికిరియాయ ఛన్దం జనేతి, వాయమతి, అనోలీనవుత్తికో చ హోతి అసాథలికో.

౩౨౩. "కతమే చ, బ్రాహ్మణ, ధమ్మా ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ? ఇధ, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – 'ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ'తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో , బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా 'అనన్తో ఆకాసో'తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'అనన్తం విఞ్ఞాణ'న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'నత్థి కిఞ్చీ'తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ.

"పున చపరం, బ్రాహ్మణ, భిక్ఖు సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి, పఞ్ఞాయ చస్స దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా హోన్తి. అయమ్పి ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మో ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరో చ పణీతతరో చ. ఇమే ఖో, బ్రాహ్మణ, ధమ్మా ఞాణదస్సనేన ఉత్తరితరా చ పణీతతరా చ.

౩౭౪. “సేయ్యథాపి సో, బ్రాహ్మణ, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో మహతో రుక్ఖస్స తిట్ఠతో సారవతో సారంయేవ ఛేత్వా ఆదాయ పక్కన్తో ‘సార’న్తి జానమానో. యఞ్చస్స సారేన సారకరణీయం తఞ్చస్స అత్థం అనుభవిస్సతి. తథూపమాహం, బ్రాహ్మణ, ఇమం పుగ్గలం వదామి.

“ఇతి ఖో, బ్రాహ్మణ, నయిదం బ్రహ్మచరియం లాభసక్కారసిలోకానిసంసం, న సీలసమ్పదానిసంసం, న సమాధిసమ్పదానిసంసం, న ఞాణదస్సనానిసంసం. యా చ ఖో అయం , బ్రాహ్మణ, అకుప్పా చేతోవిముత్తి – ఏతదత్థమిదం, బ్రాహ్మణ, బ్రహ్మచరియం, ఏతం సారం ఏతం పరియోసాన”న్తి.

ఏవం వుత్తే, పిఙ్గలకోచ్ఛో బ్రాహ్మణో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ…పే.… ఉపాసకం మం భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతం సరణం గత”న్తి.

చూళసారోపమసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

ఓపమ్మవగ్గో నిట్ఠితో తతియో.

తస్సుద్దానం –

మోళియఫగ్గునరిట్ఠఞ్చ నామో, అన్ధవనే కథిపుణ్ణం నివాపో;

రాసికణేరుమహాగజనామో, సారూపమో [సారవరో (స్యా.), సారవనో (క.)] పున పిఙ్గలకోచ్ఛో.

౪. మహాయమకవగ్గో

౧. చూళగోసిఙ్గసుత్తం

౩౨౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా నాతికే [నాదికే (సీ. స్యా. పీ.), ఞాతికే (క.)] విహరతి గిఞ్జకావసథే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా చ అనురుద్ధో ఆయస్మా చ నన్దియో ఆయస్మా చ కిమిలో [కిమ్బిలో (సీ. పీ. క.)] గోసిఙ్గసాలవనదాయే విహరన్తి. అథ ఖో భగవా సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేన గోసిఙ్గసాలవనదాయో తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో దాయపాలో భగవన్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – "మా, సమణ, ఏతం దాయం పావిసి. సన్తేత్థ తయో కులపుత్తా అత్తకామరూపా విహరన్తి. మా తేసం అఫాసుమకాసీ"తి.

అస్సోసి ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో దాయపాలస్స భగవతా సద్ధిం మన్తయమానస్స. సుత్వాన దాయపాలం ఏతదవోచ – "మా, ఆవుసో దాయపాల, భగవన్తం వారేసి. సత్థా నో భగవా అనుప్పత్తో"తి. అథ ఖో ఆయస్మా అనురుద్ధో యేనాయస్మా చ నన్దియో ఆయస్మా చ కిమిలో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తఞ్చ నన్దియం ఆయస్మన్తఞ్చ కిమిలం ఏతదవోచ – "అభిక్కమథాయస్మన్తో, అభిక్కమథాయస్మన్తో, సత్థా నో భగవా అనుప్పత్తో"తి. అథ ఖో ఆయస్మా చ అనురుద్ధో ఆయస్మా చ నన్దియో ఆయస్మా చ కిమిలో భగవన్తం పచ్చుగ్గన్త్వా – ఏకో భగవతో పత్తచీవరం పటిగ్గహేసి, ఏకో ఆసనం పఞ్ఞపేసి, ఏకో పాదోదకం ఉపట్ఠాపేసి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. నిసజ్జ ఖో భగవా పాదే పక్ఖాలేసి. తేపి ఖో ఆయస్మన్తో భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం భగవా ఏతదవోచ –

౩౨౬. "కచ్చి వో, అనురుద్ధా, ఖమనీయం, కచ్చి యాపనీయం, కచ్చి పిణ్డకేన న కిలమథా"తి ? "ఖమనీయం, భగవా, యాపనీయం, భగవా; న చ మయం, భన్తే, పిణ్డకేన కిలమామా"తి. "కచ్చి పన వో, అనురుద్ధా, సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరథా"తి? "తగ్ఘ మయం , భన్తే, సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరామా"తి. "యథా కథం పన తుమ్హే, అనురుద్ధా, సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరథా"తి? "ఇధ మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యోహం ఏవరూపేహి సబ్రహ్మచారీహి సద్ధిం విహరామీ'తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఇమేసు ఆయస్మన్తేసు మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ; మేత్తం వచీకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ; మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'యంనూనాహం సకం చిత్తం నిక్ఖిపిత్వా ఇమేసంయేవ ఆయస్మన్తానం చిత్తస్స వసేన వత్తేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, భన్తే, సకం చిత్తం నిక్ఖిపిత్వా ఇమేసంయేవ ఆయస్మన్తానం చిత్తస్స వసేన వత్తామి. నానా హి ఖో నో, భన్తే, కాయా ఏకఞ్చ పన మఞ్ఞే చిత్త"న్తి.

ఆయస్మాపి ఖో నన్దియో…పే… ఆయస్మాపి ఖో కిమిలో భగవన్తం ఏతదవోచ – "మయ్హమ్పి, భన్తే, ఏవం హోతి – 'లాభా వత మే, సులద్ధం వత మే, యోహం ఏవరూపేహి సబ్రహ్మచారీహి సద్ధిం విహరామీ'తి. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఇమేసు ఆయస్మన్తేసు మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ, మేత్తం వచీకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ, మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం ఆవి చేవ రహో చ. తస్స మయ్హం, భన్తే, ఏవం హోతి – 'యంనూనాహం సకం చిత్తం

నిక్ఖిపిత్వా ఇమేసంయేవ ఆయస్మన్తానం చిత్తస్స వసేన వత్తేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, భన్తే, సకం చిత్తం నిక్ఖిపిత్వా ఇమేసంయేవ ఆయస్మన్తానం చిత్తస్స వసేన వత్తామి. నానా హి ఖో నో, భన్తే, కాయా ఏకఞ్చ పన మఞ్ఞే చిత్తన్తి.

“ఏవం ఖో మయం, భన్తే, సమగ్గా సమ్మోదమానా అవివదమానా ఖీరోదకీభూతా అఞ్ఞమఞ్ఞం పియచక్ఖూహి సమ్పస్సన్తా విహరామా”తి.

౩౨౭. “సాధు సాధు, అనురుద్ధా! కచ్చి పన వో, అనురుద్ధా, అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరథా”తి? “తగ్ఘ మయం, భన్తే, అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరామా”తి. “యథా కథం పన తుమ్హే, అనురుద్ధా, అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరథా”తి? “ఇధ, భన్తే, అమ్హాకం యో పఠమం గామతో పిణ్డాయ పటిక్కమతి సో ఆసనాని పఞ్ఞపేతి, పానీయం పరిభోజనీయం ఉపట్ఠాపేతి, అవక్కారపాతిం ఉపట్ఠాపేతి. యో పచ్ఛా గామతో పిణ్డాయ పటిక్కమతి, సచే హోతి భుత్తావసేసో సచే ఆకఙ్ఖతి భుఞ్జతి, నో చే ఆకఙ్ఖతి అప్పహరితే వా ఛడ్డేతి, అప్పాణకే వా ఉదకే ఓపిలాపేతి. సో ఆసనాని పటిసామేతి, పానీయం పరిభోజనీయం పటిసామేతి, అవక్కారపాతిం పటిసామేతి, భత్తగ్గం సమ్మజ్జతి. యో పస్సతి పానీయఘటం వా పరిభోజనీయఘటం వా వచ్చఘటం వా రిత్తం తుచ్ఛం సో ఉపట్ఠాపేతి. సచస్స హోతి అవిసయ్హం, హత్థవికారేన దుతియం ఆమన్తేత్వా హత్థవిలఙ్ఘకేన ఉపట్ఠాపేమ, న త్వేవ మయం, భన్తే, తప్పచ్చయా వాచం భిన్దామ. పఞ్చాహికం ఖో పన మయం, భన్తే, సబ్బరత్తికం ధమ్మియా కథాయ సన్నిసీదామ. ఏవం ఖో మయం, భన్తే, అప్పమత్తా ఆతాపినో పహితత్తా విహరామా”తి.

౩౨౮. “సాధు సాధు, అనురుద్ధా! అత్థి పన వో, అనురుద్ధా, ఏవం అప్పమత్తానం ఆతాపీనం పహితత్తానం విహరన్తానం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి? “కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ. అయం ఖో నో, భన్తే, అమ్హాకం అప్పమత్తానం ఆతాపీనం పహితత్తానం విహరన్తానం ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి.

“సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి? “కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి.

“సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో”తి? “కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకా చ విహరామ, సతా చ సమ్పజానా, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేమ, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ

విహరామ. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి.

"సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి ? "కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి.

"సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి? "కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ సబ్బసో రూపసఞ్ఞానం సమతిక్కమా పటిఘసఞ్ఞానం అత్థఙ్గమా నానత్తసఞ్ఞానం అమనసికారా 'అనన్తో ఆకాసో'తి ఆకాసానఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి.

"సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి? "కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ సబ్బసో ఆకాసానఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'అనన్తం విఞ్ఞాణ'న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ...పే.... సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ 'నత్థి కిఞ్చీ'తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ...పే.... సబ్బసో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి.

౩౨౯. "సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఏతస్స పన వో, అనురుద్ధా, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అత్థఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో"తి? "కిఞ్హి నో సియా, భన్తే! ఇధ మయం, భన్తే, యావదేవ ఆకఙ్ఖామ సబ్బసో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం సమతిక్కమ్మ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం ఉపసమ్పజ్జ విహరామ, పఞ్ఞాయ చ నో దిస్వా ఆసవా పరిక్ఖీణా. ఏతస్స, భన్తే, విహారస్స సమతిక్కమాయ ఏతస్స విహారస్స పటిప్పస్సద్ధియా అయమఞ్ఞో ఉత్తరిమనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసో అధిగతో ఫాసువిహారో. ఇమమ్హా చ మయం, భన్తే, ఫాసువిహారా అఞ్ఞం ఫాసువిహారం ఉత్తరితరం వా పణీతతరం వా న సమనుపస్సామా"తి. "సాధు సాధు, అనురుద్ధా! ఇమమ్హా ఫాసువిహారా ఉత్తరితరో వా పణీతతరో వా ఫాసువిహారో నత్థీ"తి.

౩౩౦. అథ ఖో భగవా ఆయస్మన్తఞ్చ అనురుద్ధం ఆయస్మన్తఞ్చ నన్దియం ఆయస్మన్తఞ్చ కిమిలం ధమ్మియా కథాయ సన్దస్సేత్వా సమాదపేత్వా సముత్తేజేత్వా సమ్పహంసేత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామి. అథ ఖో ఆయస్మా చ అనురుద్ధో

ఆయస్మా చ నన్దియో ఆయస్మా చ కిమిలో భగవన్తం అనుసంయాయిత్వా [అనుసంసావేత్వా (సీ.), అనుసావేత్వా (టీకా)] తతో పటినివత్తిత్వా ఆయస్మా చ నన్దియో ఆయస్మా చ కిమిలో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచుం – "కిం ను ఖో మయం ఆయస్మతో అనురుద్ధస్స ఏవమారోచిమ్హ – 'ఇమాసఞ్చ ఇమాసఞ్చ విహారసమాపత్తీనం మయం లాభినో'తి, యం నో ఆయస్మా అనురుద్ధో భగవతో సమ్ముఖా యావ ఆసవానం ఖయా పకాసేతీ"తి? "న ఖో మే ఆయస్మన్తో ఏవమారోచేసుం – 'ఇమాసఞ్చ ఇమాసఞ్చ విహారసమాపత్తీనం మయం లాభినో'తి, అపి చ మే ఆయస్మన్తానం చేతసా చేతో పరిచ్చ విదితో – 'ఇమాసఞ్చ ఇమాసఞ్చ విహారసమాపత్తీనం ఇమే ఆయస్మన్తో లాభినో'తి. దేవతాపి మే ఏతమత్థం ఆరోచేసుం – 'ఇమాసఞ్చ ఇమాసఞ్చ విహారసమాపత్తీనం ఇమే ఆయస్మన్తో లాభినో'తి. తమేనం భగవతా పఞ్హాభిపుట్ఠేన బ్యాకత"న్తి.

౩౩౧. అథ ఖో దీఘో పరజనో యక్ఖో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో దీఘో పరజనో యక్ఖో భగవన్తం ఏతదవోచ – "లాభా వత, భన్తే, వజ్జీనం, సులద్ధలాభా వజ్జిపజాయ, యత్థ తథాగతో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, ఇమే చ తయో కులపుత్తా – ఆయస్మా చ అనురుద్ధో, ఆయస్మా చ నన్దియో, ఆయస్మా చ కిమిలో"తి. దీఘస్స పరజనస్స యక్ఖస్స సద్దం సుత్వా భుమ్మా దేవా సద్దమనుస్సావేసుం – 'లాభా వత, భో, వజ్జీనం, సులద్ధలాభా వజ్జిపజాయ, యత్థ తథాగతో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, ఇమే చ తయో కులపుత్తా – ఆయస్మా చ అనురుద్ధో, ఆయస్మా చ నన్దియో, ఆయస్మా చ కిమిలో'తి. భుమ్మానం దేవానం సద్దం సుత్వా చాతుమహారాజికా దేవా...పే.... తావతింసా దేవా...పే.... యామా దేవా...పే.... తుసితా దేవా...పే.... నిమ్మానరతీ దేవా...పే.... పరనిమ్మితవసవత్తీ దేవా...పే.... బ్రహ్మకాయికా దేవా సద్దమనుస్సావేసుం – "లాభా వత, భో, వజ్జీనం, సులద్ధలాభా వజ్జిపజాయ, యత్థ తథాగతో విహరతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో, ఇమే చ తయో కులపుత్తా – ఆయస్మా చ అనురుద్ధో, ఆయస్మా చ నన్దియో, ఆయస్మా చ కిమిలో"తి. ఇతిహ తే ఆయస్మన్తో తేన ఖణేన (తేన లయేన) [( ) సీ. స్యా. పీ. పోత్థకేసు నత్థి] తేన ముహుత్తేన యావబ్రహ్మలోకా విదితా [సంవిదితా (క.)] అహేసుం.

"ఏవమేతం, దీఘ, ఏవమేతం, దీఘ! యస్మాపి, దీఘ, కులా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, తఞ్చేపి కులం ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తం అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స కులస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. యస్మాపి, దీఘ, కులపరివట్టా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, సో చేపి కులపరివట్టో ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తో అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స కులపరివట్టస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. యస్మాపి, దీఘ, గామా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, సో చేపి గామో ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తో అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స గామస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. యస్మాపి, దీఘ, నిగమా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, సో చేపి నిగమో ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తో అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స నిగమస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. యస్మాపి, దీఘ, నగరా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, తఞ్చేపి నగరం ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తం అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స నగరస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. యస్మాపి, దీఘ, జనపదా ఏతే తయో కులపుత్తా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితా, సో చేపి జనపదో ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తో అనుస్సరేయ్య, తస్సపాస్స జనపదస్స దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సబ్బే చేపి, దీఘ, ఖత్తియా ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తా అనుస్సరేయ్యుం, సబ్బేసానంపాస్స ఖత్తియానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సబ్బే చేపి, దీఘ, బ్రాహ్మణా...పే.... సబ్బే చేపి, దీఘ, వేస్సా...పే.... సబ్బే చేపి, దీఘ, సుద్దా ఏతే తయో

కులపుత్తే పసన్నచిత్తా అనుస్సరేయ్యుం, సబ్బేసానంపాస్స సుద్దానం దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. సదేవకో చేపి, దీఘ, లోకో సమారకో సబ్రహ్మకో సస్సమణబ్రాహ్మణీ పజా సదేవమనుస్సా ఏతే తయో కులపుత్తే పసన్నచిత్తా అనుస్సరేయ్య, సదేవకస్సపాస్స లోకస్స సమారకస్స సబ్రహ్మకస్స సస్సమణబ్రాహ్మణియా పజాయ సదేవమనుస్సాయ దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ. పస్స, దీఘ, యావ ఏతే తయో కులపుత్తా బహుజనహితాయ పటిపన్నా బహుజనసుఖాయ లోకానుకమ్పాయ, అత్థాయ హితాయ సుఖాయ దేవమనుస్సాన"న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో దీఘో పరజనో యక్ఖో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చూళగోసిఙ్గసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. మహాగోసిఙ్గసుత్తం

332. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా గోసిఙ్గసాలవనదాయే విహరతి సమ్బహులేహి అభిఞ్ఞాతేహి అభిఞ్ఞాతేహి థేరేహి సావకేహి సద్ధిం – ఆయస్మతా చ సారిపుత్తేన ఆయస్మతా చ మహామోగ్గల్లానేన ఆయస్మతా చ మహాకస్సపేన ఆయస్మతా చ అనురుద్ధేన ఆయస్మతా చ రేవతేన ఆయస్మతా చ ఆనన్దేన, అఞ్ఞేహి చ అభిఞ్ఞాతేహి అభిఞ్ఞాతేహి థేరేహి సావకేహి సద్ధిం. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా మహాకస్సపో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం ఏతదవోచ – "ఆయామావుసో, కస్సప, యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమిస్సామ ధమ్మస్సవనాయా"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో ఆయస్మా మహాకస్సపో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స పచ్చస్సోసి. అథ ఖో ఆయస్మా చ మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మా చ మహాకస్సపో ఆయస్మా చ అనురుద్ధో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు ధమ్మస్సవనాయ. అద్దసా ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో ఆయస్మన్తఞ్చ మహామోగ్గల్లానం ఆయస్మన్తఞ్చ మహాకస్సపం ఆయస్మన్తఞ్చ అనురుద్ధం యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమన్తే ధమ్మస్సవనాయ. దిస్వాన యేనాయస్మా రేవతో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం రేవతం ఏతదవోచ – "ఉపసఙ్కమన్తా ఖో అమూ, ఆవుసో [ఆయస్మన్తావుసో (క.)] రేవత, సప్పురిసా యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేన ధమ్మస్సవనాయ. ఆయామావుసో రేవత, యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమిస్సామ ధమ్మస్సవనాయా"తి. "ఏవమావుసో"తి ఖో ఆయస్మా రేవతో ఆయస్మతో ఆనన్దస్స పచ్చస్సోసి. అథ ఖో ఆయస్మా చ రేవతో ఆయస్మా చ ఆనన్దో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు ధమ్మస్సవనాయ.

333. అద్దసా ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తఞ్చ రేవతం ఆయస్మన్తఞ్చ ఆనన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే. దిస్వాన ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచ – "ఏతు ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో! స్వాగతం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స భగవతో ఉపట్ఠాకస్స భగవతో సన్తికావచరస్స! రమణీయం, ఆవుసో ఆనన్ద, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా [సబ్బపాలిఫుల్లా (సీ.)] సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో ఆనన్ద, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా"తి? "ఇధావుసో సారిపుత్త , భిక్ఖు బహుస్సుతో హోతి సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థా సబ్యఞ్జనా; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి, తథారూపాస్స ధమ్మా బహుస్సుతా హోన్తి, ధాతా [ధతా (సీ. స్యా. కం. పీ.)], వచసా పరిచితా, మనసానుపేక్ఖితా, దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. సో

చతస్సన్నం పరిసానం ధమ్మం దేసేతి పరిమణ్డలేహి పదబ్యఞ్జనేహి అనుప్పబన్ధేహి [అప్పబద్ధేహి (సీ. పీ.)] అనుసయసముగ్ఘాతాయ. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా''తి.

౩౩౪. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం రేవతం ఏతదవోచ – ''బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో రేవత, ఆయస్మతా ఆనన్దేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం రేవతం పుచ్ఛామ – 'రమణీయం, ఆవుసో రేవత, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో రేవత, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'''తి? ''ఇధావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు పటిసల్లానారామో హోతి పటిసల్లానరతో, అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో, విపస్సనాయ సమన్నాగతో, బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా''తి.

౩౩౫. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచ – ''బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో అనురుద్ధ, ఆయస్మతా రేవతేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం పుచ్ఛామ – 'రమణీయం, ఆవుసో అనురుద్ధ, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'''తి? ''ఇధావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సహస్సం లోకానం వోలోకేతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో సారిపుత్త, చక్ఖుమా పురిసో ఉపరిపాసాదవరగతో సహస్సం నేమిమణ్డలానం వోలోకేయ్య; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సహస్సం లోకానం వోలోకేతి. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా''తి.

౩౩౬. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం ఏతదవోచ – ''బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో కస్సప, ఆయస్మతా అనురుద్ధేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం పుచ్ఛామ – 'రమణీయం, ఆవుసో కస్సప, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో కస్సప, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'''తి? ''ఇధావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు అత్తనా చ ఆరఞ్ఞికో హోతి ఆరఞ్ఞికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పిణ్డపాతికో హోతి పిణ్డపాతికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పంసుకూలికో హోతి పంసుకూలికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ తేచీవరికో హోతి తేచీవరికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ అప్పిచ్ఛో హోతి అప్పిచ్ఛతాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సన్తుట్ఠో హోతి సన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పవివిత్తో హోతి పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ అసంసట్ఠో హోతి అసంసగ్గస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ ఆరద్ధవీరియో హోతి వీరియారమ్భస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో హోతి సీలసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సమాధిసమ్పన్నో హోతి సమాధిసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి పఞ్ఞాసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ విముత్తిసమ్పన్నో హోతి విముత్తిసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నో హోతి విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త , భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా''తి.

౩౩౭. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ – ''బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, ఆయస్మతా మహాకస్సపేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం పుచ్ఛామ – 'రమణీయం, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి;

కథంరూపేన, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా’”తి? “ఇధావుసో సారిపుత్త, ద్వే భిక్ఖూ అభిధమ్మకథం కథేన్తి, తే అఞ్ఞమఞ్ఞం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, అఞ్ఞమఞ్ఞస్స పఞ్హం పుట్ఠా విస్సజ్జేన్తి, నో చ సంసాదేన్తి [సంసారేన్తి (క.)], ధమ్మీ చ నేసం కథా పవత్తినీ హోతి. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా”తి.

338. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ – “బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, అమ్హేహి సబ్బేహేవ యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం పుచ్ఛామ – ‘రమణీయం, ఆవుసో సారిపుత్త, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా’”తి? “ఇధావుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు చిత్తం వసం వత్తేతి, నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతి. సో యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా పుబ్బణ్హసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి మజ్ఝన్హికసమయం [మజ్ఝన్తికసమయం (సీ. స్యా. కం. పీ. క.)] విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా మజ్ఝన్హికసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి సాయన్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా సాయన్హసమయం విహరతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, రఞ్ఞో వా రాజమహామత్తస్స వా నానారత్తానం దుస్సానం దుస్సకరణ్డకో పూరో అస్స. సో యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య పుబ్బణ్హసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం పుబ్బణ్హసమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య మజ్ఝన్హికసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం మజ్ఝన్హికసమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య సాయన్హసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం సాయన్హసమయం పారుపేయ్య. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు చిత్తం వసం వత్తేతి, నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతి. సో యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా పుబ్బణ్హసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి మజ్ఝన్హికసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా మజ్ఝన్హికసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి సాయన్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా సాయన్హసమయం విహరతి. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా”తి.

339. అథ ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో తే ఆయస్మన్తే ఏతదవోచ – “బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో, అమ్హేహి సబ్బేహేవ యథాసకం పటిభానం. ఆయామావుసో, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిస్సామ; ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం భగవతో ఆరోచేస్సామ. యథా నో భగవా బ్యాకరిస్సతి తథా నం ధారేస్సామా”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే ఆయస్మన్తో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స పచ్చస్సోసుం. అథ ఖో తే ఆయస్మన్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అద్దసం ఖో అహం, భన్తే, ఆయస్మన్తఞ్చ రేవతం ఆయస్మన్తఞ్చ ఆనన్దం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తే. దిస్వాన ఆయస్మన్తం ఆనన్దం ఏతదవోచం – ‘ఏతు ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో! స్వాగతం ఆయస్మతో ఆనన్దస్స భగవతో ఉపట్ఠాకస్స భగవతో సన్తికావచరస్స! రమణీయం, ఆవుసో ఆనన్ద, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి; కథంరూపేన, ఆవుసో ఆనన్ద, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా’తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, ఆయస్మా ఆనన్దో మం ఏతదవోచ – ‘ఇధావుసో, సారిపుత్త, భిక్ఖు బహుస్సుతో హోతి సుతధరో…పే.… అనుసయసముగ్ఘాతాయ. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా’”తి. “సాధు సాధు, సారిపుత్త! యథా తం ఆనన్దోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. ఆనన్దో హి, సారిపుత్త, బహుస్సుతో సుతధరో సుతసన్నిచయో. యే తే ధమ్మా ఆదికల్యాణా మజ్ఝేకల్యాణా పరియోసానకల్యాణా సాత్థా

సబ్యఞ్జనా; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం అభివదన్తి, తథారూపాస్స ధమ్మా బహుస్సుతా హోన్తి, ధాతా, వచసా పరిచితా, మనసానుపేక్ఖితా, దిట్ఠియా సుప్పటివిద్ధా. సో చతస్సన్నం పరిసానం ధమ్మం దేసేతి పరిమణ్డలేహి పదబ్యఞ్జనేహి అనుప్పబన్ధేహి అనుసయసముగ్ఘాతాయా"తి.

౩౪౦. "ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, ఆయస్మన్తం రేవతం ఏతదవోచం – 'బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో రేవత ఆయస్మతా ఆనన్దేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం రేవతం పుచ్ఛామ – రమణీయం, ఆవుసో రేవత, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా మఞ్ఞే గన్ధా సమ్పవన్తి. కథంరూపేన, ఆవుసో రేవత, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, ఆయస్మా రేవతో మం ఏతదవోచ – 'ఇధావుసో సారిపుత్త భిక్ఖు పటిసల్లానారామో హోతి పటిసల్లానరతో , అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో, అనిరాకతజ్ఝానో, విపస్సనాయ సమన్నాగతో, బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారానం. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'"తి. "సాధు సాధు, సారిపుత్త! యథా తం రేవతోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. రేవతో హి, సారిపుత్త, పటిసల్లానారామో పటిసల్లానరతో, అజ్ఝత్తం చేతోసమథమనుయుత్తో అనిరాకతజ్ఝానో, విపస్సనాయ సమన్నాగతో బ్రూహేతా సుఞ్ఞాగారాన"న్తి.

౩౪౧. "ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, ఆయస్మన్తం అనురుద్ధం ఏతదవోచం – 'బ్యాకతం ఖో ఆవుసో అనురుద్ధ ఆయస్మతా రేవతేన...పే.... కథంరూపేన, ఆవుసో అనురుద్ధ, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'తి. ఏవం వుత్తే, భన్తే, ఆయస్మా అనురుద్ధో మం ఏతదవోచ – 'ఇధావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సహస్సం లోకానం వోలోకేతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో సారిపుత్త, చక్ఖుమా పురిసో...పే.... ఏవరూపేన ఖో ఆవుసో సారిపుత్త భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'"తి. "సాధు సాధు, సారిపుత్త, యథా తం అనురుద్ధోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. అనురుద్ధో హి, సారిపుత్త, దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సహస్సం లోకానం వోలోకేతీ"తి.

౩౪౨. "ఏవం వుత్తే, అహం, భన్తే, ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం ఏతదవోచం – 'బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో కస్సప ఆయస్మతా అనురుద్ధేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం మహాకస్సపం పుచ్ఛామ...పే.... కథం రూపేన ఖో, ఆవుసో కస్సప, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'తి? ఏవం వుత్తే భన్తే, ఆయస్మా మహాకస్సపో మం ఏతదవోచ – 'ఇధావుసో సారిపుత్త, భిక్ఖు అత్తనా చ ఆరఞ్ఞికో హోతి ఆరఞ్ఞికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పిణ్డపాతికో హోతి...పే.... అత్తనా చ పంసుకూలికో హోతి...పే.... అత్తనా చ తేచీవరికో హోతి...పే.... అత్తనా చ అప్పిచ్ఛో హోతి...పే.... అత్తనా చ సన్తుట్ఠో హోతి...పే.... అత్తనా చ పవివిత్తో హోతి...పే.... అత్తనా చ అసంసట్ఠో హోతి...పే.... అత్తనా చ ఆరద్ధవీరియో హోతి...పే.... అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో హోతి...పే.... అత్తనా చ సమాధిసమ్పన్నో హోతి...పే.... అత్తనా చ పఞ్ఞాసమ్పన్నో హోతి... అత్తనా చ విముత్తిసమ్పన్నో హోతి... అత్తనా చ విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నో హోతి విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'"తి . "సాధు సాధు, సారిపుత్త! యథా తం కస్సపోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. కస్సపో హి, సారిపుత్త, అత్తనా చ ఆరఞ్ఞికో ఆరఞ్ఞికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పిణ్డపాతికో పిణ్డపాతికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పంసుకూలికో పంసుకూలికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ తేచీవరికో తేచీవరికత్తస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ అప్పిచ్ఛో అప్పిచ్ఛతాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సన్తుట్ఠో సన్తుట్ఠియా చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పవివిత్తో పవివేకస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ అసంసట్ఠో అసంసగ్గస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ ఆరద్ధవీరియో వీరియారమ్భస్స చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సీలసమ్పన్నో సీలసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ సమాధిసమ్పన్నో

సమాధిసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ పఞ్ఞాసమ్పన్నో పఞ్ఞాసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ విముత్తిసమ్పన్నో విముత్తిసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ, అత్తనా చ విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పన్నో విముత్తిఞాణదస్సనసమ్పదాయ చ వణ్ణవాదీ"తి.

౩౪౩. "ఏవం వుత్తే, అహం భన్తే ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచం – 'బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, ఆయస్మతా మహాకస్సపేన యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం పుచ్ఛామ...పే.... కథంరూపేన, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మం ఏతదవోచ – 'ఇధావుసో సారిపుత్త, ద్వే భిక్ఖూ అభిధమ్మకథం కథేన్తి. తే అఞ్ఞమఞ్ఞం పఞ్హం పుచ్ఛన్తి, అఞ్ఞమఞ్ఞస్స పఞ్హం పుట్ఠా విస్సజ్జేన్తి, నో చ సంసాదేన్తి, ధమ్మీ చ నేసం కథా పవత్తినీ హోతి. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'"తి. "సాధు సాధు, సారిపుత్త, యథా తం మోగ్గల్లానోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. మోగ్గల్లానో హి, సారిపుత్త, ధమ్మకథికో"తి.

౩౪౪. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అథ ఖ్వాహం, భన్తే, ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచం – 'బ్యాకతం ఖో, ఆవుసో సారిపుత్త, అమ్హేహి సబ్బేహేవ యథాసకం పటిభానం. తత్థ దాని మయం ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం పుచ్ఛామ – రమణీయం, ఆవుసో సారిపుత్త, గోసిఙ్గసాలవనం, దోసినా రత్తి, సబ్బఫాలిఫుల్లా సాలా, దిబ్బా, మఞ్ఞే, గన్ధా సమ్పవన్తి. కథంరూపేన, ఆవుసో సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో మం ఏతదవోచ – 'ఇధావుసో, మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు చిత్తం వసం వత్తేతి నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతి. సో యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా పుబ్బణ్హసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి మజ్ఝన్హికసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా మజ్ఝన్హికసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి సాయన్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా సాయన్హసమయం విహరతి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, రఞ్ఞో వా రాజమహామత్తస్స వా నానారత్తానం దుస్సానం దుస్సకరణ్డకో పూరో అస్స. సో యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య పుబ్బణ్హసమయం పారుపితుం , తం తదేవ దుస్సయుగం పుబ్బణ్హసమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య మజ్ఝన్హికసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం మజ్ఝన్హికసమయం పారుపేయ్య; యఞ్ఞదేవ దుస్సయుగం ఆకఙ్ఖేయ్య సాయన్హసమయం పారుపితుం, తం తదేవ దుస్సయుగం సాయన్హసమయం పారుపేయ్య. ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖు చిత్తం వసం వత్తేతి, నో చ భిక్ఖు చిత్తస్స వసేన వత్తతి. సో యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా పుబ్బణ్హసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి మజ్ఝన్హికసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా మజ్ఝన్హికసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి సాయన్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా సాయన్హసమయం విహరతి. ఏవరూపేన ఖో, ఆవుసో మోగ్గల్లాన, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా'"తి. "సాధు సాధు, మోగ్గల్లాన! యథా తం సారిపుత్తోవ సమ్మా బ్యాకరమానో బ్యాకరేయ్య. సారిపుత్తో హి, మోగ్గల్లాన, చిత్తం వసం వత్తేతి నో చ సారిపుత్తో చిత్తస్స వసేన వత్తతి. సో యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి పుబ్బణ్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా పుబ్బణ్హసమయం విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి మజ్ఝన్హికసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా మజ్ఝన్హికసమయం

విహరతి; యాయ విహారసమాపత్తియా ఆకఙ్ఖతి సాయన్హసమయం విహరితుం, తాయ విహారసమాపత్తియా సాయన్హసమయం విహరతీ”తి.

౩౪౫. ఏవం వుత్తే, ఆయస్మా సారిపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కస్స ను ఖో, భన్తే, సుభాసిత”న్తి? “సబ్బేసం వో, సారిపుత్త, సుభాసితం పరియాయేన. అపి చ మమపి సుణాథ యథారూపేన భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్య. ఇధ, సారిపుత్త, భిక్ఖు పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా – ‘న తావాహం ఇమం పల్లఙ్కం భిన్దిస్సామి యావ మే నానుపాదాయ ఆసవేహి చిత్తం విముచ్చిస్సతీ’తి. ఏవరూపేన ఖో, సారిపుత్త, భిక్ఖునా గోసిఙ్గసాలవనం సోభేయ్యా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే ఆయస్మన్తో [తే భిక్ఖూ (క.)] భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాగోసిఙ్గసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. మహాగోపాలకసుత్తం

౩౪౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ఏకాదసహి, భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో గోపాలకో అభబ్బో గోగణం పరిహరితుం ఫాతిం కాతుం [ఫాతికత్తుం (సీ. పీ.), ఫాతికాతుం (స్యా. కం.)]. కతమేహి ఏకాదసహి? ఇధ, భిక్ఖవే, గోపాలకో న రూపఞ్ఞూ హోతి, న లక్ఖణకుసలో హోతి, న ఆసాటికం హారేతా [సాటేతా (సీ. స్యా. కం. పీ.)] హోతి, న వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి, న ధూమం కత్తా హోతి, న తిత్థం జానాతి, న పీతం జానాతి, న వీథిం జానాతి, న గోచరకుసలో హోతి అనవసేసదోహీ చ హోతి. యే తే ఉసభా గోపితరో గోపరిణాయకా తే న అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాదసహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో గోపాలకో అభబ్బో గోగణం పరిహరితుం ఫాతిం కాతుం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాదసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అభబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జితుం. కతమేహి ఏకాదసహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న రూపఞ్ఞూ హోతి, న లక్ఖణకుసలో హోతి, న ఆసాటికం హారేతా హోతి, న వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి, న ధూమం కత్తా హోతి, న తిత్థం జానాతి, న పీతం జానాతి, న వీథిం జానాతి, న గోచరకుసలో హోతి, అనవసేసదోహీ చ హోతి. యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే న అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి.

౩౪౭. “కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న రూపఞ్ఞూ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యం కిఞ్చి రూపం సబ్బం రూపం ‘చత్తారి మహాభూతాని, చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూప’న్తి యథాభూతం నప్పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న రూపఞ్ఞూ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న లక్ఖణకుసలో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ‘కమ్మలక్ఖణో బాలో, కమ్మలక్ఖణో పణ్డితో’తి యథాభూతం నప్పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న లక్ఖణకుసలో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న ఆసాటికం హారేతా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నం కామవితక్కం అధివాసేతి, నప్పజహతి న వినోదేతి న బ్యన్తీ కరోతి న అనభావం గమేతి. ఉప్పన్నం బ్యాపాదవితక్కం…పే॰… ఉప్పన్నం విహింసావితక్కం…పే॰… ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే అధివాసేతి, నప్పజహతి న వినోదేతి న బ్యన్తీ కరోతి న అనభావం గమేతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న ఆసాటికం హారేతా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ నిమిత్తగ్గాహీ హోతి అనుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ న పటిపజ్జతి, న రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే న సంవరం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న ధూమం కత్తా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాసుతం యథాపరియత్తం ధమ్మం న విత్థారేన పరేసం దేసేతా హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న ధూమం కత్తా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న తిత్థం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ బహుస్సుతా ఆగతాగమా ధమ్మధరా వినయధరా మాతికాధరా, తే కాలేన కాలం ఉపసఙ్కమిత్వా న పరిపుచ్ఛతి, న పరిపఞ్హతి – ‘ఇదం, భన్తే, కథం? ఇమస్స కో అత్థో’తి? తస్స తే ఆయస్మన్తో అవివటఞ్చేవ న వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ న ఉత్తానీ కరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానీయేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం న పటివినోదేన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న తిత్థం జానాతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న పీతం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే దేసియమానే న లభతి అత్థవేదం, న లభతి ధమ్మవేదం, న లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న పీతం జానాతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న వీథిం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం యథాభూతం నప్పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న వీథిం జానాతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న గోచరకుసలో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే యథాభూతం నప్పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే , భిక్ఖు న గోచరకుసలో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనవసేసదోహీ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం సద్ధా గహపతికా అభిహట్ఠుం పవారేన్తి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి, తత్ర భిక్ఖు మత్తం న జానాతి పటిగ్గహణాయ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనవసేసదోహీ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే న అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా, తేసు న మేత్తం

కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ; న మేత్తం వచీకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ; న మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే న అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి.

“ఇమేహి ఖో భిక్ఖవే ఏకాదసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు అభబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జితుం.

౩౪౮. “ఏకాదసహి , భిక్ఖవే, అఙ్గేహి సమన్నాగతో గోపాలకో భబ్బో గోగణం పరిహరితుం ఫాతిం కాతుం. కతమేహి ఏకాదసహి? ఇధ, భిక్ఖవే , గోపాలకో రూపఞ్ఞూ హోతి, లక్ఖణకుసలో హోతి, ఆసాటికం హారేతా హోతి, వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి, ధూమం కత్తా హోతి, తిత్థం జానాతి, పీతం జానాతి, వీథిం జానాతి, గోచరకుసలో హోతి, సావసేసదోహీ చ హోతి. యే తే ఉసభా గోపితరో గోపరిణాయకా తే అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి. ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాదసహి అఙ్గేహి సమన్నాగతో గోపాలకో భబ్బో గోగణం పరిహరితుం ఫాతిం కాతుం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాదసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జితుం. కతమేహి ఏకాదసహి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపఞ్ఞూ హోతి, లక్ఖణకుసలో హోతి, ఆసాటికం హారేతా హోతి, వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి, ధూమం కత్తా హోతి, తిత్థం జానాతి, పీతం జానాతి, వీథిం జానాతి, గోచరకుసలో హోతి, సావసేసదోహీ చ హోతి. యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి.

౩౪౯. “కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపఞ్ఞూ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యం కిఞ్చి రూపం సబ్బం రూపం ‘చత్తారి మహాభూతాని , చతున్నఞ్చ మహాభూతానం ఉపాదాయరూప’న్తి యథాభూతం పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు రూపఞ్ఞూ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు లక్ఖణకుసలో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కమ్మలక్ఖణో బాలో, కమ్మలక్ఖణో పణ్డితోతి యథాభూతం పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు లక్ఖణకుసలో హోతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆసాటికం హారేతా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉప్పన్నం కామవితక్కం నాధివాసేతి, పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీ కరోతి అనభావం గమేతి. ఉప్పన్నం బ్యాపాదవితక్కం…పే.… ఉప్పన్నం విహింసావితక్కం…పే.… ఉప్పన్నుప్పన్నే పాపకే అకుసలే ధమ్మే నాధివాసేతి, పజహతి వినోదేతి బ్యన్తీ కరోతి అనభావం గమేతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఆసాటికం హారేతా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా… పే.… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే.… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే.… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే.… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం

అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వణం పటిచ్ఛాదేతా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధూమం కత్తా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథాసుతం యథాపరియత్తం ధమ్మం విత్థారేన పరేసం దేసేతా హోతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ధూమం కత్తా హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తిత్థం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ బహుస్సుతా ఆగతాగమా ధమ్మధరా వినయధరా మాతికాధరా తే కాలేన కాలం ఉపసఙ్కమిత్వా పరిపుచ్ఛతి, పరిపఞ్హతి – ‘ఇదం, భన్తే, కథం? ఇమస్స కో అత్థో’తి? తస్స తే ఆయస్మన్తో అవివటఞ్చేవ వివరన్తి, అనుత్తానీకతఞ్చ ఉత్తానీ కరోన్తి, అనేకవిహితేసు చ కఙ్ఖాఠానీయేసు ధమ్మేసు కఙ్ఖం పటివినోదేన్తి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తిత్థం జానాతి.

“కథఞ్చ భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే దేసియమానే లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతం జానాతి.

“కథఞ్చ , భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీథిం జానాతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియం అట్ఠఙ్గికం మగ్గం యథాభూతం పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వీథిం జానాతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గోచరకుసలో హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు చత్తారో సతిపట్ఠానే యథాభూతం పజానాతి. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు గోచరకుసలో హోతి.

“కథఞ్చ భిక్ఖవే, భిక్ఖు సావసేసదోహీ హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం సద్ధా గహపతికా అభిహట్ఠుం పవారేన్తి చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారేహి. తత్ర భిక్ఖు మత్తం జానాతి పటిగ్గహణాయ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సావసేసదోహీ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా, తే అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తేసు మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ; మేత్తం వచీకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ; మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠాపేతి ఆవి చేవ రహో చ. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే భిక్ఖూ థేరా రత్తఞ్ఞూ చిరపబ్బజితా సఙ్ఘపితరో సఙ్ఘపరిణాయకా తే అతిరేకపూజాయ పూజేతా హోతి.

“ఇమేహి ఖో, భిక్ఖవే, ఏకాదసహి ధమ్మేహి సమన్నాగతో భిక్ఖు భబ్బో ఇమస్మిం ధమ్మవినయే వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జితు”న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాగోపాలకసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. చూళగోపాలకసుత్తం

౩౨౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వజ్జీసు విహరతి ఉక్కచేలాయం గఙ్గాయ నదియా తీరే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“భూతపుబ్బం , భిక్ఖవే, మాగధకో గోపాలకో దుప్పఞ్ఞజాతికో, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే, అసమపేక్ఖిత్వా గఙ్గాయ నదియా ఓరిమం తీరం, అసమపేక్ఖిత్వా పారిమం తీరం, అతిత్థేనేవ గావో పతారేసి ఉత్తరం తీరం సువిదేహానం. అథ ఖో, భిక్ఖవే, గావో మజ్ఝేగఙ్గాయ నదియా సోతే ఆముణ్డలియం కరిత్వా తత్థేవ అనయబ్యసనం ఆపజ్జింసు. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, మాగధకో గోపాలకో దుప్పఞ్ఞజాతికో, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే, అసమపేక్ఖిత్వా గఙ్గాయ నదియా ఓరిమం తీరం, అసమపేక్ఖిత్వా పారిమం తీరం, అతిత్థేనేవ గావో పతారేసి ఉత్తరం తీరం సువిదేహానం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి [యే కేచి (స్యా. కం.)] సమణా వా బ్రాహ్మణా వా అకుసలా ఇమస్స లోకస్స అకుసలా పరస్స లోకస్స, అకుసలా మారధేయ్యస్స అకుసలా అమారధేయ్యస్స, అకుసలా మచ్చుధేయ్యస్స అకుసలా అమచ్చుధేయ్యస్స, తేసం యే సోతబ్బం సద్దహాతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి, తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ.

౩౨౧. “భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, మాగధకో గోపాలకో సప్పఞ్ఞజాతికో, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే, సమపేక్ఖిత్వా గఙ్గాయ నదియా ఓరిమం తీరం, సమపేక్ఖిత్వా పారిమం తీరం, తిత్థేనేవ గావో పతారేసి ఉత్తరం తీరం సువిదేహానం. సో పఠమం పతారేసి యే తే ఉసభా గోపితరో గోపరిణాయకా. తే తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు. అథాపరే పతారేసి బలవగావో దమ్మగావో. తేపి తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు. అథాపరే పతారేసి వచ్ఛతరే వచ్ఛతరియో. తేపి తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు. అథాపరే పతారేసి వచ్ఛకే కిసాబలకే [కిసబలకే (సీ. స్యా. పీ.)]. తేపి తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు. భూతపుబ్బం, భిక్ఖవే, వచ్ఛకో తరుణకో తావదేవ జాతకో మాతుగోరవకేన వుయ్హమానో, సోపి తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమాసి. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో, భిక్ఖవే, మాగధకో గోపాలకో సప్పఞ్ఞజాతికో , వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే, సమపేక్ఖిత్వా గఙ్గాయ నదియా ఓరిమం తీరం, సమపేక్ఖిత్వా పారిమం తీరం, తిత్థేనేవ గావో పతారేసి ఉత్తరం తీరం సువిదేహానం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కుసలా ఇమస్స లోకస్స కుసలా పరస్స లోకస్స, కుసలా మారధేయ్యస్స కుసలా అమారధేయ్యస్స, కుసలా మచ్చుధేయ్యస్స కుసలా అమచ్చుధేయ్యస్స, తేసం యే సోతబ్బం సద్దహాతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి, తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయ.

౩౨౨. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, యే తే ఉసభా గోపితరో గోపరిణాయకా తే తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే తే భిక్ఖూ అరహన్తో ఖీణాసవా వుసితవన్తో కతకరణీయా ఓహితభారా అనుప్పత్తసదత్థా పరిక్ఖీణభవసంయోజనా సమ్మదఞ్ఞా విముత్తా, తే తిరియం మారస్స సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గతా.

“సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, బలవగావో దమ్మగావో తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే తే భిక్ఖూ పఞ్చన్నం ఓరమ్భాగియానం సంయోజనానం పరిక్ఖయా ఓపపాతికా తత్థ పరినిబ్బాయినో అనావత్తిధమ్మా తస్మా లోకా, తేపి తిరియం మారస్స సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గమిస్సన్తి.

“సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, వచ్ఛతరా వచ్ఛతరియో తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే తే భిక్ఖూ తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా రాగదోసమోహానం తనుత్తా సకదాగామినో సకిందేవ ఇమం లోకం

ఆగన్త్వా దుక్ఖస్సన్తం కరిస్సన్తి, తేపి తిరియం మారస్స సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గమిస్సన్తి.

“సేయ్యథాపి తే, భిక్ఖవే, వచ్ఛకా కిసాబలకా తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమంసు, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే తే భిక్ఖూ తిణ్ణం సంయోజనానం పరిక్ఖయా సోతాపన్నా అవినిపాతధమ్మా నియతా సమ్బోధిపరాయనా, తేపి తిరియం మారస్స సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గమిస్సన్తి.

“సేయ్యథాపి సో, భిక్ఖవే, వచ్ఛకో తరుణకో తావదేవ జాతకో మాతుగోరవకేన వుయ్హమానో తిరియం గఙ్గాయ సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం అగమాసి, ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యే తే భిక్ఖూ ధమ్మానుసారినో సద్ధానుసారినో, తేపి తిరియం మారస్స సోతం ఛేత్వా సోత్థినా పారం గమిస్సన్తి.

“అహం ఖో పన, భిక్ఖవే, కుసలో ఇమస్స లోకస్స కుసలో పరస్స లోకస్స, కుసలో మారధేయ్యస్స కుసలో అమారధేయ్యస్స, కుసలో మచ్చుధేయ్యస్స కుసలో అమచ్చుధేయ్యస్స. తస్స మయ్హం, భిక్ఖవే, యే సోతబ్బం సద్దహాతబ్బం మఞ్ఞిస్సన్తి, తేసం తం భవిస్సతి దీఘరత్తం హితాయ సుఖాయా”తి.

ఇదమవోచ భగవా. ఇదం వత్వా సుగతో అథాపరం ఏతదవోచ సత్థా –

“అయం లోకో పరో లోకో, జానతా సుప్పకాసితో;
యఞ్చ మారేన సమ్పత్తం, అప్పత్తం యఞ్చ మచ్చునా.

“సబ్బం లోకం అభిఞ్ఞాయ, సమ్బుద్ధేన పజానతా;
వివటం అమతద్వారం, ఖేమం నిబ్బానపత్తియా.

“ఛిన్నం పాపిమతో సోతం, విద్ధస్తం వినళీకతం;
పామోజ్జబహులా హోథ, ఖేమం పత్తత్థ [పత్థేథ (స్యా. కం. క. అట్ఠకథాయం సంవణ్ణేతబ్బపాఠో)] భిక్ఖవో”తి.

చూళగోపాలకసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. చూళసచ్చకసుత్తం

౩౫౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో వేసాలియం పటివసతి భస్సప్పవాదకో పణ్డితవాదో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స. సో వేసాలియం పరిసతి ఏవం వాచం భాసతి – “నాహం తం పస్సామి సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, సఙ్ఘిం గణిం గణాచరియం, అపి అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం పటిజానమానం, యో మయా వాదేన వాదం సమారద్ధో న సఙ్కమ్పేయ్య న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పవేధేయ్య, యస్స న కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చేయ్యుం. థూణం చేపాహం అచేతనం వాదేన వాదం సమారభేయ్యం, సాపి మయా వాదేన వాదం సమారద్ధా సఙ్కమ్పేయ్య సమ్పకమ్పేయ్య సమ్పవేధేయ్య. కో పన వాదో మనుస్సభూతస్సా”తి?

అథ ఖో ఆయస్మా అస్సజి పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసా ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో వేసాలియం జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో ఆయస్మన్తం అస్సజిం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన యేనాయస్మా అస్సజి తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా అస్సజినా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో ఆయస్మన్తం అస్సజిం ఏతదవోచ – "కథం పన, భో అస్సజి, సమణో గోతమో సావకే వినేతి, కథంభాగా చ పన సమణస్స గోతమస్స సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతీ"తి? "ఏవం ఖో, అగ్గివేస్సన, భగవా సావకే వినేతి, ఏవంభాగా చ పన భగవతో సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతి – 'రూపం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, వేదనా అనిచ్చా, సఞ్ఞా అనిచ్చా, సఙ్ఖారా అనిచ్చా, విఞ్ఞాణం అనిచ్చం. రూపం, భిక్ఖవే, అనత్తా, వేదనా అనత్తా, సఞ్ఞా అనత్తా, సఙ్ఖారా అనత్తా, విఞ్ఞాణం అనత్తా. సబ్బే సఙ్ఖారా అనిచ్చా, సబ్బే ధమ్మా అనత్తా'తి. ఏవం ఖో, అగ్గివేస్సన, భగవా సావకే వినేతి, ఏవంభాగా చ పన భగవతో సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతీ"తి. "దుస్సుతం వత, భో అస్సజి, అస్సుమ్హ యే మయం ఏవంవాదిం సమణం గోతమం అస్సుమ్హ. అప్పేవ నామ మయం కదాచి కరహచి తేన భోతా గోతమేన సద్ధిం సమాగచ్ఛేయ్యామ , అప్పేవ నామ సియా కోచిదేవ కథాసల్లాపో, అప్పేవ నామ తస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేయ్యామా"తి.

౩౫౪. తేన ఖో పన సమయేన పఞ్చమత్తాని లిచ్ఛవిసతాని సన్థాగారే [సన్ధాగారే (క.)] సన్నిపతితాని హోన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో యేన తే లిచ్ఛవీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే లిచ్ఛవీ ఏతదవోచ – "అభిక్కమన్తు భోన్తో లిచ్ఛవీ, అభిక్కమన్తు భోన్తో లిచ్ఛవీ, అజ్జ మే సమణేన గోతమేన సద్ధిం కథాసల్లాపో భవిస్సతి. సచే మే సమణో గోతమో తథా పతిట్ఠిస్సతి యథా చ మే [యథాస్స మే (సీ. పీ.)] ఞాతఞ్ఞతరేన సావకేన అస్సజినా నామ భిక్ఖునా పతిట్ఠితం, సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో దీఘలోమికం ఏళకం లోమేసు గహేత్వా ఆకడ్ఢేయ్య పరికడ్ఢేయ్య సమ్పరికడ్ఢేయ్య , ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన వాదం ఆకడ్ఢిస్సామి పరికడ్ఢిస్సామి సమ్పరికడ్ఢిస్సామి. సేయ్యథాపి నామ బలవా సోణ్డికాకమ్మకారో మహన్తం సోణ్డికాకిళఞ్జం గమ్భీరే ఉదకరహదే పక్ఖిపిత్వా కణ్ణే గహేత్వా ఆకడ్ఢేయ్య పరికడ్ఢేయ్య సమ్పరికడ్ఢేయ్య, ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన వాదం ఆకడ్ఢిస్సామి పరికడ్ఢిస్సామి సమ్పరికడ్ఢిస్సామి. సేయ్యథాపి నామ బలవా సోణ్డికాధుత్తో వాలం [థాలం (క.)] కణ్ణే గహేత్వా ఓధునేయ్య నిద్ధునేయ్య నిప్ఫోటేయ్య [నిచ్ఛాదేయ్య (సీ. పీ. క.), నిచ్ఛోటేయ్య (క.), నిప్పోఠేయ్య (స్యా. కం.)] ఏవమేవాహం సమణం గోతమం వాదేన వాదం ఓధునిస్సామి నిద్ధునిస్సామి నిప్ఫోటేస్సామి. సేయ్యథాపి నామ కుఞ్జరో సట్ఠిహాయనో గమ్భీరం పోక్ఖరణిం ఓగాహేత్వా సాణధోవికం నామ కీళితజాతం కీళతి, ఏవమేవాహం సమణం గోతమం సాణధోవికం మఞ్ఞే కీళితజాతం కీళిస్సామి. అభిక్కమన్తు భోన్తో లిచ్ఛవీ, అభిక్కమన్తు భోన్తో లిచ్ఛవీ, అజ్జ మే సమణేన గోతమేన సద్ధిం కథాసల్లాపో భవిస్సతీ"తి. తత్రేకచ్చే లిచ్ఛవీ ఏవమాహంసు – "కిం సమణో గోతమో సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స వాదం ఆరోపేస్సతి, అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో సమణస్స గోతమస్స వాదం ఆరోపేస్సతీ"తి? ఏకచ్చే లిచ్ఛవీ ఏవమాహంసు – "కిం సో భవమానో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో యో భగవతో వాదం ఆరోపేస్సతి, అథ ఖో భగవా సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స వాదం ఆరోపేస్సతీ"తి? అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో పఞ్చమత్తేహి లిచ్ఛవిసతేహి పరివుతో యేన మహావనం కూటాగారసాలా తేనుపసఙ్కమి.

౩౫౫. తేన ఖో పన సమయేన సమ్బహులా భిక్ఖూ అబ్భోకాసే చఙ్కమన్తి. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – "కహం ను ఖో, భో, ఏతరహి సో భవం గోతమో విహరతి? దస్సనకామా హి మయం తం భవన్తం గోతమ"న్తి . "ఏస, అగ్గివేస్సన, భగవా మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా అఞ్ఞతరస్మిం

రుక్ఖమూలే దివావిహారం నిసిన్నో"తి. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో మహతియా లిచ్ఛవిపరిసాయ సద్ధిం మహావనం అజ్ఝోగాహేత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. తేపి ఖో లిచ్ఛవీ అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు, అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు, అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు, అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు.

౩౫౬. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "పుచ్ఛేయ్యాహం భవన్తం గోతమం కిఞ్చిదేవ దేసం, సచే మే భవం గోతమో ఓకాసం కరోతి పఞ్హస్స వేయ్యాకరణాయా"తి. "పుచ్ఛ, అగ్గివేస్సన , యదాకఙ్ఖసీ"తి . "కథం పన భవం గోతమో సావకే వినేతి, కథంభాగా చ పన భోతో గోతమస్స సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతీ"తి? "ఏవం ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, సావకే వినేమి, ఏవంభాగా చ పన మే సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతి – 'రూపం, భిక్ఖవే, అనిచ్చం, వేదనా అనిచ్చా, సఞ్ఞా అనిచ్చా, సఙ్ఖారా అనిచ్చా, విఞ్ఞాణం అనిచ్చం. రూపం, భిక్ఖవే, అనత్తా, వేదనా అనత్తా, సఞ్ఞా అనత్తా, సఙ్ఖారా అనత్తా, విఞ్ఞాణం అనత్తా. సబ్బే సఙ్ఖారా అనిచ్చా, సబ్బే ధమ్మా అనత్తా'తి. ఏవం ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, సావకే వినేమి, ఏవంభాగా చ పన మే సావకేసు అనుసాసనీ బహులా పవత్తతీ"తి.

"ఉపమా మం, భో గోతమ, పటిభాతీ"తి. "పటిభాతు తం, అగ్గివేస్సనా"తి భగవా అవోచ.

"సేయ్యథాపి, భో గోతమ, యే కేచిమే బీజగామభూతగామా వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ. ఏవమేతే బీజగామభూతగామా వుద్ధిం విరూళ్హిం వేపుల్లం ఆపజ్జన్తి. సేయ్యథాపి వా పన, భో గోతమ, యే కేచిమే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి, సబ్బే తే పథవిం నిస్సాయ పథవియం పతిట్ఠాయ. ఏవమేతే బలకరణీయా కమ్మన్తా కరీయన్తి. ఏవమేవ ఖో, భో గోతమ, రూపత్తాయం పురిసపుగ్గలో రూపే పతిట్ఠాయ పుఞ్ఞం వా అపుఞ్ఞం వా పసవతి, వేదనత్తాయం పురిసపుగ్గలో వేదనాయం పతిట్ఠాయ పుఞ్ఞం వా అపుఞ్ఞం వా పసవతి, సఞ్ఞత్తాయం పురిసపుగ్గలో సఞ్ఞాయం పతిట్ఠాయ పుఞ్ఞం వా అపుఞ్ఞం వా పసవతి, సఙ్ఖారత్తాయం పురిసపుగ్గలో సఙ్ఖారేసు పతిట్ఠాయ పుఞ్ఞం వా అపుఞ్ఞం వా పసవతి, విఞ్ఞాణత్తాయం పురిసపుగ్గలో విఞ్ఞాణే పతిట్ఠాయ పుఞ్ఞం వా అపుఞ్ఞం వా పసవతీ"తి.

"నను త్వం, అగ్గివేస్సన, ఏవం వదేసి – 'రూపం మే అత్తా, వేదనా మే అత్తా, సఞ్ఞా మే అత్తా, సఙ్ఖారా మే అత్తా, విఞ్ఞాణం మే అత్తా'"తి? "అహఞ్హి, భో గోతమ , ఏవం వదామి – 'రూపం మే అత్తా, వేదనా మే అత్తా, సఞ్ఞా మే అత్తా, సఙ్ఖారా మే అత్తా, విఞ్ఞాణం మే అత్తా'తి, అయఞ్చ మహతీ జనతా"తి.

"కిఞ్హి తే, అగ్గివేస్సన, మహతీ జనతా కరిస్సతి? ఇఙ్ఘ త్వం, అగ్గివేస్సన, సకఞ్ఞేవ వాదం నిబ్బేఠేహీ"తి. "అహఞ్హి, భో గోతమ, ఏవం వదామి – 'రూపం మే అత్తా, వేదనా మే అత్తా, సఞ్ఞా మే అత్తా, సఙ్ఖారా మే అత్తా, విఞ్ఞాణం మే అత్తా'"తి.

౩౫౭. "తేన హి, అగ్గివేస్సన, తఞ్ఞేవేత్థ పటిపుచ్ఛిస్సామి, యథా తే ఖమేయ్య తథా నం [తథా తం (క॰)] బ్యాకరేయ్యాసి. తం కిం మఞ్ఞసి , అగ్గివేస్సన, వత్తేయ్య రఞ్ఞో ఖత్తియస్స ముద్ధావసిత్తస్స సకస్మిం విజితే వసో – ఘాతేతాయం వా ఘాతేతుం, జాపేతాయం వా జాపేతుం, పబ్బాజేతాయం వా పబ్బాజేతుం, సేయ్యథాపి రఞ్ఞో పసేనదిస్స

కోసలస్స, సేయ్యథాపి వా పన రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్సా"తి? "వత్తేయ్య, భో గోతమ, రఞ్ఞో ఖత్తియస్స ముద్ధావసిత్తస్స సకస్మిం విజితే వసో – ఘాతేతాయం వా ఘాతేతుం, జాపేతాయం వా జాపేతుం, పబ్బాజేతాయం వా పబ్బాజేతుం, సేయ్యథాపి రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స, సేయ్యథాపి వా పన రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స. ఇమేసమ్పి హి, భో గోతమ, సఙ్ఘానం గణానం – సేయ్యథిదం, వజ్జీనం మల్లానం – వత్తతి సకస్మిం విజితే వసో – ఘాతేతాయం వా ఘాతేతుం, జాపేతాయం వా జాపేతుం, పబ్బాజేతాయం వా పబ్బాజేతుం. కిం పన రఞ్ఞో ఖత్తియస్స ముద్ధావసిత్తస్స, సేయ్యథాపి రఞ్ఞో పసేనదిస్స కోసలస్స , సేయ్యథాపి వా పన రఞ్ఞో మాగధస్స అజాతసత్తుస్స వేదేహిపుత్తస్స? వత్తేయ్య, భో గోతమ, వత్తితుఞ్చ మరహతీ"తి.

"తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – 'రూపం మే అత్తా'తి, వత్తతి తే తస్మిం రూపే వసో – ఏవం మే రూపం హోతు, ఏవం మే రూపం మా అహోసీ"తి? ఏవం వుత్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో తుణ్హీ అహోసి. దుతియమ్పి ఖో భగవా సచ్చకం నిగణ్ఠపుత్తం ఏతదవోచ – "తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – 'రూపం మే అత్తా'తి, వత్తతి తే తస్మిం రూపే వసో – ఏవం మే రూపం హోతు, ఏవం మే రూపం మా అహోసీ"తి? దుతియమ్పి ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో తుణ్హీ అహోసి. అథ ఖో భగవా సచ్చకం నిగణ్ఠపుత్తం ఏతదవోచ – "బ్యాకరోహి దాని, అగ్గివేస్సన, న దాని తే తుణ్హీభావస్స కాలో. యో కోచి, అగ్గివేస్సన తథాగతేన యావతతియం సహధమ్మికం పఞ్హం పుట్ఠో న బ్యాకరోతి, ఏత్థేవస్స సత్తధా ముద్ధా ఫలతీ"తి.

తేన ఖో పన సమయేన వజిరపాణి యక్ఖో ఆయసం వజిరం ఆదాయ ఆదిత్తం సమ్పజ్జలితం సజోతిభూతం సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స ఉపరివేహాసం ఠితో హోతి – 'సచాయం సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతా యావతతియం సహధమ్మికం పఞ్హం పుట్ఠో న బ్యాకరిస్సతి ఏత్థేవస్స సత్తధా ముద్ధం ఫాలేస్సామీ'తి. తం ఖో పన వజిరపాణిం యక్ఖం భగవా చేవ పస్సతి సచ్చకో చ నిగణ్ఠపుత్తో. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భీతో సంవిగ్గో లోమహట్ఠజాతో భగవన్తంయేవ తాణం గవేసీ భగవన్తంయేవ లేణం గవేసీ భగవన్తంయేవ సరణం గవేసీ భగవన్తం ఏతదవోచ – "పుచ్ఛతు మం భవం గోతమో, బ్యాకరిస్సామీ"తి.

౩౫౮. "తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – 'రూపం మే అత్తా'తి, వత్తతి తే తస్మిం రూపే వసో – ఏవం మే రూపం హోతు, ఏవం మే రూపం మా అహోసీ"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

"మనసి కరోహి, అగ్గివేస్సన; మనసి కరిత్వా ఖో, అగ్గివేస్సన, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం పచ్ఛిమేన వా పురిమం. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – 'వేదనా మే అత్తా'తి, వత్తతి తే తిస్సం వేదనాయం [తాయం వేదనాయం (సీ. స్యా.)] వసో – ఏవం మే వేదనా హోతు, ఏవం మే వేదనా మా అహోసీ"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

"మనసి కరోహి, అగ్గివేస్సన; మనసి కరిత్వా ఖో, అగ్గివేస్సన, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన , యం త్వం ఏవం వదేసి – 'సఞ్ఞా మే అత్తా'తి, వత్తతి తే తిస్సం సఞ్ఞాయం వసో – ఏవం మే సఞ్ఞా హోతు, ఏవం మే సఞ్ఞా మా అహోసీ"తి? "నో హిదం, భో గోతమ".

“మనసి కరోహి, అగ్గివేస్సన ; మనసి కరిత్వా ఖో, అగ్గివేస్సన, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – ‘సఙ్ఖారా మే అత్తా’తి, వత్తతి తే తేసు సఙ్ఖారేసు వసో – ఏవం మే సఙ్ఖారా హోన్తు, ఏవం మే సఙ్ఖారా మా అహేసు”న్తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“మనసి కరోహి, అగ్గివేస్సన; మనసి కరిత్వా ఖో, అగ్గివేస్సన, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యం త్వం ఏవం వదేసి – ‘విఞ్ఞాణం మే అత్తా’తి, వత్తతి తే తస్మిం విఞ్ఞాణే వసో – ఏవం మే విఞ్ఞాణం హోతు, ఏవం మే విఞ్ఞాణం మా అహోసీ”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“మనసి కరోహి, అగ్గివేస్సన; మనసి కరిత్వా ఖో, అగ్గివేస్సన, బ్యాకరోహి. న ఖో తే సన్ధియతి పురిమేన వా పచ్ఛిమం, పచ్ఛిమేన వా పురిమం. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, రూపం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి? “అనిచ్చం, భో గోతమ”. “యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి? “దుక్ఖం, భో గోతమ”. “యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, వేదనా…పే॰… సఞ్ఞా…పే॰… సఙ్ఖారా…పే॰… తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, విఞ్ఞాణం నిచ్చం వా అనిచ్చం వా”తి? “అనిచ్చం, భో గోతమ”. “యం పనానిచ్చం దుక్ఖం వా తం సుఖం వా”తి? “దుక్ఖం, భో గోతమ”. “యం పనానిచ్చం దుక్ఖం విపరిణామధమ్మం, కల్లం ను తం సమనుపస్సితుం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, యో ను ఖో దుక్ఖం అల్లీనో దుక్ఖం ఉపగతో దుక్ఖం అజ్ఝోసితో , దుక్ఖం ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’తి సమనుపస్సతి, అపి ను ఖో సో సామం వా దుక్ఖం పరిజానేయ్య, దుక్ఖం వా పరిక్ఖేపేత్వా విహరేయ్యా”తి? “కిఞ్హి సియా, భో గోతమ? నో హిదం, భో గోతమా”తి.

“తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, ను త్వం ఏవం సన్తే దుక్ఖం అల్లీనో దుక్ఖం ఉపగతో దుక్ఖం అజ్ఝోసితో, దుక్ఖం – ‘ఏతం మమ, ఏసోహమస్మి, ఏసో మే అత్తా’తి సమనుపస్ససీ”తి? “కిఞ్హి నో సియా, భో గోతమ? ఏవమేతం భో గోతమా”తి.

౩౦౮. “సేయ్యథాపి , అగ్గివేస్సన, పురిసో సారత్థికో సారగవేసీ సారపరియేసనం చరమానో తిణ్హం కుఠారిం [కుధారిం (స్యా॰ కం॰ క॰)] ఆదాయ వనం పవిసేయ్య. సో తత్థ పస్సేయ్య మహన్తం కదలిక్ఖన్ధం ఉజుం నవం అకుక్కుకజాతం [అకుక్కుటజాతం (స్యా॰ కం॰)]. తమేనం మూలే ఛిన్దేయ్య, మూలే ఛేత్వా అగ్గే ఛిన్దేయ్య, అగ్గే ఛేత్వా పత్తవట్టిం వినిబ్భుజేయ్య [వినిబ్భుజ్జేయ్య (క॰)]. సో తత్థ పత్తవట్టిం వినిబ్భుజన్తో ఫేగ్గుమ్పి నాధిగచ్ఛేయ్య, కుతో సారం? ఏవమేవ ఖో త్వం, అగ్గివేస్సన, మయా సకస్మిం వాదే సమనుయుఞ్జియమానో సమనుగాహియమానో సమనుభాసియమానో రిత్తో తుచ్ఛో అపరద్ధో. భాసితా ఖో పన తే ఏసా, అగ్గివేస్సన, వేసాలియం పరిసతి వాచా – ‘నాహం తం పస్సామి సమణం వా బ్రాహ్మణం వా, సఙ్ఘిం గణిం గణాచరియం, అపి అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం పటిజానమానం, యో మయా వాదేన వాదం సమారద్ధో న సఙ్కమ్పేయ్య న సమ్పకమ్పేయ్య న సమ్పవేధేయ్య, యస్స న కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చేయ్యుం. థూణం చేపాహం అచేతనం వాదేన వాదం సమారభేయ్యం సాపి మయా వాదేన వాదం సమారద్ధా సఙ్కమ్పేయ్య సమ్పకమ్పేయ్య సమ్పవేధేయ్య. కో పన వాదో మనుస్సభూతస్సా’తి? తుయ్హం ఖో పన, అగ్గివేస్సన, అప్పేకచ్చాని సేదఫుసితాని నలాటా

ముత్తాని, ఉత్తరాసఙ్గం వినిభిన్దిత్వా భూమియం పతిట్ఠితాని. మయ్హం ఖో పన, అగ్గివేస్సన, నత్థి ఏతరహి కాయస్మిం సేదో"తి. ఇతి భగవా తస్మిం [తస్సం (?)] పరిసతి సువణ్ణవణ్ణం కాయం వివరి. ఏవం వుత్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో తుణ్హీభూతో మఙ్కుభూతో పత్తక్ఖన్ధో అధోముఖో పజ్ఝాయన్తో అప్పటిభానో నిసీది.

౩౬౦. అథ ఖో దుమ్ముఖో లిచ్ఛవిపుత్తో సచ్చకం నిగణ్ఠపుత్తం తుణ్హీభూతం మఙ్కుభూతం పత్తక్ఖన్ధం అధోముఖం పజ్ఝాయన్తం అప్పటిభానం విదిత్వా భగవన్తం ఏతదవోచ – "ఉపమా మం, భగవా, పటిభాతీ"తి. "పటిభాతు తం, దుమ్ముఖా"తి భగవా అవోచ. "సేయ్యథాపి, భన్తే, గామస్స వా నిగమస్స వా అవిదూరే పోక్ఖరణీ. తత్రాస్స కక్కటకో. అథ ఖో, భన్తే, సమ్బహులా కుమారకా వా కుమారికా వా తమ్హా గామా వా నిగమా వా నిక్ఖమిత్వా యేన సా పోక్ఖరణీ తేనుపసఙ్కమేయ్యుం; ఉపసఙ్కమిత్వా తం పోక్ఖరణిం ఓగాహేత్వా తం కక్కటకం ఉదకా ఉద్ధరిత్వా థలే పతిట్ఠాపేయ్యుం. యఞ్ఞదేవ హి సో, భన్తే, కక్కటకో అళం అభినిన్నామేయ్య తం తదేవ తే కుమారకా వా కుమారికా వా కట్ఠేన వా కథలేన వా సఞ్ఛిన్దేయ్యుం సమ్భఞ్జేయ్యుం సమ్పలిభఞ్జేయ్యుం. ఏవఞ్హి సో, భన్తే, కక్కటకో సబ్బేహి అళేహి సఞ్ఛిన్నేహి సమ్భగ్గేహి సమ్పలిభగ్గేహి అభబ్బో తం పోక్ఖరణిం పున ఓతరితుం, సేయ్యథాపి పుబ్బే. ఏవమేవ ఖో, భన్తే, యాని సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స విసూకాయితాని విసేవితాని విప్ఫన్దితాని తానిపి సబ్బాని [విప్ఫన్దితాని కానిచి కానిచి తాని (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భగవతా సఞ్ఛిన్నాని సమ్భగ్గాని సమ్పలిభగ్గాని; అభబ్బో చ దాని, భన్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో పున భగవన్తం ఉపసఙ్కమితుం యదిదం వాదాధిప్పాయో"తి. ఏవం వుత్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో దుమ్ముఖం లిచ్ఛవిపుత్తం ఏతదవోచ – "ఆగమేహి త్వం, దుమ్ముఖ, ఆగమేహి త్వం, దుమ్ముఖ ( ) [(ముఖరోసి త్వం దుమ్ముఖ) (స్యా. కం.)] న మయం తయా సద్ధిం మన్తేమ, ఇధ మయం భోతా గోతమేన సద్ధిం మన్తేమ.

౩౬౧. "తిట్ఠతేసా, భో గోతమ, అమ్హాకఞ్చేవ అఞ్ఞేసఞ్చ పుథుసమణబ్రాహ్మణానం వాచా. విలాపం విలపితం మఞ్ఞే. కిత్తావతా చ ను ఖో భోతో గోతమస్స సావకో సాసనకరో హోతి ఓవాదపతికరో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే విహరతీ"తి? "ఇధ, అగ్గివేస్సన, మమ సావకో యం కిఞ్చి రూపం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం రూపం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి; యా కాచి వేదనా...పే.... యా కాచి సఞ్ఞా...పే.... యే కేచి సఙ్ఖారా...పే.... యం కిఞ్చి విఞ్ఞాణం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా, యం దూరే సన్తికే వా, సబ్బం విఞ్ఞాణం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతి. ఏత్తావతా ఖో, అగ్గివేస్సన, మమ సావకో సాసనకరో హోతి ఓవాదపతికరో తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విగతకథంకథో వేసారజ్జప్పత్తో అపరప్పచ్చయో సత్థుసాసనే విహరతీ"తి.

"కిత్తావతా పన, భో గోతమ, భిక్ఖు అరహం హోతి ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో"తి? "ఇధ, అగ్గివేస్సన, భిక్ఖు యం కిఞ్చి రూపం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా సబ్బం రూపం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా అనుపాదా విముత్తో హోతి; యా కాచి వేదనా...పే.... యా కాచి సఞ్ఞా...పే.... యే కేచి సఙ్ఖారా...పే.... యం కిఞ్చి విఞ్ఞాణం అతీతానాగతపచ్చుప్పన్నం

అజ్ఝత్తం వా బహిద్ధా వా ఓళారికం వా సుఖుమం వా హీనం వా పణీతం వా యం దూరే సన్తికే వా సబ్బం విఞ్ఞాణం 'నేతం మమ, నేసోహమస్మి, న మేసో అత్తా'తి ఏవమేతం యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ దిస్వా అనుపాదా విముత్తో హోతి. ఏత్తావతా ఖో, అగ్గివేస్సన, భిక్ఖు అరహం హోతి ఖీణాసవో వుసితవా కతకరణీయో ఓహితభారో అనుప్పత్తసదత్థో పరిక్ఖీణభవసంయోజనో సమ్మదఞ్ఞా విముత్తో. ఏవం విముత్తచిత్తో ఖో, అగ్గివేస్సన, భిక్ఖు తీహి అనుత్తరియేహి సమన్నాగతో హోతి – దస్సనానుత్తరియేన, పటిపదానుత్తరియేన, విముత్తానుత్తరియేన. ఏవం విముత్తచిత్తో ఖో, అగ్గివేస్సన, భిక్ఖు తథాగతఞ్ఞేవ సక్కరోతి గరుం కరోతి మానేతి పూజేతి – బుద్ధో సో భగవా బోధాయ ధమ్మం దేసేతి, దన్తో సో భగవా దమథాయ ధమ్మం దేసేతి, సన్తో సో భగవా సమథాయ ధమ్మం దేసేతి, తిణ్ణో సో భగవా తరణాయ ధమ్మం దేసేతి, పరినిబ్బుతో సో భగవా పరినిబ్బానాయ ధమ్మం దేసేతీ"తి.

౩౯౨. ఏవం వుత్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "మయమేవ, భో గోతమ, ధంసీ, మయం పగబ్బా, యే మయం భవన్తం గోతమం వాదేన వాదం ఆసాదేతబ్బం అమఞ్ఞిమ్హ. సియా హి, భో గోతమ, హత్థిం పభిన్నం ఆసజ్జ పురిసస్స సోత్థిభావో, న త్వేవ భవన్తం గోతమం ఆసజ్జ సియా పురిసస్స సోత్థిభావో. సియా హి, భో గోతమ, పజ్జలితం [జలన్తం (సీ. పీ.)] అగ్గిక్ఖన్ధం ఆసజ్జ పురిసస్స సోత్థిభావో , న త్వేవ భవన్తం గోతమం ఆసజ్జ సియా పురిసస్స సోత్థిభావో. సియా హి, భో గోతమ, ఆసీవిసం ఘోరవిసం ఆసజ్జ పురిసస్స సోత్థిభావో, న త్వేవ భవన్తం గోతమం ఆసజ్జ సియా పురిసస్స సోత్థిభావో. మయమేవ, భో గోతమ, ధంసీ, మయం పగబ్బా, యే మయం భవన్తం గోతమం వాదేన వాదం ఆసాదేతబ్బం అమఞ్ఞిమ్హ. అధివాసేతు [అధివాసేతు చ (పీ. క.)] మే భవం గోతమో స్వాతనాయ భత్తం సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేనా"తి. అధివాసేసి భగవా తుణ్హీభావేన.

౩౯౩. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతో అధివాసనం విదిత్వా తే లిచ్ఛవీ ఆమన్తేసి – "సుణన్తు మే భోన్తో లిచ్ఛవీ, సమణో మే గోతమో నిమన్తితో స్వాతనాయ సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. తేన మే అభిహరేయ్యాథ యమస్స పతిరూపం మఞ్ఞేయ్యాథా"తి. అథ ఖో తే లిచ్ఛవీ తస్సా రత్తియా అచ్చయేన సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స పఞ్చమత్తాని థాలిపాకసతాని భత్తాభిహారం అభిహరింసు. అథ ఖో నిగణ్ఠపుత్తో సకే ఆరామే పణీతం ఖాదనీయం భోజనీయం పటియాదాపేత్వా భగవతో కాలం ఆరోచాపేసి – "కాలో, భో గోతమ, నిట్ఠితం భత్త"న్తి. అథ ఖో భగవా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ యేన సచ్చకస్స నిగణ్ఠపుత్తస్స ఆరామో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది సద్ధిం భిక్ఖుసఙ్ఘేన. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో బుద్ధప్పముఖం భిక్ఖుసఙ్ఘం పణీతేన ఖాదనీయేన భోజనీయేన సహత్థా సన్తప్పేసి సమ్పవారేసి. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం భుత్తావిం ఓనీతపత్తపాణిం అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – "యమిదం, భో గోతమ, దానే పుఞ్ఞఞ్చ పుఞ్ఞమహీ చ తం దాయకానం సుఖాయ హోతూ"తి. "యం ఖో, అగ్గివేస్సన, తాదిసం దక్ఖిణేయ్యం ఆగమ్మ అవీతరాగం అవీతదోసం అవీతమోహం, తం దాయకానం భవిస్సతి. యం ఖో, అగ్గివేస్సన, మాదిసం దక్ఖిణేయ్యం ఆగమ్మ వీతరాగం వీతదోసం వీతమోహం, తం తుయ్హం భవిస్సతీ"తి.

చూళసచ్చకసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. మహాసచ్చకసుత్తం

౩౬౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా వేసాలియం విహరతి మహావనే కూటాగారసాలాయం. తేన ఖో పన సమయేన భగవా పుబ్బణ్హసమయం సునివత్థో హోతి పత్తచీవరమాదాయ వేసాలిం పిణ్డాయ పవిసితుకామో [పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ... పవిసితుకామో హోతి (సీ॰)]. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో జఙ్ఘావిహారం అనుచఙ్కమమానో అనువిచరమానో యేన మహావనం కూటాగారసాలా తేనుపసఙ్కమి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా ఆనన్దో సచ్చకం నిగణ్ఠపుత్తం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన భగవన్తం ఏతదవోచ – "అయం, భన్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో ఆగచ్ఛతి భస్సప్పవాదకో పణ్డితవాదో సాధుసమ్మతో బహుజనస్స. ఏసో ఖో, భన్తే, అవణ్ణకామో బుద్ధస్స, అవణ్ణకామో ధమ్మస్స, అవణ్ణకామో సఙ్ఘస్స. సాధు, భన్తే, భగవా ముహుత్తం నిసీదతు అనుకమ్పం ఉపాదాయా"తి. నిసీది భగవా పఞ్ఞత్తే ఆసనే. అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవతా సద్ధిం సమ్మోది, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ –

౩౬౫. "సన్తి, భో గోతమ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా కాయభావనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తి, నో చిత్తభావనం. ఫుసన్తి హి తే, భో గోతమ, సారీరికం దుక్ఖం వేదనం. భూతపుబ్బం, భో గోతమ, సారీరికాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠస్స సతో ఊరుక్ఖమ్భోపి నామ భవిస్సతి, హదయమ్పి నామ ఫలిస్సతి, ఉణ్హమ్పి లోహితం ముఖతో ఉగ్గమిస్సతి, ఉమ్మాదమ్పి పాపుణిస్సతి [పాపుణిస్సన్తి (స్యా॰ కం॰)] చిత్తక్ఖేపం. తస్స ఖో ఏతం, భో గోతమ, కాయన్వయం చిత్తం హోతి, కాయస్స వసేన వత్తతి. తం కిస్స హేతు? అభావితత్తా చిత్తస్స. సన్తి పన, భో గోతమ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా చిత్తభావనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తి, నో కాయభావనం. ఫుసన్తి హి తే, భో గోతమ, చేతసికం దుక్ఖం వేదనం. భూతపుబ్బం, భో గోతమ, చేతసికాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠస్స సతో ఊరుక్ఖమ్భోపి నామ భవిస్సతి, హదయమ్పి నామ ఫలిస్సతి, ఉణ్హమ్పి లోహితం ముఖతో ఉగ్గమిస్సతి, ఉమ్మాదమ్పి పాపుణిస్సతి చిత్తక్ఖేపం. తస్స ఖో ఏసో, భో గోతమ, చిత్తన్వయో కాయో హోతి, చిత్తస్స వసేన వత్తతి. తం కిస్స హేతు? అభావితత్తా కాయస్స . తస్స మయ్హం, భో గోతమ, ఏవం హోతి – 'అద్ధా భోతో గోతమస్స సావకా చిత్తభావనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తి, నో కాయభావన'"న్తి.

౩౬౬. "కిన్తి పన తే, అగ్గివేస్సన, కాయభావనా సుతా"తి? "సేయ్యథిదం – నన్దో వచ్ఛో, కిసో సంకిచ్చో, మక్ఖలి గోసాలో – ఏతేహి, భో గోతమ, అచేలకా ముత్తాచారా హత్థాపలేఖనా నఏహిభద్దన్తికా నతిట్ఠభద్దన్తికా [నఏహిభదన్తికా, నతిట్ఠభదన్తికా (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰ క॰)] న అభిహటం న ఉద్దిస్సకతం న నిమన్తనం సాదియన్తి, తే న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హన్తి న కళోపిముఖా పటిగ్గణ్హన్తి న ఏళకమన్తరం న దణ్డమన్తరం న ముసలమన్తరం న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం న గబ్భినియా న పాయమానాయ న పురిసన్తరగతాయ న సఙ్కిత్తీసు న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ , న మచ్ఛం న మంసం న సురం న మేరయం న థుసోదకం పివన్తి. తే ఏకాగారికా వా హోన్తి ఏకాలోపికా, ద్వాగారికా వా హోన్తి ద్వాలోపికా...పే॰... సత్తాగారికా వా హోన్తి సత్తాలోపికా. ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేన్తి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేన్తి...పే॰... సత్తహిపి దత్తీహి యాపేన్తి. ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేన్తి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేన్తి...పే॰... సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేన్తి. ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తా విహరన్తీ"తి.

"కిం పన తే, అగ్గివేస్సన, తావతకేనేవ యాపేన్తీ"తి? "నో హిదం, భో గోతమ. అప్పేకదా, భో గోతమ, ఉళారాని ఉళారాని ఖాదనీయాని ఖాదన్తి, ఉళారాని ఉళారాని భోజనాని భుఞ్జన్తి, ఉళారాని ఉళారాని సాయనీయాని సాయన్తి, ఉళారాని

ఉళారాని పానాని పివన్తి. తే ఇమం కాయం బలం గాహేన్తి నామ, బ్రూహేన్తి నామ, మేదేన్తి నామా"తి.

"యం ఖో తే, అగ్గివేస్సన, పురిమం పహాయ పచ్ఛా ఉపచినన్తి, ఏవం ఇమస్స కాయస్స ఆచయాపచయో హోతి. కిన్తి పన తే, అగ్గివేస్సన, చిత్తభావనా సుతా"తి? చిత్తభావనాయ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతా పుట్ఠో సమానో న సమ్పాయాసి.

౩౬౭. అథ ఖో భగవా సచ్చకం నిగణ్ఠపుత్తం ఏతదవోచ – "యాపి ఖో తే ఏసా, అగ్గివేస్సన, పురిమా కాయభావనా భాసితా సాపి అరియస్స వినయే నో ధమ్మికా కాయభావనా. కాయభావనమ్పి [కాయభావనం హి (సీ. పీ. క.)] ఖో త్వం, అగ్గివేస్సన, న అఞ్ఞాసి, కుతో పన త్వం చిత్తభావనం జానిస్ససి ? అపి చ, అగ్గివేస్సన, యథా అభావితకాయో చ హోతి అభావితచిత్తో చ, భావితకాయో చ హోతి భావితచిత్తో చ. తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం, భో"తి ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౩౬౮. "కథఞ్చ , అగ్గివేస్సన, అభావితకాయో చ హోతి అభావితచిత్తో చ? ఇధ, అగ్గివేస్సన, అస్సుతవతో పుథుజ్జనస్స ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సో సుఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో సుఖసారాగీ చ హోతి సుఖసారాగితఞ్చ ఆపజ్జతి. తస్స సా సుఖా వేదనా నిరుజ్ఝతి. సుఖాయ వేదనాయ నిరోధా ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో సోచతి కిలమతి పరిదేవతి ఉరత్తాళిం కన్దతి సమ్మోహం ఆపజ్జతి. తస్స ఖో ఏసా, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నాపి సుఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి అభావితత్తా కాయస్స, ఉప్పన్నాపి దుక్ఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి అభావితత్తా చిత్తస్స. యస్స కస్సచి, అగ్గివేస్సన, ఏవం ఉభతోపక్ఖం ఉప్పన్నాపి సుఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి అభావితత్తా కాయస్స, ఉప్పన్నాపి దుక్ఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠతి అభావితత్తా చిత్తస్స, ఏవం ఖో, అగ్గివేస్సన, అభావితకాయో చ హోతి అభావితచిత్తో చ.

౩౬౯. "కథఞ్చ, అగ్గివేస్సన, భావితకాయో చ హోతి భావితచిత్తో చ? ఇధ, అగ్గివేస్సన, సుతవతో అరియసావకస్స ఉప్పజ్జతి సుఖా వేదనా. సో సుఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో న సుఖసారాగీ చ హోతి, న సుఖసారాగితఞ్చ ఆపజ్జతి. తస్స సా సుఖా వేదనా నిరుజ్ఝతి. సుఖాయ వేదనాయ నిరోధా ఉప్పజ్జతి దుక్ఖా వేదనా. సో దుక్ఖాయ వేదనాయ ఫుట్ఠో సమానో న సోచతి న కిలమతి న పరిదేవతి న ఉరత్తాళిం కన్దతి న సమ్మోహం ఆపజ్జతి. తస్స ఖో ఏసా, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నాపి సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి భావితత్తా కాయస్స, ఉప్పన్నాపి దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి భావితత్తా చిత్తస్స. యస్స కస్సచి, అగ్గివేస్సన, ఏవం ఉభతోపక్ఖం ఉప్పన్నాపి సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి భావితత్తా కాయస్స, ఉప్పన్నాపి దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి భావితత్తా చిత్తస్స. ఏవం ఖో, అగ్గివేస్సన, భావితకాయో చ హోతి భావితచిత్తో చా"తి.

౩౭౦. "ఏవం పసన్నో అహం భోతో గోతమస్స! భవఞ్హి గోతమో భావితకాయో చ హోతి భావితచిత్తో చా"తి . "అద్ధా ఖో తే అయం, అగ్గివేస్సన, ఆసజ్జ ఉపనీయ వాచా భాసితా, అపి చ తే అహం బ్యాకరిస్సామి . యతో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో, తం వత మే ఉప్పన్నా వా సుఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ ఠస్సతి, ఉప్పన్నా వా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ ఠస్సతీతి నేతం ఠానం [నేతం ఖోఠానం (సీ. పీ.)] విజ్జతీ"తి.

“న హి నూన [న హనూన (సీ. స్యా. కం. పీ.)] భోతో గోతమస్స ఉప్పజ్జతి తథారూపా సుఖా వేదనా యథారూపా ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠేయ్య; న హి నూన భోతో గోతమస్స ఉప్పజ్జతి తథారూపా దుక్ఖా వేదనా యథారూపా ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం పరియాదాయ తిట్ఠేయ్యా”తి.

౩౭౧. “కిఞ్హి నో సియా, అగ్గివేస్సన? ఇధ మే, అగ్గివేస్సన, పుబ్బేవ సమ్బోధా అనభిసమ్బుద్ధస్స బోధిసత్తస్సేవ సతో ఏతదహోసి – ‘సమ్బాధో ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, అపరేన సమయేన దహరోవ సమానో, సుసుకాళకేసో భద్రేన యోబ్బనేన సమన్నాగతో పఠమేన వయసా, అకామకానం మాతాపితూనం అస్సుముఖానం రుదన్తానం, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజిం. సో ఏవం పబ్బజితో సమానో కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – ‘ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో కాలామ, ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు’న్తి. ఏవం వుత్తే, అగ్గివేస్సన, ఆళారో కాలామో మం ఏతదవోచ – ‘విహరతాయస్మా, తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా’తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి థేరవాదఞ్చ, ‘జానామి పస్సామీ’తి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘న ఖో ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి, అద్ధా ఆళారో కాలామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహరతీ’”తి.

“అథ ఖ్వాహం, అగ్గివేస్సన, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – ‘కిత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ’తి? ఏవం వుత్తే, అగ్గివేస్సన, ఆళారో కాలామో ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి వీరియం, మయ్హంపత్థి వీరియం; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సతి, మయ్హంపత్థి సతి; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి సమాధి, మయ్హంపత్థి సమాధి; న ఖో ఆళారస్సేవ కాలామస్స అత్థి పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా; యంనూనాహం యం ధమ్మం ఆళారో కాలామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేతి తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

“అథ ఖ్వాహం, అగ్గివేస్సన, యేన ఆళారో కాలామో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆళారం కాలామం ఏతదవోచం – ‘ఏత్తావతా నో, ఆవుసో కాలామ , ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ’తి? ‘ఏత్తావతా ఖో అహం, ఆవుసో, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమీ’తి. ‘అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ’తి. ‘లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యాహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి; యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా

సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి తమహం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేమి. ఇతి యాహం ధమ్మం జానామి తం త్వం ధమ్మం జానాసి; యం త్వం ధమ్మం జానాసి తమహం ధమ్మం జానామి. ఇతి యాదిసో అహం తాదిసో తువం, యాదిసో తువం తాదిసో అహం. ఏహి దాని, ఆవుసో, ఉభోవ సన్తా ఇమం గణం పరిహరామా'తి. ఇతి ఖో, అగ్గివేస్సన, ఆళారో కాలామో ఆచరియో మే సమానో (అత్తనో) [( ) నత్థి (సీ. పీ.)] అన్తేవాసిం మం సమానం అత్తనా సమసమం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపపత్తియా'తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౩౭౨. "సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఇచ్ఛామహం, ఆవుసో [పస్స మ. ని. ౧.౨౭౮ పాసరాసిసుత్తే] ఇమస్మిం ధమ్మవినయే బ్రహ్మచరియం చరితు'న్తి. ఏవం వుత్తే, అగ్గివేస్సన, ఉదకో రామపుత్తో మం ఏతదవోచ – 'విహరతాయస్మా, తాదిసో అయం ధమ్మో యత్థ విఞ్ఞూ పురిసో నచిరస్సేవ సకం ఆచరియకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్యా'తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం పరియాపుణిం. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తావతకేనేవ ఓట్ఠపహతమత్తేన లపితలాపనమత్తేన ఞాణవాదఞ్చ వదామి థేరవాదఞ్చ, 'జానామి పస్సామీ'తి చ పటిజానామి, అహఞ్చేవ అఞ్ఞే చ. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామో ఇమం ధమ్మం కేవలం సద్ధామత్తకేన సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి. అద్ధా రామో ఇమం ధమ్మం జానం పస్సం విహాసీ'తి. అథ ఖ్వాహం, అగ్గివేస్సన, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా నో, ఆవుసో రామో, ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసీ'తి? ఏవం వుత్తే, అగ్గివేస్సన, ఉదకో రామపుత్తో నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనం పవేదేసి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'న ఖో రామస్సేవ అహోసి సద్ధా, మయ్హంపత్థి సద్ధా; న ఖో రామస్సేవ అహోసి వీరియం, మయ్హంపత్థి వీరియం; న ఖో రామస్సేవ అహోసి సతి, మయ్హంపత్థి సతి; న ఖో రామస్సేవ అహోసి సమాధి, మయ్హంపత్థి సమాధి; న ఖో రామస్సేవ అహోసి పఞ్ఞా, మయ్హంపత్థి పఞ్ఞా; యంనూనాహం యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీతి పవేదేసి తస్స ధమ్మస్స సచ్ఛికిరియాయ పదహేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, నచిరస్సేవ ఖిప్పమేవ తం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం.

"అథ ఖ్వాహం, అగ్గివేస్సన, యేన ఉదకో రామపుత్తో తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా ఉదకం రామపుత్తం ఏతదవోచం – 'ఏత్తావతా నో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి? 'ఏత్తావతా ఖో, ఆవుసో, రామో ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసీ'తి. 'అహమ్పి ఖో, ఆవుసో, ఏత్తావతా ఇమం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరామీ'తి. 'లాభా నో, ఆవుసో, సులద్ధం నో, ఆవుసో, యే మయం ఆయస్మన్తం తాదిసం సబ్రహ్మచారిం పస్సామ. ఇతి యం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి, తం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి; యం త్వం ధమ్మం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరసి, తం ధమ్మం రామో సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ పవేదేసి. ఇతి యం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి తం త్వం ధమ్మం జానాసి; యం త్వం ధమ్మం జానాసి తం ధమ్మం రామో అభిఞ్ఞాసి. ఇతి

యాదిసో రామో అహోసి తాదిసో తువం; యాదిసో తువం తాదిసో రామో అహోసి. ఏహి దాని, ఆవుసో, తువం ఇమం గణం పరిహరా’తి. ఇతి ఖో, అగ్గివేస్సన, ఉదకో రామపుత్తో సబ్రహ్మచారీ మే సమానో ఆచరియట్ఠానే చ మం ఠపేసి, ఉళారాయ చ మం పూజాయ పూజేసి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘నాయం ధమ్మో నిబ్బిదాయ న విరాగాయ న నిరోధాయ న ఉపసమాయ న అభిఞ్ఞాయ న సమ్బోధాయ న నిబ్బానాయ సంవత్తతి, యావదేవ నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపపత్తియా’తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తం ధమ్మం అనలఙ్కరిత్వా తస్మా ధమ్మా నిబ్బిజ్జ అపక్కమిం.

౩౭౩. “సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, కింకుసలగవేసీ అనుత్తరం సన్తివరపదం పరియేసమానో మగధేసు అనుపుబ్బేన చారికం చరమానో యేన ఉరువేలా సేనానిగమో తదవసరిం. తత్థద్దసం రమణీయం భూమిభాగం, పాసాదికఞ్చ వనసణ్డం, నదిఞ్చ సన్దన్తిం సేతకం సుపతిత్థం రమణీయం, సమన్తా చ గోచరగామం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘రమణీయో వత, భో, భూమిభాగో, పాసాదికో చ వనసణ్డో, నదీ చ సన్దతి సేతకా సుపతిత్థా రమణీయా, సమన్తా చ గోచరగామో. అలం వతిదం కులపుత్తస్స పధానత్థికస్స పధానాయా’తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తత్థేవ నిసీదిం ‘అలమిదం పధానాయా’తి.

౩౭౪. “అపిస్సుమం, అగ్గివేస్సన, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం ఉదకే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – ‘అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, ఉదకే నిక్ఖిత్తం , ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “తం కిస్స హేతు”? “అదుఞ్హి, భో గోతమ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, తఞ్చ పన ఉదకే నిక్ఖిత్తం. యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సా”తి. “ఏవమేవ ఖో, అగ్గివేస్సన, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి అవూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో, సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి, న సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, అగ్గివేస్సన, పఠమా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా.

౩౭౫. “అపరాపి ఖో మం, అగ్గివేస్సన, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – ‘అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ’తి. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, అపి ను సో పురిసో అముం అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం, ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థేన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య తేజో పాతుకరేయ్యా”తి? “నో హిదం, భో గోతమ”. “తం కిస్స హేతు”? “అదుఞ్హి, భో గోతమ, అల్లం కట్ఠం సస్నేహం, కిఞ్చాపి ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. యావదేవ చ పన సో పురిసో కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ అస్సాతి. ఏవమేవ ఖో, అగ్గివేస్సన, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో సో చ అజ్ఝత్తం న సుప్పహీనో హోతి, న సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే

భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, అభబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, అగ్గివేస్సన, దుతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా".

౩౭౬. "అపరాపి ఖో మం, అగ్గివేస్సన, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం, ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఉత్తరారణిం ఆదాయ – 'అగ్గిం అభినిబ్బత్తేస్సామి, తేజో పాతుకరిస్సామీ'తి. తం కిం మఞ్ఞసి, అగ్గివేస్సన, అపి ను సో పురిసో అముం సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం, ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్తం, ఉత్తరారణిం ఆదాయ అభిమన్థన్తో అగ్గిం అభినిబ్బత్తేయ్య, తేజో పాతుకరేయ్యా"తి? "ఏవం, భో గోతమ". "తం కిస్స హేతు"? "అదుఞ్హి, భో గోతమ, సుక్ఖం కట్ఠం కోళాపం, తఞ్చ పన ఆరకా ఉదకా థలే నిక్ఖిత్త"న్తి. "ఏవమేవ ఖో, అగ్గివేస్సన, యే హి కేచి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా కాయేన చేవ చిత్తేన చ కామేహి వూపకట్ఠా విహరన్తి, యో చ నేసం కామేసు కామచ్ఛన్దో కామస్నేహో కామముచ్ఛా కామపిపాసా కామపరిళాహో, సో చ అజ్ఝత్తం సుప్పహీనో హోతి సుప్పటిప్పస్సద్ధో, ఓపక్కమికా చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. నో చేపి తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, భబ్బావ తే ఞాణాయ దస్సనాయ అనుత్తరాయ సమ్బోధాయ. అయం ఖో మం, అగ్గివేస్సన, తతియా ఉపమా పటిభాసి అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా. ఇమా ఖో మం, అగ్గివేస్సన, తిస్సో ఉపమా పటిభంసు అనచ్ఛరియా పుబ్బే అస్సుతపుబ్బా."

౩౭౭. "తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం దన్తేభి దన్తమాధాయ [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౨౧ వితక్కసణ్ఠానసుత్తే], జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హేయ్యం అభినిప్పీళేయ్యం అభిసన్తాపేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, దన్తేభి దన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హామి అభినిప్పీళేమి అభిసన్తాపేమి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, దన్తేభి దన్తమాధాయ జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, బలవా పురిసో దుబ్బలతరం పురిసం సీసే వా గహేత్వా ఖన్ధే వా గహేత్వా అభినిగ్గణ్హేయ్య అభినిప్పీళేయ్య అభిసన్తాపేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, దన్తేభి దన్తమాధాయ, జివ్హాయ తాలుం ఆహచ్చ, చేతసా చిత్తం అభినిగ్గణ్హతో అభినిప్పీళయతో అభిసన్తాపయతో కచ్ఛేహి సేదా ముచ్చన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, అగ్గివేస్సన, వీరియం హోతి అసల్లీనం, ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా, సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

౩౭౮. "తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య'న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. సేయ్యథాపి నామ కమ్మారగగ్గరియా ధమమానాయ అధిమత్తో సద్దో హోతి, ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు కణ్ణసోతేహి వాతానం నిక్ఖమన్తానం అధిమత్తో సద్దో హోతి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, అగ్గివేస్సన,

వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా. సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

“తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి [ఊహన్తి (సీ.), ఓహనన్తి (స్యా. కం.), ఉహనన్తి (క.)]. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, బలవా పురిసో తిణ్హేన సిఖరేన ముద్ధని అభిమత్థేయ్య [ముద్ధానం అభిమన్థేయ్య (సీ. పీ.), ముద్ధానం అభిమత్థేయ్య (స్యా. కం.)], ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా ముద్ధని ఊహనన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, అగ్గివేస్సన, వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా. సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

“తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, బలవా పురిసో దళ్హేన వరత్తక్ఖణ్డేన [వరత్తకబన్ధనేన (సీ.)] సీసే సీసవేఠం దదేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా సీసే సీసవేదనా హోన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, అగ్గివేస్సన, వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా. సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

“తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, దక్ఖో గోఘాతకో వా గోఘాతకన్తేవాసీ వా తిణ్హేన గోవికన్తనేన కుచ్ఛిం పరికన్తేయ్య, ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తా వాతా కుచ్ఛిం పరికన్తన్తి. ఆరద్ధం ఖో పన మే, అగ్గివేస్సన, వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా. సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

“తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘యంనూనాహం అప్పాణకంయేవ ఝానం ఝాయేయ్య’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసే ఉపరున్ధిం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, ద్వే బలవన్తో పురిసా దుబ్బలతరం పురిసం నానాబాహాసు గహేత్వా అఙ్గారకాసుయా సన్తాపేయ్యుం సమ్పరితాపేయ్యుం, ఏవమేవ ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ముఖతో చ నాసతో చ కణ్ణతో చ అస్సాసపస్సాసేసు ఉపరుద్ధేసు అధిమత్తో కాయస్మిం డాహో హోతి. ఆరద్ధం ఖో

పన మే, అగ్గివేస్సన, వీరియం హోతి అసల్లీనం ఉపట్ఠితా సతి అసమ్ముట్ఠా. సారద్ధో చ పన మే కాయో హోతి అప్పటిప్పస్సద్ధో తేనేవ దుక్ఖప్పధానేన పధానాభితున్నస్స సతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా దుక్ఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. అపిస్సు మం, అగ్గివేస్సన, దేవతా దిస్వా ఏవమాహంసు – 'కాలఙ్కతో సమణో గోతమో'తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – 'న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, అపి చ కాలఙ్కరోతీ'తి. ఏకచ్చా దేవతా ఏవమాహంసు – 'న కాలఙ్కతో సమణో గోతమో, నపి కాలఙ్కరోతి, అరహం సమణో గోతమో, విహారోత్వేవ సో [విహారోత్వేవసో (సీ.)] అరహతో ఏవరూపో హోతీ'తి [విహారోత్వేవసో అరహతో"తి (?)].

౩౭౯. "తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జేయ్య'న్తి. అథ ఖో మం, అగ్గివేస్సన, దేవతా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – 'మా ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జి. సచే ఖో త్వం, మారిస, సబ్బసో ఆహారుపచ్ఛేదాయ పటిపజ్జిస్ససి, తస్స తే మయం దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేస్సామ [అజ్ఝోహరిస్సామ (స్యా. కం. పీ. క.)], తాయ త్వం యాపేస్ససీ'తి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'అహఞ్చేవ ఖో పన సబ్బసో అజజ్జితం [అజద్ధుకం (సీ. పీ.), జద్ధుకం (స్యా. కం.)] పటిజానేయ్యం, ఇమా చ మే దేవతా దిబ్బం ఓజం లోమకూపేహి అజ్ఝోహారేయ్యుం [అజ్ఝోహరేయ్యుం (స్యా. కం. పీ. క.)], తాయ చాహం యాపేయ్యం, తం మమస్స ముసా'తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తా దేవతా పచ్చాచిక్ఖామి, 'హల'న్తి వదామి.

౩౮౦. "తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – 'యంనూనాహం థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేయ్యం, పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం, యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూస'న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారేసిం, పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం, యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూసం. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, థోకం థోకం ఆహారం ఆహారయతో, పసతం పసతం, యది వా ముగ్గయూసం, యది వా కులత్థయూసం, యది వా కళాయయూసం, యది వా హరేణుకయూసం, అధిమత్తకసిమానం పత్తో కాయో హోతి. సేయ్యథాపి నామ ఆసీతికపబ్బాని వా కాళపబ్బాని వా, ఏవమేవస్సు మే అఙ్గపచ్చఙ్గాని భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ ఓట్ఠపదం, ఏవమేవస్సు మే ఆనిసదం హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ వట్టనావళీ, ఏవమేవస్సు మే పిట్ఠికణ్టకో ఉణ్ణతావనతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ జరసాలాయ గోపాణసియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి, ఏవమేవస్సు మే ఫాసుళియో ఓలుగ్గవిలుగ్గా భవన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ గమ్భీరే ఉదపానే ఉదకతారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి, ఏవమేవస్సు మే అక్ఖికూపేసు అక్ఖితారకా గమ్భీరగతా ఓక్ఖాయికా దిస్సన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. సేయ్యథాపి నామ తిత్తకాలాబు ఆమకచ్ఛిన్నో వాతాతపేన సంఫుటితో హోతి సమ్మిలాతో, ఏవమేవస్సు మే సీసచ్ఛవి సంఫుటితా హోతి సమ్మిలాతా తాయేవప్పాహారతాయ.

"సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ఉదరచ్ఛవిం పరిమసిస్సామీతి పిట్ఠికణ్టకంయేవ పరిగ్గణ్హామి, పిట్ఠికణ్టకం పరిమసిస్సామీతి ఉదరచ్ఛవింయేవ పరిగ్గణ్హామి, యావస్సు మే, అగ్గివేస్సన, ఉదరచ్ఛవి పిట్ఠికణ్టకం అల్లీనా హోతి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, వచ్చం వా ముత్తం వా కరిస్సామీతి తత్థేవ అవకుజ్జో పపతామి తాయేవప్పాహారతాయ. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ఇమమేవ కాయం అస్సాసేన్తో పాణినా గత్తాని అనుమజ్జామి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, పాణినా గత్తాని అనుమజ్జతో పూతిమూలాని లోమాని కాయస్మా పపతన్తి తాయేవప్పాహారతాయ. అపిస్సు మం, అగ్గివేస్సన, మనుస్సా

దిస్వా ఏవమాహంసు – ‘కాళో సమణో గోతమో’తి. ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – ‘న కాళో సమణో గోతమో, సామో సమణో గోతమో’తి. ఏకచ్చే మనుస్సా ఏవమాహంసు – ‘న కాళో సమణో గోతమో , నపి సామో, మఙ్గురచ్ఛవి సమణో గోతమో’తి. యావస్సు మే, అగ్గివేస్సన, తావ పరిసుద్ధో ఛవివణ్ణో పరియోదాతో ఉపహతో హోతి తాయేవప్పాహారతాయ.

౩౮౧. “తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘యే ఖో కేచి అతీతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయింసు, ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో. యేపి హి కేచి అనాగతమద్ధానం సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయిస్సన్తి, ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో. యేపి హి కేచి ఏతరహి సమణా వా బ్రాహ్మణా వా ఓపక్కమికా దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి, ఏతావపరమం, నయితో భియ్యో. న ఖో పనాహం ఇమాయ కటుకాయ దుక్కరకారికాయ అధిగచ్ఛామి ఉత్తరి మనుస్సధమ్మా అలమరియఞాణదస్సనవిసేసం. సియా ను ఖో అఞ్ఞో మగ్గో బోధాయా’తి? తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘అభిజానామి ఖో పనాహం పితు సక్కస్స కమ్మన్తే సీతాయ జమ్బుచ్ఛాయాయ నిసిన్నో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరితా. సియా ను ఖో ఏసో మగ్గో బోధాయా’తి? తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, సతానుసారి విఞ్ఞాణం అహోసి – ‘ఏసేవ మగ్గో బోధాయా’తి. తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘కిం ను ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి, యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ’తి? తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘న ఖో అహం తస్స సుఖస్స భాయామి, యం తం సుఖం అఞ్ఞత్రేవ కామేహి అఞ్ఞత్ర అకుసలేహి ధమ్మేహీ’తి.

౩౮౨. “తస్స మయ్హం, అగ్గివేస్సన, ఏతదహోసి – ‘న ఖో తం సుకరం సుఖం అధిగన్తుం ఏవం అధిమత్తకసిమానం పత్తకాయేన, యంనూనాహం ఓళారికం ఆహారం ఆహారేయ్యం ఓదనకుమ్మాస’న్తి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం. తేన ఖో పన మం, అగ్గివేస్సన, సమయేన పఞ్చ [పఞ్చవగ్గియా (అఞ్ఞసుత్తేసు)] భిక్ఖూ పచ్చుపట్ఠితా హోన్తి – ‘యం ఖో సమణో గోతమో ధమ్మం అధిగమిస్సతి, తం నో ఆరోచేస్సతీ’తి. యతో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేసిం ఓదనకుమ్మాసం, అథ మే తే పఞ్చ భిక్ఖూ నిబ్బిజ్జ పక్కమింసు – ‘బాహుల్లికో [బాహులికో (సీ. పీ.) సంఘభేదసిక్ఖాపదటీకాయ సమేతి] సమణో గోతమో, పధానవిబ్భన్తో, ఆవత్తో బాహుల్లాయా’తి.

౩౮౩. “సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, ఓళారికం ఆహారం ఆహారేత్వా, బలం గహేత్వా, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహాసిం, సతో చ సమ్పజానో. సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేసిం యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి. సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహాసిం. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

౩౮౪. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి , సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం...పే.... ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరామి. అయం ఖో మే, అగ్గివేస్సన, రత్తియా పఠమే యామే పఠమా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

౩౮౫. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సామి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానామి... పే.... అయం ఖో మే, అగ్గివేస్సన, రత్తియా మజ్ఝిమే యామే దుతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో . ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన , ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

౩౮౬. “సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేసిం. సో ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. ‘ఇమే ఆసవా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవసముదయో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం అబ్భఞ్ఞాసిం. తస్స మే ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చిత్థ. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం అహోసి. ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి అబ్భఞ్ఞాసిం. అయం ఖో మే, అగ్గివేస్సన, రత్తియా పచ్ఛిమే యామే తతియా విజ్జా అధిగతా; అవిజ్జా విహతా, విజ్జా ఉప్పన్నా; తమో విహతో, ఆలోకో ఉప్పన్నో; యథా తం అప్పమత్తస్స ఆతాపినో పహితత్తస్స విహరతో. ఏవరూపాపి ఖో మే, అగ్గివేస్సన, ఉప్పన్నా సుఖా వేదనా చిత్తం న పరియాదాయ తిట్ఠతి.

౩౮౭. “అభిజానామి ఖో పనాహం, అగ్గివేస్సన, అనేకసతాయ పరిసాయ ధమ్మం దేసేతా. అపిస్సు మం ఏకమేకో ఏవం మఞ్ఞతి – ‘మమేవారబ్భ సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేతీ’తి. ‘న ఖో పనేతం, అగ్గివేస్సన, ఏవం దట్ఠబ్బం; యావదేవ విఞ్ఞాపనత్థాయ తథాగతో పరేసం ధమ్మం దేసేతి. సో ఖో అహం, అగ్గివేస్సన, తస్సాయేవ కథాయ పరియోసానే, తస్మింయేవ పురిమస్మిం సమాధినిమిత్తే అజ్ఝత్తమేవ చిత్తం సణ్ఠపేమి సన్నిసాదేమి ఏకోదిం కరోమి సమాదహామి, యేన సుదం నిచ్చకప్పం విహరామీ’”తి.

“ఓకప్పనియమేతం భోతో గోతమస్స యథా తం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. అభిజానాతి ఖో పన భవం గోతమో దివా సుపితా”తి? “అభిజానామహం, అగ్గివేస్సన, గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో చతుగ్గుణం సఙ్ఘాటిం పఞ్ఞపేత్వా దక్ఖిణేన పస్సేన సతో సమ్పజానో నిద్దం ఓక్కమితా”తి. “ఏతం ఖో, భో గోతమ, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా

సమ్మోహవిహారస్మిం వదన్తీ”తి ? “న ఖో, అగ్గివేస్సన, ఏత్తావతా సమ్ముళ్హో వా హోతి అసమ్ముళ్హో వా. అపి చ, అగ్గివేస్సన, యథా సమ్ముళ్హో చ హోతి అసమ్ముళ్హో చ, తం సుణాహి, సాధుకం మనసి కరోహి, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతో పచ్చస్సోసి. భగవా ఏతదవోచ –

౩౮౮. “యస్స కస్సచి, అగ్గివేస్సన, యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా అప్పహీనా, తమహం ‘సమ్ముళ్హో’తి వదామి. ఆసవానఞ్హి, అగ్గివేస్సన, అప్పహానా సమ్ముళ్హో హోతి. యస్స కస్సచి, అగ్గివేస్సన, యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా పహీనా, తమహం ‘అసమ్ముళ్హో’తి వదామి. ఆసవానఞ్హి, అగ్గివేస్సన, పహానా అసమ్ముళ్హో హోతి.

“తథాగతస్స ఖో, అగ్గివేస్సన, యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా . సేయ్యథాపి, అగ్గివేస్సన, తాలో మత్థకచ్ఛిన్నో అభబ్బో పున విరూళ్హియా, ఏవమేవ ఖో, అగ్గివేస్సన, తథాగతస్స యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా”తి.

౩౮౯. ఏవం వుత్తే, సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవన్తం ఏతదవోచ – “అచ్ఛరియం, భో గోతమ, అబ్భుతం, భో గోతమ! యావఞ్చిదం భోతో గోతమస్స ఏవం ఆసజ్జ ఆసజ్జ వుచ్చమానస్స, ఉపనీతేహి వచనప్పథేహి సముదాచరియమానస్స, ఛవివణ్ణో చేవ పరియోదాయతి, ముఖవణ్ణో చ విప్పసీదతి, యథా తం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. అభిజానామహం, భో గోతమ, పూరణం కస్సపం వాదేన వాదం సమారభితా. సోపి మయా వాదేన వాదం సమారద్ధో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరి, బహిద్ధా కథం అపనామేసి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాత్వాకాసి. భోతో పన [భోతో ఖో పన (సీ.)] గోతమస్స ఏవం ఆసజ్జ ఆసజ్జ వుచ్చమానస్స, ఉపనీతేహి వచనప్పథేహి సముదాచరియమానస్స, ఛవివణ్ణో చేవ పరియోదాయతి, ముఖవణ్ణో చ విప్పసీదతి, యథా తం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. అభిజానామహం, భో గోతమ, మక్ఖలిం గోసాలం...పే.... అజితం కేసకమ్బలం... పకుధం కచ్చాయనం... సఞ్జయం బేలట్ఠపుత్తం... నిగణ్ఠం నాటపుత్తం వాదేన వాదం సమారభితా . సోపి మయా వాదేన వాదం సమారద్ధో అఞ్ఞేనఞ్ఞం పటిచరి, బహిద్ధా కథం అపనామేసి, కోపఞ్చ దోసఞ్చ అప్పచ్చయఞ్చ పాత్వాకాసి. భోతో పన గోతమస్స ఏవం ఆసజ్జ ఆసజ్జ వుచ్చమానస్స, ఉపనీతేహి వచనప్పథేహి సముదాచరియమానస్స, ఛవివణ్ణో చేవ పరియోదాయతి, ముఖవణ్ణో చ విప్పసీదతి, యథా తం అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స. హన్ద చ దాని మయం, భో గోతమ, గచ్ఛామ. బహుకిచ్చా మయం, బహుకరణీయా”తి. “యస్సదాని త్వం, అగ్గివేస్సన, కాలం మఞ్ఞసీ”తి.

అథ ఖో సచ్చకో నిగణ్ఠపుత్తో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా పక్కామీతి.

మహాసచ్చకసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. చూళతణ్హాసఙ్ఖయసుత్తం

౩౯౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే. అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో

ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవన్తం ఏతదవోచ – “కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన”న్తి?

“ఇధ, దేవానమిన్ద, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి. ఏవఞ్చేతం, దేవానమిన్ద, భిక్ఖునో సుతం హోతి – ‘సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా’తి. సో సబ్బం ధమ్మం అభిజానాతి; సబ్బం ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ సబ్బం ధమ్మం పరిజానాతి; సబ్బం ధమ్మం పరిఞ్ఞాయ యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి – సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరన్తో, విరాగానుపస్సీ విహరన్తో, నిరోధానుపస్సీ విహరన్తో, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరన్తో న కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి. అనుపాదియం న పరితస్సతి, అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి. ఏత్తావతా ఖో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన”న్తి.

అథ ఖో సక్కో దేవానమిన్దో భగవతో భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా తత్థేవన్తరధాయి.

౩౯౧. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో అవిదూరే నిసిన్నో హోతి. అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – “కిం ను ఖో సో యక్ఖో భగవతో భాసితం అభిసమేచ్చ అనుమోది ఉదాహు నో; యంనూనాహం తం యక్ఖం జానేయ్యం – యది వా సో యక్ఖో భగవతో భాసితం అభిసమేచ్చ అనుమోది యది వా నో”తి? అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే అన్తరహితో దేవేసు తావతింసేసు పాతురహోసి. తేన ఖో పన సమయేన సక్కో దేవానమిన్దో ఏకపుణ్డరీకే ఉయ్యానే దిబ్బేహి పఞ్చహి తూరియసతేహి [తురియసతేహి (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి. అద్దసా ఖో సక్కో దేవానమిన్దో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం. దిస్వాన తాని దిబ్బాని పఞ్చ తూరియసతాని పటిప్పణామేత్వా యేనాయస్మా మహామోగ్గల్లానో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం ఏతదవోచ – “ఏహి ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, స్వాగతం, మారిస మోగ్గల్లాన! చిరస్సం ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, ఇమం పరియాయం అకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. నిసీద, మారిస మోగ్గల్లాన, ఇదమాసనం పఞ్ఞత్త”న్తి. నిసీది ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో పఞ్ఞత్తే ఆసనే. సక్కోపి ఖో దేవానమిన్దో అఞ్ఞతరం నీచం ఆసనం గహేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సక్కం దేవానమిన్దం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో ఏతదవోచ – “యథా కథం పన ఖో, కోసియ, భగవా సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం అభాసి? సాధు మయమ్పి ఏతిస్సా కథాయ భాగినో అస్సామ సవనాయా”తి.

౩౯౨. “మయం ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, బహుకిచ్చా బహుకరణీయా – అప్పేవ సకేన కరణీయేన, అపి చ దేవానంయేవ తావతింసానం కరణీయేన. అపి చ, మారిస మోగ్గల్లాన, సుస్సుతంయేవ హోతి సుగ్గహితం సుమనసికతం సూపధారితం, యం నో ఖిప్పమేవ అన్తరధాయతి. భూతపుబ్బం, మారిస మోగ్గల్లాన, దేవాసురసఙ్గామో సముపబ్యూళ్హో

[సమూపబ్యూళ్హో (స్యా. కం.), సమూపబ్యూళ్హో (సీ.)] అహోసి. తస్మిం ఖో పన, మారిస మోగ్గల్లాన, సఙ్గామే దేవా జినింసు, అసురా పరాజినింసు. సో ఖో అహం, మారిస మోగ్గల్లాన, తం సఙ్గామం అభివిజినిత్వా విజితసఙ్గామో తతో పటినివత్తిత్వా వేజయన్తం నామ పాసాదం మాపేసిం. వేజయన్తస్స ఖో, మారిస మోగ్గల్లాన, పాసాదస్స ఏకసతం నియ్యూహం. ఏకేకస్మిం నియ్యూహే సత్త సత్త కూటాగారసతాని. ఏకమేకస్మిం కూటాగారే సత్త సత్త అచ్ఛరాయో . ఏకమేకిస్సా అచ్ఛరాయ సత్త సత్త పరిచారికాయో. ఇచ్ఛేయ్యాసి నో త్వం , మారిస మోగ్గల్లాన, వేజయన్తస్స పాసాదస్స రామణేయ్యకం దట్ఠు"న్తి? అధివాసేసి ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తుణ్హీభావేన.

౩౯౩. అథ ఖో సక్కో చ దేవానమిన్దో వేస్సవణో చ మహారాజా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం పురక్ఖత్వా యేన వేజయన్తో పాసాదో తేనుపసఙ్కమింసు. అద్దసంసు ఖో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పరిచారికాయో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం; దిస్వా ఓత్తప్పమానా హిరీయమానా సకం సకం ఓవరకం పవిసింసు. సేయ్యథాపి నామ సుణిసా ససురం దిస్వా ఓత్తప్పతి హిరీయతి, ఏవమేవ సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పరిచారికాయో ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం దిస్వా ఓత్తప్పమానా హిరీయమానా సకం సకం ఓవరకం పవిసింసు. అథ ఖో సక్కో చ దేవానమిన్దో వేస్సవణో చ మహారాజా ఆయస్మన్తం మహామోగ్గల్లానం వేజయన్తే పాసాదే అనుచఙ్కమాపేన్తి అనువిచరాపేన్తి – "ఇదమ్పి, మారిస మోగ్గల్లాన, పస్స వేజయన్తస్స పాసాదస్స రామణేయ్యకం; ఇదమ్పి, మారిస మోగ్గల్లాన, పస్స వేజయన్తస్స పాసాదస్స రామణేయ్యక"న్తి. "సోభతి ఇదం ఆయస్మతో కోసియస్స, యథా తం పుబ్బే కతపుఞ్ఞస్స. మనుస్సాపి కిఞ్చిదేవ రామణేయ్యకం దిస్వా [దిట్ఠా (సీ. పీ. క.)] ఏవమాహంసు – 'సోభతి వత భో యథా దేవానం తావతింసాన'న్తి. తయిదం ఆయస్మతో కోసియస్స సోభతి, యథా తం పుబ్బే కతపుఞ్ఞస్సా"తి. అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – "అతిబాళ్హం ఖో అయం యక్ఖో పమత్తో విహరతి. యంనూనాహం ఇమం యక్ఖం సంవేజేయ్య"న్తి. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసి [అభిసఙ్ఖారేసి (క.), అభిసఙ్ఖారేతి (స్యా. కం.)] యథా వేజయన్తం పాసాదం పాదఙ్గుట్ఠకేన సఙ్కమ్పేసి సమ్పకమ్పేసి సమ్పవేధేసి . అథ ఖో సక్కో చ దేవానమిన్దో, వేస్సవణో చ మహారాజా, దేవా చ తావతింసా అచ్ఛరియబ్భుతచిత్తజాతా అహేసుం – "అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో, సమణస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా, యత్ర హి నామ దిబ్బభవనం పాదఙ్గుట్ఠకేన సఙ్కమ్పేస్సతి సమ్పకమ్పేస్సతి సమ్పవేధేస్సతీ"తి! అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సక్కం దేవానమిన్దం సంవిగ్గం లోమహట్ఠజాతం విదిత్వా సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచ – "యథా కథం పన ఖో, కోసియ, భగవా సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం అభాసి? సాధు మయమ్పి ఏతిస్సా కథాయ భాగినో అస్సామ సవనాయా"తి.

౩౯౪. "ఇధాహం , మారిస మోగ్గల్లాన, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిం; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసిం. ఏకమన్తం ఠితో ఖో అహం, మారిస మోగ్గల్లాన, భగవన్తం ఏతదవోచం – 'కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన'"న్తి?

"ఏవం వుత్తే, మారిస మోగ్గల్లాన, భగవా మం ఏతదవోచ – 'ఇధ, దేవానమిన్ద, భిక్ఖునో సుతం హోతి – సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా'తి. ఏవం చేతం దేవానమిన్ద భిక్ఖునో సుతం హోతి 'సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా'తి. సో సబ్బం ధమ్మం అభిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ సబ్బం ధమ్మం పరిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం పరిఞ్ఞాయ యం కిఞ్చి

వేదనం వేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరన్తో, విరాగానుపస్సీ విహరన్తో, నిరోధానుపస్సీ విహరన్తో, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరన్తో న కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి, అనుపాదియం న పరితస్సతి, అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. ఏత్తావతా ఖో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సానన్తి. ఏవం ఖో మే, మారిస మోగ్గల్లాన, భగవా సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం అభాసీ"తి.

అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య ఏవమేవ – దేవేసు తావతింసేసు అన్తరహితో పుబ్బారామే మిగారమాతుపాసాదే పాతురహోసి. అథ ఖో సక్కస్స దేవానమిన్దస్స పరిచారికాయో అచిరపక్కన్తే ఆయస్మన్తే మహామోగ్గల్లానే సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచుం – "ఏసో ను తే, మారిస, సో భగవా సత్థా"తి? "న ఖో మే, మారిస, సో భగవా సత్థా. సబ్రహ్మచారీ మే ఏసో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో"తి. "లాభా తే, మారిస, (సులద్ధం తే, మారిస) [( ) నత్థి (సీ. పీ.)] యస్స తే సబ్రహ్మచారీ ఏవంమహిద్ధికో ఏవంమహానుభావో! అహో నూన తే సో భగవా సత్థా"తి.

౩౯౩. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవన్తం ఏతదవోచ – "అభిజానాతి నో, భన్తే, భగవా అహు [అహునఞ్ఞేవ (సీ. స్యా. కం.)] ఞాతఞ్ఞతరస్స మహేసక్ఖస్స యక్ఖస్స సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం భాసితా"తి [అభాసిత్థాతి (క.)]? "అభిజానామహం, మోగ్గల్లాన, ఇధ సక్కో దేవానమిన్దో యేనాహం తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా మం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం అట్ఠాసి. ఏకమన్తం ఠితో ఖో, మోగ్గల్లాన, సక్కో దేవానమిన్దో మం ఏతదవోచ – 'కిత్తావతా ను ఖో, భన్తే , భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సాన"న్తి.

ఏవం వుత్తే అహం, మోగ్గల్లాన, సక్కం దేవానమిన్దం ఏతదవోచం "ఇధ దేవానమిన్ద భిక్ఖునో సుతం హోతి 'సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా'తి. ఏవం చేతం దేవానమిన్ద భిక్ఖునో సుతం హోతి 'సబ్బే ధమ్మా నాలం అభినివేసాయా'తి. సో సబ్బం ధమ్మం అభిజానాతి, సబ్బం ధమ్మం అభిఞ్ఞాయ సబ్బం ధమ్మం పరిజానాతి , సబ్బం ధమ్మం పరిఞ్ఞాయ యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరతి, విరాగానుపస్సీ విహరతి, నిరోధానుపస్సీ విహరతి, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరతి. సో తాసు వేదనాసు అనిచ్చానుపస్సీ విహరన్తో, విరాగానుపస్సీ విహరన్తో, నిరోధానుపస్సీ విహరన్తో, పటినిస్సగ్గానుపస్సీ విహరన్తో న కిఞ్చి లోకే ఉపాదియతి, అనుపాదియం న పరితస్సతి, అపరితస్సం పచ్చత్తఞ్ఞేవ పరినిబ్బాయతి – 'ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం , కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా'తి పజానాతి. ఏత్తావతా ఖో, దేవానమిన్ద, భిక్ఖు సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తో హోతి అచ్చన్తనిట్ఠో అచ్చన్తయోగక్ఖేమీ అచ్చన్తబ్రహ్మచారీ అచ్చన్తపరియోసానో సేట్ఠో దేవమనుస్సానన్తి. ఏవం ఖో అహం, మోగ్గల్లాన, అభిజానామి సక్కస్స దేవానమిన్దస్స సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం భాసితా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చూళతణ్హాసఙ్ఖయసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. మహాతణ్హాసఙ్ఖయసుత్తం

౩౯౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన సాతిస్స నామ భిక్ఖునో కేవట్టపుత్తస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – “తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి అనఞ్ఞ”న్తి. అస్సోసుం ఖో సమ్బహులా భిక్ఖూ – “సాతిస్స కిర నామ భిక్ఖునో కేవట్టపుత్తస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’”న్తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతదవోచుం – “సచ్చం కిర తే, ఆవుసో సాతి, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’”న్తి? “ఏవం బ్యా ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ”న్తి. అథ ఖో తే భిక్ఖూ సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుకామా సమనుయుఞ్జన్తి సమనుగాహన్తి సమనుభాసన్తి – “మా ఏవం, ఆవుసో సాతి, అవచ, మా భగవన్తం అబ్భాచిక్ఖి, న హి సాధు భగవతో అబ్భక్ఖానం, న హి భగవా ఏవం వదేయ్య. అనేకపరియాయేనావుసో సాతి, పటిచ్చసముప్పన్నం విఞ్ఞాణం వుత్తం భగవతా, అఞ్ఞత్ర పచ్చయా నత్థి విఞ్ఞాణస్స సమ్భవో”తి. ఏవమ్పి ఖో సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తేహి భిక్ఖూహి సమనుయుఞ్జియమానో సమనుగాహియమానో సమనుభాసియమానో తదేవ పాపకం దిట్ఠిగతం థామసా పరామాసా అభినివిస్స వోహరతి – “ఏవం బ్యా ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి అనఞ్ఞ”న్తి.

౩౯౭. యతో ఖో తే భిక్ఖూ నాసక్ఖింసు సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుం, అథ ఖో తే భిక్ఖూ యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో తే భిక్ఖూ భగవన్తం ఏతదవోచుం – “సాతిస్స నామ, భన్తే, భిక్ఖునో కేవట్టపుత్తస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’న్తి. అస్సుమ్హ ఖో మయం, భన్తే, సాతిస్స కిర నామ భిక్ఖునో కేవట్టపుత్తస్స ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’న్తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, యేన సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తేనుపసఙ్కమిమ్హ; ఉపసఙ్కమిత్వా సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతదవోచుమ్హ – ‘సచ్చం కిర తే, ఆవుసో సాతి, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – “తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ”న్తి? ఏవం వుత్తే, భన్తే, సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో అమ్హే ఏతదవోచ – ‘ఏవం బ్యా ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’న్తి. అథ ఖో మయం, భన్తే, సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుకామా సమనుయుఞ్జిమ్హ సమనుగాహిమ్హ సమనుభాసిమ్హ – ‘మా ఏవం, ఆవుసో సాతి, అవచ, మా భగవన్తం అబ్భాచిక్ఖి, న హి సాధు భగవతో అబ్భక్ఖానం, న హి భగవా ఏవం వదేయ్య. అనేకపరియాయేనావుసో సాతి, పటిచ్చసముప్పన్నం విఞ్ఞాణం వుత్తం భగవతా, అఞ్ఞత్ర పచ్చయా నత్థి విఞ్ఞాణస్స

సమ్భవో’తి. ఏవమ్పి ఖో, భన్తే, సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో అమ్హేహి సమనుయుఞ్జియమానో సమనుగాహియమానో సమనుభాసియమానో తదేవ పాపకం దిట్ఠిగతం థామసా పరామసా అభినివిస్స వోహరతి – ‘ఏవం బ్యా ఖో అహం, ఆవుసో, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’న్తి. యతో ఖో మయం, భన్తే, నాసక్ఖిమ్హ సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతస్మా పాపకా దిట్ఠిగతా వివేచేతుం, అథ మయం ఏతమత్థం భగవతో ఆరోచేమా”తి.

౩౯౮. అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం భిక్ఖు, మమ వచనేన సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఆమన్తేహి – ‘సత్థా తం, ఆవుసో సాతి, ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేన సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతదవోచ – “సత్థా తం, ఆవుసో సాతి, ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నం ఖో సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర, తే, సాతి, ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం – ‘తథాహం భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ’”న్తి? “ఏవం బ్యా ఖో అహం, భన్తే, భగవతా ధమ్మం దేసితం ఆజానామి యథా తదేవిదం విఞ్ఞాణం సన్ధావతి సంసరతి, అనఞ్ఞ”న్తి. “కతమం తం, సాతి, విఞ్ఞాణ”న్తి? “య్వాయం, భన్తే, వదో వేదేయ్యో తత్ర తత్ర కల్యాణపాపకానం కమ్మానం విపాకం పటిసంవేదేతీ”తి. “కస్స ను ఖో నామ త్వం, మోఘపురిస, మయా ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాసి? నను మయా, మోఘపురిస, అనేకపరియాయేన పటిచ్చసముప్పన్నం విఞ్ఞాణం వుత్తం, అఞ్ఞత్ర పచ్చయా నత్థి విఞ్ఞాణస్స సమ్భవోతి? అథ చ పన త్వం, మోఘపురిస, అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖసి, అత్తానఞ్చ ఖణసి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవసి. తఞ్హి తే, మోఘపురిస, భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా”తి.

౩౯౯. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, అపి నాయం సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో ఉస్మీకతోపి ఇమస్మిం ధమ్మవినయే”తి? “కిఞ్హి సియా భన్తే? నో హేతం, భన్తే”తి. ఏవం వుత్తే, సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో తుణ్హీభూతో మఙ్కుభూతో పత్తక్ఖన్ధో అధోముఖో పజ్ఝాయన్తో అప్పటిభానో నిసీది. అథ ఖో భగవా సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం తుణ్హీభూతం మఙ్కుభూతం పత్తక్ఖన్ధం అధోముఖం పజ్ఝాయన్తం అప్పటిభానం విదిత్వా సాతిం భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం ఏతదవోచ – “పఞ్ఞాయిస్ససి ఖో త్వం, మోఘపురిస, ఏతేన సకేన పాపకేన దిట్ఠిగతేన. ఇధాహం భిక్ఖూ పటిపుచ్ఛిస్సామీ”తి. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “తుమ్హేపి మే, భిక్ఖవే, ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ యథాయం సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖతి, అత్తానఞ్చ ఖణతి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతీ”తి? “నో హేతం, భన్తే! అనేకపరియాయేన హి నో, భన్తే, పటిచ్చసముప్పన్నం విఞ్ఞాణం వుత్తం భగవతా, అఞ్ఞత్ర పచ్చయా నత్థి విఞ్ఞాణస్స సమ్భవో”తి. “సాధు సాధు, భిక్ఖవే! సాధు ఖో మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం ధమ్మం దేసితం ఆజానాథ. అనేకపరియాయేన హి వో, భిక్ఖవే, పటిచ్చసముప్పన్నం విఞ్ఞాణం వుత్తం మయా, అఞ్ఞత్ర పచ్చయా నత్థి విఞ్ఞాణస్స సమ్భవోతి. అథ చ పనాయం సాతి భిక్ఖు కేవట్టపుత్తో అత్తనా దుగ్గహితేన అమ్హే చేవ అబ్భాచిక్ఖతి, అత్తానఞ్చ ఖణతి, బహుఞ్చ అపుఞ్ఞం పసవతి పసవతి. తఞ్హి తస్స మోఘపురిసస్స భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయ.

౪౦౦. “యం యదేవ, భిక్ఖవే, పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, తేన తేనేవ విఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి [సఙ్ఖం గచ్ఛతి (సీ. పీ.)]. చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, చక్ఖువిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సోతఞ్చ పటిచ్చ సద్దే

చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; ఘానఞ్చ పటిచ్చ గన్ధే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, ఘానవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; కాయఞ్చ పటిచ్చ ఫోట్ఠబ్బే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

"సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, యం యదేవ పచ్చయం పటిచ్చ అగ్గి జలతి తేన తేనేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. కట్ఠఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, కట్ఠగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సకలికఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, సకలికగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; తిణఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, తిణగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; గోమయఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, గోమయగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; థుసఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, థుసగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సఙ్కారఞ్చ పటిచ్చ అగ్గి జలతి, సఙ్కారగ్గిత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యం యదేవ పచ్చయం పటిచ్చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, తేన తేనేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. చక్ఖుఞ్చ పటిచ్చ రూపే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, చక్ఖువిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి; సోతఞ్చ పటిచ్చ సద్దే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, సోతవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి, ఘానఞ్చ పటిచ్చ గన్ధే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం , ఘాణవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి, జివ్హఞ్చ పటిచ్చ రసే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, జివ్హావిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. కాయఞ్చ పటిచ్చ ఫోట్ఠబ్బే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, కాయవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి. మనఞ్చ పటిచ్చ ధమ్మే చ ఉప్పజ్జతి విఞ్ఞాణం, మనోవిఞ్ఞాణంత్వేవ సఙ్ఖ్యం గచ్ఛతి.

౪౦౧. "భూతమిదన్తి , భిక్ఖవే, పస్సథా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"తదాహారసమ్భవన్తి, భిక్ఖవే, పస్సథా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"తదాహారనిరోధా యం భూతం, తం నిరోధధమ్మన్తి, భిక్ఖవే, పస్సథా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"భూతమిదం నోస్సూతి, భిక్ఖవే, కఙ్ఖతో ఉప్పజ్జతి విచికిచ్ఛా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"తదాహారసమ్భవం నోస్సూతి, భిక్ఖవే , కఙ్ఖతో ఉప్పజ్జతి విచికిచ్ఛా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

"తదాహారనిరోధా యం భూతం, తం నిరోధధమ్మం నోస్సూతి, భిక్ఖవే, కఙ్ఖతో ఉప్పజ్జతి విచికిచ్ఛా"తి?

"ఏవం, భన్తే".

“భూతమిదన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతో యా విచికిచ్ఛా సా పహీయతీ”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారసమ్భవన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతాఏ యా విచికిచ్ఛా సా పహీయతీ”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారనిరోధా యం భూతం, తం నిరోధధమ్మన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ పస్సతాఏ యా విచికిచ్ఛా సా పహీయతీ”తి?

“ఏవం , భన్తే”.

“భూతమిదన్తి, భిక్ఖవే, ఇతిపి వో ఏత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారసమ్భవన్తి, భిక్ఖవే, ఇతిపి వో ఏత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారనిరోధా యం భూతం తం నిరోధధమ్మన్తి, భిక్ఖవే, ఇతిపి వో ఏత్థ నిబ్బిచికిచ్ఛా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“భూతమిదన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠ”న్తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారసమ్భవన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠ”న్తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“తదాహారనిరోధా యం భూతం తం నిరోధధమ్మన్తి, భిక్ఖవే, యథాభూతం సమ్మప్పఞ్ఞాయ సుదిట్ఠ”న్తి?

“ఏవం, భన్తే”.

“ఇమం చే తుమ్హే, భిక్ఖవే, దిట్ఠిం ఏవం పరిసుద్ధం ఏవం పరియోదాతం అల్లీయేథ కేలాయేథ ధనాయేథ మమాయేథ, అపి ను మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, కుల్లూపమం ధమ్మం దేసితం ఆజానేయ్యాథ నిత్థరణత్థాయ నో గహణత్థాయా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“ఇమం చే తుమ్హే, భిక్ఖవే, దిట్ఠిం ఏవం పరిసుద్ధం ఏవం పరియోదాతం న అల్లీయేథ న కేలాయేథ న ధనాయేథ న మమాయేథ, అపి ను మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, కుల్లూపమం ధమ్మం దేసితం ఆజానేయ్యాథ నిత్థరణత్థాయ నో గహణత్థాయా”తి?

“ఏవం, భన్తే”.

౪౦౨. “చత్తారోమే, భిక్ఖవే, ఆహారా భూతానం వా సత్తానం ఠితియా, సమ్భవేసీనం వా అనుగ్గహాయ. కతమే చత్తారో? కబళీకారో ఆహారో ఓళారికో వా సుఖుమో వా, ఫస్సో దుతియో, మనోసఞ్చేతనా తతియా, విఞ్ఞాణం చతుత్థం.

“ఇమే చ, భిక్ఖవే, చత్తారో ఆహారా కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా?

“ఇమే చత్తారో ఆహారా తణ్హానిదానా తణ్హాసముదయా తణ్హాజాతికా తణ్హాపభవా.

“తణ్హా చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా?

“తణ్హా వేదనానిదానా వేదనాసముదయా వేదనాజాతికా వేదనాపభవా.

“వేదనా చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా?

“వేదనా ఫస్సనిదానా ఫస్ససముదయా ఫస్సజాతికా ఫస్సపభవా .

“ఫస్సో చాయం, భిక్ఖవే, కింనిదానో కింసముదయో కింజాతికో కింపభవో?

“ఫస్సో సళాయతననిదానో సళాయతనసముదయో సళాయతనజాతికో సళాయతనపభవో.

“సళాయతనం చిదం, భిక్ఖవే, కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం?

“సళాయతనం నామరూపనిదానం నామరూపసముదయం నామరూపజాతికం నామరూపపభవం.

“నామరూపం చిదం, భిక్ఖవే, కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం?

“నామరూపం విఞ్ఞాణనిదానం విఞ్ఞాణసముదయం విఞ్ఞాణజాతికం విఞ్ఞాణపభవం.

“విఞ్ఞాణం చిదం, భిక్ఖవే, కింనిదానం కింసముదయం కింజాతికం కింపభవం?

“విఞ్ఞాణం సఙ్ఖారనిదానం సఙ్ఖారసముదయం సఙ్ఖారజాతికం సఙ్ఖారపభవం.

“సఙ్ఖారా చిమే, భిక్ఖవే, కింనిదానా కింసముదయా కింజాతికా కింపభవా?

“సఙ్ఖారా అవిజ్జానిదానా అవిజ్జాసముదయా అవిజ్జాజాతికా అవిజ్జాపభవా.

“ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.”’

४०३. “జాతిపచ్చయా జరామరణన్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; జాతిపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, జరామరణం, నో వా, కథం వా ఏత్థ [కథం వా వో ఏత్థ (?)] హోతీ”తి? “జాతిపచ్చయా, భన్తే, జరామరణం; ఏవం నో ఏత్థ హోతి [ఏవం నో ఏత్థ హోతీతి (క.)] – జాతిపచ్చయా జరామరణ”న్తి. “భవపచ్చయా జాతీతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; భవపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, జాతి, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “భవపచ్చయా, భన్తే , జాతి; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – భవపచ్చయా జాతీ”తి . “ఉపాదానపచ్చయా భవోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; ఉపాదానపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, భవో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “ఉపాదానపచ్చయా, భన్తే, భవో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – ఉపాదానపచ్చయా భవో”తి. “తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానన్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం, తణ్హాపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, ఉపాదానం, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “తణ్హాపచ్చయా, భన్తే, ఉపాదానం; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – తణ్హాపచ్చయా ఉపాదాన”న్తి. “వేదనాపచ్చయా తణ్హాతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; వేదనాపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, తణ్హా, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “వేదనాపచ్చయా, భన్తే, తణ్హా; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – వేదనాపచ్చయా తణ్హా”తి. “ఫస్సపచ్చయా వేదనాతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; ఫస్సపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, వేదనా, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “ఫస్సపచ్చయా, భన్తే, వేదనా; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – ఫస్సపచ్చయా వేదనా”తి. “సళాయతనపచ్చయా ఫస్సోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; సళాయతనపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, ఫస్సో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “సళాయతనపచ్చయా, భన్తే, ఫస్సో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో”తి. “నామరూపపచ్చయా సళాయతనన్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; నామరూపపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, సళాయతనం, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “నామరూపపచ్చయా, భన్తే, సళాయతనం; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – నామరూపపచ్చయా సళాయతన”న్తి. “విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపన్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; విఞ్ఞాణపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, నామరూపం, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “విఞ్ఞాణపచ్చయా, భన్తే, నామరూపం; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూప”న్తి. “సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణన్తి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; సఙ్ఖారపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణం, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “సఙ్ఖారపచ్చయా, భన్తే, విఞ్ఞాణం; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణ”న్తి. “అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారాతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; అవిజ్జాపచ్చయా ను ఖో, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారా, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “అవిజ్జాపచ్చయా, భన్తే, సఙ్ఖారా; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా”తి.

४०४. “సాధు, భిక్ఖవే. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి ఏవం వదేథ, అహమ్పి ఏవం వదామి – ఇమస్మిం సతి ఇదం హోతి, ఇమస్సుప్పాదా ఇదం ఉప్పజ్జతి, యదిదం – అవిజ్జాపచ్చయా సఙ్ఖారా, సఙ్ఖారపచ్చయా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణపచ్చయా నామరూపం, నామరూపపచ్చయా సళాయతనం, సళాయతనపచ్చయా ఫస్సో, ఫస్సపచ్చయా వేదనా, వేదనాపచ్చయా తణ్హా, తణ్హాపచ్చయా ఉపాదానం, ఉపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

“అవిజ్జాయత్వేవ అసేసవిరాగనిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో, సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో, విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో, నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో , సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో, ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో, తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి.

౪౦౫. “జాతినిరోధా జరామరణనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; జాతినిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, జరామరణనిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “జాతినిరోధా, భన్తే, జరామరణనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – జాతినిరోధా జరామరణనిరోధో”తి. “భవనిరోధా జాతినిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; భవనిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, జాతినిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “భవనిరోధా, భన్తే, జాతినిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – భవనిరోధా జాతినిరోధో”తి. “ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; ఉపాదాననిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, భవనిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “ఉపాదాననిరోధా, భన్తే, భవనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో”తి. “తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; తణ్హానిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, ఉపాదాననిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “తణ్హానిరోధా, భన్తే, ఉపాదాననిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో”తి. “వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; వేదనానిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, తణ్హానిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “వేదనానిరోధా, భన్తే, తణ్హానిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో”తి. “ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; ఫస్సనిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, వేదనానిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “ఫస్సనిరోధా, భన్తే, వేదనానిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో”తి. “సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; సళాయతననిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, ఫస్సనిరోధో, నో వా , కథం వా ఏత్థ హోతీతి? సళాయతననిరోధా, భన్తే, ఫస్సనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో”తి. “నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; నామరూపనిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, సళాయతననిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “నామరూపనిరోధా, భన్తే, సళాయతననిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో”తి. “విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; విఞ్ఞాణనిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, నామరూపనిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “విఞ్ఞాణనిరోధా, భన్తే, నామరూపనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో”తి. “సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; సఙ్ఖారనిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, విఞ్ఞాణనిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “సఙ్ఖారనిరోధా, భన్తే , విఞ్ఞాణనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో”తి. “అవిజ్జానిరోధా సఙ్ఖారనిరోధోతి ఇతి ఖో పనేతం వుత్తం; అవిజ్జానిరోధా ను ఖో, భిక్ఖవే, సఙ్ఖారనిరోధో, నో వా, కథం వా ఏత్థ హోతీ”తి? “అవిజ్జానిరోధా, భన్తే, సఙ్ఖారనిరోధో; ఏవం నో ఏత్థ హోతి – అవిజ్జానిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో”తి.

౪౦౬. “సాధు, భిక్ఖవే. ఇతి ఖో, భిక్ఖవే, తుమ్హేపి ఏవం వదేథ, అహమ్పి ఏవం వదామి – ఇమస్మిం అసతి ఇదం న హోతి, ఇమస్స నిరోధా ఇదం నిరుజ్ఝతి, యదిదం – అవిజ్జానిరోధా సఙ్ఖారనిరోధో, సఙ్ఖారనిరోధా విఞ్ఞాణనిరోధో, విఞ్ఞాణనిరోధా నామరూపనిరోధో, నామరూపనిరోధా సళాయతననిరోధో, సళాయతననిరోధా ఫస్సనిరోధో, ఫస్సనిరోధా వేదనానిరోధో, వేదనానిరోధా తణ్హానిరోధో, తణ్హానిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి.

౪౦౭. “అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా పుబ్బన్తం వా పటిధావేయ్యాథ – ‘అహేసుమ్హ ను ఖో మయం అతీతమద్ధానం, నను ఖో అహేసుమ్హ అతీతమద్ధానం, కిం ను ఖో అహేసుమ్హ అతీతమద్ధానం, కథం ను ఖో అహేసుమ్హ అతీతమద్ధానం, కిం హుత్వా కిం అహేసుమ్హ ను ఖో మయం అతీతమద్ధాన’”న్తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా అపరన్తం వా పటిధావేయ్యాథ – భవిస్సామ ను ఖో మయం అనాగతమద్ధానం, నను ఖో భవిస్సామ అనాగతమద్ధానం, కిం ను ఖో భవిస్సామ అనాగతమద్ధానం, కథం ను ఖో భవిస్సామ అనాగతమద్ధానం, కిం హుత్వా కిం భవిస్సామ ను ఖో మయం అనాగతమద్ధాన”న్తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా ఏతరహి వా పచ్చుప్పన్నమద్ధానం అజ్ఝత్తం కథంకథీ అస్సథ – అహం ను ఖోస్మి, నో ను ఖోస్మి, కిం ను ఖోస్మి, కథం ను ఖోస్మి, అయం ను ఖో సత్తో కుతో ఆగతో, సో కుహింగామీ భవిస్సతీ”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా ఏవం వదేయ్యాథ – సత్థా నో గరు, సత్థుగారవేన చ మయం ఏవం వదేమా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా ఏవం వదేయ్యాథ – సమణో ఏవమాహ, సమణా చ నామ మయం ఏవం వదేమా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా అఞ్ఞం సత్థారం ఉద్దిసేయ్యాథా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“అపి ను తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఏవం జానన్తా ఏవం పస్సన్తా యాని తాని పుథుసమణబ్రాహ్మణానం వత కోతూహలమఙ్గలాని తాని సారతో పచ్చాగచ్ఛేయ్యాథా”తి?

“నో హేతం, భన్తే”.

“నను, భిక్ఖవే, యదేవ తుమ్హాకం సామం ఞాతం సామం దిట్ఠం సామం విదితం, తదేవ తుమ్హే వదేథా”తి.

“ఏవం, భన్తే”.

“సాధు, భిక్ఖవే, ఉపనీతా ఖో మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, ఇమినా సన్దిట్ఠికేన ధమ్మేన అకాలికేన ఏహిపస్సికేన ఓపనేయ్యికేన పచ్చత్తం వేదితబ్బేన విఞ్ఞూహి. సన్దిట్ఠికో అయం, భిక్ఖవే, ధమ్మో అకాలికో ఏహిపస్సికో ఓపనేయ్యికో పచ్చత్తం వేదితబ్బో విఞ్ఞూహి – ఇతి యన్తం వుత్తం, ఇదమేతం పటిచ్చ వుత్త”న్తి.

౪౦౮. “తిణ్ణం ఖో పన, భిక్ఖవే, సన్నిపాతా గబ్భస్సావక్కన్తి హోతి. ఇధ మాతాపితరో చ సన్నిపతితా హోన్తి, మాతా చ న ఉతునీ హోతి, గన్ధబ్బో చ న పచ్చుపట్ఠితో హోతి, నేవ తావ గబ్భస్సావక్కన్తి హోతి. ఇధ మాతాపితరో చ సన్నిపతితా హోన్తి, మాతా చ ఉతునీ హోతి, గన్ధబ్బో చ న పచ్చుపట్ఠితో హోతి, నేవ తావ గబ్భస్సావక్కన్తి హోతి. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, మాతాపితరో చ సన్నిపతితా హోన్తి, మాతా చ ఉతునీ హోతి, గన్ధబ్బో చ పచ్చుపట్ఠితో హోతి – ఏవం తిణ్ణం సన్నిపాతా గబ్భస్సావక్కన్తి హోతి. తమేనం, భిక్ఖవే, మాతా నవ వా దస వా మాసే గబ్భం కుచ్ఛినా పరిహరతి మహతా సంసయేన గరుభారం [గరుమ్భారం (సీ॰ పీ॰)]. తమేనం, భిక్ఖవే, మాతా నవన్నం వా దసన్నం వా మాసానం అచ్చయేన విజాయతి మహతా సంసయేన గరుభారం. తమేనం జాతం సమానం సకేన లోహితేన పోసేతి. లోహితఞ్హేతం, భిక్ఖవే, అరియస్స వినయే యదిదం మాతుథఞ్ఞం. స ఖో సో, భిక్ఖవే, కుమారో వుద్ధిమన్వాయ ఇన్ద్రియానం పరిపాకమన్వాయ యాని తాని కుమారకానం కీళాపనకాని తేహి కీళతి, సేయ్యథిదం – వఙ్కకం ఘటికం మోక్ఖచికం చిఙ్గులకం పత్తాళ్హకం రథకం ధనుకం. స ఖో సో, భిక్ఖవే, కుమారో వుద్ధిమన్వాయ ఇన్ద్రియానం పరిపాకమన్వాయ పఞ్చహి కామగుణేహి సమప్పితో సమఙ్గీభూతో పరిచారేతి – చక్ఖువిఞ్ఞేయ్యేహి రూపేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి, సోతవిఞ్ఞేయ్యేహి సద్దేహి… ఘానవిఞ్ఞేయ్యేహి గన్ధేహి… జివ్హావిఞ్ఞేయ్యేహి రసేహి… కాయవిఞ్ఞేయ్యేహి ఫోట్ఠబ్బేహి ఇట్ఠేహి కన్తేహి మనాపేహి పియరూపేహి కామూపసంహితేహి రజనీయేహి.

౪౦౯. “సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే సారజ్జతి, అప్పియరూపే రూపే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయసతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో. తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి – యత్థస్స తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సో ఏవం అనురోధవిరోధం సమాపన్నో యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సో తం వేదనం అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం వేదనం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ . యా వేదనాసు నన్దీ తదుపాదానం, తస్సుపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి. సోతేన సద్దం సుత్వా…పే॰… ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా…పే॰… జివ్హాయ రసం సాయిత్వా…పే॰… కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా…పే॰… మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే సారజ్జతి, అప్పియరూపే ధమ్మే బ్యాపజ్జతి, అనుపట్ఠితకాయసతి చ విహరతి పరిత్తచేతసో. తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం నప్పజానాతి – యత్థస్స తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సో ఏవం అనురోధవిరోధం సమాపన్నో యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సో తం వేదనం అభినన్దతి అభివదతి అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం వేదనం అభినన్దతో అభివదతో అజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో ఉప్పజ్జతి నన్దీ. యా వేదనాసు నన్దీ తదుపాదానం, తస్సుపాదానపచ్చయా భవో, భవపచ్చయా జాతి, జాతిపచ్చయా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా సమ్భవన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స సముదయో హోతి.

౪౧౦. "ఇధ, భిక్ఖవే, తథాగతో లోకే ఉప్పజ్జతి అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి. తం ధమ్మం సుణాతి గహపతి వా గహపతిపుత్తో వా అఞ్ఞతరస్మిం వా కులే పచ్చాజాతో. సో తం ధమ్మం సుత్వా తథాగతే సద్ధం పటిలభతి. సో తేన సద్ధాపటిలాభేన సమన్నాగతో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'సమ్బాధో ఘరావాసో రజాపథో, అబ్భోకాసో పబ్బజ్జా. నయిదం సుకరం అగారం అజ్ఝావసతా ఏకన్తపరిపుణ్ణం ఏకన్తపరిసుద్ధం సఙ్ఖలిఖితం బ్రహ్మచరియం చరితుం. యంనూనాహం కేసమస్సుం ఓహారేత్వా, కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజేయ్య'''న్తి. సో అపరేన సమయేన అప్పం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, మహన్తం వా భోగక్ఖన్ధం పహాయ, అప్పం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ, మహన్తం వా ఞాతిపరివట్టం పహాయ, కేసమస్సుం ఓహారేత్వా, కాసాయాని వత్థాని అచ్ఛాదేత్వా, అగారస్మా అనగారియం పబ్బజతి.

౪౧౧. "సో ఏవం పబ్బజితో సమానో భిక్ఖూనం సిక్ఖాసాజీవసమాపన్నో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి.

"అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, దిన్నాదాయీ దిన్నపాటికఙ్ఖీ అథేనేన సుచిభూతేన అత్తనా విహరతి.

"అబ్రహ్మచరియం పహాయ బ్రహ్మచారీ హోతి, ఆరాచారీ విరతో మేథునా గామధమ్మా.

"ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి, సచ్చవాదీ సచ్చసన్ధో థేతో పచ్చయికో అవిసంవాదకో లోకస్స.

"పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి – ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా, సహితానం వా అనుప్పదాతా సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ, సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి.

"ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి – యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి.

"సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ, నిధానవతిం వాచం భాసితా కాలేన, సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం.

"సో బీజగామభూతగామసమారమ్భా పటివిరతో హోతి, ఏకభత్తికో హోతి రత్తూపరతో, విరతో వికాలభోజనా. నచ్చగీతవాదితవిసూకదస్సనా పటివిరతో హోతి, మాలాగన్ధవిలేపనధారణమణ్డనవిభూసనట్ఠానా పటివిరతో హోతి, ఉచ్చాసయనమహాసయనా పటివిరతో హోతి, జాతరూపరజతపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఆమకధఞ్ఞపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఆమకమంసపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఇత్థికుమారికపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, దాసిదాసపటిగ్గహణా పటివిరతో

హోతి, అజేళకపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, కుక్కుటసూకరపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, హత్థిగవాస్సవళవపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, ఖేత్తవత్థుపటిగ్గహణా పటివిరతో హోతి, దూతేయ్యపహిణగమనానుయోగా పటివిరతో హోతి, కయవిక్కయా పటివిరతో హోతి, తులాకూటకంసకూటమానకూటా పటివిరతో హోతి, ఉక్కోటనవఞ్చన-నికతి-సాచియోగా పటివిరతో హోతి, ఛేదన-వధబన్ధనవిపరామోస-ఆలోప-సహసాకారా పటివిరతో హోతి [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౯౩ చూళహత్థిపదోపమే].

“సో సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి . సేయ్యథాపి నామ పక్ఖీ సకుణో యేన యేనేవ డేతి సపత్తభారోవ డేతి, ఏవమేవ భిక్ఖు సన్తుట్ఠో హోతి కాయపరిహారికేన చీవరేన, కుచ్ఛిపరిహారికేన పిణ్డపాతేన. సో యేన యేనేవ పక్కమతి సమాదాయేవ పక్కమతి. సో ఇమినా అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అనవజ్జసుఖం పటిసంవేదేతి.

“సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే॰... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే॰... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా... పే॰... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే॰... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ హోతి నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం తస్స సంవరాయ పటిపజ్జతి, రక్ఖతి మనిన్ద్రియం మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జతి. సో ఇమినా అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో అజ్ఝత్తం అబ్యాసేకసుఖం పటిసంవేదేతి.

“సో అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ హోతి, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ హోతి , సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ హోతి, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ హోతి, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ హోతి, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ హోతి, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ హోతి.

౪౧౨. “సో ఇమినా చ అరియేన సీలక్ఖన్ధేన సమన్నాగతో, (ఇమాయ చ అరియాయ సన్తుట్ఠియా సమన్నాగతో) [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౨౯౬ చూళహత్థిపదోపమే], ఇమినా చ అరియేన ఇన్ద్రియసంవరేన సమన్నాగతో, ఇమినా చ అరియేన సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతో, వివిత్తం సేనాసనం భజతి – అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ, పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి; బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ, బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి; థీనమిద్ధం పహాయ విగతథీనమిద్ధో విహరతి ఆలోకసఞ్ఞీ, సతో సమ్పజానో, థీనమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి; ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి; విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

౪౧౩. “సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. పున చపరం,

భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం...పే.... తతియం ఝానం...పే.... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి.

౪౧౪. "సో చక్ఖునా రూపం దిస్వా పియరూపే రూపే న సారజ్జతి, అప్పియరూపే రూపే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయసతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో. తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి – యత్థస్స తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సో ఏవం అనురోధవిరోధవిప్పహీనో యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి, సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సో తం వేదనం నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం వేదనం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో యా వేదనాసు నన్దీ సా నిరుజ్ఝతి. తస్స నన్దీనిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. సోతేన సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా...పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ పియరూపే ధమ్మే న సారజ్జతి, అప్పియరూపే ధమ్మే న బ్యాపజ్జతి, ఉపట్ఠితకాయసతి చ విహరతి అప్పమాణచేతసో, తఞ్చ చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం యథాభూతం పజానాతి – యత్థస్స తే పాపకా అకుసలా ధమ్మా అపరిసేసా నిరుజ్ఝన్తి. సో ఏవం అనురోధవిరోధవిప్పహీనో యం కిఞ్చి వేదనం వేదేతి, సుఖం వా దుక్ఖం వా అదుక్ఖమసుఖం వా, సో తం వేదనం నాభినన్దతి నాభివదతి నాజ్ఝోసాయ తిట్ఠతి. తస్స తం వేదనం అనభినన్దతో అనభివదతో అనజ్ఝోసాయ తిట్ఠతో యా వేదనాసు నన్దీ సా నిరుజ్ఝతి. తస్స నన్దీనిరోధా ఉపాదాననిరోధో, ఉపాదాననిరోధా భవనిరోధో, భవనిరోధా జాతినిరోధో, జాతినిరోధా జరామరణం సోకపరిదేవదుక్ఖదోమనస్సుపాయాసా నిరుజ్ఝన్తి. ఏవమేతస్స కేవలస్స దుక్ఖక్ఖన్ధస్స నిరోధో హోతి. ఇమం ఖో మే తుమ్హే, భిక్ఖవే, సంఖిత్తేన తణ్హాసఙ్ఖయవిముత్తిం ధారేథ, సాతిం పన భిక్ఖుం కేవట్టపుత్తం మహాతణ్హాజాలతణ్హాసఙ్ఘాటప్పటిముక్క"న్తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాతణ్హాసఙ్ఖయసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. మహాఅస్సపురసుత్తం

౪౧౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గేసు విహరతి అస్సపురం నామ అఙ్గానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

"సమణా సమణాతి వో, భిక్ఖవే, జనో సఞ్జానాతి. తుమ్హే చ పన 'కే తుమ్హే'తి పుట్ఠా సమానా 'సమణామ్హా'తి పటిజానాథ; తేసం వో, భిక్ఖవే, ఏవంసమఞ్ఞానం సతం ఏవంపటిఞ్ఞానం సతం 'యే ధమ్మా సమణకరణా చ బ్రాహ్మణకరణా చ తే ధమ్మే సమాదాయ వత్తిస్సామ, ఏవం నో అయం అమ్హాకం సమఞ్ఞా చ సచ్చా భవిస్సతి పటిఞ్ఞా చ భూతా. యేసఞ్చ మయం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానపచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం పరిభుఞ్జామ, తేసం తే కారా అమ్హేసు మహప్ఫలా భవిస్సన్తి మహానిసంసా, అమ్హాకఞ్చేవాయం పబ్బజ్జా అవఞ్ఝా భవిస్సతి సఫలా సఉద్రయా'తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౪౧౬. "కతమే చ, భిక్ఖవే, ధమ్మా సమణకరణా చ బ్రాహ్మణకరణా చ? 'హిరోత్తప్పేన సమన్నాగతా భవిస్సామా'తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – 'హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా ,

అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే , పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౧౭. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ‘పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో భవిస్సతి ఉత్తానో వివటో న చ ఛిద్దవా సంవుతో చ. తాయ చ పన పరిసుద్ధకాయసమాచారతాయ నేవత్తానుక్కంసేస్సామ న పరం వమ్భేస్సామా’తి [నేవత్తానుక్కంసిస్సామ న పరం వమ్భిస్సామాతి (సబ్బత్థ)] ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౧౮. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ‘పరిసుద్ధో నో వచీసమాచారో భవిస్సతి ఉత్తానో వివటో న చ ఛిద్దవా సంవుతో చ. తాయ చ పన పరిసుద్ధవచీసమాచారతాయ నేవత్తానుక్కంసేస్సామ న పరం వమ్భేస్సామా’తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో , భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౧౯. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ‘పరిసుద్ధో నో మనోసమాచారో భవిస్సతి ఉత్తానో వివటో న చ ఛిద్దవా సంవుతో చ. తాయ చ పన పరిసుద్ధమనోసమాచారతాయ నేవత్తానుక్కంసేస్సామ న పరం వమ్భేస్సామా’తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౨౦. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ‘పరిసుద్ధో నో ఆజీవో భవిస్సతి ఉత్తానో వివటో న చ ఛిద్దవా సంవుతో చ. తాయ చ పన పరిసుద్ధాజీవతాయ నేవత్తానుక్కంసేస్సామ న పరం వమ్భేస్సామా’తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – ‘హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో, పరిసుద్ధో ఆజీవో; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో , నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౨౧. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ‘ఇన్ద్రియేసు గుత్తద్వారా భవిస్సామ; చక్ఖునా రూపం దిస్వా న నిమిత్తగ్గాహీ నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం చక్ఖున్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జిస్సామ, రక్ఖిస్సామ చక్ఖున్ద్రియం, చక్ఖున్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జిస్సామ. సోతేన

సద్దం సుత్వా...పే.... ఘానేన గన్ధం ఘాయిత్వా...పే.... జివ్హాయ రసం సాయిత్వా...పే.... కాయేన ఫోట్ఠబ్బం ఫుసిత్వా... పే.... మనసా ధమ్మం విఞ్ఞాయ న నిమిత్తగ్గాహీ నానుబ్యఞ్జనగ్గాహీ. యత్వాధికరణమేనం మనిన్ద్రియం అసంవుతం విహరన్తం అభిజ్ఝాదోమనస్సా పాపకా అకుసలా ధమ్మా అన్వాస్సవేయ్యుం, తస్స సంవరాయ పటిపజ్జిస్సామ, రక్ఖిస్సామ మనిన్ద్రియం, మనిన్ద్రియే సంవరం ఆపజ్జిస్సామా'తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – 'హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో, పరిసుద్ధో ఆజీవో, ఇన్ద్రియేసుమ్హ గుత్తద్వారా; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ'న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – 'మా వో సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి, సతి ఉత్తరిం కరణీయే'.

౪౨౨. "కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? 'భోజనే మత్తఞ్ఞునో భవిస్సామ, పటిసఙ్ఖా యోనిసో ఆహారం ఆహరిస్సామ, నేవ దవాయ న మదాయ న మణ్డనాయ న విభూసనాయ యావదేవ ఇమస్స కాయస్స ఠితియా యాపనాయ, విహింసూపరతియా, బ్రహ్మచరియానుగ్గహాయ, ఇతి పురాణఞ్చ వేదనం పటిహఙ్ఖామ నవఞ్చ వేదనం న ఉప్పాదేస్సామ, యాత్రా చ నో భవిస్సతి, అనవజ్జతా చ, ఫాసు విహారో చా'తి ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – 'హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో, పరిసుద్ధో ఆజీవో, ఇన్ద్రియేసుమ్హ గుత్తద్వారా, భోజనే మత్తఞ్ఞునో; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ'న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – 'మా వో, సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి సతి ఉత్తరిం కరణీయే'.

౪౨౩. "కిఞ్చ , భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? 'జాగరియం అనుయుత్తా భవిస్సామ, దివసం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేస్సామ. రత్తియా పఠమం యామం చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేస్సామ. రత్తియా మజ్ఝిమం యామం దక్ఖిణేన పస్సేన సీహసేయ్యం కప్పేస్సామ పాదే పాదం అచ్చాధాయ, సతో సమ్పజానో ఉట్ఠానసఞ్ఞం మనసి కరిత్వా. రత్తియా పచ్ఛిమం యామం పచ్చుట్ఠాయ చఙ్కమేన నిసజ్జాయ ఆవరణీయేహి ధమ్మేహి చిత్తం పరిసోధేస్సామా'తి, ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – 'హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో, పరిసుద్ధో ఆజీవో, ఇన్ద్రియేసుమ్హ గుత్తద్వారా, భోజనే మత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అనుయుత్తా; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ'న్తి, తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – 'మా వో, సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి సతి ఉత్తరిం కరణీయే'.

౪౨౪. "కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? 'సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతా భవిస్సామ, అభిక్కన్తే పటిక్కన్తే సమ్పజానకారీ, ఆలోకితే విలోకితే సమ్పజానకారీ, సమిఞ్జితే పసారితే సమ్పజానకారీ, సఙ్ఘాటిపత్తచీవరధారణే సమ్పజానకారీ, అసితే పీతే ఖాయితే సాయితే సమ్పజానకారీ, ఉచ్చారపస్సావకమ్మే సమ్పజానకారీ, గతే ఠితే నిసిన్నే సుత్తే జాగరితే భాసితే తుణ్హీభావే సమ్పజానకారీ'తి, ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం. సియా ఖో పన, భిక్ఖవే, తుమ్హాకం ఏవమస్స – 'హిరోత్తప్పేనమ్హ సమన్నాగతా, పరిసుద్ధో నో కాయసమాచారో, పరిసుద్ధో వచీసమాచారో, పరిసుద్ధో మనోసమాచారో, పరిసుద్ధో

ఆజీవో, ఇన్ద్రియేసుమ్హ గుత్తద్వారా, భోజనే మత్తఞ్ఞునో, జాగరియం అనుయుత్తా, సతిసమ్పజఞ్ఞేన సమన్నాగతా; అలమేత్తావతా కతమేత్తావతా, అనుప్పత్తో నో సామఞ్ఞత్థో, నత్థి నో కిఞ్చి ఉత్తరిం కరణీయ’న్తి తావతకేనేవ తుట్ఠిం ఆపజ్జేయ్యాథ. ఆరోచయామి వో, భిక్ఖవే, పటివేదయామి వో, భిక్ఖవే – ‘మా వో, సామఞ్ఞత్థికానం సతం సామఞ్ఞత్థో పరిహాయి సతి ఉత్తరిం కరణీయే’.

౪౨౫. “కిఞ్చ, భిక్ఖవే, ఉత్తరిం కరణీయం? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వివిత్తం సేనాసనం భజతి – అరఞ్ఞం రుక్ఖమూలం పబ్బతం కన్దరం గిరిగుహం సుసానం వనపత్థం అబ్భోకాసం పలాలపుఞ్జం. సో పచ్ఛాభత్తం పిణ్డపాతపటిక్కన్తో నిసీదతి పల్లఙ్కం ఆభుజిత్వా, ఉజుం కాయం పణిధాయ పరిముఖం సతిం ఉపట్ఠపేత్వా. సో అభిజ్ఝం లోకే పహాయ విగతాభిజ్ఝేన చేతసా విహరతి, అభిజ్ఝాయ చిత్తం పరిసోధేతి; బ్యాపాదపదోసం పహాయ అబ్యాపన్నచిత్తో విహరతి, సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ , బ్యాపాదపదోసా చిత్తం పరిసోధేతి; థీనమిద్ధం పహాయ విగతథీనమిద్ధో విహరతి, ఆలోకసఞ్ఞీ సతో సమ్పజానో, థీనమిద్ధా చిత్తం పరిసోధేతి; ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహాయ అనుద్ధతో విహరతి , అజ్ఝత్తం వూపసన్తచిత్తో, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చా చిత్తం పరిసోధేతి; విచికిచ్ఛం పహాయ తిణ్ణవిచికిచ్ఛో విహరతి, అకథంకథీ కుసలేసు ధమ్మేసు, విచికిచ్ఛాయ చిత్తం పరిసోధేతి.

౪౨౬. “సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేయ్య. తస్స తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝేయ్యుం [సమ్పజ్జేయ్యుం (స్యా. కం. క.)]. సో యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని తాని చ బ్యన్తీ [బ్యన్తిం (క.), బ్యన్తి (పీ.)] కరేయ్య, సియా చస్స ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయ. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే ఇణం ఆదాయ కమ్మన్తే పయోజేసిం, తస్స మే తే కమ్మన్తా సమిజ్ఝింసు. సోహం యాని చ పోరాణాని ఇణమూలాని తాని చ బ్యన్తీ అకాసిం, అత్థి చ మే ఉత్తరిం అవసిట్ఠం దారభరణాయా’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఆబాధికో అస్స దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో, భత్తఞ్చస్స నచ్ఛాదేయ్య, న చస్స కాయే బలమత్తా. సో అపరేన సమయేన తమ్హా ఆబాధా ముచ్చేయ్య, భత్తఞ్చస్స ఛాదేయ్య, సియా చస్స కాయే బలమత్తా. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే ఆబాధికో అహోసిం దుక్ఖితో బాళ్హగిలానో, భత్తఞ్చ మే నచ్ఛాదేసి, న చ మే ఆసి కాయే బలమత్తా, సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా ఆబాధా ముత్తో, భత్తఞ్చ మే ఛాదేతి, అత్థి చ మే కాయే బలమత్తా’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో బన్ధనాగారే బద్ధో అస్స. సో అపరేన సమయేన తమ్హా బన్ధనా ముచ్చేయ్య సోత్థినా అబ్బయేన [అబ్యయేన (సీ. పీ.)], న చస్స కిఞ్చి భోగానం వయో. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే బన్ధనాగారే బద్ధో అహోసిం, సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా బన్ధనా ముత్తో, సోత్థినా అబ్బయేన, నత్థి చ మే కిఞ్చి భోగానం వయో’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

“సేయ్యథాపి , భిక్ఖవే, పురిసో దాసో అస్స అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో. సో అపరేన సమయేన తమ్హా దాసబ్యా ముచ్చేయ్య అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే దాసో అహోసిం అనత్తాధీనో పరాధీనో న యేనకామంగమో, సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా దాసబ్యా ముత్తో అత్తాధీనో అపరాధీనో భుజిస్సో యేనకామంగమో’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జేయ్య [సీలక్ఖన్ధవగ్గపాళియా కిఞ్చి విసదిసం]. సో అపరేన సమయేన తమ్హా కన్తారా నిత్థరేయ్య సోత్థినా అబ్భయేన, న చస్స కిఞ్చి భోగానం వయో. తస్స ఏవమస్స – ‘అహం ఖో పుబ్బే సధనో సభోగో కన్తారద్ధానమగ్గం పటిపజ్జిం. సోమ్హి ఏతరహి తమ్హా కన్తారా నిత్థిణ్ణో సోత్థినా అబ్భయేన, నత్థి చ మే కిఞ్చి భోగానం వయో’తి. సో తతోనిదానం లభేథ పామోజ్జం, అధిగచ్ఛేయ్య సోమనస్సం.

“ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యథా ఇణం యథా రోగం యథా బన్ధనాగారం యథా దాసబ్యం యథా కన్తారద్ధానమగ్గం, ఇమే పఞ్చ నీవరణే అప్పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆణణ్యం యథా ఆరోగ్యం యథా బన్ధనామోక్ఖం యథా భుజిస్సం యథా ఖేమన్తభూమిం; ఏవమేవ భిక్ఖు ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహీనే అత్తని సమనుపస్సతి.

౪౨౭. “సో ఇమే పఞ్చ నీవరణే పహాయ చేతసో ఉపక్కిలేసే పఞ్ఞాయ దుబ్బలీకరణే, వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి, సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దక్ఖో న్హాపకో [నహాపకో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వా న్హాపకన్తేవాసీ వా కంసథాలే న్హానీయచుణ్ణాని [నహానీయచుణ్ణాని (సీ. స్యా. కం. పీ.)] ఆకిరిత్వా ఉదకేన పరిప్ఫోసకం పరిప్ఫోసకం సన్నేయ్య. సాయం న్హానీయపిణ్డి స్నేహానుగతా స్నేహపరేతా సన్తరబాహిరా, ఫుటా స్నేహేన న చ పగ్ఘరిణీ. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం వివేకజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స వివేకజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౪౨౮. “పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉదకరహదో ఉబ్భిదోదకో [ఉబ్భితోదకో (క.)]. తస్స నేవస్స పురత్థిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న పచ్ఛిమాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న ఉత్తరాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, న దక్ఖిణాయ దిసాయ ఉదకస్స ఆయముఖం, దేవో చ న కాలేన కాలం సమ్మా ధారం అనుప్పవేచ్ఛేయ్య. అథ ఖో తమ్హావ ఉదకరహదా సీతా వారిధారా ఉబ్భిజ్జిత్వా తమేవ ఉదకరహదం సీతేన వారినా అభిసన్దేయ్య పరిసన్దేయ్య పరిపూరేయ్య పరిప్ఫరేయ్య, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో ఉదకరహదస్స సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం సమాధిజేన పీతిసుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స సమాధిజేన పీతిసుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౪౨౯. “పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పీతియా చ విరాగా ఉపేక్ఖకో చ విహరతి, సతో చ సమ్పజానో, సుఖఞ్చ కాయేన పటిసంవేదేతి, యం తం అరియా ఆచిక్ఖన్తి – ‘ఉపేక్ఖకో సతిమా సుఖవిహారీ’తి తతియం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఉప్పలినియం వా పదుమినియం వా పుణ్డరీకినియం వా అప్పేకచ్చాని ఉప్పలాని వా పదుమాని వా పుణ్డరీకాని వా ఉదకే జాతాని ఉదకే సంవడ్ఢాని ఉదకానుగ్గతాని

అన్తోనిముగ్గపోసీని, తాని యావ చగ్గా యావ చ మూలా సీతేన వారినా అభిసన్నాని పరిసన్నాని పరిపూరాని పరిప్ఫుటాని, నాస్స [న నేసం (సీ॰)] కిఞ్చి సబ్బావతం ఉప్పలానం వా పదుమానం వా పుణ్డరీకానం వా సీతేన వారినా అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం నిప్పీతికేన సుఖేన అభిసన్దేతి పరిసన్దేతి పరిపూరేతి పరిప్ఫరతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స నిప్పీతికేన సుఖేన అప్ఫుటం హోతి.

౪౩౦. "పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి , నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో ఓదాతేన వత్థేన ససీసం పారుపేత్వా నిసిన్నో అస్స, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స ఓదాతేన వత్థేన అప్ఫుటం అస్స. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇమమేవ కాయం పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన ఫరిత్వా నిసిన్నో హోతి, నాస్స కిఞ్చి సబ్బావతో కాయస్స పరిసుద్ధేన చేతసా పరియోదాతేన అప్ఫుటం హోతి.

౪౩౧. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే పుబ్బేనివాసానుస్సతిఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం, ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పురిసో సకమ్హా గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య, తమ్హాపి గామా అఞ్ఞం గామం గచ్ఛేయ్య, సో తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగచ్ఛేయ్య. తస్స ఏవమస్స – 'అహం ఖో సకమ్హా గామా అముం గామం అగచ్ఛిం [అగచ్ఛం (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], తత్రపి ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం; తమ్హాపి గామా అముం గామం అగచ్ఛిం, తత్రపి ఏవం అట్ఠాసిం ఏవం నిసీదిం ఏవం అభాసిం ఏవం తుణ్హీ అహోసిం; సోమ్హి తమ్హా గామా సకంయేవ గామం పచ్చాగతో'తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి, సేయ్యథిదం – ఏకమ్పి జాతిం ద్వేపి జాతియో…పే॰… ఇతి సాకారం సఉద్దేసం అనేకవిహితం పుబ్బేనివాసం అనుస్సరతి.

౪౩౨. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే సత్తానం చుతూపపాతఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే, యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి…పే॰… సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ద్వే అగారా సద్వారా [సన్నద్వారా (క॰)]. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో మజ్ఝే ఠితో పస్సేయ్య మనుస్సే గేహం పవిసన్తేపి నిక్ఖమన్తేపి, అనుచఙ్కమన్తేపి అనువిచరన్తేపి . ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు దిబ్బేన చక్ఖునా విసుద్ధేన అతిక్కన్తమానుసకేన సత్తే పస్సతి చవమానే ఉపపజ్జమానే హీనే పణీతే సువణ్ణే దుబ్బణ్ణే, సుగతే దుగ్గతే యథాకమ్మూపగే సత్తే పజానాతి…పే॰….

౪౩౩. "సో ఏవం సమాహితే చిత్తే పరిసుద్ధే పరియోదాతే అనఙ్గణే విగతూపక్కిలేసే ముదుభూతే కమ్మనియే ఠితే ఆనేఞ్జప్పత్తే ఆసవానం ఖయఞాణాయ చిత్తం అభినిన్నామేతి. సో 'ఇదం దుక్ఖ'న్తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖసముదయో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధో'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా'తి యథాభూతం పజానాతి. 'ఇమే ఆసవా'తి యథాభూతం పజానాతి, 'అయం ఆసవసముదయో'తి యథాభూతం

పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధో’తి యథాభూతం పజానాతి, ‘అయం ఆసవనిరోధగామినీ పటిపదా’తి యథాభూతం పజానాతి. తస్స ఏవం జానతో ఏవం పస్సతో కామాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, భవాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి, అవిజ్జాసవాపి చిత్తం విముచ్చతి. విముత్తస్మిం విముత్తమితి ఞాణం హోతి – ‘ఖీణా జాతి, వుసితం బ్రహ్మచరియం, కతం కరణీయం, నాపరం ఇత్థత్తాయా’తి పజానాతి.

“సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పబ్బతసఙ్ఖేపే ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్థ చక్ఖుమా పురిసో తీరే ఠితో పస్సేయ్య సిప్పిసమ్బుకమ్పి [సిప్పికసమ్బుకమ్పి (స్యా. కం. క.)] సక్ఖరకథలమ్పి మచ్ఛగుమ్బమ్పి, చరన్తమ్పి తిట్ఠన్తమ్పి. తస్స ఏవమస్స – ‘అయం ఖో ఉదకరహదో అచ్ఛో విప్పసన్నో అనావిలో. తత్రిమే సిప్పిసమ్బుకాపి సక్ఖరకథలాపి మచ్ఛగుమ్బాపి చరన్తిపి తిట్ఠన్తిపీతి . ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి యథాభూతం పజానాతి…పే.… నాపరం ఇత్థత్తాయాతి పజానాతి.

౪౩౪. “అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ‘సమణో’ ఇతిపి ‘బ్రాహ్మణో’ఇతిపి ‘న్హాతకో’ఇతిపి ‘వేదగూ’ఇతిపి ‘సోత్తియో’ఇతిపి ‘అరియో’ఇతిపి ‘అరహం’ఇతిపి. కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమణో హోతి? సమితాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా , ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమణో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బ్రాహ్మణో హోతి? బాహితాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా , సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బ్రాహ్మణో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న్హాతకో [నహాతకో (సీ. స్యా. కం. పీ.)] హోతి? న్హాతాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న్హాతకో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదగూ హోతి? విదితాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు వేదగూ హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సోత్తియో హోతి? నిస్సుతాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సోత్తియో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియో హోతి ? ఆరకాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరియో హోతి.

“కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం హోతి? ఆరకాస్స హోన్తి పాపకా అకుసలా ధమ్మా, సంకిలేసికా, పోనోబ్భవికా, సదరా, దుక్ఖవిపాకా, ఆయతిం, జాతిజరామరణియా. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరహం హోతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాఅస్సపురసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. చూళఅస్సపురసుత్తం

౪౩౫. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా అఙ్గేసు విహరతి అస్సపురం నామ అఙ్గానం నిగమో. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘‘భిక్ఖవో’’తి. ‘‘భదన్తే’’తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – ‘‘సమణా సమణాతి వో, భిక్ఖవే, జనో సఞ్జానాతి. తుమ్హే చ పన ‘కే తుమ్హే’తి పుట్ఠా సమానా ‘సమణామ్హా’తి పటిజానాథ. తేసం వో, భిక్ఖవే, ఏవంసమఞ్ఞానం సతం ఏవంపటిఞ్ఞానం సతం – ‘యా సమణసామీచిప్పటిపదా తం పటిపజ్జిస్సామ; ఏవం నో అయం అమ్హాకం సమఞ్ఞా చ సచ్చా భవిస్సతి పటిఞ్ఞా చ భూతా; యేసఞ్చ మయం చీవరపిణ్డపాతసేనాసనగిలానప్పచ్చయభేసజ్జపరిక్ఖారం పరిభుఞ్జామ, తేసం తే కారా అమ్హేసు మహప్ఫలా భవిస్సన్తి మహానిసంసా, అమ్హాకఞ్చేవాయం పబ్బజ్జా అవఞ్ఝా భవిస్సతి సఫలా సఉద్రయా’తి. ఏవఞ్హి వో, భిక్ఖవే, సిక్ఖితబ్బం.

౪౩౬. ‘‘కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు న సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో హోతి? యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా అప్పహీనా హోతి, బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో అప్పహీనో హోతి, కోధనస్స కోధో అప్పహీనో హోతి, ఉపనాహిస్స ఉపనాహో అప్పహీనో హోతి, మక్ఖిస్స మక్ఖో అప్పహీనో హోతి, పళాసిస్స పళాసో అప్పహీనో హోతి, ఇస్సుకిస్స ఇస్సా అప్పహీనా హోతి, మచ్ఛరిస్స మచ్ఛరియం అప్పహీనం హోతి , సఠస్స సాఠేయ్యం అప్పహీనం హోతి, మాయావిస్స మాయా అప్పహీనా హోతి, పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా అప్పహీనా హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి అప్పహీనా హోతి – ఇమేసం ఖో అహం, భిక్ఖవే, సమణమలానం సమణదోసానం సమణకసటానం ఆపాయికానం ఠానానం దుగ్గతివేదనియానం అప్పహానా ‘న సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో’తి వదామి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, మతజం నామ ఆవుధజాతం ఉభతోధారం పీతనిసితం. తదస్స సఙ్ఘాటియా సమ్పారుతం సమ్పలివేఠితం. తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమస్స భిక్ఖునో పబ్బజ్జం వదామి.

౪౩౭. ‘‘నాహం, భిక్ఖవే, సఙ్ఘాటికస్స సఙ్ఘాటిధారణమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, అచేలకస్స అచేలకమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, రజోజల్లికస్స రజోజల్లికమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే , ఉదకోరోహకస్స ఉదకోరోహణమత్తేన [ఉదకోరోహకమత్తేన (సీ. పీ.)] సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, రుక్ఖమూలికస్స రుక్ఖమూలికమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, అబ్భోకాసికస్స అబ్భోకాసికమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, ఉబ్భట్ఠకస్స ఉబ్భట్ఠకమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, పరియాయభత్తికస్స పరియాయభత్తికమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, మన్తజ్ఝాయకస్స మన్తజ్ఝాయకమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి. నాహం, భిక్ఖవే, జటిలకస్స జటాధారణమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి.

‘‘సఙ్ఘాటికస్స చే, భిక్ఖవే, సఙ్ఘాటిధారణమత్తేన అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా పహీయేథ, బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో పహీయేథ, కోధనస్స కోధో పహీయేథ, ఉపనాహిస్స ఉపనాహో పహీయేథ, మక్ఖిస్స మక్ఖో పహీయేథ, పళాసిస్స పళాసో పహీయేథ, ఇస్సుకిస్స ఇస్సా పహీయేథ, మచ్ఛరిస్స మచ్ఛరియం పహీయేథ, సఠస్స సాఠేయ్యం పహీయేథ, మాయావిస్స మాయా పహీయేథ, పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా పహీయేథ, మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయేథ, తమేనం మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా జాతమేవ నం సఙ్ఘాటికం కరేయ్యుం, సఙ్ఘాటికత్తమేవ [సంఘాటీకత్తే చేవ (క.)] సమాదపేయ్యుం – ‘ఏహి త్వం, భద్రముఖ, సఙ్ఘాటికో హోహి, సఙ్ఘాటికస్స తే సతో సఙ్ఘాటిధారణమత్తేన అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా పహీయిస్సతి, బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో పహీయిస్సతి, కోధనస్స కోధో పహీయిస్సతి, ఉపనాహిస్స ఉపనాహో పహీయిస్సతి, మక్ఖిస్స

మక్ఖో పహీయిస్సతి, పళాసిస్స పళాసో పహీయిస్సతి, ఇస్సుకిస్స ఇస్సా పహీయిస్సతి, మచ్ఛరిస్స మచ్ఛరియం పహీయిస్సతి, సఠస్స సాఠేయ్యం పహీయిస్సతి, మాయావిస్స మాయా పహీయిస్సతి, పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా పహీయిస్సతి, మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయిస్సతీ'తి. యస్మా చ ఖో అహం, భిక్ఖవే, సఙ్ఘాటికమ్పి ఇధేకచ్చం పస్సామి అభిజ్ఝాలుం బ్యాపన్నచిత్తం కోధనం ఉపనాహిం మక్ఖిం పళాసిం ఇస్సుకిం మచ్ఛరిం సఠం మాయావిం పాపిచ్ఛం మిచ్ఛాదిట్ఠికం, తస్మా న సఙ్ఘాటికస్స సఙ్ఘాటిధారణమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి.

"అచేలకస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... రజోజల్లికస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... ఉదకోరోహకస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... రుక్ఖమూలికస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... అబ్భోకాసికస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... ఉబ్భట్ఠకస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... పరియాయభత్తికస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... మన్తజ్ఝాయకస్స చే, భిక్ఖవే...పే.... జటిలకస్స చే, భిక్ఖవే, జటాధారణమత్తేన అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా పహీయేథ, బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో పహీయేథ , కోధనస్స కోధో పహీయేథ, ఉపనాహిస్స ఉపనాహో పహీయేథ, మక్ఖిస్స మక్ఖో పహీయేథ, పళాసిస్స పళాసో పహీయేథ, ఇస్సుకిస్స ఇస్సా పహీయేథ, మచ్ఛరిస్స మచ్ఛరియం పహీయేథ, సఠస్స సాఠేయ్యం పహీయేథ, మాయావిస్స మాయా పహీయేథ, పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా పహీయేథ, మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయేథ, తమేనం మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా జాతమేవ నం జటిలకం కరేయ్యుం, జటిలకత్తమేవ [జటిలకత్తే చేవ (క.)] సమాదపేయ్యుం – 'ఏహి త్వం, భద్రముఖ, జటిలకో హోహి, జటిలకస్స తే సతో జటాధారణమత్తేన అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా పహీయిస్సతి బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో పహీయిస్సతి, కోధనస్స కోధో పహీయిస్సతి...పే.... పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా పహీయిస్సతి మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీయిస్సతీ'తి. యస్మా చ ఖో అహం, భిక్ఖవే, జటిలకమ్పి ఇధేకచ్చం పస్సామి అభిజ్ఝాలుం బ్యాపన్నచిత్తం కోధనం ఉపనాహిం మక్ఖిం పలాసిం ఇస్సుకిం మచ్ఛరిం సఠం మాయావిం పాపిచ్ఛం మిచ్ఛాదిట్ఠిం, తస్మా న జటిలకస్స జటాధారణమత్తేన సామఞ్ఞం వదామి.

౪౩౮. "కథఞ్చ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో హోతి? యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో అభిజ్ఝాలుస్స అభిజ్ఝా పహీనా హోతి, బ్యాపన్నచిత్తస్స బ్యాపాదో పహీనో హోతి, కోధనస్స కోధో పహీనో హోతి, ఉపనాహిస్స ఉపనాహో పహీనో హోతి, మక్ఖిస్స మక్ఖో పహీనో హోతి, పళాసిస్స పళాసో పహీనో హోతి, ఇస్సుకిస్స ఇస్సా పహీనా హోతి, మచ్ఛరిస్స మచ్ఛరియం పహీనం హోతి, సఠస్స సాఠేయ్యం పహీనం హోతి, మాయావిస్స మాయా పహీనా హోతి, పాపిచ్ఛస్స పాపికా ఇచ్ఛా పహీనా హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠికస్స మిచ్ఛాదిట్ఠి పహీనా హోతి – ఇమేసం ఖో అహం, భిక్ఖవే, సమణమలానం సమణదోసానం సమణకసటానం ఆపాయికానం ఠానానం దుగ్గతివేదనియానం పహానా 'సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో'తి వదామి. సో సబ్బేహి ఇమేహి పాపకేహి అకుసలేహి ధమ్మేహి విసుద్ధమత్తానం సమనుపస్సతి ( ) [(విముత్తమత్తానం సమనుపస్సతి) (సీ. స్యా. కం. పీ.)]. తస్స సబ్బేహి ఇమేహి పాపకేహి అకుసలేహి ధమ్మేహి విసుద్ధమత్తానం సమనుపస్సతో ( ) [(విముత్తమత్తానం సమనుపస్సతో) (సీ. స్యా. కం. పీ.)] పామోజ్జం జాయతి, పముదితస్స పీతి జాయతి, పీతిమనస్స కాయో పస్సమ్భతి, పస్సద్ధకాయో సుఖం వేదేతి, సుఖినో చిత్తం సమాధియతి.

"సో మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. కరుణాసహగతేన చేతసా...పే.... ముదితాసహగతేన చేతసా...పే....

ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పోక్ఖరణీ అచ్ఛోదకా సాతోదకా సీతోదకా సేతకా సుపతిత్థా రమణీయా. పురత్థిమాయ చేపి దిసాయ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో కిలన్తో తసితో పిపాసితో. సో తం పోక్ఖరణిం ఆగమ్మ వినేయ్య ఉదకపిపాసం వినేయ్య ఘమ్మపరిళాహం...పే.... పచ్ఛిమాయ చేపి దిసాయ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య...పే.... ఉత్తరాయ చేపి దిసాయ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య...పే.... దక్ఖిణాయ చేపి దిసాయ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య. యతో కుతో చేపి నం పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య ఘమ్మాభితత్తో ఘమ్మపరేతో, కిలన్తో తసితో పిపాసితో. సో తం పోక్ఖరణిం ఆగమ్మ వినేయ్య ఉదకపిపాసం, వినేయ్య ఘమ్మపరిళాహం. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ఖత్తియకులా చేపి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ, ఏవం మేత్తం కరుణం ముదితం ఉపేక్ఖం భావేత్వా లభతి అజ్ఝత్తం [తమహం (క.)] వూపసమం [తమహం (క.)]. అజ్ఝత్తం వూపసమా 'సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో'తి వదామి. బ్రాహ్మణకులా చేపి...పే.... వేస్సకులా చేపి...పే.... సుద్దకులా చేపి...పే.... యస్మా కస్మా చేపి కులా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి , సో చ తథాగతప్పవేదితం ధమ్మవినయం ఆగమ్మ, ఏవం మేత్తం కరుణం ముదితం ఉపేక్ఖం భావేత్వా లభతి అజ్ఝత్తం వూపసమం. అజ్ఝత్తం వూపసమా 'సమణసామీచిప్పటిపదం పటిపన్నో'తి వదామి.

"ఖత్తియకులా చేపి అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి. సో చ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఆసవానం ఖయా సమణో హోతి. బ్రాహ్మణకులా చేపి...పే.... వేస్సకులా చేపి... సుద్దకులా చేపి... యస్మా కస్మా చేపి కులా అగారస్మా అనగారియం పబ్బజితో హోతి, సో చ ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఆసవానం ఖయా సమణో హోతీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

చూళఅస్సపురసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

మహాయమకవగ్గో నిట్ఠితో చతుత్థో.

తస్సుద్దానం –

గిఞ్జకసాలవనం పరిహరితుం, పఞ్ఞవతో పున సచ్చకనిసేధో;
ముఖవణ్ణపసీదనతాపిన్దో, కేవట్టఅస్సపురజటిలేన.

౫. చూళయమకవగ్గో

౧. సాలేయ్యకసుత్తం

౪౩౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం యేన సాలా నామ కోసలానం బ్రాహ్మణగామో తదవసరి. అస్సోసుం ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో కోసలేసు చారికం చరమానో మహతా భిక్ఖుసఙ్ఘేన సద్ధిం సాలం అనుప్పత్తో. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి’. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ”తి.

అథ ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో, యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి ? కో పన, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో, యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి?

“అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. ధమ్మచరియాసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ”తి .

“న ఖో మయం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స, విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స, విత్థారేన అత్థం ఆజానామ. సాధు నో భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతు, యథా మయం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స, విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స, విత్థారేన అత్థం ఆజానేయ్యామా”తి. “తేన హి, గహపతయో, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భో”తి ఖో సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౪౪౦. “తివిధం ఖో, గహపతయో, కాయేన అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి, తివిధం మనసా అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం కాయేన అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పాణాతిపాతీ హోతి, లుద్దో [లుద్దో దారుణో (క.) టీకా ఓలోకేతబ్బా] లోహితపాణి హతప్పహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో

పాణభూతేసు [సబ్బపాణభూతేసు (స్యా॰ కం॰ క॰)].

“అదిన్నాదాయీ ఖో పన హోతి. యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం, గామగతం వా అరఞ్ఞగతం వా, తం అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదాతా హోతి.

“కామేసుమిచ్ఛాచారీ ఖో పన హోతి. యా తా మాతురక్ఖితా పితురక్ఖితా మాతాపితురక్ఖితా భాతురక్ఖితా భగినిరక్ఖితా ఞాతిరక్ఖితా గోత్తరక్ఖితా ధమ్మరక్ఖితా సస్సామికా సపరిదణ్డా అన్తమసో మాలాగుళపరిక్ఖిత్తాపి, తథారూపాసు చారిత్తం ఆపజ్జితా హోతి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం కాయేన అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ , గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో ముసావాదీ హోతి. సభాగతో వా పరిసాగతో వా, ఞాతిమజ్ఝగతో వా పూగమజ్ఝగతో వా రాజకులమజ్ఝగతో వా, అభినీతో సక్ఖిపుట్ఠో – ‘ఏహమ్భో పురిస, యం జానాసి తం వదేహీ’తి , సో అజానం వా ఆహ – ‘జానామీ’తి, జానం వా ఆహ – ‘న జానామీ’తి, అపస్సం వా ఆహ – ‘పస్సామీ’తి, పస్సం వా ఆహ – ‘న పస్సామీ’తి [సో ఆహ అజానం వా అహం జానామీతి జానం వా అహం న జానామీతి అపస్సం వా అహం పస్సామీతి పస్సం వా అహం న పస్సామీతి (క॰)]. ఇతి అత్తహేతు వా పరహేతు వా ఆమిసకిఞ్చిక్ఖహేతు వా సమ్పజానముసా భాసితా హోతి.

“పిసుణవాచో ఖో పన హోతి. ఇతో సుత్వా అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి సమగ్గానం వా భేత్తా [భేదకా (క॰), భేదేతా (స్యా॰ కం॰), తదట్ఠకథాయం పన భేత్తాతి దిస్సతి], భిన్నానం వా అనుప్పదాతా, వగ్గారామో వగ్గరతో వగ్గనన్దీ వగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి.

“ఫరుసవాచో ఖో పన హోతి. యా సా వాచా అణ్డకా [కణ్డకా (క॰)] కక్కసా పరకటుకా పరాభిసజ్జనీ కోధసామన్తా అసమాధిసంవత్తనికా , తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి.

“సమ్ఫప్పలాపీ ఖో పన హోతి. అకాలవాదీ అభూతవాదీ అనత్థవాదీ అధమ్మవాదీ అవినయవాదీ. అనిధానవతిం వాచం భాసితా హోతి అకాలేన అనపదేసం అపరియన్తవతిం అనత్థసంహితం. ఏవం ఖో, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం మనసా అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో అభిజ్ఝాలు హోతి, యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం తం అభిజ్ఝాతా హోతి – ‘అహో వత యం పరస్స తం మమస్సా’’’తి!

“బ్యాపన్నచిత్తో ఖో పన హోతి పదుట్ఠమనసఙ్కప్పో – ‘ఇమే సత్తా హఞ్ఞన్తు వా వజ్ఝన్తు వా ఉచ్ఛిజ్జన్తు వా వినస్సన్తు వా మా వా అహేసు’’’న్తి [మా వా అహేసుం ఇతి వాతి (సీ॰ పీ॰ క॰)].

“మిచ్ఛాదిట్ఠికో ఖో పన హోతి విపరీతదస్సనో – ‘నత్థి దిన్నం నత్థి యిట్ఠం నత్థి హుతం, నత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, నత్థి అయం లోకో నత్థి పరో లోకో, నత్థి మాతా నత్థి పితా, నత్థి సత్తా ఓపపాతికా , నత్థి లోకే

సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం మనసా అధమ్మచరియావిసమచరియా హోతి.

“ఏవం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి.

४४०. “తివిధం ఖో, గహపతయో, కాయేన ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి, తివిధం మనసా ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం కాయేన ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి.

“అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి. యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం, గామగతం వా అరఞ్ఞగతం వా, తం నాదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదాతా హోతి.

“కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి. యా తా మాతురక్ఖితా పితురక్ఖితా మాతాపితురక్ఖితా భాతురక్ఖితా భగినిరక్ఖితా ఞాతిరక్ఖితా గోత్తరక్ఖితా ధమ్మరక్ఖితా సస్సామికా సపరిదణ్డా అన్తమసో మాలాగుళపరిక్ఖిత్తాపి, తథారూపాసు న చారిత్తం ఆపజ్జితా హోతి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం కాయేన ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి. సభాగతో వా పరిసాగతో వా, ఞాతిమజ్ఝగతో వా పూగమజ్ఝగతో వా రాజకులమజ్ఝగతో వా, అభినీతో సక్ఖిపుట్ఠో – ‘ఏహమ్భో పురిస, యం జానాసి తం వదేహీ’తి, సో అజానం వా ఆహ – ‘న జానామీ’తి, జానం వా ఆహ – ‘జానామీ’తి, అపస్సం వా ఆహ – ‘న పస్సామీ’తి, పస్సం వా ఆహ – ‘పస్సామీ’తి. ఇతి అత్తహేతు వా పరహేతు వా ఆమిసకిఞ్చిక్ఖహేతు వా న సమ్పజానముసా భాసితా హోతి.

“పిసుణం వాచం పహాయ పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఇతో సుత్వా న అముత్ర అక్ఖాతా ఇమేసం భేదాయ, అముత్ర వా సుత్వా న ఇమేసం అక్ఖాతా అమూసం భేదాయ. ఇతి భిన్నానం వా సన్ధాతా, సహితానం వా అనుప్పదాతా, సమగ్గారామో సమగ్గరతో సమగ్గనన్దీ సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి.

“ఫరుసం వాచం పహాయ ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి. యా సా వాచా నేలా కణ్ణసుఖా పేమనీయా హదయఙ్గమా పోరీ బహుజనకన్తా బహుజనమనాపా – తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి.

“సమ్ఫప్పలాపం పహాయ సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి. కాలవాదీ భూతవాదీ అత్థవాదీ ధమ్మవాదీ వినయవాదీ నిధానవతిం వాచం భాసితా హోతి కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం. ఏవం ఖో, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి.

“కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం మనసా ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో అనభిజ్ఝాలు హోతి, యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం తం నాభిజ్ఝాతా హోతి – ‘అహో వత యం పరస్స తం మమస్సా’తి!

“అబ్యాపన్నచిత్తో ఖో పన హోతి అప్పదుట్ఠమనసఙ్కప్పో – ‘ఇమే సత్తా అవేరా అబ్యాబజ్ఝా అనీఘా సుఖీ అత్తానం పరిహరన్తూ’తి.

“సమ్మాదిట్ఠికో ఖో పన హోతి అవిపరీతదస్సనో – ‘అత్థి దిన్నం అత్థి యిట్ఠం అత్థి హుతం, అత్థి సుకతదుక్కటానం కమ్మానం ఫలం విపాకో, అత్థి అయం లోకో అత్థి పరో లోకో, అత్థి మాతా అత్థి పితా, అత్థి సత్తా ఓపపాతికా, అత్థి లోకే సమణబ్రాహ్మణా సమ్మగ్గతా సమ్మాపటిపన్నా యే ఇమఞ్చ లోకం పరఞ్చ లోకం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ’తి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం మనసా ధమ్మచరియాసమచరియా హోతి.

“ఏవం ధమ్మచరియాసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

౪౪౨. “ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రాహ్మణమహాసాలానం…పే… గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా తావతింసానం దేవానం…పే… యామానం దేవానం… తుసితానం దేవానం… నిమ్మానరతీనం దేవానం… పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం… బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా ఆభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా ఆభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా పరిత్తాభానం దేవానం…పే.… అప్పమాణాభానం దేవానం… ఆభస్సరానం దేవానం… పరిత్తసుభానం దేవానం… అప్పమాణసుభానం దేవానం… సుభకిణ్హానం దేవానం… వేహప్ఫలానం దేవానం… అవిహానం దేవానం… అతప్పానం దేవానం… సుదస్సానం దేవానం… సుదస్సీనం దేవానం… అకనిట్ఠానం దేవానం… ఆకాసానఞ్చాయతనూపగానం దేవానం… విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగానం దేవానం … ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం… నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ”తి.

౪౪౩. ఏవం వుత్తే, సాలేయ్యకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం, భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి. ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతే [పాణుపేతం (క.)] సరణం గతే”తి.

సాలేయ్యకసుత్తం నిట్ఠితం పఠమం.

౨. వేరఞ్జకసుత్తం

౪౪౪. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తేన ఖో పన సమయేన వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా సావత్థియం పటివసన్తి కేనచిదేవ కరణీయేన. అస్సోసుం ఖో వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా – “సమణో ఖలు, భో, గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తం ఖో పన భవన్తం గోతమం ఏవం కల్యాణో కిత్తిసద్దో అబ్భుగ్గతో – ‘ఇతిపి సో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో విజ్జాచరణసమ్పన్నో సుగతో లోకవిదూ అనుత్తరో పురిసదమ్మసారథి సత్థా దేవమనుస్సానం బుద్ధో భగవా. సో ఇమం లోకం సదేవకం సమారకం సబ్రహ్మకం సస్సమణబ్రాహ్మణిం పజం సదేవమనుస్సం సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేతి. సో ధమ్మం దేసేతి ఆదికల్యాణం మజ్ఝేకల్యాణం పరియోసానకల్యాణం సాత్థం సబ్యఞ్జనం; కేవలపరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం పకాసేతి’. సాధు ఖో పన తథారూపానం అరహతం దస్సనం హోతీ”తి.

అథ ఖో వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా అప్పేకచ్చే భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే భగవతా సద్ధిం సమ్మోదింసు, సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే యేన భగవా తేనఞ్జలిం పణామేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే

భగవతో సన్తికే నామగోత్తం సావేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు; అప్పేకచ్చే తుణ్హీభూతా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నా ఖో వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – "కో ను ఖో, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి? కో పన, భో గోతమ, హేతు, కో పచ్చయో యేన మిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి?

"అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. ధమ్మచరియాసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో , ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తీ"తి.

"న ఖో మయం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స, విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స, విత్థారేన అత్థం ఆజానామ. సాధు నో భవం గోతమో తథా ధమ్మం దేసేతు యథా మయం ఇమస్స భోతో గోతమస్స సంఖిత్తేన భాసితస్స, విత్థారేన అత్థం అవిభత్తస్స, విత్థారేన అత్థం ఆజానేయ్యామా"తి. "తేన హి, గహపతయో, సుణాథ సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ"తి. "ఏవం భో"తి ఖో వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౪౪౫. "తివిధం ఖో, గహపతయో, కాయేన అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి, తివిధం మనసా అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో , తివిధం కాయేన అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పాణాతిపాతీ హోతి. లుద్దో లోహితపాణి హతప్పహతే నివిట్ఠో అదయాపన్నో పాణభూతేసు. అదిన్నాదాయీ ఖో పన హోతి. యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం... తం అదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదాతా హోతి. కామేసుమిచ్ఛాచారీ ఖో పన హోతి. యా తా మాతురక్ఖితా... తథారూపాసు చారిత్తం ఆపజ్జితా హోతి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం కాయేన అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో ముసావాదీ హోతి. సభాగతో వా... సమ్పజానముసా భాసితా హోతి. పిసుణవాచో ఖో పన హోతి. ఇతో సుత్వా అముత్ర అక్ఖాతా... వగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి. ఫరుసవాచో ఖో పన హోతి. యా సా వాచా అణ్డకా కక్కసా... తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి. సమ్ఫప్పలాపీ ఖో పన హోతి. అకాలవాదీ... అపరియన్తవతిం అనత్థసంహితం. ఏవం ఖో, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం మనసా అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో అభిజ్ఝాలు హోతి...పే.... తం మమస్సా'తి. బ్యాపన్నచిత్తో ఖో పన హోతి పదుట్ఠమనసఙ్కప్పో – ఇమే సత్తా హఞ్ఞన్తు వా... మా వా అహేసు'న్తి. మిచ్ఛాదిట్ఠికో ఖో పన హోతి విపరీతదస్సనో – 'నత్థి దిన్నం, నత్థి యిట్ఠం... సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ'తి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం మనసా అధమ్మచారీ విసమచారీ హోతి.

"ఏవం అధమ్మచరియావిసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి.

౪౪౬. "తివిధం ఖో, గహపతయో, కాయేన ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి, తివిధం మనసా ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం కాయేన ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో పాణాతిపాతం పహాయ పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, నిహితదణ్డో నిహితసత్థో లజ్జీ దయాపన్నో సబ్బపాణభూతహితానుకమ్పీ విహరతి. అదిన్నాదానం పహాయ అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, యం తం పరస్స... తం నాదిన్నం థేయ్యసఙ్ఖాతం ఆదాతా హోతి. కామేసుమిచ్ఛాచారం పహాయ... తథారూపాసు న చారిత్తం ఆపజ్జితా హోతి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం కాయేన ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో ముసావాదం పహాయ ముసావాదా పటివిరతో హోతి. సభాగతో వా...పే.... న సమ్పజానముసా భాసితా హోతి. పిసుణం వాచం పహాయ... సమగ్గకరణిం వాచం భాసితా హోతి. ఫరుసం వాచం పహాయ... తథారూపిం వాచం భాసితా హోతి. సమ్ఫప్పలాపం పహాయ... కాలేన సాపదేసం పరియన్తవతిం అత్థసంహితం . ఏవం ఖో, గహపతయో, చతుబ్బిధం వాచాయ ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి.

"కథఞ్చ, గహపతయో, తివిధం మనసా ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి? ఇధ, గహపతయో, ఏకచ్చో అనభిజ్ఝాలు హోతి. యం తం పరస్స పరవిత్తూపకరణం తం నాభిజ్ఝాతా హోతి 'అహో వత యం పరస్స, తం మమస్సా'తి. అబ్యాపన్నచిత్తో ఖో పన హోతి అప్పదుట్ఠమనసఙ్కప్పో – 'ఇమే సత్తా అవేరా అబ్యాబజ్ఝా అనీఘా సుఖీ అత్తానం పరిహరన్తూ'తి. సమ్మాదిట్ఠికో ఖో పన హోతి అవిపరీతదస్సనో – 'అత్థి దిన్నం, అత్థి యిట్ఠం... సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా పవేదేన్తీ'తి. ఏవం ఖో, గహపతయో, తివిధం మనసా ధమ్మచారీ సమచారీ హోతి.

"ఏవం ధమ్మచరియాసమచరియాహేతు ఖో, గహపతయో, ఏవమిధేకచ్చే సత్తా కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

౪౪౭. "ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – 'అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య'న్తి ; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా ఖత్తియమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – 'అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రాహ్మణమహాసాలానం గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య'న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా గహపతిమహాసాలానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు ? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

"ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – 'అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య'న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా చాతుమహారాజికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా తావతింసానం దేవానం... యామానం దేవానం... తుసితానం దేవానం... నిమ్మానరతీనం దేవానం... పరనిమ్మితవసవత్తీనం దేవానం... బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా బ్రహ్మకాయికానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా ఆభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా ఆభానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే, గహపతయో, ధమ్మచారీ సమచారీ ‘అహో వతాహం కాయస్స భేదా పరం మరణా పరిత్తాభానం దేవానం...పే.... అప్పమాణాభానం దేవానం... ఆభస్సరానం దేవానం... పరిత్తసుభానం దేవానం... అప్పమాణసుభానం దేవానం... సుభకిణ్హానం దేవానం ... వేహప్ఫలానం దేవానం... అవిహానం దేవానం... అతప్పానం దేవానం... సుదస్సానం దేవానం... సుదస్సీనం దేవానం... అకనిట్ఠానం దేవానం... ఆకాసానఞ్చాయతనూపగానం దేవానం... విఞ్ఞాణఞ్చాయతనూపగానం దేవానం... ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం... నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, యం సో కాయస్స భేదా పరం మరణా నేవసఞ్ఞానాసఞ్ఞాయతనూపగానం దేవానం సహబ్యతం ఉపపజ్జేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ.

“ఆకఙ్ఖేయ్య చే గహపతయో ధమ్మచారీ సమచారీ – ‘అహో వతాహం ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య’న్తి; ఠానం ఖో పనేతం విజ్జతి, ‘యం సో ఆసవానం ఖయా అనాసవం చేతోవిముత్తిం పఞ్ఞావిముత్తిం దిట్ఠేవ ధమ్మే సయం అభిఞ్ఞా సచ్ఛికత్వా ఉపసమ్పజ్జ విహరేయ్య. తం కిస్స హేతు? తథా హి సో ధమ్మచారీ సమచారీ’”తి.

౪౪౮. ఏవం వుత్తే, వేరఞ్జకా బ్రాహ్మణగహపతికా భగవన్తం ఏతదవోచుం – “అభిక్కన్తం, భో గోతమ, అభిక్కన్తం భో గోతమ! సేయ్యథాపి, భో గోతమ, నిక్కుజ్జితం వా ఉక్కుజ్జేయ్య, పటిచ్ఛన్నం వా వివరేయ్య, మూళ్హస్స వా మగ్గం ఆచిక్ఖేయ్య, అన్ధకారే వా తేలపజ్జోతం ధారేయ్య, చక్ఖుమన్తో రూపాని దక్ఖన్తీతి; ఏవమేవం భోతా గోతమేన అనేకపరియాయేన ధమ్మో పకాసితో. ఏతే మయం భవన్తం గోతమం సరణం గచ్ఛామ ధమ్మఞ్చ భిక్ఖుసఙ్ఘఞ్చ. ఉపాసకే నో భవం గోతమో ధారేతు అజ్జతగ్గే పాణుపేతే సరణం గతే”తి.

వేరఞ్జకసుత్తం నిట్ఠితం దుతియం.

౩. మహావేదల్లసుత్తం

౪౪౯. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. అథ ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో సాయన్హసమయం పటిసల్లానా వుట్ఠితో యేనాయస్మా సారిపుత్తో తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ఆయస్మతా సారిపుత్తేన సద్ధిం సమ్మోది. సమ్మోదనీయం కథం సారణీయం వీతిసారేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఏతదవోచ –

“‘దుప్పఞ్ఞో దుప్పఞ్ఞో’తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, దుప్పఞ్ఞోతి వుచ్చతీ”తి?

“‘నప్పజానాతి నప్పజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా దుప్పఞ్ఞోతి వుచ్చతి.

“కిఞ్చ నప్పజానాతి? ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి నప్పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి నప్పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి నప్పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి నప్పజానాతి. ‘నప్పజానాతి నప్పజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా దుప్పఞ్ఞోతి వుచ్చతీ”తి.

“‘సాధావుసో’తి ఖో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఆయస్మన్తం సారిపుత్తం ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి –

“‘పఞ్ఞవా పఞ్ఞవా’తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, పఞ్ఞవాతి వుచ్చతీ”తి?

“‘పజానాతి పజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా పఞ్ఞవాతి వుచ్చతి.

“కిఞ్చ పజానాతి? ‘ఇదం దుక్ఖ’న్తి పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖసముదయో’తి పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధో’తి పజానాతి, ‘అయం దుక్ఖనిరోధగామినీ పటిపదా’తి పజానాతి. ‘పజానాతి పజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా పఞ్ఞవాతి వుచ్చతీ”తి.

“‘విఞ్ఞాణం విఞ్ఞాణ’న్తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, విఞ్ఞాణన్తి వుచ్చతీ”తి?

“‘విజానాతి విజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా విఞ్ఞాణన్తి వుచ్చతి.

“కిఞ్చ విజానాతి? సుఖన్తిపి విజానాతి, దుక్ఖన్తిపి విజానాతి, అదుక్ఖమసుఖన్తిపి విజానాతి. ‘విజానాతి విజానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా విఞ్ఞాణన్తి వుచ్చతీ”తి.

“యా చావుసో, పఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా ఉదాహు విసంసట్ఠా? లబ్భా చ పనిమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా [వినిబ్భజ్జిత్వా వినిబ్భజ్జిత్వా (క.)] వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతు”న్తి? “యా చావుసో, పఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా, నో విసంసట్ఠా. న చ లబ్భా ఇమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతుం. యం హావుసో [యఞ్చావుసో (స్యా. కం. క.)], పజానాతి తం విజానాతి, యం విజానాతి తం పజానాతి. తస్మా ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా, నో విసంసట్ఠా. న చ లబ్భా ఇమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతు”న్తి.

“యా చావుసో, పఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమేసం ధమ్మానం సంసట్ఠానం నో విసంసట్ఠానం కిం నానాకరణ”న్తి? “యా చావుసో, పఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమేసం ధమ్మానం సంసట్ఠానం నో విసంసట్ఠానం పఞ్ఞా భావేతబ్బా, విఞ్ఞాణం పరిఞ్ఞేయ్యం. ఇదం నేసం నానాకరణ”న్తి.

౪౫౦. “‘వేదనా వేదనా’తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో , వేదనాతి వుచ్చతీ”తి?

“‘వేదేతి వేదేతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా వేదనాతి వుచ్చతి.

“కిఞ్చ వేదేతి? సుఖమ్పి వేదేతి, దుక్ఖమ్పి వేదేతి, అదుక్ఖమసుఖమ్పి వేదేతి. ‘వేదేతి వేదేతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా వేదనాతి వుచ్చతీ”తి.

“‘సఞ్ఞా సఞ్ఞా’తి, ఆవుసో, వుచ్చతి. కిత్తావతా ను ఖో, ఆవుసో, సఞ్ఞాతి వుచ్చతీ”తి?

“‘సఞ్జానాతి సఞ్జానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా సఞ్ఞాతి వుచ్చతి.

“కిఞ్చ సఞ్జానాతి? నీలకమ్పి సఞ్జానాతి, పీతకమ్పి సఞ్జానాతి, లోహితకమ్పి సఞ్జానాతి, ఓదాతమ్పి సఞ్జానాతి. ‘సఞ్జానాతి సఞ్జానాతీ’తి ఖో, ఆవుసో, తస్మా సఞ్ఞాతి వుచ్చతీ”తి.

“యా చావుసో, వేదనా యా చ సఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా ఉదాహు విసంసట్ఠా? లబ్భా చ పనిమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతు”న్తి? “యా చావుసో, వేదనా యా చ సఞ్ఞా యఞ్చ విఞ్ఞాణం – ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా, నో విసంసట్ఠా. న చ లబ్భా ఇమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతుం. యం హావుసో [యఞ్చావుసో (స్యా॰ కం॰ క॰)], వేదేతి తం సఞ్జానాతి, యం సఞ్జానాతి తం విజానాతి. తస్మా ఇమే ధమ్మా సంసట్ఠా నో విసంసట్ఠా. న చ లబ్భా ఇమేసం ధమ్మానం వినిబ్భుజిత్వా వినిబ్భుజిత్వా నానాకరణం పఞ్ఞాపేతు”న్తి.

౪౫౧. “నిస్సట్ఠేన హావుసో [నిస్సట్ఠేన పనావుసో (?)], పఞ్చహి ఇన్ద్రియేహి పరిసుద్ధేన మనోవిఞ్ఞాణేన కిం నేయ్య”న్తి?

“నిస్సట్ఠేన ఆవుసో, పఞ్చహి ఇన్ద్రియేహి పరిసుద్ధేన మనోవిఞ్ఞాణేన ‘అనన్తో ఆకాసో’తి ఆకాసానఞ్చాయతనం నేయ్యం, ‘అనన్తం విఞ్ఞాణ’న్తి విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం నేయ్యం, ‘నత్థి కిఞ్చీ’తి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం నేయ్య”న్తి.

“నేయ్యం పనావుసో, ధమ్మం కేన పజానాతీ”తి?

“నేయ్యం ఖో, ఆవుసో, ధమ్మం పఞ్ఞాచక్ఖునా పజానాతీ”తి.

“పఞ్ఞా పనావుసో, కిమత్థియా”తి?

“పఞ్ఞా ఖో, ఆవుసో, అభిఞ్ఞత్థా పరిఞ్ఞత్థా పహానత్థా”తి.

౪౫౨. “కతి పనావుసో, పచ్చయా సమ్మాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయా”తి?

“ద్వే ఖో, ఆవుసో, పచ్చయా సమ్మాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయ – పరతో చ ఘోసో, యోనిసో చ మనసికారో. ఇమే ఖో, ఆవుసో, ద్వే పచ్చయా సమ్మాదిట్ఠియా ఉప్పాదాయా”తి.

“కతిహి పనావుసో, అఙ్గేహి అనుగ్గహితా సమ్మాదిట్ఠి చేతోవిముత్తిఫలా చ హోతి చేతోవిముత్తిఫలానిసంసా చ, పఞ్ఞావిముత్తిఫలా చ హోతి పఞ్ఞావిముత్తిఫలానిసంసా చా”తి?

“పఞ్చహి ఖో, ఆవుసో, అఙ్గేహి అనుగ్గహితా సమ్మాదిట్ఠి చేతోవిముత్తిఫలా చ హోతి చేతోవిముత్తిఫలానిసంసా చ, పఞ్ఞావిముత్తిఫలా చ హోతి పఞ్ఞావిముత్తిఫలానిసంసా చ. ఇధావుసో, సమ్మాదిట్ఠి సీలానుగ్గహితా చ హోతి, సుతానుగ్గహితా చ హోతి, సాకచ్ఛానుగ్గహితా చ హోతి, సమథానుగ్గహితా చ హోతి, విపస్సనానుగ్గహితా చ హోతి. ఇమేహి ఖో, ఆవుసో, పఞ్చహఙ్గేహి అనుగ్గహితా సమ్మాదిట్ఠి చేతోవిముత్తిఫలా చ హోతి చేతోవిముత్తిఫలానిసంసా చ, పఞ్ఞావిముత్తిఫలా చ హోతి పఞ్ఞావిముత్తిఫలానిసంసా చా”తి.

౪౩౩. “కతి పనావుసో, భవా”తి?

“తయోమే, ఆవుసో, భవా – కామభవో , రూపభవో, అరూపభవో”తి.

“కథం పనావుసో, ఆయతిం పునబ్భవాభినిబ్బత్తి హోతీ”తి?

“అవిజ్జానీవరణానం ఖో, ఆవుసో, సత్తానం తణ్హాసంయోజనానం తత్రతత్రాభినన్దనా – ఏవం ఆయతిం పునబ్భవాభినిబ్బత్తి హోతీ”తి.

“కథం పనావుసో, ఆయతిం పునబ్భవాభినిబ్బత్తి న హోతీ”తి?

“అవిజ్జావిరాగా ఖో, ఆవుసో, విజ్జుప్పాదా తణ్హానిరోధా – ఏవం ఆయతిం పునబ్భవాభినిబ్బత్తి న హోతీ”తి.

౪౩౪. “కతమం పనావుసో, పఠమం ఝాన”న్తి?

“ఇధావుసో, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి – ఇదం వుచ్చతి, ఆవుసో, పఠమం ఝాన”న్తి.

“పఠమం పనావుసో, ఝానం కతిఅఙ్గిక”న్తి?

“పఠమం ఖో, ఆవుసో, ఝానం పఞ్చఙ్గికం. ఇధావుసో, పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స భిక్ఖునో వితక్కో చ వత్తతి, విచారో చ పీతి చ సుఖఞ్చ చిత్తేకగ్గతా చ. పఠమం ఖో, ఆవుసో, ఝానం ఏవం పఞ్చఙ్గిక”న్తి.

“పఠమం పనావుసో, ఝానం కతఙ్గవిప్పహీనం కతఙ్గసమన్నాగత”న్తి?

“పఠమం ఖో, ఆవుసో, ఝానం పఞ్చఙ్గవిప్పహీనం, పఞ్చఙ్గసమన్నాగతం. ఇధావుసో, పఠమం ఝానం సమాపన్నస్స భిక్ఖునో కామచ్ఛన్దో పహీనో హోతి, బ్యాపాదో పహీనో హోతి, థీనమిద్ధం పహీనం హోతి, ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చం పహీనం హోతి, విచికిచ్ఛా పహీనా హోతి; వితక్కో చ వత్తతి, విచారో చ పీతి చ సుఖఞ్చ చిత్తేకగ్గతా చ. పఠమం ఖో, ఆవుసో, ఝానం ఏవం పఞ్చఙ్గవిప్పహీనం పఞ్చఙ్గసమన్నాగత”న్తి.

౪౩౫. “పఞ్చిమాని , ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని నానావిసయాని నానాగోచరాని, న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తి, సేయ్యథిదం – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో,

పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం నానావిసయానం నానాగోచరానం, న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తానం, కిం పటిసరణం, కో చ నేసం గోచరవిసయం పచ్చనుభోతీ”తి?

“పఞ్చిమాని, ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని నానావిసయాని నానాగోచరాని, న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తి, సేయ్యథిదం – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం. ఇమేసం ఖో, ఆవుసో, పఞ్చన్నం ఇన్ద్రియానం నానావిసయానం నానాగోచరానం, న అఞ్ఞమఞ్ఞస్స గోచరవిసయం పచ్చనుభోన్తానం, మనో పటిసరణం, మనో చ నేసం గోచరవిసయం పచ్చనుభోతీ”తి.

४५६. “పఞ్చిమాని, ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని, సేయ్యథిదం – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, ఆవుసో, పఞ్చిన్ద్రియాని కిం పటిచ్చ తిట్ఠన్తీ”తి?

“పఞ్చిమాని, ఆవుసో, ఇన్ద్రియాని, సేయ్యథిదం – చక్ఖున్ద్రియం, సోతిన్ద్రియం, ఘానిన్ద్రియం, జివ్హిన్ద్రియం, కాయిన్ద్రియం. ఇమాని ఖో, ఆవుసో, పఞ్చిన్ద్రియాని ఆయుం పటిచ్చ తిట్ఠన్తీ”తి.

“ఆయు పనావుసో, కిం పటిచ్చ తిట్ఠతీ”తి?

“ఆయు ఉస్మం పటిచ్చ తిట్ఠతీ”తి.

“ఉస్మా పనావుసో, కిం పటిచ్చ తిట్ఠతీ”తి?

“ఉస్మా ఆయుం పటిచ్చ తిట్ఠతీ”తి.

“ఇదానేవ ఖో మయం, ఆవుసో, ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం ఏవం ఆజానామ – ‘ఆయు ఉస్మం పటిచ్చ తిట్ఠతీ’తి. ఇదానేవ పన మయం, ఆవుసో, ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం ఏవం ఆజానామ – ‘ఉస్మా ఆయుం పటిచ్చ తిట్ఠతీ’తి.

“యథా కథం పనావుసో, ఇమస్స భాసితస్స అత్థో దట్ఠబ్బో”తి?

“తేన హావుసో, ఉపమం తే కరిస్సామి; ఉపమాయపిధేకచ్చే విఞ్ఞూ పురిసా భాసితస్స అత్థం ఆజానన్తి. సేయ్యథాపి, ఆవుసో, తేలప్పదీపస్స ఝాయతో అచ్చిం పటిచ్చ ఆభా పఞ్ఞాయతి, ఆభం పటిచ్చ అచ్చి పఞ్ఞాయతి; ఏవమేవ ఖో, ఆవుసో, ఆయు ఉస్మం పటిచ్చ తిట్ఠతి, ఉస్మా ఆయుం పటిచ్చ తిట్ఠతీ”తి.

४५७. “తేవ ను ఖో, ఆవుసో, ఆయుసఙ్ఖారా, తే వేదనియా ధమ్మా ఉదాహు అఞ్ఞే ఆయుసఙ్ఖారా అఞ్ఞే వేదనియా ధమ్మా”తి? “న ఖో , ఆవుసో, తేవ ఆయుసఙ్ఖారా తే వేదనియా ధమ్మా. తే చ హావుసో, ఆయుసఙ్ఖారా అభవింసు తే వేదనియా ధమ్మా, న యిదం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స భిక్ఖునో వుట్ఠానం పఞ్ఞాయేథ. యస్మా చ ఖో, ఆవుసో, అఞ్ఞే ఆయుసఙ్ఖారా అఞ్ఞే వేదనియా ధమ్మా, తస్మా సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నస్స భిక్ఖునో వుట్ఠానం పఞ్ఞాయతీ”తి.

“యదా ను ఖో, ఆవుసో, ఇమం కాయం కతి ధమ్మా జహన్తి; అథాయం కాయో ఉజ్ఝితో అవక్ఖిత్తో సేతి, యథా కట్ఠం అచేతన”న్తి?

“యదా ఖో, ఆవుసో, ఇమం కాయం తయో ధమ్మా జహన్తి – ఆయు ఉస్మా చ విఞ్ఞాణం; అథాయం కాయో ఉజ్ఝితో అవక్ఖిత్తో సేతి, యథా కట్ఠం అచేతన”న్తి.

“య్వాయం, ఆవుసో, మతో కాలఙ్కతో, యో చాయం భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో – ఇమేసం కిం నానాకరణ”న్తి?

“య్వాయం, ఆవుసో, మతో కాలఙ్కతో తస్స కాయసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా , వచీసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా, చిత్తసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా, ఆయు పరిక్ఖీణో, ఉస్మా వూపసన్తా, ఇన్ద్రియాని పరిభిన్నాని. యో చాయం భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో తస్సపి కాయసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా, వచీసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా, చిత్తసఙ్ఖారా నిరుద్ధా పటిప్పస్సద్ధా, ఆయు న పరిక్ఖీణో, ఉస్మా అవూపసన్తా, ఇన్ద్రియాని విప్పసన్నాని. య్వాయం, ఆవుసో, మతో కాలఙ్కతో, యో చాయం భిక్ఖు సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో – ఇదం నేసం నానాకరణ”న్తి.

౪౫౮. “కతి పనావుసో, పచ్చయా అదుక్ఖమసుఖాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా”తి?

“చత్తారో ఖో, ఆవుసో, పచ్చయా అదుక్ఖమసుఖాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా. ఇధావుసో, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా దుక్ఖస్స చ పహానా పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. ఇమే ఖో, ఆవుసో, చత్తారో పచ్చయా అదుక్ఖమసుఖాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా”తి.

“కతి పనావుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా”తి?

“ద్వే ఖో, ఆవుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా – సబ్బనిమిత్తానఞ్చ అమనసికారో, అనిమిత్తాయ చ ధాతుయా మనసికారో. ఇమే ఖో, ఆవుసో, ద్వే పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా సమాపత్తియా”తి.

“కతి పనావుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా ఠితియా”తి?

“తయో ఖో, ఆవుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా ఠితియా – సబ్బనిమిత్తానఞ్చ అమనసికారో, అనిమిత్తాయ చ ధాతుయా మనసికారో, పుబ్బే చ అభిసఙ్ఖారో. ఇమే ఖో, ఆవుసో, తయో పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా ఠితియా”తి.

“కతి పనావుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా వుట్ఠానాయా”తి?

“ద్వే ఖో, ఆవుసో, పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా వుట్ఠానాయ – సబ్బనిమిత్తానఞ్చ మనసికారో, అనిమిత్తాయ చ ధాతుయా అమనసికారో. ఇమే ఖో, ఆవుసో, ద్వే పచ్చయా అనిమిత్తాయ చేతోవిముత్తియా

వుట్ఠానాయా’’తి.

৮৩৮. ‘‘యా చాయం, ఆవుసో, అప్పమాణా చేతోవిముత్తి, యా చ ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి, యా చ సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి, యా చ అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి – ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ ఉదాహు ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన’’న్తి?

‘‘యా చాయం, ఆవుసో, అప్పమాణా చేతోవిముత్తి, యా చ ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి, యా చ సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి, యా చ అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి – అత్థి ఖో, ఆవుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ; అత్థి చ ఖో, ఆవుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా, బ్యఞ్జనమేవ నానం’’.

‘‘కతమో చావుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ’’?

‘‘ఇధావుసో, భిక్ఖు మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. కరుణాసహగతేన చేతసా…పే.… ముదితాసహగతేన చేతసా… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరతి, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరతి. అయం వుచ్చతావుసో, అప్పమాణా చేతోవిముత్తి’’.

‘‘కతమా చావుసో, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి’’?

‘‘ఇధావుసో, భిక్ఖు సబ్బసో విఞ్ఞాణఞ్చాయతనం సమతిక్కమ్మ నత్థి కిఞ్చీతి ఆకిఞ్చఞ్ఞాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతావుసో, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తి’’.

‘‘కతమా చావుసో, సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి’’?

‘‘ఇధావుసో, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘సుఞ్ఞమిదం అత్తేన వా అత్తనియేన వా’తి. అయం వుచ్చతావుసో, సుఞ్ఞతా చేతోవిముత్తి’’.

‘‘కతమా చావుసో, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి’’?

‘‘ఇధావుసో, భిక్ఖు సబ్బనిమిత్తానం అమనసికారా అనిమిత్తం చేతోసమాధిం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అయం వుచ్చతావుసో, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తి. అయం ఖో, ఆవుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా నానత్థా చేవ నానాబ్యఞ్జనా చ’’.

‘‘కతమో చావుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నానం’’?

“రాగో ఖో, ఆవుసో, పమాణకరణో, దోసో పమాణకరణో, మోహో పమాణకరణో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో, ఆవుసో, అప్పమాణా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పనాకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన, సుఞ్ఞా మోహేన. రాగో ఖో, ఆవుసో, కిఞ్చనో, దోసో కిఞ్చనో, మోహో కిఞ్చనో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో, ఆవుసో, ఆకిఞ్చఞ్ఞా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పనాకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన , సుఞ్ఞా మోహేన. రాగో ఖో, ఆవుసో, నిమిత్తకరణో, దోసో నిమిత్తకరణో, మోహో నిమిత్తకరణో. తే ఖీణాసవస్స భిక్ఖునో పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. యావతా ఖో, ఆవుసో, అనిమిత్తా చేతోవిముత్తియో, అకుప్పా తాసం చేతోవిముత్తి అగ్గమక్ఖాయతి. సా ఖో పనాకుప్పా చేతోవిముత్తి సుఞ్ఞా రాగేన, సుఞ్ఞా దోసేన, సుఞ్ఞా మోహేన. అయం ఖో, ఆవుసో, పరియాయో యం పరియాయం ఆగమ్మ ఇమే ధమ్మా ఏకత్థా బ్యఞ్జనమేవ నాన”న్తి.

ఇదమవోచాయస్మా సారిపుత్తో. అత్తమనో ఆయస్మా మహాకోట్ఠికో ఆయస్మతో సారిపుత్తస్స భాసితం అభినన్దీతి.

మహావేదల్లసుత్తం నిట్ఠితం తతియం.

౪. చూళవేదల్లసుత్తం

౪౬౦. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా రాజగహే విహరతి వేళువనే కలన్దకనివాపే. అథ ఖో విసాఖో ఉపాసకో యేన ధమ్మదిన్నా భిక్ఖునీ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా ధమ్మదిన్నం భిక్ఖునిం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో విసాఖో ఉపాసకో ధమ్మదిన్నం భిక్ఖునిం ఏతదవోచ – “‘సక్కాయో సక్కాయో’తి, అయ్యే, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, అయ్యే, సక్కాయో వుత్తో భగవతా”తి? “పఞ్చ ఖో ఇమే, ఆవుసో విసాఖ, ఉపాదానక్ఖన్ధా సక్కాయో వుత్తో భగవతా, సేయ్యథిదం – రూపుపాదానక్ఖన్ధో, వేదనుపాదానక్ఖన్ధో, సఞ్ఞుపాదానక్ఖన్ధో, సఙ్ఖారుపాదానక్ఖన్ధో, విఞ్ఞాణుపాదానక్ఖన్ధో. ఇమే ఖో, ఆవుసో విసాఖ, పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా సక్కాయో వుత్తో భగవతా”తి.

“సాధయ్యే”తి ఖో విసాఖో ఉపాసకో ధమ్మదిన్నాయ భిక్ఖునియా భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ధమ్మదిన్నం భిక్ఖునిం ఉత్తరిం పఞ్హం అపుచ్ఛి – “‘సక్కాయసముదయో సక్కాయసముదయో’తి, అయ్యే, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, అయ్యే, సక్కాయసముదయో వుత్తో భగవతా”తి? “యాయం, ఆవుసో విసాఖ, తణ్హా పోనోబ్భవికా నన్దీరాగసహగతా తత్రతత్రాభినన్దినీ, సేయ్యథిదం – కామతణ్హా భవతణ్హా విభవతణ్హా; అయం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సక్కాయసముదయో వుత్తో భగవతా”తి.

“‘సక్కాయనిరోధో సక్కాయనిరోధో’తి, అయ్యే, వుచ్చతి. కతమో ను ఖో, అయ్యే, సక్కాయనిరోధో వుత్తో భగవతా”తి?

“యో ఖో, ఆవుసో విసాఖ, తస్సాయేవ తణ్హాయ అసేసవిరాగనిరోధో చాగో పటినిస్సగ్గో ముత్తి అనాలయో; అయం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సక్కాయనిరోధో వుత్తో భగవతా”తి.

“‘సక్కాయనిరోధగామినీ పటిపదా సక్కాయనిరోధగామినీ పటిపదా’తి, అయ్యే, వుచ్చతి. కతమా ను ఖో, అయ్యే, సక్కాయనిరోధగామినీ పటిపదా వుత్తా భగవతా”తి?

“అయమేవ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సక్కాయనిరోధగామినీ పటిపదా వుత్తా భగవతా, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధీ”తి.

“తఞ్ఞేవ ను ఖో, అయ్యే, ఉపాదానం తే [తేవ (సీ॰)] పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా ఉదాహు అఞ్ఞత్ర పఞ్చహుపాదానక్ఖన్ధేహి ఉపాదాన”న్తి? “న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, తఞ్ఞేవ ఉపాదానం తే పఞ్చుపాదానక్ఖన్ధా, నాపి అఞ్ఞత్ర పఞ్చహుపాదానక్ఖన్ధేహి ఉపాదానం. యో ఖో, ఆవుసో విసాఖ, పఞ్చసు ఉపాదానక్ఖన్ధేసు ఛన్దరాగో తం తత్థ ఉపాదాన”న్తి.

౪౬౧. “కథం పనాయ్యే, సక్కాయదిట్ఠి హోతీ”తి? “ఇధావుసో విసాఖ, అస్సుతవా పుథుజ్జనో, అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో, రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, రూపవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా రూపం, రూపస్మిం వా అత్తానం. వేదనం... పే॰... సఞ్ఞం... సఙ్ఖారే... విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం, అత్తని వా విఞ్ఞాణం, విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. ఏవం ఖో , ఆవుసో విసాఖ, సక్కాయదిట్ఠి హోతీ”తి.

“కథం పనాయ్యే, సక్కాయదిట్ఠి న హోతీ”తి?

“ఇధావుసో విసాఖ, సుతవా అరియసావకో, అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో, సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో, న రూపం అత్తతో సమనుపస్సతి, న రూపవన్తం వా అత్తానం, న అత్తని వా రూపం, న రూపస్మిం వా అత్తానం. న వేదనం...పే॰... న సఞ్ఞం... న సఙ్ఖారే...పే॰... న విఞ్ఞాణం అత్తతో సమనుపస్సతి, న విఞ్ఞాణవన్తం వా అత్తానం , న అత్తని వా విఞ్ఞాణం, న విఞ్ఞాణస్మిం వా అత్తానం. ఏవం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సక్కాయదిట్ఠి న హోతీ”తి.

౪౬౨. “కతమో పనాయ్యే, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో”తి?

“అయమేవ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో, సేయ్యథిదం – సమ్మాదిట్ఠి సమ్మాసఙ్కప్పో సమ్మావాచా సమ్మాకమ్మన్తో సమ్మాఆజీవో సమ్మావాయామో సమ్మాసతి సమ్మాసమాధీ”తి. “అరియో పనాయ్యే, అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సఙ్ఖతో ఉదాహు అసఙ్ఖతో”తి?

“అరియో ఖో, ఆవుసో విసాఖ, అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సఙ్ఖతో”తి .

“అరియేన ను ఖో, అయ్యే, అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన తయో ఖన్ధా సఙ్గహితా ఉదాహు తీహి ఖన్ధేహి అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సఙ్గహితో”తి?

“న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, అరియేన అట్ఠఙ్గికేన మగ్గేన తయో ఖన్ధా సఙ్గహితా; తీహి చ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, ఖన్ధేహి అరియో అట్ఠఙ్గికో మగ్గో సఙ్గహితో. యా చావుసో విసాఖ, సమ్మావాచా యో చ సమ్మాకమ్మన్తో యో చ సమ్మాఆజీవో ఇమే

ధమ్మా సీలక్ఖన్ధే సఙ్గహితా. యో చ సమ్మావాయామో యా చ సమ్మాసతి యో చ సమ్మాసమాధి ఇమే ధమ్మా సమాధిక్ఖన్ధే సఙ్గహితా. యా చ సమ్మాదిట్ఠి యో చ సమ్మాసఙ్కప్పో, ఇమే ధమ్మా పఞ్ఞాక్ఖన్ధే సఙ్గహితా"తి.

"కతమో పనాయ్యే, సమాధి, కతమే ధమ్మా సమాధినిమిత్తా, కతమే ధమ్మా సమాధిపరిక్ఖారా, కతమా సమాధిభావనా"తి?

"యా ఖో, ఆవుసో విసాఖ, చిత్తస్స ఏకగ్గతా అయం సమాధి; చత్తారో సతిపట్ఠానా సమాధినిమిత్తా; చత్తారో సమ్మప్పధానా సమాధిపరిక్ఖారా. యా తేసంయేవ ధమ్మానం ఆసేవనా భావనా బహులీకమ్మం, అయం ఏత్థ సమాధిభావనా"తి.

౪౬౩. "కతి పనాయ్యే, సఙ్ఖారా"తి?

"తయోమే, ఆవుసో విసాఖ, సఙ్ఖారా – కాయసఙ్ఖారో, వచీసఙ్ఖారో, చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

"కతమో పనాయ్యే, కాయసఙ్ఖారో, కతమో వచీసఙ్ఖారో, కతమో చిత్తసఙ్ఖారో"తి?

"అస్సాసపస్సాసా ఖో, ఆవుసో విసాఖ, కాయసఙ్ఖారో, వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో, సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

"కస్మా పనాయ్యే, అస్సాసపస్సాసా కాయసఙ్ఖారో, కస్మా వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో, కస్మా సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో"తి?

"అస్సాసపస్సాసా ఖో, ఆవుసో విసాఖ, కాయికా ఏతే ధమ్మా కాయప్పటిబద్ధా, తస్మా అస్సాసపస్సాసా కాయసఙ్ఖారో. పుబ్బే ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వితక్కేత్వా విచారేత్వా పచ్ఛా వాచం భిన్దతి, తస్మా వితక్కవిచారా వచీసఙ్ఖారో. సఞ్ఞా చ వేదనా చ చేతసికా ఏతే ధమ్మా చిత్తప్పటిబద్ధా, తస్మా సఞ్ఞా చ వేదనా చ చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

౪౬౪. "కథం పనాయ్యే, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తి హోతీ"తి?

"న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జిస్స'న్తి వా, 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జామీ'తి వా, 'అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో'తి వా. అథ ఖ్వాస్స పుబ్బేవ తథా చిత్తం భావితం హోతి యం తం తథత్తాయ ఉపనేతీ"తి.

"సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స పనాయ్యే, భిక్ఖునో కతమే ధమ్మా పఠమం నిరుజ్ఝన్తి – యది వా కాయసఙ్ఖారో, యది వా వచీసఙ్ఖారో, యది వా చిత్తసఙ్ఖారో"తి? "సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జన్తస్స ఖో, ఆవుసో విసాఖ, భిక్ఖునో పఠమం నిరుజ్ఝతి వచీసఙ్ఖారో, తతో కాయసఙ్ఖారో, తతో చిత్తసఙ్ఖారో"తి.

"కథం పనాయ్యే, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠానం హోతీ"తి?

“న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స భిక్ఖునో ఏవం హోతి – ‘అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహిస్స’న్తి వా, ‘అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహామీ’తి వా, ‘అహం సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితో’తి వా. అథ ఖ్వాస్స పుబ్బేవ తథా చిత్తం భావితం హోతి యం తం తథత్తాయ ఉపనేతీ”తి.

“సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స పనాయ్యే, భిక్ఖునో కతమే ధమ్మా పఠమం ఉప్పజ్జన్తి – యది వా కాయసఙ్ఖారో, యది వా వచీసఙ్ఖారో, యది వా చిత్తసఙ్ఖారో”తి? “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠహన్తస్స ఖో, ఆవుసో విసాఖ, భిక్ఖునో పఠమం ఉప్పజ్జతి చిత్తసఙ్ఖారో, తతో కాయసఙ్ఖారో, తతో వచీసఙ్ఖారో”తి.

“సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితం పనాయ్యే, భిక్ఖుం కతి ఫస్సా ఫుసన్తీ”తి? “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, భిక్ఖుం తయో ఫస్సా ఫుసన్తి – సుఞ్ఞతో ఫస్సో, అనిమిత్తో ఫస్సో, అప్పణిహితో ఫస్సో”తి.

“సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితస్స పనాయ్యే, భిక్ఖునో కింనిన్నం చిత్తం హోతి కింపోణం కింపబ్భార”న్తి? “సఞ్ఞావేదయితనిరోధసమాపత్తియా వుట్ఠితస్స ఖో, ఆవుసో విసాఖ, భిక్ఖునో వివేకనిన్నం చిత్తం హోతి, వివేకపోణం వివేకపబ్భార”న్తి.

౪౬౫. “కతి పనాయ్యే, వేదనా”తి?

“తిస్సో ఖో ఇమా, ఆవుసో విసాఖ, వేదనా – సుఖా వేదనా, దుక్ఖా వేదనా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా”తి.

“కతమా పనాయ్యే, సుఖా వేదనా, కతమా దుక్ఖా వేదనా, కతమా అదుక్ఖమసుఖా వేదనా”తి?

“యం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, కాయికం వా చేతసికం వా సుఖం సాతం వేదయితం – అయం సుఖా వేదనా. యం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, కాయికం వా చేతసికం వా దుక్ఖం అసాతం వేదయితం – అయం దుక్ఖా వేదనా. యం ఖో, ఆవుసో విసాఖ, కాయికం వా చేతసికం వా నేవ సాతం నాసాతం వేదయితం – అయం అదుక్ఖమసుఖా వేదనా”తి.

“సుఖా పనాయ్యే, వేదనా కింసుఖా కిందుక్ఖా, దుక్ఖా వేదనా కింసుఖా కిందుక్ఖా, అదుక్ఖమసుఖా వేదనా కింసుఖా కిందుక్ఖా”తి?

“సుఖా ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనా ఠితిసుఖా విపరిణామదుక్ఖా; దుక్ఖా వేదనా ఠితిదుక్ఖా విపరిణామసుఖా ; అదుక్ఖమసుఖా వేదనా ఞాణసుఖా అఞ్ఞాణదుక్ఖా”తి.

“సుఖాయ పనాయ్యే, వేదనాయ కిం అనుసయో అనుసేతి, దుక్ఖాయ వేదనాయ కిం అనుసయో అనుసేతి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ కిం అనుసయో అనుసేతీ”తి?

“సుఖాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనాయ రాగానుసయో అనుసేతి, దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో అనుసేతి, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో అనుసేతీ”తి.

“సబ్బాయ ను ఖో, అయ్యే, సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో అనుసేతి, సబ్బాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో అనుసేతి, సబ్బాయ అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో అనుసేతీ”తి?

“న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సబ్బాయ సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో అనుసేతి, న సబ్బాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో అనుసేతి, న సబ్బాయ అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో అనుసేతీ”తి.

“సుఖాయ పనాయ్యే, వేదనాయ కిం పహాతబ్బం, దుక్ఖాయ వేదనాయ కిం పహాతబ్బం, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ కిం పహాతబ్బ”న్తి?

“సుఖాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనాయ రాగానుసయో పహాతబ్బో, దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో పహాతబ్బో, అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో పహాతబ్బో”తి.

“సబ్బాయ ను ఖో, అయ్యే, సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో పహాతబ్బో, సబ్బాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో పహాతబ్బో, సబ్బాయ అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో పహాతబ్బో”తి?

“న ఖో, ఆవుసో విసాఖ, సబ్బాయ సుఖాయ వేదనాయ రాగానుసయో పహాతబ్బో, న సబ్బాయ దుక్ఖాయ వేదనాయ పటిఘానుసయో పహాతబ్బో , న సబ్బాయ అదుక్ఖమసుఖాయ వేదనాయ అవిజ్జానుసయో పహాతబ్బో. ఇధావుసో విసాఖ, భిక్ఖు వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. రాగం తేన పజహతి, న తత్థ రాగానుసయో అనుసేతి. ఇధావుసో విసాఖ, భిక్ఖు ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘కుదాస్సు నామాహం తదాయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరిస్సామి యదరియా ఏతరహి ఆయతనం ఉపసమ్పజ్జ విహరన్తీ’తి? ఇతి అనుత్తరేసు విమోక్ఖేసు పిహం ఉపట్ఠాపయతో ఉప్పజ్జతి పిహాప్పచ్చయా దోమనస్సం. పటిఘం తేన పజహతి, న తత్థ పటిఘానుసయో అనుసేతి. ఇధావుసో విసాఖ, భిక్ఖు సుఖస్స చ పహానా, దుక్ఖస్స చ పహానా, పుబ్బేవ సోమనస్సదోమనస్సానం అత్థఙ్గమా, అదుక్ఖమసుఖం ఉపేక్ఖాసతిపారిసుద్ధిం చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. అవిజ్జం తేన పజహతి, న తత్థ అవిజ్జానుసయో అనుసేతీ”తి.

౪౬౬. “సుఖాయ పనాయ్యే, వేదనాయ కిం పటిభాగో”తి?

“సుఖాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనాయ దుక్ఖా వేదనా పటిభాగో”తి.

“దుక్ఖాయ పన్నాయ్యే, వేదనాయ కిం పటిభాగో”తి?

“దుక్ఖాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనాయ సుఖా వేదనా పటిభాగో”తి.

“అదుక్ఖమసుఖాయ పనాయ్యే, వేదనాయ కిం పటిభాగో”తి?

“అదుక్ఖమసుఖాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, వేదనాయ అవిజ్జా పటిభాగో”తి.

“అవిజ్జాయ పనాయ్యే, కిం పటిభాగో”తి?

“అవిజ్జాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, విజ్జా పటిభాగో”తి.

“విజ్జాయ పనాయ్యే, కిం పటిభాగో”తి?

“విజ్జాయ ఖో, ఆవుసో విసాఖ, విముత్తి పటిభాగో”తి.

“విముత్తియా పనాయ్యే , కిం పటిభాగో”తి?

“విముత్తియా ఖో, ఆవుసో విసాఖ, నిబ్బానం పటిభాగో”తి.

“నిబ్బానస్స పనాయ్యే, కిం పటిభాగో”తి? “అచ్చయాసి, ఆవుసో [అచ్చసరావుసో (సీ. పీ.), అచ్చస్సరావుసో (స్యా. కం.)] విసాఖ, పఞ్హం, నాసక్ఖి పఞ్హానం పరియన్తం గహేతుం. నిబ్బానోగధఞ్హి, ఆవుసో విసాఖ, బ్రహ్మచరియం, నిబ్బానపరాయనం నిబ్బానపరియోసానం. ఆకఙ్ఖమానో చ త్వం, ఆవుసో విసాఖ, భగవన్తం ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతమత్థం పుచ్ఛేయ్యాసి, యథా చ తే భగవా బ్యాకరోతి తథా నం ధారేయ్యాసీ”తి.

౪౬౭. అథ ఖో విసాఖో ఉపాసకో ధమ్మదిన్నాయ భిక్ఖునియా భాసితం అభినన్దిత్వా అనుమోదిత్వా ఉట్ఠాయాసనా ధమ్మదిన్నం భిక్ఖునిం అభివాదేత్వా పదక్ఖిణం కత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో విసాఖో ఉపాసకో యావతకో అహోసి ధమ్మదిన్నాయ భిక్ఖునియా సద్ధిం కథాసల్లాపో తం సబ్బం భగవతో ఆరోచేసి. ఏవం వుత్తే, భగవా విసాఖం ఉపాసకం ఏతదవోచ – “పణ్డితా, విసాఖ, ధమ్మదిన్నా భిక్ఖునీ, మహాపఞ్ఞా, విసాఖ, ధమ్మదిన్నా భిక్ఖునీ. మం చేపి త్వం, విసాఖ, ఏతమత్థం పుచ్ఛేయ్యాసి, అహమ్పి తం ఏవమేవం బ్యాకరేయ్యం, యథా తం ధమ్మదిన్నాయ భిక్ఖునియా బ్యాకతం. ఏసో చేవేతస్స [ఏసోవేతస్స (స్యా. కం.)] అత్థో. ఏవఞ్చ నం [ఏవమేతం (సీ. స్యా. కం.)] ధారేహీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనో విసాఖో ఉపాసకో భగవతో భాసితం అభినన్దీతి.

చూళవేదల్లసుత్తం నిట్ఠితం చతుత్థం.

౫. చూళధమ్మసమాదానసుత్తం

౪౬౮. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానాని. కతమాని చత్తారి? అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే , ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం”.

౪౬౯. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం? సన్తి, భిక్ఖవే, ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో – ‘నత్థి కామేసు దోసో’తి. తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జన్తి. తే ఖో మోళిబద్ధాహి [మోళిబన్ధాహి (స్యా. కం. క.)] పరిబ్బాజికాహి పరిచారేన్తి. తే ఏవమాహంసు – ‘కింసు నామ తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కామేసు అనాగతభయం సమ్పస్సమానా కామానం పహానమాహంసు, కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి? సుఖో ఇమిస్సా పరిబ్బాజికాయ తరుణాయ ముదుకాయ లోమసాయ బాహాయ సమ్ఫస్సో’తి తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జన్తి. తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. తే తత్థ దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి. తే ఏవమాహంసు – ‘ఇదం ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కామేసు అనాగతభయం సమ్పస్సమానా కామానం పహానమాహంసు, కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి, ఇమే హి మయం కామహేతు కామనిదానం దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయామా’తి. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గిమ్హానం పచ్ఛిమే మాసే మాలువాసిపాటికా ఫలేయ్య. అథ ఖో తం, భిక్ఖవే, మాలువాబీజం అఞ్ఞతరస్మిం సాలమూలే నిపతేయ్య. అథ ఖో, భిక్ఖవే, యా తస్మిం సాలే అధివత్థా దేవతా సా భీతా సంవిగ్గా సన్తాసం ఆపజ్జేయ్య. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తస్మిం సాలే అధివత్థాయ దేవతాయ మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఏవం సమస్సాసేయ్యుం – ‘మా భవం భాయి, మా భవం భాయి; అప్పేవ నామేతం మాలువాబీజం మోరో వా గిలేయ్య [మోరో వా గిలేయ్య, గోధా వా ఖాదేయ్య (క.)], మగో వా ఖాదేయ్య, దవడాహో [వనదాహో (క.)] వా డహేయ్య, వనకమ్మికా వా ఉద్ధరేయ్యుం, ఉపచికా వా ఉట్ఠహేయ్యుం [ఉద్రభేయ్యుం (సీ. పీ. క.)], అబీజం వా పనస్సా’తి. అథ ఖో తం, భిక్ఖవే, మాలువాబీజం నేవ మోరో గిలేయ్య, న మగో ఖాదేయ్య, న దవడాహో డహేయ్య, న వనకమ్మికా ఉద్ధరేయ్యుం, న ఉపచికా ఉట్ఠహేయ్యుం, బీజఞ్చ పనస్స తం పావుస్సకేన మేఘేన అభిప్పవుట్ఠం సమ్మదేవ విరుహేయ్య. సాస్స మాలువాలతా తరుణా ముదుకా లోమసా విలమ్బినీ, సా తం సాలం ఉపనిసేవేయ్య. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తస్మిం సాలే అధివత్థాయ దేవతాయ ఏవమస్స – ‘కింసు నామ తే భోన్తో మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా మాలువాబీజే అనాగతభయం సమ్పస్సమానా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఏవం సమస్సాసేసుం [సమస్సాసేయ్యుం (క.)] – “మా భవం భాయి మా భవం భాయి, అప్పేవ నామేతం మాలువాబీజం మోరో వా గిలేయ్య, మగో వా ఖాదేయ్య, దవడాహో వా డహేయ్య, వనకమ్మికా వా ఉద్ధరేయ్యుం, ఉపచికా వా ఉట్ఠహేయ్యుం, అబీజం వా పనస్సా”తి; సుఖో ఇమిస్సా మాలువాలతాయ తరుణాయ ముదుకాయ లోమసాయ విలమ్బినియా సమ్ఫస్సో’తి. సా తం సాలం అనుపరిహరేయ్య. సా తం సాలం అనుపరిహరిత్వా ఉపరి విటభిం [విటపం (స్యా. ట్ఠ.)] కరేయ్య. ఉపరి విటభిం కరిత్వా ఓఘనం జనేయ్య. ఓఘనం జనేత్వా యే తస్స సాలస్స మహన్తా మహన్తా ఖన్ధా తే పదాలేయ్య. అథ ఖో, భిక్ఖవే, తస్మిం సాలే అధివత్థాయ దేవతాయ ఏవమస్స – ‘ఇదం ఖో తే భోన్తో మిత్తామచ్చా ఞాతిసాలోహితా ఆరామదేవతా వనదేవతా రుక్ఖదేవతా ఓసధితిణవనప్పతీసు అధివత్థా దేవతా మాలువాబీజే అనాగతభయం సమ్పస్సమానా సఙ్గమ్మ సమాగమ్మ ఏవం సమస్సాసేసుం [సమస్సాసేయ్యుం (క.)] – “మా భవం భాయి మా భవం భాయి, అప్పేవ నామేతం మాలువాబీజం మోరో వా గిలేయ్య, మగో వా ఖాదేయ్య, దవడాహో వా డహేయ్య, వనకమ్మికా వా ఉద్ధరేయ్యుం, ఉపచికా వా ఉట్ఠహేయ్యుం అబీజం వా పనస్సా”తి. యఞ్చాహం [యం వాహం (క.), స్వాహం (స్యా. కం.)] మాలువాబీజహేతు దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయామీ’తి. ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, సన్తి ఏకే సమణబ్రాహ్మణా ఏవంవాదినో ఏవందిట్ఠినో ‘నత్థి కామేసు దోసో’తి . తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జన్తి. తే మోళిబద్ధాహి

పరిబ్బాజికాహి పరిచారేన్తి. తే ఏవమాహంసు – 'కింసు నామ తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కామేసు అనాగతభయం సమ్పస్సమానా కామానం పహానమాహంసు, కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి? సుఖో ఇమిస్సా పరిబ్బాజికాయ తరుణాయ ముదుకాయ లోమసాయ బాహాయ సమ్ఫస్సో'తి. తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జన్తి. తే కామేసు పాతబ్యతం ఆపజ్జిత్వా కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి. తే తత్థ దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయన్తి. తే ఏవమాహంసు – 'ఇదం ఖో తే భోన్తో సమణబ్రాహ్మణా కామేసు అనాగతభయం సమ్పస్సమానా కామానం పహానమాహంసు, కామానం పరిఞ్ఞం పఞ్ఞపేన్తి. ఇమే హి మయం కామహేతు కామనిదానం దుక్ఖా తిబ్బా ఖరా కటుకా వేదనా వేదయామా'తి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం.

౪౭౦. "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో అచేలకో హోతి ముత్తాచారో హత్థాపలేఖనో, నఏహిభద్దన్తికో, నతిట్ఠభద్దన్తికో, నాభిహటం, న ఉద్దిస్సకతం, న నిమన్తనం సాదియతి, సో న కుమ్భిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న కళోపిముఖా పటిగ్గణ్హాతి, న ఏళకమన్తరం, న దణ్డమన్తరం, న ముసలమన్తరం, న ద్విన్నం భుఞ్జమానానం, న గబ్భినియా, న పాయమానాయ, న పురిసన్తరగతాయ, న సఙ్కిత్తీసు, న యత్థ సా ఉపట్ఠితో హోతి, న యత్థ మక్ఖికా సణ్డసణ్డచారినీ, న మచ్ఛం, న మంసం, న సురం, న మేరయం, న థుసోదకం పివతి. సో ఏకాగారికో వా హోతి ఏకాలోపికో, ద్వాగారికో వా హోతి ద్వాలోపికో...పే.... సత్తాగారికో వా హోతి సత్తాలోపికో. ఏకిస్సాపి దత్తియా యాపేతి, ద్వీహిపి దత్తీహి యాపేతి... సత్తహిపి దత్తీహి యాపేతి. ఏకాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి, ద్వీహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి... సత్తాహికమ్పి ఆహారం ఆహారేతి. ఇతి ఏవరూపం అద్ధమాసికమ్పి పరియాయభత్తభోజనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. సో సాకభక్ఖో వా హోతి , సామాకభక్ఖో వా హోతి, నీవారభక్ఖో వా హోతి, దద్దులభక్ఖో వా హోతి, హటభక్ఖో వా హోతి, కణభక్ఖో వా హోతి, ఆచామభక్ఖో వా హోతి, పిఞ్ఞాకభక్ఖో వా హోతి, తిణభక్ఖో వా హోతి, గోమయభక్ఖో వా హోతి, వనమూలఫలాహారో యాపేతి పవత్తఫలభోజీ. సో సాణానిపి ధారేతి, మసాణానిపి ధారేతి, ఛవదుస్సానిపి ధారేతి, పంసుకూలానిపి ధారేతి, తిరీటానిపి ధారేతి, అజినమ్పి ధారేతి, అజినక్ఖిపమ్పి ధారేతి, కుసచీరమ్పి ధారేతి, వాకచీరమ్పి ధారేతి, ఫలకచీరమ్పి ధారేతి, కేసకమ్బలమ్పి ధారేతి, వాళకమ్బలమ్పి ధారేతి, ఉలూకపక్ఖమ్పి ధారేతి, కేసమస్సులోచకోపి హోతి, కేసమస్సులోచనానుయోగమనుయుత్తో, ఉబ్భట్ఠకోపి హోతి, ఆసనపటిక్ఖిత్తో, ఉక్కుటికోపి హోతి ఉక్కుటికప్పధానమనుయుత్తో, కణ్టకాపస్సయికోపి హోతి, కణ్టకాపస్సయే సెయ్యం కప్పేతి [పస్స మ॰ ని॰ ౧.౧౫౫ మహాసీహనాదసుత్తే], సాయతతియకమ్పి ఉదకోరోహనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి. ఇతి ఏవరూపం అనేకవిహితం కాయస్స ఆతాపనపరితాపనానుయోగమనుయుత్తో విహరతి . సో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం.

౪౭౧. "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం? ఇధ , భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పకతియా తిబ్బరాగజాతికో హోతి, సో అభిక్ఖణం రాగజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; పకతియా తిబ్బదోసజాతికో హోతి, సో అభిక్ఖణం దోసజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; పకతియా తిబ్బమోహజాతికో హోతి, సో అభిక్ఖణం మోహజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో సహాపి దుక్ఖేన, సహాపి దోమనస్సేన, అస్సుముఖోపి రుదమానో పరిపుణ్ణం పరిసుద్ధం బ్రహ్మచరియం చరతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం.

౪౭౨. “కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో పకతియా న తిబ్బరాగజాతికో హోతి, సో న అభిక్ఖణం రాగజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; పకతియా న తిబ్బదోసజాతికో హోతి, సో న అభిక్ఖణం దోసజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; పకతియా న తిబ్బమోహజాతికో హోతి , సో న అభిక్ఖణం మోహజం దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో వివిచ్చేవ కామేహి వివిచ్చ అకుసలేహి ధమ్మేహి సవితక్కం సవిచారం వివేకజం పీతిసుఖం పఠమం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. వితక్కవిచారానం వూపసమా అజ్ఝత్తం సమ్పసాదనం చేతసో ఏకోదిభావం అవితక్కం అవిచారం సమాధిజం పీతిసుఖం దుతియం ఝానం...పే॰... తతియం ఝానం... చతుత్థం ఝానం ఉపసమ్పజ్జ విహరతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి ధమ్మసమాదానానీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

చూళధమ్మసమాదానసుత్తం నిట్ఠితం పఞ్చమం.

౬. మహాధమ్మసమాదానసుత్తం

౪౭౩. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – “యేభుయ్యేన, భిక్ఖవే, సత్తా ఏవంకామా ఏవంఛన్దా ఏవంఅధిప్పాయా – ‘అహో వత అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయేయ్యుం, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢేయ్యు’న్తి. తేసం, భిక్ఖవే, సత్తానం ఏవంకామానం ఏవంఛన్దానం ఏవంఅధిప్పాయానం అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తత్ర తుమ్హే, భిక్ఖవే, కం హేతుం పచ్చేథా”తి? “భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా, భగవంనేత్తికా, భగవంపటిసరణా. సాధు వత, భన్తే, భగవన్తఞ్ఞేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో; భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ”తి. “తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ”తి. “ఏవం, భన్తే”తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౪౭౪. “ఇధ, భిక్ఖవే, అస్సుతవా పుథుజ్జనో, అరియానం అదస్సావీ అరియధమ్మస్స అకోవిదో అరియధమ్మే అవినీతో, సప్పురిసానం అదస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స అకోవిదో సప్పురిసధమ్మే అవినీతో, సేవితబ్బే ధమ్మే న జానాతి అసేవితబ్బే ధమ్మే న జానాతి, భజితబ్బే ధమ్మే న జానాతి అభజితబ్బే ధమ్మే న జానాతి. సో సేవితబ్బే ధమ్మే అజానన్తో అసేవితబ్బే ధమ్మే అజానన్తో, భజితబ్బే ధమ్మే అజానన్తో అభజితబ్బే ధమ్మే అజానన్తో, అసేవితబ్బే ధమ్మే సేవతి సేవితబ్బే ధమ్మే న సేవతి, అభజితబ్బే ధమ్మే భజతి భజితబ్బే ధమ్మే న భజతి. తస్స అసేవితబ్బే ధమ్మే సేవతో సేవితబ్బే ధమ్మే అసేవతో, అభజితబ్బే ధమ్మే భజతో భజితబ్బే ధమ్మే అభజతో అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం అవిద్దసునో.

“సుతవా చ ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో, అరియానం దస్సావీ అరియధమ్మస్స కోవిదో అరియధమ్మే సువినీతో, సప్పురిసానం దస్సావీ సప్పురిసధమ్మస్స కోవిదో సప్పురిసధమ్మే సువినీతో, సేవితబ్బే ధమ్మే జానాతి అసేవితబ్బే ధమ్మే

జానాతి, భజితబ్బే ధమ్మే జానాతి అభజితబ్బే ధమ్మే జానాతి. సో సేవితబ్బే ధమ్మే జానన్తో అసేవితబ్బే ధమ్మే జానన్తో, భజితబ్బే ధమ్మే జానన్తో అభజితబ్బే ధమ్మే జానన్తో, అసేవితబ్బే ధమ్మే న సేవతి సేవితబ్బే ధమ్మే సేవతి, అభజితబ్బే ధమ్మే న భజతి భజితబ్బే ధమ్మే భజతి. తస్స అసేవితబ్బే ధమ్మే అసేవతో సేవితబ్బే ధమ్మే సేవతో, అభజితబ్బే ధమ్మే అభజతో భజితబ్బే ధమ్మే భజతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం విద్దసునో.

౪౭౫. "చత్తారిమాని, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానాని. కతమాని చత్తారి? అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం; అత్థి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం.

౪౭౬. "తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం [యదిదం (సీ.)] ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం, తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం నప్పజానాతి – 'ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాక'న్తి. తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం అప్పజానన్తో తం సేవతి, తం న పరివజ్జేతి. తస్స తం సేవతో, తం అపరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం అవిద్దసునో.

"తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం నప్పజానాతి – 'ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాక'న్తి. తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం అప్పజానన్తో తం సేవతి, తం న పరివజ్జేతి. తస్స తం సేవతో, తం అపరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం అవిద్దసునో.

"తత్ర , భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం, తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం నప్పజానాతి – 'ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాక'న్తి. తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం అప్పజానన్తో తం న సేవతి, తం పరివజ్జేతి. తస్స తం అసేవతో, తం పరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం అవిద్దసునో.

"తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం, తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం నప్పజానాతి – 'ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాక'న్తి. తం అవిద్వా అవిజ్జాగతో యథాభూతం అప్పజానన్తో తం న సేవతి, తం పరివజ్జేతి. తస్స తం అసేవతో, తం పరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం అవిద్దసునో.

౪౭౭. “తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానాతి – ‘ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాక’న్తి. తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానన్తో తం న సేవతి, తం పరివజ్జేతి. తస్స తం అసేవతో, తం పరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం విద్దసునో.

“తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానాతి – ‘ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాక’న్తి. తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానన్తో తం న సేవతి, తం పరివజ్జేతి. తస్స తం అసేవతో, తం పరివజ్జయతో , అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం విద్దసునో.

“తత్ర , భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానాతి – ‘ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాక’న్తి. తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానన్తో తం సేవతి, తం న పరివజ్జేతి. తస్స తం సేవతో, తం అపరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం విద్దసునో.

“తత్ర, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానాతి – ‘ఇదం ఖో ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాక’న్తి. తం విద్వా విఞ్ఞాగతో యథాభూతం పజానన్తో తం సేవతి, తం న పరివజ్జేతి. తస్స తం సేవతో, తం అపరివజ్జయతో, అనిట్ఠా అకన్తా అమనాపా ధమ్మా పరిహాయన్తి, ఇట్ఠా కన్తా మనాపా ధమ్మా అభివడ్ఢన్తి. తం కిస్స హేతు? ఏవఞ్హేతం, భిక్ఖవే, హోతి యథా తం విద్దసునో.

౪౭౮. “కతమఞ్చ , భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన పాణాతిపాతీ హోతి, పాణాతిపాతపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన అదిన్నాదాయీ హోతి, అదిన్నాదానపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన కామేసు మిచ్ఛాచారీ హోతి, కామేసు మిచ్ఛాచారపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన ముసావాదీ హోతి, ముసావాదపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన పిసుణవాచో హోతి, పిసుణవాచాపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన ఫరుసవాచో హోతి, ఫరుసవాచాపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన సమ్ఫప్పలాపీ హోతి, సమ్ఫప్పలాపపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన అభిజ్ఝాలు హోతి, అభిజ్ఝాపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన బ్యాపన్నచిత్తో హోతి, బ్యాపాదపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో కాయస్స భేదా

పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం.

౪౭౯. "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన పాణాతిపాతీ హోతి, పాణాతిపాతపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన అదిన్నాదాయీ హోతి, అదిన్నాదానపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన కామేసుమిచ్ఛాచారీ హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన ముసావాదీ హోతి, ముసావాదపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన పిసుణవాచో హోతి, పిసుణవాచాపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన ఫరుసవాచో హోతి, ఫరుసవాచాపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన సమ్ఫప్పలాపీ హోతి, సమ్ఫప్పలాపపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన అభిజ్ఝాలు హోతి, అభిజ్ఝాపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన బ్యాపన్నచిత్తో హోతి, బ్యాపాదపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన మిచ్ఛాదిట్ఠి హోతి, మిచ్ఛాదిట్ఠిపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం.

౪౮౦. "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, పాణాతిపాతా వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి ; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన ముసావాదా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి , పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి ; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన అనభిజ్ఝాలు హోతి, అనభిజ్ఝాపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, అబ్యాపాదపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి దుక్ఖేన సహాపి దోమనస్సేన సమ్మాదిట్ఠి హోతి, సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయా చ దుక్ఖం దోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. ఇదం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం.

౪౮౧. "కతమఞ్చ, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం? ఇధ, భిక్ఖవే, ఏకచ్చో సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన పాణాతిపాతా పటివిరతో హోతి, పాణాతిపాతా వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం

సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన అదిన్నాదానా పటివిరతో హోతి, అదిన్నాదానా వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన కామేసుమిచ్ఛాచారా పటివిరతో హోతి, కామేసుమిచ్ఛాచారా వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన ముసావాదా పటివిరతో హోతి, ముసావాదా వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన పిసుణాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, పిసుణాయ వాచాయ వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన ఫరుసాయ వాచాయ పటివిరతో హోతి, ఫరుసాయ వాచాయ వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన సమ్ఫప్పలాపా పటివిరతో హోతి, సమ్ఫప్పలాపా వేరమణీపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన అనభిజ్ఝాలు హోతి, అనభిజ్ఝాపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన అబ్యాపన్నచిత్తో హోతి, అబ్యాపాదపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి; సహాపి సుఖేన సహాపి సోమనస్సేన సమ్మాదిట్ఠి హోతి, సమ్మాదిట్ఠిపచ్చయా చ సుఖం సోమనస్సం పటిసంవేదేతి. సో కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జతి. ఇదం, వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం. ఇమాని ఖో, భిక్ఖవే, చత్తారి ధమ్మసమాదానాని.

౪౮౨. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, తిత్తకాలాబు విసేన సంసట్ఠో. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటికూలో. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, అయం తిత్తకాలాబు విసేన సంసట్ఠో, సచే ఆకఙ్ఖసి పివ [పిప (సీ. పీ.)]. తస్స తే పివతో [పిపతో (సీ. పీ.)] చేవ నచ్ఛాదేస్సతి వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా [పీత్వా (సీ.)] చ పన మరణం వా నిగచ్ఛసి మరణమత్తం వా దుక్ఖ'న్తి. సో తం అప్పటిసఙ్ఖాయ పివేయ్య, నప్పటినిస్సజ్జేయ్య. తస్స తం పివతో చేవ నచ్ఛాదేయ్య వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం. తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం ధమ్మసమాదానం వదామి, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ దుక్ఖవిపాకం.

౪౮౩. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, ఆపానీయకంసో వణ్ణసమ్పన్నో గన్ధసమ్పన్నో రససమ్పన్నో. సో చ ఖో విసేన సంసట్ఠో. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య జీవితుకామో అమరితుకామో సుఖకామో దుక్ఖప్పటికూలో. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, అయం ఆపానీయకంసో వణ్ణసమ్పన్నో గన్ధసమ్పన్నో రససమ్పన్నో. సో చ ఖో విసేన సంసట్ఠో, సచే ఆకఙ్ఖసి పివ. తస్స తే పివతోహి [పివతోపి (క.)] ఖో ఛాదేస్సతి వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన మరణం వా నిగచ్ఛసి మరణమత్తం వా దుక్ఖ'న్తి. సో తం అప్పటిసఙ్ఖాయ పివేయ్య, నప్పటినిస్సజ్జేయ్య. తస్స తం పివతోహి ఖో ఛాదేయ్య వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన మరణం వా నిగచ్ఛేయ్య మరణమత్తం వా దుక్ఖం. తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం ధమ్మసమాదానం వదామి, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖం ఆయతిం దుక్ఖవిపాకం.

౪౮౪. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, పూతిముత్తం నానాభేసజ్జేహి సంసట్ఠం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య పణ్డుకరోగీ. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, ఇదం పూతిముత్తం నానాభేసజ్జేహి సంసట్ఠం, సచే ఆకఙ్ఖసి పివ. తస్స తే పివతోహి ఖో నచ్ఛాదేస్సతి వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన సుఖీ భవిస్ససీ'తి. సో తం పటిసఙ్ఖాయ పివేయ్య, నప్పటినిస్సజ్జేయ్య. తస్స తం పివతోహి ఖో నచ్ఛాదేయ్య వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన సుఖీ అస్స.

తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం ధమ్మసమాదానం వదామి, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నదుక్ఖం ఆయతిం సుఖవిపాకం.

౪౮౫. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దధి చ మధు చ సప్పి చ ఫాణితఞ్చ ఏకజ్ఝం సంసట్ఠం. అథ పురిసో ఆగచ్ఛేయ్య లోహితపక్ఖన్దికో. తమేనం ఏవం వదేయ్యుం – 'అమ్భో పురిస, ఇదం దధిం చ మధుం చ సప్పిం చ ఫాణితఞ్చ ఏకజ్ఝం సంసట్ఠం, సచే ఆకఙ్ఖసి పివ. తస్స తే పివతో చేవ ఛాదేస్సతి వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన సుఖీ భవిస్ససీ'తి. సో తం పటిసఙ్ఖాయ పివేయ్య, నప్పటినిస్సజ్జేయ్య. తస్స తం పివతో చేవ ఛాదేయ్య వణ్ణేనపి గన్ధేనపి రసేనపి, పివిత్వా చ పన సుఖీ అస్స. తథూపమాహం, భిక్ఖవే, ఇమం ధమ్మసమాదానం వదామి, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం.

౪౮౬. "సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, వస్సానం పచ్ఛిమే మాసే సరదసమయే విద్ధే విగతవలాహకే దేవే ఆదిచ్చో నభం అబ్భుస్సక్కమానో సబ్బం ఆకాసగతం తమగతం అభివిహచ్చ భాసతే చ తపతే చ విరోచతే చ; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, యమిదం ధమ్మసమాదానం పచ్చుప్పన్నసుఖఞ్చేవ ఆయతిఞ్చ సుఖవిపాకం తదఞ్ఞే పుథుసమణబ్రాహ్మణపరప్పవాదే అభివిహచ్చ భాసతే చ తపతే చ విరోచతే చా"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

మహాధమ్మసమాదానసుత్తం నిట్ఠితం ఛట్ఠం.

౭. వీమంసకసుత్తం

౪౮౭. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "భిక్ఖవో"తి. "భదన్తే"తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ – "వీమంసకేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా పరస్స చేతోపరియాయం అజానన్తేన [ఆజానన్తేన (పీ. క.), అజానన్తేన కిన్తి (?)] తథాగతే సమన్నేసనా కాతబ్బా 'సమ్మాసమ్బుద్ధో వా నో వా' ఇతి విఞ్ఞాణాయా"తి. "భగవంమూలకా నో, భన్తే, ధమ్మా, భగవంనేత్తికా భగవంపటిసరణా; సాధు వత, భన్తే, భగవన్తంయేవ పటిభాతు ఏతస్స భాసితస్స అత్థో; భగవతో సుత్వా భిక్ఖూ ధారేస్సన్తీ"తి. "తేన హి, భిక్ఖవే, సుణాథ, సాధుకం మనసి కరోథ, భాసిస్సామీ"తి . "ఏవం, భన్తే"తి ఖో తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

౪౮౮. "వీమంసకేన, భిక్ఖవే, భిక్ఖునా పరస్స చేతోపరియాయం అజానన్తేన ద్వీసు ధమ్మేసు తథాగతో సమన్నేసితబ్బో చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యేసు ధమ్మేసు – 'యే సంకిలిట్ఠా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వా'తి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'యే సంకిలిట్ఠా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ'తి.

"యతో నం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'యే సంకిలిట్ఠా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ'తి, తతో నం ఉత్తరిం సమన్నేసతి – 'యే వీతిమిస్సా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వా'తి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – 'యే వీతిమిస్సా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ'తి.

“యతో నం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘యే వీతిమిస్సా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ’తి, తతో నం ఉత్తరిం సమన్నేసతి – ‘యే వోదాతా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వా’తి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘యే వోదాతా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి తే తథాగతస్సా’తి.

“యతో నం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘యే వోదాతా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి తే తథాగతస్సా’తి, తతో నం ఉత్తరిం సమన్నేసతి – ‘దీఘరత్తం సమాపన్నో అయమాయస్మా ఇమం కుసలం ధమ్మం, ఉదాహు ఇత్తరసమాపన్నో’తి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘దీఘరత్తం సమాపన్నో అయమాయస్మా ఇమం కుసలం ధమ్మం, నాయమాయస్మా ఇత్తరసమాపన్నో’తి.

“యతో నం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘దీఘరత్తం సమాపన్నో అయమాయస్మా ఇమం కుసలం ధమ్మం, నాయమాయస్మా ఇత్తరసమాపన్నో’తి, తతో నం ఉత్తరిం సమన్నేసతి – ‘ఞత్తజ్ఝాపన్నో అయమాయస్మా భిక్ఖు యసప్పత్తో, సంవిజ్జన్తస్స ఇధేకచ్చే ఆదీనవా’తి? న తావ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో ఇధేకచ్చే ఆదీనవా సంవిజ్జన్తి యావ న ఞత్తజ్ఝాపన్నో హోతి యసప్పత్తో. యతో చ ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఞత్తజ్ఝాపన్నో హోతి యసప్పత్తో , అథస్స ఇధేకచ్చే ఆదీనవా సంవిజ్జన్తి. తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘ఞత్తజ్ఝాపన్నో అయమాయస్మా భిక్ఖు యసప్పత్తో, నాస్స ఇధేకచ్చే ఆదీనవా సంవిజ్జన్తీ’తి.

“యతో నం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘ఞత్తజ్ఝాపన్నో అయమాయస్మా భిక్ఖు యసప్పత్తో, నాస్స ఇధేకచ్చే ఆదీనవా సంవిజ్జన్తీ’తి, తతో నం ఉత్తరిం సమన్నేసతి – ‘అభయూపరతో అయమాయస్మా, నాయమాయస్మా భయూపరతో; వీతరాగత్తా కామే న సేవతి ఖయా రాగస్సా’తి? తమేనం సమన్నేసమానో ఏవం జానాతి – ‘అభయూపరతో అయమాయస్మా, నాయమాయస్మా భయూపరతో; వీతరాగత్తా కామే న సేవతి ఖయా రాగస్సా’తి. తఞ్చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం పరే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కే పనాయస్మతో ఆకారా, కే అన్వయా, యేనాయస్మా ఏవం వదేసి – అభయూపరతో అయమాయస్మా, నాయమాయస్మా భయూపరతో; వీతరాగత్తా కామే న సేవతి ఖయా రాగస్సా’తి. సమ్మా బ్యాకరమానో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘తథా హి పన అయమాయస్మా సఙ్ఘే వా విహరన్తో ఏకో వా విహరన్తో, యే చ తత్థ సుగతా యే చ తత్థ దుగ్గతా, యే చ తత్థ గణమనుసాసన్తి, యే చ ఇధేకచ్చే ఆమిసేసు సన్దిస్సన్తి, యే చ ఇధేకచ్చే ఆమిసేన అనుపలిత్తా, నాయమాయస్మా తం తేన అవజానాతి . సమ్ముఖా ఖో పన మేతం భగవతో సుతం సమ్ముఖా పటిగ్గహితం – అభయూపరతోహమస్మి, నాహమస్మి భయూపరతో, వీతరాగత్తా కామే న సేవామి ఖయా రాగస్సా’తి.

౪౮౯. “తత్ర , భిక్ఖవే, తథాగతోవ ఉత్తరిం పటిపుచ్ఛితబ్బో – ‘యే సంకిలిట్ఠా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వా’తి? బ్యాకరమానో, భిక్ఖవే, తథాగతో ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘యే సంకిలిట్ఠా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ’”తి.

“యే వీతిమిస్సా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వాతి? బ్యాకరమానో, భిక్ఖవే, తథాగతో ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘యే వీతిమిస్సా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, న తే తథాగతస్స సంవిజ్జన్తీ’తి.

“యే వోదాతా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి వా తే తథాగతస్స నో వాతి? బ్యాకరమానో, భిక్ఖవే, తథాగతో ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘యే వోదాతా చక్ఖుసోతవిఞ్ఞేయ్యా ధమ్మా, సంవిజ్జన్తి తే తథాగతస్స; ఏతంపథోహమస్మి, ఏతంగోచరో

[ఏతపథోహమస్మి ఏతగోచరో (సీ. స్యా. కం. పీ.)], నో చ తేన తమ్మయో’తి.

“ఏవంవాదిం ఖో, భిక్ఖవే, సత్థారం అరహతి సావకో ఉపసఙ్కమితుం ధమ్మస్సవనాయ. తస్స సత్థా ధమ్మం దేసేతి ఉత్తరుత్తరిం పణీతపణీతం కణ్హసుక్కసప్పటిభాగం. యథా యథా ఖో, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో సత్థా ధమ్మం దేసేతి ఉత్తరుత్తరిం పణీతపణీతం కణ్హసుక్కసప్పటిభాగం తథా తథా సో తస్మిం ధమ్మే అభిఞ్ఞాయ ఇధేకచ్చం ధమ్మం ధమ్మేసు నిట్ఠం గచ్ఛతి, సత్థరి పసీదతి – ‘సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో సఙ్ఘో’తి. తఞ్చే, భిక్ఖవే, భిక్ఖుం పరే ఏవం పుచ్ఛేయ్యుం – ‘కే పనాయస్మతో ఆకారా, కే అన్వయా, యేనాయస్మా ఏవం వదేసి – సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా , స్వాక్ఖాతో భగవతా ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో సఙ్ఘో’తి? సమ్మా బ్యాకరమానో, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఏవం బ్యాకరేయ్య – ‘ఇధాహం, ఆవుసో, యేన భగవా తేనుపసఙ్కమిం ధమ్మస్సవనాయ. తస్స మే భగవా ధమ్మం దేసేతి ఉత్తరుత్తరిం పణీతపణీతం కణ్హసుక్కసప్పటిభాగం. యథా యథా మే, ఆవుసో , భగవా ధమ్మం దేసేతి ఉత్తరుత్తరిం పణీతపణీతం కణ్హసుక్కసప్పటిభాగం తథా తథాహం తస్మిం ధమ్మే అభిఞ్ఞాయ ఇధేకచ్చం ధమ్మం ధమ్మేసు నిట్ఠమగమం, సత్థరి పసీదిం – సమ్మాసమ్బుద్ధో భగవా, స్వాక్ఖాతో భగవతా, ధమ్మో, సుప్పటిపన్నో సఙ్ఘో’తి.

౪౯౦. “యస్స కస్సచి, భిక్ఖవే, ఇమేహి ఆకారేహి ఇమేహి పదేహి ఇమేహి బ్యఞ్జనేహి తథాగతే సద్ధా నివిట్ఠా హోతి మూలజాతా పతిట్ఠితా, అయం వుచ్చతి, భిక్ఖవే, ఆకారవతీ సద్ధా దస్సనమూలికా, దళ్హా; అసంహారియా సమణేన వా బ్రాహ్మణేన వా దేవేన వా మారేన వా బ్రహ్మునా వా కేనచి వా లోకస్మిం. ఏవం ఖో, భిక్ఖవే, తథాగతే ధమ్మసమన్నేసనా హోతి. ఏవఞ్చ పన తథాగతో ధమ్మతాసుసమన్నిట్ఠో హోతీ”తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

వీమంసకసుత్తం నిట్ఠితం సత్తమం.

౮. కోసమ్బియసుత్తం

౪౯౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా కోసమ్బియం విహరతి ఘోసితారామే. తేన ఖో పన సమయేన కోసమ్బియం భిక్ఖూ భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి. తే న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేన్తి న చ సఞ్ఞత్తిం ఉపేన్తి, న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం నిజ్ఝాపేన్తి, న చ నిజ్ఝత్తిం ఉపేన్తి. అథ ఖో అఞ్ఞతరో భిక్ఖు యేన భగవా తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీది. ఏకమన్తం నిసిన్నో ఖో సో భిక్ఖు భగవన్తం ఏతదవోచ – “ఇధ, భన్తే, కోసమ్బియం భిక్ఖూ భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరన్తి, తే న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేన్తి, న చ సఞ్ఞత్తిం ఉపేన్తి, న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం నిజ్ఝాపేన్తి, న చ నిజ్ఝత్తిం ఉపేన్తీ”తి.

అథ ఖో భగవా అఞ్ఞతరం భిక్ఖుం ఆమన్తేసి – “ఏహి త్వం, భిక్ఖు, మమ వచనేన తే భిక్ఖూ ఆమన్తేహి – ‘సత్థా వో ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ’”తి. “ఏవం , భన్తే”తి ఖో సో భిక్ఖు భగవతో పటిస్సుత్వా యేన తే భిక్ఖూ తేనుపసఙ్కమి; ఉపసఙ్కమిత్వా తే భిక్ఖూ ఏతదవోచ – “సత్థా ఆయస్మన్తే ఆమన్తేతీ”తి. “ఏవమావుసో”తి ఖో తే భిక్ఖూ తస్స భిక్ఖునో పటిస్సుత్వా యేన భగవా తేనుపసఙ్కమింసు; ఉపసఙ్కమిత్వా భగవన్తం అభివాదేత్వా ఏకమన్తం నిసీదింసు. ఏకమన్తం నిసిన్నే ఖో తే భిక్ఖూ భగవా ఏతదవోచ – “సచ్చం కిర తుమ్హే, భిక్ఖవే, భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం

ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరథ, తే న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేథ, న చ సఞ్ఞత్తిం ఉపేథ, న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం నిజ్ఝాపేథ, న చ నిజ్ఝత్తిం ఉపేథా"తి? "ఏవం, భన్తే". "తం కిం మఞ్ఞథ, భిక్ఖవే, యస్మిం తుమ్హే సమయే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరథ, అపి ను తుమ్హాకం తస్మిం సమయే మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ, మేత్తం వచీకమ్మం…పే… మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చా"తి? "నో హేతం, భన్తే". "ఇతి కిర, భిక్ఖవే, యస్మిం తుమ్హే సమయే భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరథ, నేవ తుమ్హాకం తస్మిం సమయే మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ, న మేత్తం వచీకమ్మం…పే… న మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ. అథ కిఞ్చరహి తుమ్హే, మోఘపురిసా, కిం జానన్తా కిం పస్సన్తా భణ్డనజాతా కలహజాతా వివాదాపన్నా అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తా విహరథ, తే న చేవ అఞ్ఞమఞ్ఞం సఞ్ఞాపేథ, న చ సఞ్ఞత్తిం ఉపేథ, న చ అఞ్ఞమఞ్ఞం నిజ్ఝాపేథ, న చ నిజ్ఝత్తిం ఉపేథ ? తఞ్హి తుమ్హాకం, మోఘపురిసా, భవిస్సతి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా"తి.

౪౯౨. అథ ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – "ఛయిమే, భిక్ఖవే, ధమ్మా సారణీయా పియకరణా గరుకరణా సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తన్తి. కతమే ఛ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మేత్తం కాయకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మేత్తం వచీకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖునో మేత్తం మనోకమ్మం పచ్చుపట్ఠితం హోతి సబ్రహ్మచారీసు ఆవి చేవ రహో చ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యే తే లాభా ధమ్మికా ధమ్మలద్ధా అన్తమసో పత్తపరియాపన్నమత్తమ్పి, తథారూపేహి లాభేహి అప్పటివిభత్తభోగీ హోతి సీలవన్తేహి సబ్రహ్మచారీహి సాధారణభోగీ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యాని తాని సీలాని అఖణ్డాని అచ్ఛిద్దాని అసబలాని అకమ్మాసాని భుజిస్సాని విఞ్ఞుప్పసత్థాని అపరామట్ఠాని సమాధిసంవత్తనికాని తథారూపేసు సీలేసు సీలసామఞ్ఞగతో విహరతి సబ్రహ్మచారీహి ఆవి చేవ రహో చ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

"పున చపరం, భిక్ఖవే, భిక్ఖు యాయం దిట్ఠి అరియా నియ్యానికా నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ తథారూపాయ దిట్ఠియా దిట్ఠిసామఞ్ఞగతో విహరతి సబ్రహ్మచారీహి ఆవి చేవ రహో చ. అయమ్పి ధమ్మో సారణీయో పియకరణో గరుకరణో సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తతి.

“ఇమే ఖో, భిక్ఖవే, ఛ సారణీయా ధమ్మా పియకరణా గరుకరణా సఙ్గహాయ అవివాదాయ సామగ్గియా ఏకీభావాయ సంవత్తన్తి. ఇమేసం ఖో, భిక్ఖవే, ఛన్నం సారణీయానం ధమ్మానం ఏతం అగ్గం ఏతం సఙ్గాహికం [సఙ్గాహకం (?)] ఏతం సఙ్ఘాటనికం – యదిదం యాయం దిట్ఠి అరియా నియ్యానికా నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, కూటాగారస్స ఏతం అగ్గం ఏతం సఙ్గాహికం ఏతం సఙ్ఘాటనికం యదిదం కూటం; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే , ఇమేసం ఛన్నం సారణీయానం ధమ్మానం ఏతం అగ్గం ఏతం సఙ్గాహికం ఏతం సఙ్ఘాటనికం యదిదం యాయం దిట్ఠి అరియా నియ్యానికా నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ.

౪౯౩. “కథఞ్చ, భిక్ఖవే, యాయం దిట్ఠి అరియా నియ్యానికా నియ్యాతి తక్కరస్స సమ్మా దుక్ఖక్ఖయాయ? ఇధ, భిక్ఖవే, భిక్ఖు అరఞ్ఞగతో వా రుక్ఖమూలగతో వా సుఞ్ఞాగారగతో వా ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘అత్థి ను ఖో మే తం పరియుట్ఠానం అజ్ఝత్తం అప్పహీనం, యేనాహం పరియుట్ఠానేన పరియుట్ఠితచిత్తో యథాభూతం నప్పజానేయ్యం న పస్సేయ్య’న్తి? సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు కామరాగపరియుట్ఠితో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు బ్యాపాదపరియుట్ఠితో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు థీనమిద్ధపరియుట్ఠితో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఉద్ధచ్చకుక్కుచ్చపరియుట్ఠితో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు విచికిచ్ఛాపరియుట్ఠితో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు ఇధలోకచిన్తాయ పసుతో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు పరలోకచిన్తాయ పసుతో హోతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి. సచే, భిక్ఖవే, భిక్ఖు భణ్డనజాతో కలహజాతో వివాదాపన్నో అఞ్ఞమఞ్ఞం ముఖసత్తీహి వితుదన్తో విహరతి, పరియుట్ఠితచిత్తోవ హోతి . సో ఏవం పజానాతి – ‘నత్థి ఖో మే తం పరియుట్ఠానం అజ్ఝత్తం అప్పహీనం, యేనాహం పరియుట్ఠానేన పరియుట్ఠితచిత్తో యథాభూతం నప్పజానేయ్యం న పస్సేయ్యం. సుప్పణిహితం మే మానసం సచ్చానం బోధాయా’తి. ఇదమస్స పఠమం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౪. “పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘ఇమం ను ఖో అహం దిట్ఠిం ఆసేవన్తో భావేన్తో బహులీకరోన్తో లభామి పచ్చత్తం సమథం, లభామి పచ్చత్తం నిబ్బుతి’న్తి? సో ఏవం పజానాతి – ‘ఇమం ఖో అహం దిట్ఠిం ఆసేవన్తో భావేన్తో బహులీకరోన్తో లభామి పచ్చత్తం సమథం, లభామి పచ్చత్తం నిబ్బుతి’న్తి. ఇదమస్స దుతియం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౫. “పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యథా రూపాయాహం దిట్ఠియా సమన్నాగతో, అత్థి ను ఖో ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తథారూపాయ దిట్ఠియా సమన్నాగతో’తి? సో ఏవం పజానాతి – ‘యథారూపాయాహం దిట్ఠియా సమన్నాగతో, నత్థి ఇతో బహిద్ధా అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా తథారూపాయ దిట్ఠియా సమన్నాగతో’తి. ఇదమస్స తతియం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౬. “పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – ‘యథారూపాయ ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ ధమ్మతాయ సమన్నాగతో’తి. కథంరూపాయ చ, భిక్ఖవే, ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో? ధమ్మతా ఏసా, భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స – ‘కిఞ్చాపి తథారూపిం ఆపత్తిం ఆపజ్జతి, యథారూపాయ ఆపత్తియా వుట్ఠానం పఞ్ఞాయతి, అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు దేసేతి వివరతి ఉత్తానీకరోతి; దేసేత్వా వివరిత్వా ఉత్తానీకత్వా ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జతి’. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, దహరో

కుమారో మన్దో ఉత్తానసేయ్యకో హత్థేన వా పాదేన వా అఙ్గారం అక్కమిత్వా ఖిప్పమేవ పటిసంహరతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే, ధమ్మతా ఏసా దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స – 'కిఞ్చాపి తథారూపిం ఆపత్తిం ఆపజ్జతి యథారూపాయ ఆపత్తియా వుట్ఠానం పఞ్ఞాయతి, అథ ఖో నం ఖిప్పమేవ సత్థరి వా విఞ్ఞూసు వా సబ్రహ్మచారీసు దేసేతి వివరతి ఉత్తానీకరోతి; దేసేత్వా వివరిత్వా ఉత్తానీకత్వా ఆయతిం సంవరం ఆపజ్జతి'. సో ఏవం పజానాతి – 'యథారూపాయ ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ ధమ్మతాయ సమన్నాగతో'తి. ఇదమస్స చతుత్థం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౭. "పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యథారూపాయ ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ ధమ్మతాయ సమన్నాగతో'తి. కథంరూపాయ చ, భిక్ఖవే, ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో? ధమ్మతా ఏసా, భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స – 'కిఞ్చాపి యాని తాని సబ్రహ్మచారీనం ఉచ్చావచాని కింకరణీయాని తత్థ ఉస్సుక్కం ఆపన్నో హోతి, అథ ఖ్వాస్స తిబ్బాపేక్ఖా హోతి అధిసీలసిక్ఖాయ అధిచిత్తసిక్ఖాయ అధిపఞ్ఞాసిక్ఖాయ'. సేయ్యథాపి, భిక్ఖవే, గావీ తరుణవచ్ఛా థమ్బఞ్చ ఆలుమ్పతి వచ్ఛకఞ్చ అపచినతి; ఏవమేవ ఖో, భిక్ఖవే , ధమ్మతా ఏసా దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స – 'కిఞ్చాపి యాని తాని సబ్రహ్మచారీనం ఉచ్చావచాని కింకరణీయాని తత్థ ఉస్సుక్కం ఆపన్నో హోతి, అథ ఖ్వాస్స తిబ్బాపేక్ఖా హోతి అధిసీలసిక్ఖాయ అధిచిత్తసిక్ఖాయ అధిపఞ్ఞాసిక్ఖాయ'. సో ఏవం పజానాతి – 'యథారూపాయ ధమ్మతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ ధమ్మతాయ సమన్నాగతో'తి. ఇదమస్స పఞ్చమం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౮. "పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యథారూపాయ బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ బలతాయ సమన్నాగతో'తి. కథంరూపాయ చ, భిక్ఖవే, బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో? బలతా ఏసా, భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స యం తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే దేసియమానే అట్ఠింకత్వా మనసికత్వా సబ్బచేతసా [సబ్బచేతసో (సీ. స్యా. కం. పీ.), సబ్బం చేతసా (క.)] సమన్నాహరిత్వా ఓహితసోతో ధమ్మం సుణాతి. సో ఏవం పజానాతి – 'యథారూపాయ బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ బలతాయ సమన్నాగతో'తి. ఇదమస్స ఛట్ఠం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౪౯౯. "పున చపరం, భిక్ఖవే, అరియసావకో ఇతి పటిసఞ్చిక్ఖతి – 'యథారూపాయ బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ బలతాయ సమన్నాగతో'తి. కథంరూపాయ చ, భిక్ఖవే, బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో? బలతా ఏసా, భిక్ఖవే, దిట్ఠిసమ్పన్నస్స పుగ్గలస్స యం తథాగతప్పవేదితే ధమ్మవినయే దేసియమానే లభతి అత్థవేదం, లభతి ధమ్మవేదం, లభతి ధమ్మూపసంహితం పామోజ్జం. సో ఏవం పజానాతి – 'యథారూపాయ బలతాయ దిట్ఠిసమ్పన్నో పుగ్గలో సమన్నాగతో, అహమ్పి తథారూపాయ బలతాయ సమన్నాగతో'తి. ఇదమస్స సత్తమం ఞాణం అధిగతం హోతి అరియం లోకుత్తరం అసాధారణం పుథుజ్జనేహి.

౫౦౦. "ఏవం సత్తఙ్గసమన్నాగతస్స ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకస్స ధమ్మతా సుసమన్నిట్ఠా హోతి సోతాపత్తిఫలసచ్ఛికిరియాయ. ఏవం సత్తఙ్గసమన్నాగతో ఖో, భిక్ఖవే, అరియసావకో సోతాపత్తిఫలసమన్నాగతో హోతీ"తి.

ఇదమవోచ భగవా. అత్తమనా తే భిక్ఖూ భగవతో భాసితం అభినన్దున్తి.

కోసమ్బియసుత్తం నిట్ఠితం అట్ఠమం.

౯. బ్రహ్మనిమన్తనికసుత్తం

౫౦౧. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం భగవా సావత్థియం విహరతి జేతవనే అనాథపిణ్డికస్స ఆరామే. తత్ర ఖో భగవా భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – “భిక్ఖవో”తి. “భదన్తే”తి తే భిక్ఖూ భగవతో పచ్చస్సోసుం. భగవా ఏతదవోచ –

“ఏకమిదాహం, భిక్ఖవే, సమయం ఉక్కట్ఠాయం విహరామి సుభగవనే సాలరాజమూలే. తేన ఖో పన, భిక్ఖవే, సమయేన బకస్స బ్రహ్మునో ఏవరూపం పాపకం దిట్ఠిగతం ఉప్పన్నం హోతి – ‘ఇదం నిచ్చం, ఇదం ధువం, ఇదం సస్సతం, ఇదం కేవలం, ఇదం అచవనధమ్మం, ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి, ఇతో చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం నత్థీ’తి. అథ ఖ్వాహం, భిక్ఖవే, బకస్స బ్రహ్మునో చేతసా చేతోపరివితక్కమఞ్ఞాయ – సేయ్యథాపి నామ బలవా పురిసో సమిఞ్జితం వా బాహం పసారేయ్య, పసారితం వా బాహం సమిఞ్జేయ్య, ఏవమేవ – ఉక్కట్ఠాయం సుభగవనే సాలరాజమూలే అన్తరహితో తస్మిం బ్రహ్మలోకే పాతురహోసిం. అద్దసా ఖో మం, భిక్ఖవే, బకో బ్రహ్మా దూరతోవ ఆగచ్ఛన్తం; దిస్వాన మం ఏతదవోచ – ‘ఏహి ఖో, మారిస, స్వాగతం, మారిస! చిరస్సం ఖో, మారిస, ఇమం పరియాయమకాసి యదిదం ఇధాగమనాయ. ఇదఞ్హి, మారిస, నిచ్చం, ఇదం ధువం, ఇదం సస్సతం, ఇదం కేవలం, ఇదం అచవనధమ్మం, ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి. ఇతో చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం నత్థీ’”తి.

ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, బకం బ్రహ్మానం ఏతదవోచం – “అవిజ్జాగతో వత, భో, బకో బ్రహ్మా; అవిజ్జాగతో వత, భో, బకో బ్రహ్మా; యత్ర హి నామ అనిచ్చంయేవ సమానం నిచ్చన్తి వక్ఖతి, అద్ధువంయేవ సమానం ధువన్తి వక్ఖతి, అసస్సతంయేవ సమానం సస్సతన్తి వక్ఖతి, అకేవలంయేవ సమానం కేవలన్తి వక్ఖతి, చవనధమ్మంయేవ సమానం అచవనధమ్మన్తి వక్ఖతి; యత్థ చ పన జాయతి జీయతి మీయతి చవతి ఉపపజ్జతి తఞ్చ వక్ఖతి – ‘ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతీ’తి; సన్తఞ్చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం ‘నత్థఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణ’న్తి వక్ఖతీ”తి.

౫౦౨. “అథ ఖో, భిక్ఖవే, మారో పాపిమా అఞ్ఞతరం బ్రహ్మపారిసజ్జం అన్వావిసిత్వా మం ఏతదవోచ – ‘భిక్ఖు, భిక్ఖు, మేతమాసదో మేతమాసదో, ఏసో హి, భిక్ఖు, బ్రహ్మా మహాబ్రహ్మా అభిభూ అనభిభూతో అఞ్ఞదత్థుదసో వసవత్తీ ఇస్సరో కత్తా నిమ్మాతా సేట్ఠో సజితా [సజ్జితా (స్యా. కం. క.), సఞ్జితా (సీ. పీ.)] వసీ పితా భూతభబ్యానం. అహేసుం ఖో యే, భిక్ఖు, తయా పుబ్బే సమణబ్రాహ్మణా లోకస్మిం పథవీగరహకా పథవీజిగుచ్ఛకా, ఆపగరహకా ఆపజిగుచ్ఛకా, తేజగరహకా తేజజిగుచ్ఛకా, వాయగరహకా వాయజిగుచ్ఛకా, భూతగరహకా భూతజిగుచ్ఛకా, దేవగరహకా దేవజిగుచ్ఛకా, పజాపతిగరహకా పజాపతిజిగుచ్ఛకా, బ్రహ్మగరహకా బ్రహ్మజిగుచ్ఛకా – తే కాయస్స భేదా పాణుపచ్ఛేదా హీనే కాయే పతిట్ఠితా అహేసుం. యే పన, భిక్ఖు, తయా పుబ్బే సమణబ్రాహ్మణా లోకస్మిం పథవీపసంసకా పథవాభినన్దినో, ఆపపసంసకా ఆపాభినన్దినో, తేజపసంసకా తేజాభినన్దినో, వాయపసంసకా వాయాభినన్దినో, భూతపసంసకా భూతాభినన్దినో, దేవపసంసకా దేవాభినన్దినో, పజాపతిపసంసకా పజాపతాభినన్దినో, బ్రహ్మపసంసకా బ్రహ్మాభినన్దినో – తే కాయస్స భేదా పాణుపచ్ఛేదా పణీతే కాయే పతిట్ఠితా. తం తాహం, భిక్ఖు, ఏవం వదామి – ‘ఇఙ్ఘ త్వం, మారిస, యదేవ తే బ్రహ్మా ఆహ

తదేవ త్వం కరోహి, మా త్వం బ్రహ్మునో వచనం ఉపాతివత్తిత్థో'. సచే ఖో త్వం, భిక్ఖు, బ్రహ్మునో వచనం ఉపాతివత్తిస్ససి, సేయ్యథాపి నామ పురిసో సిరిం ఆగచ్ఛన్తిం దణ్డేన పటిప్పణామేయ్య, సేయ్యథాపి వా పన, భిక్ఖు, పురిసో నరకప్పపాతే పపతన్తో హత్థేహి చ పాదేహి చ పథవిం విరాధేయ్య, ఏవం సమ్పదమిదం, భిక్ఖు, తుయ్హం భవిస్సతి. 'ఇఙ్ఘ త్వం, మారిస, యదేవ తే బ్రహ్మా ఆహ తదేవ త్వం కరోహి, మా త్వం బ్రహ్మునో వచనం ఉపాతివత్తిత్థో. నను త్వం, భిక్ఖు, పస్ససి బ్రహ్మపరిసం సన్నిపతిత'న్తి? ఇతి ఖో మం, భిక్ఖవే, మారో పాపిమా బ్రహ్మపరిసం ఉపనేసి.

"ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచం – 'జానామి ఖో తాహం, పాపిమ; మా త్వం మఞ్ఞిత్థో – న మం జానాతీ'తి. మారో త్వమసి, పాపిమ. యో చేవ, పాపిమ, బ్రహ్మా, యా చ బ్రహ్మపరిసా, యే చ బ్రహ్మపారిసజ్జా, సబ్బేవ తవ హత్థగతా సబ్బేవ తవ వసంగతా. తుయ్హఞ్హి, పాపిమ, ఏవం హోతి – 'ఏసోపి మే అస్స హత్థగతో, ఏసోపి మే అస్స వసంగతో'తి. అహం ఖో పన, పాపిమ, నేవ తవ హత్థగతో నేవ తవ వసంగతో"తి.

౫౦౩. "ఏవం వుత్తే, భిక్ఖవే, బకో బ్రహ్మా మం ఏతదవోచ – 'అహఞ్హి, మారిస, నిచ్చంయేవ సమానం నిచ్చన్తి వదామి, ధువంయేవ సమానం ధువన్తి వదామి, సస్సతంయేవ సమానం సస్సతన్తి వదామి, కేవలంయేవ సమానం కేవలన్తి వదామి, అచవనధమ్మంయేవ సమానం అచవనధమ్మ'న్తి వదామి, యత్థ చ పన న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతి తదేవాహం వదామి – 'ఇదఞ్హి న జాయతి న జీయతి న మీయతి న చవతి న ఉపపజ్జతీ'తి. అసన్తఞ్చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం 'నత్థఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణ'న్తి వదామి. అహేసుం ఖో, భిక్ఖు, తయా పుబ్బే సమణబ్రాహ్మణా లోకస్మిం యావతకం తుయ్హం కసిణం ఆయు తావతకం తేసం తపోకమ్మమేవ అహోసి. తే ఖో ఏవం జానేయ్యుం – 'సన్తఞ్చ పనఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం అత్థఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణన్తి, అసన్తం వా అఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం నత్థఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణ'న్తి. తం తాహం, భిక్ఖు, ఏవం వదామి – 'న చేవఞ్ఞం ఉత్తరి నిస్సరణం దక్ఖిస్ససి, యావదేవ చ పన కిలమథస్స విఘాతస్స భాగీ భవిస్ససి. సచే ఖో త్వం, భిక్ఖు, పథవిం అజ్ఝోసిస్ససి, ఓపసాయికో మే భవిస్ససి వత్థుసాయికో, యథాకామకరణీయో బాహితేయ్యో. సచే ఆపం... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం అజ్ఝోసిస్ససి, ఓపసాయికో మే భవిస్ససి వత్థుసాయికో, యథాకామకరణీయో బాహితేయ్యో'తి.

"అహమ్పి ఖో ఏవం, బ్రహ్మే, జానామి – సచే పథవిం అజ్ఝోసిస్సామి, ఓపసాయికో తే భవిస్సామి వత్థుసాయికో, యథాకామకరణీయో బాహితేయ్యో. 'సచే ఆపం... తేజం... వాయం... భూతే... దేవే... పజాపతిం... బ్రహ్మం అజ్ఝోసిస్సామి, ఓపసాయికో తే భవిస్సామి వత్థుసాయికో, యథాకామకరణీయో బాహితేయ్యో'తి అపి చ తే అహం, బ్రహ్మే, గతిఞ్చ పజానామి, జుతిఞ్చ పజానామి – ఏవం మహిద్ధికో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహానుభావో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహేసక్ఖో బకో బ్రహ్మా"తి.

"యథాకథం పన మే త్వం, మారిస, గతిఞ్చ పజానాసి, జుతిఞ్చ పజానాసి – 'ఏవం మహిద్ధికో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహానుభావో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహేసక్ఖో బకో బ్రహ్మా'తి?

"యావతా చన్దిమసూరియా, పరిహరన్తి దిసా భన్తి విరోచనా;

తావ సహస్సధా లోకో, ఏత్థ తే వత్తతే [వత్తతీ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] వసో.

“పరోపరఞ్చ [పరోవరఞ్చ (సీ. పీ.)] జానాసి, అథో రాగవిరాగినం;
ఇత్థభావఞ్ఞథాభావం, సత్తానం ఆగతిం గతి”న్తి.

“ఏవం ఖో తే అహం, బ్రహ్మే, గతిఞ్చ పజానామి జుతిఞ్చ పజానామి – ‘ఏవం మహిద్ధికో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహానుభావో బకో బ్రహ్మా, ఏవం మహేసక్ఖో బకో బ్రహ్మా’తి.

౫౦౪. “అత్థి ఖో, బ్రహ్మే, అఞ్ఞో కాయో, తం త్వం న జానాసి న పస్ససి; తమహం జానామి పస్సామి. అత్థి ఖో, బ్రహ్మే, ఆభస్సరా నామ కాయో యతో త్వం చుతో ఇధూపపన్నో. తస్స తే అతిచిరనివాసేన సా సతి పముట్ఠా, తేన తం త్వం న జానాసి న పస్ససి; తమహం జానామి పస్సామి. ఏవమ్పి ఖో అహం, బ్రహ్మే, నేవ తే సమసమో అభిఞ్ఞాయ, కుతో నీచేయ్యం? అథ ఖో అహమేవ తయా భియ్యో. అత్థి ఖో, బ్రహ్మే, సుభకిణ్హో నామ కాయో, వేహప్ఫలో నామ కాయో, అభిభూ నామ కాయో, తం త్వం న జానాసి న పస్ససి; తమహం జానామి పస్సామి. ఏవమ్పి ఖో అహం, బ్రహ్మే, నేవ తే సమసమో అభిఞ్ఞాయ, కుతో నీచేయ్యం? అథ ఖో అహమేవ తయా భియ్యో. పథవిం ఖో అహం, బ్రహ్మే, పథవితో అభిఞ్ఞాయ యావతా పథవియా పథవత్తేన అననుభూతం తదభిఞ్ఞాయ పథవిం నాపహోసిం, పథవియా నాపహోసిం, పథవితో నాపహోసిం, పథవిం మేతి నాపహోసిం, పథవిం నాభివదిం. ఏవమ్పి ఖో అహం, బ్రహ్మే, నేవ తే సమసమో అభిఞ్ఞాయ, కుతో నీచేయ్యం? అథ ఖో అహమేవ తయా భియ్యో. ఆపం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… తేజం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… వాయం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… భూతే ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… దేవే ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… పజాపతిం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… బ్రహ్మం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… ఆభస్సరే ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… సుభకిణ్హే ఖో అహం, బ్రహ్మే… …పే.… వేహప్ఫలే ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… అభిభుం ఖో అహం, బ్రహ్మే…పే.… సబ్బం ఖో అహం, బ్రహ్మే, సబ్బతో అభిఞ్ఞాయ యావతా సబ్బస్స సబ్బత్తేన అననుభూతం తదభిఞ్ఞాయ సబ్బం నాపహోసిం సబ్బస్మిం నాపహోసిం సబ్బతో నాపహోసిం సబ్బం మేతి నాపహోసిం, సబ్బం నాభివదిం. ఏవమ్పి ఖో అహం, బ్రహ్మే, నేవ తే సమసమో అభిఞ్ఞాయ, కుతో నీచేయ్యం? అథ ఖో అహమేవ తయా భియ్యో”తి.

“సచే ఖో, మారిస, సబ్బస్స సబ్బత్తేన అననుభూతం, తదభిఞ్ఞాయ మా హేవ తే రిత్తకమేవ అహోసి, తుచ్ఛకమేవ అహోసీ”తి .

“‘విఞ్ఞాణం అనిదస్సనం అనన్తం సబ్బతో పభం’, తం పథవియా పథవత్తేన అననుభూతం, ఆపస్స ఆపత్తేన అననుభూతం, తేజస్స తేజత్తేన అననుభూతం, వాయస్స వాయత్తేన అననుభూతం, భూతానం భూతత్తేన అననుభూతం, దేవానం దేవత్తేన అననుభూతం, పజాపతిస్స పజాపతిత్తేన అననుభూతం, బ్రహ్మానం బ్రహ్మత్తేన అననుభూతం, ఆభస్సరానం ఆభస్సరత్తేన అననుభూతం, సుభకిణ్హానం సుభకిణ్హత్తేన అననుభూతం, వేహప్ఫలానం వేహప్ఫలత్తే అననుభూతం, అభిభుస్స అభిభుత్తేన అననుభూతం, సబ్బస్స సబ్బత్తేన అననుభూతం”.

“హన్ద చరహి [హన్ద చ హి (సీ. పీ.)] తే, మారిస, పస్స అన్తరధాయామీ”తి. ‘హన్ద చరహి మే త్వం, బ్రహ్మే, అన్తరధాయస్సు, సచే విసహసీ’తి. అథ ఖో, భిక్ఖవే, బకో బ్రహ్మా ‘అన్తరధాయిస్సామి సమణస్స గోతమస్స, అన్తరధాయిస్సామి సమణస్స గోతమస్సా’తి నేవస్సు మే సక్కోతి అన్తరధాయితుం.

“ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, బకం బ్రహ్మానం ఏతదవోచం – ‘హన్ద చరహి తే బ్రహ్మే అన్తరధాయామీ’తి. ‘హన్ద చరహి మే త్వం, మారిస, అన్తరధాయస్సు సచే విసహసీ’తి. అథ ఖో అహం, భిక్ఖవే, తథారూపం ఇద్ధాభిసఙ్ఖారం అభిసఙ్ఖాసిం – ‘ఏత్తావతా బ్రహ్మా చ బ్రహ్మపరిసా చ బ్రహ్మపారిసజ్జా చ సద్దఞ్చ మే సోస్సన్తి [సద్దమేవ సుయ్యన్తి (క.)], న చ మం దక్ఖన్తీ’తి. అన్తరహితో ఇమం గాథం అభాసిం –

“భవేవాహం భయం దిస్వా, భవఞ్చ విభవేసినం;
భవం నాభివదిం కిఞ్చి, నన్దిఞ్చ న ఉపాదియి”న్తి.

“అథ ఖో, భిక్ఖవే, బ్రహ్మా చ బ్రహ్మపరిసా చ బ్రహ్మపారిసజ్జా చ అచ్ఛరియబ్భుతచిత్తజాతా అహేసుం – ‘అచ్ఛరియం వత భో, అబ్భుతం వత భో! సమణస్స గోతమస్స మహిద్ధికతా మహానుభావతా, న చ వత నో ఇతో పుబ్బే దిట్ఠో వా, సుతో వా, అఞ్ఞో సమణో వా బ్రాహ్మణో వా ఏవం మహిద్ధికో ఏవం మహానుభావో యథాయం సమణో గోతమో సక్యపుత్తో సక్యకులా పబ్బజితో. భవరామాయ వత, భో, పజాయ భవరతాయ భవసమ్ముదితాయ సమూలం భవం ఉదబ్బహీ’తి.

౫౦౫. “అథ ఖో, భిక్ఖవే, మారో పాపిమా అఞ్ఞతరం బ్రహ్మపారిసజ్జం అన్వావిసిత్వా మం ఏతదవోచ – ‘సచే ఖో త్వం, మారిస, ఏవం పజానాసి, సచే త్వం ఏవం అనుబుద్ధో, మా సావకే ఉపనేసి, మా పబ్బజితే; మా సావకానం ధమ్మం దేసేసి, మా పబ్బజితానం; మా సావకేసు గేధిమకాసి, మా పబ్బజితేసు. అహేసుం ఖో, భిక్ఖు, తయా పుబ్బే సమణబ్రాహ్మణా లోకస్మిం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా పటిజానమానా . తే సావకే ఉపనేసుం పబ్బజితే, సావకానం ధమ్మం దేసేసుం పబ్బజితానం, సావకేసు గేధిమకంసు పబ్బజితేసు, తే సావకే ఉపనేత్వా పబ్బజితే, సావకానం ధమ్మం దేసేత్వా పబ్బజితానం, సావకేసు గేధితచిత్తా పబ్బజితేసు, కాయస్స భేదా పాణుపచ్ఛేదా హీనే కాయే పతిట్ఠితా. అహేసుం యే పన, భిక్ఖు, తయా పుబ్బే సమణబ్రాహ్మణా లోకస్మిం అరహన్తో సమ్మాసమ్బుద్ధా పటిజానమానా. తే న సావకే ఉపనేసుం న పబ్బజితే, న సావకానం ధమ్మం దేసేసుం న పబ్బజితానం, న సావకేసు గేధిమకంసు న పబ్బజితేసు, తే న సావకే ఉపనేత్వా న పబ్బజితే, న సావకానం ధమ్మం దేసేత్వా న పబ్బజితానం, న సావకేసు గేధితచిత్తా న పబ్బజితేసు, కాయస్స భేదా పాణుపచ్ఛేదా పణీతే కాయే పతిట్ఠితా. తం తాహం, భిక్ఖు, ఏవం వదామి – ఇఙ్ఘ త్వం, మారిస, అప్పోస్సుక్కో దిట్ఠధమ్మసుఖవిహారమనుయుత్తో విహరస్సు, అనక్ఖాతం కుసలఞ్హి, మారిస, మా పరం ఓవదాహీ’తి.

“ఏవం వుత్తే, అహం, భిక్ఖవే, మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచం – ‘జానామి ఖో తాహం, పాపిమ, మా త్వం మఞ్ఞిత్థో – న మం జానాతీ’తి. మారో త్వమసి, పాపిమ. న మం త్వం, పాపిమ, హితానుకమ్పీ ఏవం వదేసి; అహితానుకమ్పీ మం త్వం, పాపిమ, ఏవం వదేసి. తుయ్హఞ్హి, పాపిమ, ఏవం హోతి – ‘యేసం సమణో గోతమో ధమ్మం దేసేస్సతి, తే మే విసయం ఉపాతివత్తిస్సన్తీ’తి. అసమ్మాసమ్బుద్ధావ పన తే , పాపిమ, సమానా సమ్మాసమ్బుద్ధామ్హాతి పటిజానింసు. అహం ఖో పన, పాపిమ, సమ్మాసమ్బుద్ధోవ సమానో సమ్మాసమ్బుద్ధోమ్హీతి పటిజానామి. దేసేన్తోపి హి, పాపిమ, తథాగతో సావకానం ధమ్మం తాదిసోవ అదేసేన్తోపి హి, పాపిమ, తథాగతో సావకానం ధమ్మం తాదిసోవ. ఉపనేన్తోపి హి, పాపిమ, తథాగతో సావకే తాదిసోవ, అనుపనేన్తోపి హి, పాపిమ, తథాగతో సావకే తాదిసోవ. తం కిస్స హేతు? తథాగతస్స, పాపిమ, యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా – తే పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మా. సేయ్యథాపి, పాపిమ, తాలో మత్థకచ్ఛిన్నో అభబ్బో పున విరూళ్హియా;

ఏవమేవ ఖో, పాపిమ, తథాగతస్స యే ఆసవా సంకిలేసికా పోనోబ్భవికా సదరా దుక్ఖవిపాకా ఆయతిం జాతిజరామరణియా – తే పహీనా ఉచ్ఛిన్నమూలా తాలావత్థుకతా అనభావంకతా ఆయతిం అనుప్పాదధమ్మాతి.

“ఇతి హిదం మారస్స చ అనాలపనతాయ బ్రహ్మునో చ అభినిమన్తనతాయ, తస్మా ఇమస్స వేయ్యాకరణస్స బ్రహ్మనిమన్తనికంతేవ అధివచనన్తి.

బ్రహ్మనిమన్తనికసుత్తం నిట్ఠితం నవమం.

౧౦. మారతజ్జనీయసుత్తం

౫౦౬. ఏవం మే సుతం – ఏకం సమయం ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో భగ్గేసు విహరతి సుసుమారగిరే భేసకళావనే మిగదాయే. తేన ఖో పన సమయేన ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో అబ్భోకాసే చఙ్కమతి. తేన ఖో పన సమయేన మారో పాపిమా ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స కుచ్ఛిగతో హోతి కోట్ఠమనుపవిట్ఠో. అథ ఖో ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ఏతదహోసి – “కిం ను ఖో మే కుచ్ఛి గరుగరో వియ [గరు గరు వియ (సీ. పీ. టీకాయం పాఠన్తరం)]? మాసాచితం మఞ్ఞే”తి. అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో చఙ్కమా ఓరోహిత్వా విహారం పవిసిత్వా పఞ్ఞత్తే ఆసనే నిసీది. నిసజ్జ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో పచ్చత్తం యోనిసో మనసాకాసి. అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మారం పాపిమన్తం కుచ్ఛిగతం కోట్ఠమనుపవిట్ఠం. దిస్వాన మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచ – “నిక్ఖమ, పాపిమ; నిక్ఖమ, పాపిమ! మా తథాగతం విహేసేసి, మా తథాగతసావకం. మా తే అహోసి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా”తి. అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “అజానమేవ ఖో మం అయం సమణో అపస్సం ఏవమాహ – ‘నిక్ఖమ, పాపిమ; నిక్ఖమ, పాపిమ! మా తథాగతం విహేసేసి, మా తథాగతసావకం. మా తే అహోసి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా’తి. యోపిస్స సో సత్థా సోపి మం నేవ ఖిప్పం జానేయ్య, కుతో పన [కుతో చ పన (స్యా.)] మం అయం సావకో జానిస్సతీ”తి? అథ ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచ – “ఏవమ్పి ఖో తాహం, పాపిమ, జానామి, మా త్వం మఞ్ఞిత్థో – ‘న మం జానాతీ’తి. మారో త్వమసి, పాపిమ; తుయ్హఞ్హి, పాపిమ, ఏవం హోతి – ‘అజానమేవ ఖో మం అయం సమణో అపస్సం ఏవమాహ – నిక్ఖమ, పాపిమ; నిక్ఖమ, పాపిమ! మా తథాగతం విహేసేసి, మా తథాగతసావకం. మా తే అహోసి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయాతి. యోపిస్స సో సత్థా సోపి మం నేవ ఖిప్పం జానేయ్య, కుతో పన మం అయం సావకో జానిస్సతీ’”తి?

అథ ఖో మారస్స పాపిమతో ఏతదహోసి – “జానమే ఖో మం అయం సమణో పస్సం ఏవమాహ – ‘నిక్ఖమ, పాపిమ; నిక్ఖమ, పాపిమ! మా తథాగతం విహేసేసి, మా తథాగతసావకం. మా తే అహోసి దీఘరత్తం అహితాయ దుక్ఖాయా’”తి. అథ ఖో మారో పాపిమా ఆయస్మతో మహామోగ్గల్లానస్స ముఖతో ఉగ్గన్త్వా పచ్చగ్గళే అట్ఠాసి.

౫౦౭. అద్దసా ఖో ఆయస్మా మహామోగ్గల్లానో మారం పాపిమన్తం పచ్చగ్గళే ఠితం; దిస్వాన మారం పాపిమన్తం ఏతదవోచ – ‘ఏత్థాపి ఖో తాహం, పాపిమ, పస్సామి; మా త్వం మఞ్ఞిత్థో “న మం పస్సతీ”తి. ఏసో త్వం, పాపిమ, పచ్చగ్గళే ఠితో. భూతపుబ్బాహం, పాపిమ, దూసీ నామ మారో అహోసిం, తస్స మే కాళీ నామ భగినీ. తస్సా త్వం పుత్తో. సో మే త్వం భాగినేయ్యో అహోసి. తేన ఖో పన, పాపిమ, సమయేన కకుసన్ధో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో లోకే ఉప్పన్నో హోతి.

కకుసన్ధస్స ఖో పన, పాపిమ, భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స విధురసఞ్జీవం నామ సావకయుగం అహోసి అగ్గం భద్దయుగం. యావతా ఖో పన, పాపిమ, కకుసన్ధస్స భగవతో అరహతో సమ్మాసమ్బుద్ధస్స సావకా. తేసు న చ కోచి ఆయస్మతా విధురేన సమసమో హోతి యదిదం ధమ్మదేసనాయ. ఇమినా ఖో ఏవం [ఏతం (సీ. స్యా. పీ.)], పాపిమ, పరియాయేన ఆయస్మతో విధురస్స విధురోతేవ [విధురస్స విధురో విధురోత్వేవ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సమఞ్ఞా ఉదపాది.

“ఆయస్మా పన, పాపిమ, సఞ్జీవో అరఞ్ఞగతోపి రుక్ఖమూలగతోపి సుఞ్ఞాగారగతోపి అప్పకసిరేనేవ సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపజ్జతి. భూతపుబ్బం, పాపిమ, ఆయస్మా సఞ్జీవో అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నో నిసిన్నో హోతి. అద్దసంసు ఖో, పాపిమ, గోపాలకా పసుపాలకా కస్సకా పథావినో ఆయస్మన్తం సఞ్జీవం అఞ్ఞతరస్మిం రుక్ఖమూలే సఞ్ఞావేదయితనిరోధం సమాపన్నం నిసిన్నం; దిస్వాన తేసం ఏతదహోసి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! అయం సమణో నిసిన్నకోవ కాలఙ్కతో! హన్ద నం దహామా’తి. అథ ఖో తే, పాపిమ, గోపాలకా పసుపాలకా కస్సకా పథావినో తిణఞ్చ కట్ఠఞ్చ గోమయఞ్చ సంకడ్ఢిత్వా ఆయస్మతో సఞ్జీవస్స కాయే ఉపచినిత్వా అగ్గిం దత్వా పక్కమింసు. అథ ఖో, పాపిమ, ఆయస్మా సఞ్జీవో తస్సా రత్తియా అచ్చయేన తాయ సమాపత్తియా వుట్ఠహిత్వా చీవరాని పప్ఫోటేత్వా పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ గామం పిణ్డాయ పావిసి. అద్దసంసు ఖో తే, పాపిమ, గోపాలకా పసుపాలకా కస్సకా పథావినో ఆయస్మన్తం సఞ్జీవం పిణ్డాయ చరన్తం; దిస్వాన నేసం ఏతదహోసి – ‘అచ్ఛరియం వత, భో, అబ్భుతం వత, భో! అయం సమణో నిసిన్నకోవ కాలఙ్కతో, స్వాయం పటిసఞ్జీవితో’తి . ఇమినా ఖో ఏవం, పాపిమ, పరియాయేన ఆయస్మతో సఞ్జీవస్స సఞ్జీవోతేవ [సఞ్జీవో సఞ్జీవోత్వేవ (సీ. స్యా. కం. పీ.)] సమఞ్ఞా ఉదపాది.

౫౦౮. “అథ ఖో, పాపిమ, దూసిస్స మారస్స ఏతదహోసి – ‘ఇమేసం ఖో అహం భిక్ఖూనం సీలవన్తానం కల్యాణధమ్మానం నేవ జానామి ఆగతిం వా గతిం వా. యంనూనాహం బ్రాహ్మణగహపతికే అన్వావిసేయ్యం – ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అక్కోసథ పరిభాసథ రోసేథ విహేసేథ. అప్పేవ నామ తుమ్హేహి అక్కోసియమానానం పరిభాసియమానానం రోసియమానానం విహేసియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతార’న్తి. అథ ఖో తే, పాపిమ, దూసీ మారో బ్రాహ్మణగహపతికే అన్వావిసి – ‘ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అక్కోసథ పరిభాసథ రోసేథ విహేసేథ. అప్పేవ నామ తుమ్హేహి అక్కోసియమానానం పరిభాసియమానానం రోసియమానానం విహేసియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతార’న్తి.

“అథ ఖో తే, పాపిమ, బ్రాహ్మణగహపతికా అన్వావిసిట్ఠా దూసినా మారేన భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అక్కోసన్తి పరిభాసన్తి రోసేన్తి విహేసేన్తి – ‘ఇమే పన ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కిణ్హా [కణ్హా (స్యా. కం. క.)] బన్ధుపాదాపచ్చా “ఝాయినోస్మా ఝాయినోస్మా”తి పత్తక్ఖన్ధా అధోముఖా మధురకజాతా ఝాయన్తి పజ్ఝాయన్తి నిజ్ఝాయన్తి అపజ్ఝాయన్తి. సేయ్యథాపి నామ ఉలూకో రుక్ఖసాఖాయం మూసికం మగ్గయమానో ఝాయతి పజ్ఝాయతి నిజ్ఝాయతి అపజ్ఝాయతి; ఏవమేవిమే ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కిణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా “ఝాయినోస్మా ఝాయినోస్మా”తి పత్తక్ఖన్ధా అధోముఖా మధురకజాతా ఝాయన్తి పజ్ఝాయన్తి నిజ్ఝాయన్తి అపజ్ఝాయన్తి. సేయ్యథాపి నామ కోత్థు నదీతీరే మచ్ఛే మగ్గయమానో ఝాయతి పజ్ఝాయతి నిజ్ఝాయతి అపజ్ఝాయతి; ఏవమేవిమే ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కిణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా “ఝాయినోస్మా ఝాయినోస్మా”తి పత్తక్ఖన్ధా అధోముఖా మధురకజాతా ఝాయన్తి పజ్ఝాయన్తి నిజ్ఝాయన్తి అపజ్ఝాయన్తి. సేయ్యథాపి నామ

బిళారో సన్ధిసమలసఙ్కటీరే మూసికం మగ్గయమానో ఝాయతి పజ్ఝాయతి నిజ్ఝాయతి అపజ్ఝాయతి; ఏవమేవిమే ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కిణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా "ఝాయినోస్మా ఝాయినోస్మా"తి పత్తక్ఖన్ధా అధోముఖా మధురకజాతా ఝాయన్తి పజ్ఝాయన్తి నిజ్ఝాయన్తి అపజ్ఝాయన్తి. సేయ్యథాపి నామ గద్రభో వహచ్ఛిన్నో సన్ధిసమలసఙ్కటీరే ఝాయతి పజ్ఝాయతి నిజ్ఝాయతి అపజ్ఝాయతి, ఏవమేవిమే ముణ్డకా సమణకా ఇబ్భా కిణ్హా బన్ధుపాదాపచ్చా "ఝాయినోస్మా ఝాయినోస్మా"తి పత్తక్ఖన్ధా అధోముఖా మధురకజాతా ఝాయన్తి పజ్ఝాయన్తి నిజ్ఝాయన్తి అపజ్ఝాయన్తీ"తి.

"యే ఖో పన, పాపిమ, తేన సమయేన మనుస్సా కాలఙ్కరోన్తి యేభుయ్యేన కాయస్స భేదా పరం మరణా అపాయం దుగ్గతిం వినిపాతం నిరయం ఉపపజ్జన్తి.

౫౦౯. "అథ ఖో, పాపిమ, కకుసన్ధో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – 'అన్వావిట్ఠా ఖో, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణగహపతికా దూసినా మారేన – ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే అక్కోసథ పరిభాసథ రోసేథ విహేసేథ, అప్పేవ నామ తుమ్హేహి అక్కోసియమానానం పరిభాసియమానానం రోసియమానానం విహేసియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతార'న్తి. ఏథ, తుమ్హే, భిక్ఖవే, మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరథ. కరుణాసహగతేన చేతసా…పే… ముదితాసహగతేన చేతసా…పే… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరథ, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరథా'తి.

"అథ ఖో తే, పాపిమ, భిక్ఖూ కకుసన్ధేన భగవతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏవం ఓవదియమానా ఏవం అనుసాసియమానా అరఞ్ఞగతాపి రుక్ఖమూలగతాపి సుఞ్ఞాగారగతాపి మేత్తాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరింసు, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం మేత్తాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరింసు. కరుణాసహగతేన చేతసా…పే… ముదితాసహగతేన చేతసా…పే… ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా ఏకం దిసం ఫరిత్వా విహరింసు, తథా దుతియం, తథా తతియం, తథా చతుత్థం. ఇతి ఉద్ధమధో తిరియం సబ్బధి సబ్బత్తతాయ సబ్బావన్తం లోకం ఉపేక్ఖాసహగతేన చేతసా విపులేన మహగ్గతేన అప్పమాణేన అవేరేన అబ్యాబజ్ఝేన ఫరిత్వా విహరింసు .

౫౧౦. "అథ ఖో, పాపిమ, దూసిస్స మారస్స ఏతదహోసి – 'ఏవమ్పి ఖో అహం కరోన్తో ఇమేసం భిక్ఖూనం సీలవన్తానం కల్యాణధమ్మానం నేవ జానామి ఆగతిం వా గతిం వా, యంనూనాహం బ్రాహ్మణగహపతికే అన్వావిసేయ్యం – ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే సక్కరోథ గరుం కరోథ మానేథ పూజేథ , అప్పేవ నామ తుమ్హేహి సక్కరియమానానం గరుకరియమానానం మానియమానానం పూజియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతార'న్తి . అథ ఖో తే, పాపిమ, దూసీ మారో బ్రాహ్మణగహపతికే అన్వావిసి – 'ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే సక్కరోథ గరుం కరోథ మానేథ పూజేథ, అప్పేవ నామ తుమ్హేహి సక్కరియమానానం గరుకరియమానానం మానియమానానం పూజియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతార'న్తి. అథ ఖో తే,

పాపిమ, బ్రాహ్మణగహపతికా అన్వావిట్ఠా దూసినా మారేన భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే సక్కరోన్తి గరుం కరోన్తి మానేన్తి పూజేన్తి.

“యే ఖో పన, పాపిమ, తేన సమయేన మనుస్సా కాలఙ్కరోన్తి యేభుయ్యేన కాయస్స భేదా పరం మరణా సుగతిం సగ్గం లోకం ఉపపజ్జన్తి.

౨౺౧౧. “అథ ఖో, పాపిమ, కకుసన్ధో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో భిక్ఖూ ఆమన్తేసి – ‘అన్వావిట్ఠా ఖో, భిక్ఖవే, బ్రాహ్మణగహపతికా దూసినా మారేన – ఏథ, తుమ్హే భిక్ఖూ సీలవన్తే కల్యాణధమ్మే సక్కరోథ గరుం కరోథ మానేథ పూజేథ, అప్పేవ నామ తుమ్హేహి సక్కరియమానానం గరుకరియమానానం మానియమానానం పూజియమానానం సియా చిత్తస్స అఞ్ఞథత్తం, యథా తం దూసీ మారో లభేథ ఓతారన్తి. ఏథ, తుమ్హే, భిక్ఖవే, అసుభానుపస్సినో కాయే విహరథ, ఆహారే పటికూలసఞ్ఞినో, సబ్బలోకే అనభిరతిసఞ్ఞినో [అనభిరతసఞ్ఞీనో (సీ॰ స్యా॰ కం॰ పీ॰)], సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సినో’తి.

“అథ ఖో తే, పాపిమ, భిక్ఖూ కకుసన్ధేన భగవతా అరహతా సమ్మాసమ్బుద్ధేన ఏవం ఓవదియమానా ఏవం అనుసాసియమానా అరఞ్ఞగతాపి రుక్ఖమూలగతాపి సుఞ్ఞాగారగతాపి అసుభానుపస్సినో కాయే విహరింసు, ఆహారే పటికూలసఞ్ఞినో, సబ్బలోకే అనభిరతిసఞ్ఞినో, సబ్బసఙ్ఖారేసు అనిచ్చానుపస్సినో.

౨౺౧౨. “అథ ఖో, పాపిమ, కకుసన్ధో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో పుబ్బణ్హసమయం నివాసేత్వా పత్తచీవరమాదాయ ఆయస్మతా విధురేన పచ్ఛాసమణేన గామం పిణ్డాయ పావిసి. అథ ఖో, పాపిమ, దూసీ మారో అఞ్ఞతరం కుమారకం [కుమారం (సీ॰ పీ॰)] అన్వావిసిత్వా సక్ఖరం గహేత్వా ఆయస్మతో విధురస్స సీసే పహారమదాసి; సీసం వోభిన్ది [సీసం తే భిన్దిస్సామీతి (క॰)]. అథ ఖో, పాపిమ, ఆయస్మా విధురో భిన్నేన సీసేన లోహితేన గళన్తేన కకుసన్ధంయేవ భగవన్తం అరహన్తం సమ్మాసమ్బుద్ధం పిట్ఠితో పిట్ఠితో అనుబన్ధి. అథ ఖో , పాపిమ, కకుసన్ధో భగవా అరహం సమ్మాసమ్బుద్ధో నాగాపలోకితం అపలోకేసి – ‘న వాయం దూసీ మారో మత్తమఞ్ఞాసీ’తి. సహాపలోకనాయ చ పన, పాపిమ, దూసీ మారో తమ్హా చ ఠానా చవి మహానిరయఞ్చ ఉపపజ్జి.

“తస్స ఖో పన, పాపిమ, మహానిరయస్స తయో నామధేయ్యా హోన్తి – ఛఫస్సాయతనికో ఇతిపి, సఙ్కుసమాహతో ఇతిపి, పచ్చత్తవేదనియో ఇతిపి. అథ ఖో మం, పాపిమ, నిరయపాలా ఉపసఙ్కమిత్వా ఏతదవోచుం – యదా ఖో తే [యతో తే (క॰)], మారిస, సఙ్కునా సఙ్కు హదయే సమాగచ్ఛేయ్య. అథ నం త్వం జానేయ్యాసి – ‘వస్ససహస్సం మే నిరయే పచ్చమానస్సా’తి. సో ఖో అహం, పాపిమ, బహూని వస్సాని బహూని వస్ససతాని బహూని వస్ససహస్సాని తస్మిం మహానిరయే అపచ్చిం. దసవస్ససహస్సాని తస్సేవ మహానిరయస్స ఉస్సదే అపచ్చిం వుట్ఠానిమం నామ వేదనం వేదియమానో. తస్స మయ్హం, పాపిమ, ఏవరూపో కాయో హోతి, సేయ్యథాపి మనుస్సస్స. ఏవరూపం సీసం హోతి, సేయ్యథాపి మచ్ఛస్స.

౨౺౧౩.“కీదిసో నిరయో ఆసి, యత్థ దూసీ అపచ్చథ;
విధురం సావకమాసజ్జ, కకుసన్ధఞ్చ బ్రాహ్మణం.

“సతం ఆసి అయోసఙ్కు, సబ్బే పచ్చత్తవేదనా;
ఈదిసో నిరయో ఆసి, యత్థ దూసీ అపచ్చథ;
విధురం సావకమాసజ్జ, కకుసన్ధఞ్చ బ్రాహ్మణం.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“మజ్ఝే సరస్స తిట్ఠన్తి, విమానా కప్పట్ఠాయినో;
వేళురియవణ్ణా రుచిరా, అచ్చిమన్తో పభస్సరా;
అచ్ఛరా తత్థ నచ్చన్తి, పుథు నానత్తవణ్ణియో.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“యో వే బుద్ధేన చోదితో, భిక్ఖు సఙ్ఘస్స పేక్ఖతో;
మిగారమాతుపాసాదం, పాదఙ్గుట్ఠేన కమ్పయి.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“యో వేజయన్తం పాసాదం, పాదఙ్గుట్ఠేన కమ్పయి;
ఇద్ధిబలేనుపత్థద్ధో, సంవేజేసి చ దేవతా.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“యో వేజయన్తపాసాదే, సక్కం సో పరిపుచ్ఛతి;
అపి వాసవ జానాసి, తణ్హక్ఖయవిముత్తియో;
తస్స సక్కో వియాకాసి, పఞ్హం పుట్ఠో యథాతథం.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“యో బ్రహ్మం పరిపుచ్ఛతి, సుధమ్మాయాభితో సభం;
అజ్జాపి త్యావుసో దిట్ఠి, యా తే దిట్ఠి పురే అహు;
పస్ససి వీతివత్తన్తం, బ్రహ్మలోకే పభస్సరం.

“తస్స బ్రహ్మా వియాకాసి, అనుపుబ్బం యథాతథం;

న మే మారిస సా దిట్ఠి, యా మే దిట్ఠి పురే అహు.

“పస్సామి వీతివత్తన్తం, బ్రహ్మలోకే పభస్సరం;
సోహం అజ్జ కథం వజ్జం, అహం నిచ్చోమ్హి సస్సతో.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“యో మహామేరునో కూటం, విమోక్ఖేన అఫస్సయి;
వనం పుబ్బవిదేహానం, యే చ భూమిసయా నరా.

“యో ఏతమభిజానాతి, భిక్ఖు బుద్ధస్స సావకో;
తాదిసం భిక్ఖుమాసజ్జ, కణ్హ దుక్ఖం నిగచ్ఛసి.

“న వే అగ్గి చేతయతి [వేఠయతి (సీ.)], ‘అహం బాలం డహామీ’తి;
బాలో చ జలితం అగ్గిం, ఆసజ్జ నం స డయ్హతి.

“ఏవమేవ తువం మార, ఆసజ్జ నం తథాగతం;
సయం డహిస్ససి అత్తానం, బాలో అగ్గింవ సంఫుసం.

“అపుఞ్ఞం పసవీ మారో, ఆసజ్జ నం తథాగతం;
కిన్ను మఞ్ఞసి పాపిమ, న మే పాపం విపచ్చతి.

“కరోతో చీయతి పాపం, చిరరత్తాయ అన్తక;
మార నిబ్బిన్ద బుద్ధమ్హా, ఆసం మాకాసి భిక్ఖుసు.

“ఇతి మారం అతజ్జేసి, భిక్ఖు భేసకళావనే;
తతో సో దుమ్మనో యక్ఖో, నతత్థేవన్తరధాయథా”తి.

మారతజ్జనీయసుత్తం నిట్ఠితం దసమం.

చూళయమకవగ్గో నిట్ఠితో పఞ్చమో.

తస్సుద్దానం –

సాలేయ్య వేరఞ్జదువే చ తుట్ఠి, చూళమహాధమ్మసమాదానఞ్చ;
వీమంసకా కోసమ్బి చ బ్రాహ్మణో, దూసీ చ మారో దసమో చ వగ్గో.

సాలేయ్యవగ్గో నిట్ఠితో పఞ్చమో.

ఇదం వగ్గానముద్దానం –

మూలపరియాయో చేవ, సీహనాదో చ ఉత్తమో;
కకచో చేవ గోసిఙ్గో, సాలేయ్యో చ ఇమే పఞ్చ.

మూలపణ్ణాసకం సమత్తం.